

Jaarstukken 2016

Voorwoord

Voor u ligt de programmarekening 2016 van de gemeente Venlo. Opnieuw hebben tal van onderwerpen de bestuurlijke agenda gepasseerd en is er veel tot stand gebracht.

2016 was in veel opzichten een lastig jaar. Naast de ontwikkelingen rondom statushouders, parkeergarages en het onderzoek rondom Q4 werden wij bij het opmaken van deze jaarrekening geconfronteerd met een onverwacht, groot financieel tekort binnen het sociaal domein. Dat was voor ons een bijzonder pijnlijke constatering met, gegeven de omvang, mogelijk ingrijpende consequenties. Daarover hebben wij u uitgebreid geïnformeerd en als gevolg daarvan hebben, naar aanleiding van het gevoerde raadsdebat, twee wethouders functie neergelegd. Inmiddels worden er door ons maatregelen uitgewerkt en geïmplementeerd om dit tekort structureel vergaand terug te dringen.

Zoals verwoord in Raadsinformatiebrief 2017-78 worden er binnen het budgettair kader Sociaal Domein door ons maatregelen uitgewerkt en geïmplementeerd om dit tekort structureel vergaand terug te dringen. Maatregelen die leiden tot een structurele verlaging van onze uitgaven en/of verhoging van onze inkomsten.

Onze regionale economie trok verder aan, net als de regionale arbeids- en woningmarkt. Dat werd met name zichtbaar in wederom uitstekende resultaten ten aanzien van de acquisitie van nieuwe ondernemingen en de verkoop van gronden, alsmede de daarmee samenhangende groei van de lokale en regionale werkgelegenheid. Venlo staat goed voorgesorteerd om van dit economisch herstel te profiteren.

Op basis van de vastgestelde besturingsfilosofie hebben we het afgelopen jaar stappen gezet op weg naar een nieuwe organisatie en daarvoor de nodige stappen gezet en voorbereidingen getroffen. Een organisatie die wendbaarder en robuuster is en goed toegerust voor de opgaven van de toekomst. Een toekomst zoals we die hebben beschreven in onze strategische visie en zoals die wordt ingekleurd door onze 101.038 inwoners. In de investeringsparagraaf van de Kadernota 2018 geven wij aan wat er nodig is om zowel de dienstverlening op korte en lange termijn te kunnen blijven waarborgen, als de noodzakelijke innovatie mogelijk te maken bij garantie dat de prestaties in overeenstemming zijn met het huidige ambitieniveau.

Wij wensen u veel leesplezier toe.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	1
Inhoudsopgave	2
1 Samenvatting.....	4
1.1 Beleid	4
1.2 Financieel	12
Jaarverslag 2016.....	23
2 Programmaverantwoording.....	24
2.1 Programma 1 Bestuur en Publieke Dienstverlening.....	24
2.2 Programma 2 Openbare Orde en Veiligheid.....	32
2.3 Programma 3 Participatie en Werkgelegenheid	36
2.4 Programma 4 Zorg en Welzijn	51
2.5 Programma 5 Onderwijs en Jeugd	68
2.6 Programma 6 Economie en Toerisme	77
2.7 Programma 7 Sport- en Cultuurbevordering.....	83
2.8 Programma 8 Ontwikkeling Centrumstad	95
2.9 Programma 9 Verkeer en Bereikbaarheid.....	101
2.10 Programma 10 Wonen en Leefomgeving.....	105
2.11 Programma 11 Beheer openbare ruimte	111
2.12 Programma 12 Algemene middelen	119
3 Paragrafen	124
3.1 Sociaal domein	124
3.2 Lokale heffingen	129
3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	137
3.4 Grondbeleid.....	146
3.5 Onderhoud kapitaalgoederen	153
3.6 Financiering.....	164
3.7 Bedrijfsvoering	174
3.8 Maatschappelijke partners	184
Jaarrekening 2016	187
4 Overzicht van baten en lasten en de toelichting	188
4.1 Baten en lasten in de jaarrekening per programma	188
4.2 Rechtmatigheid begrotingsafwijkingen.....	210

4.3	Overzicht incidentele baten en lasten per programma en structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.....	216
4.4	Centrale toelichting kapitaallasten	218
4.5	EMU-saldo	220
4.6	Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector..	222
5	Balans en toelichting.....	223
5.1	Balans	223
5.2	Toelichting op de balans per 31 december 2016.....	225
5.3	Activa	229
5.4	Passiva	237
5.5	Toelichting op de balanspost onderhanden werk en grondvoorraad van het Grondbedrijf	245
5.6	Kort investeringsoverzicht	249
	Bijlagen	250
	Bijlage I Samenvattende tabellen resultaat 2016 per programma.....	251
	Bijlage II Reserves en voorzieningen.....	254
	Bijlage III Investeringskredieten	258
	Bijlage IV Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage).....	265
	Bijlage V Gewaarborgde geldleningen.....	271
	Bijlage VI Overzicht kapitaallasten	272
	Bijlage VII Overzicht langlopende geldleningen.....	276
	Bijlage VIII Staat van vaste activa	278
	Bijlage IX Grondexploitaties	280
	Bijlage X Maatschappelijke partners	312
	Bijlage XI Toelichting risico's	313
	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	319

1

Samenvatting

1.1

Beleid

Algemeen

Zoals in het voorwoord reeds is aangegeven was 2016 in veel opzichten bestuurlijk en politiek een lastig jaar. Naast de ontwikkelingen rondom statushouders, parkeergarages en het onderzoek rondom Q4 werden wij bij het opmaken van deze jaarrekening geconfronteerd met een onverwacht, groot financieel tekort binnen het sociaal domein. Dat was voor ons een bijzonder pijnlijke constatering met, gegeven de omvang, mogelijk ingrijpende consequenties. Daarover hebben wij u uitgebreid geïnformeerd en als gevolg daarvan hebben, naar aanleiding van het gevoerde raadsdebat, twee wethouders hun functie neergelegd. Inmiddels hebben wij maatregelen genomen om dit tekort vergaand terug te dringen

2016 was ook in internationaal opzicht een politiek onrustig jaar. Hoewel het na jaren van onrust dit jaar relatief rustig bleef op de financiële markten was er maatschappelijk en politiek gezien veel aan de hand. Zo trokken in 2016 aan ons een Brexit voorbij, het Oekraïne-referendum, een mislukte staatsgreep in Turkije en een verrassende uitslag van de Amerikaanse presidentsverkiezingen. In het Midden-Oosten werd IS verder teruggedrongen en Poetin verstevigde zijn geopolitieke positie in Syrië en in De Krim. Nepnieuws en alternatieve waarheden werden aan het vocabulaire toegevoegd. En terwijl er in Rio de Janeiro goud werd gewonnen ging in Nederland V&D failliet en had we te maken met een Zaanse treitervlogger. In Brussel, Nice en Berlijn werden fundamentalistisch geïnspireerde aanslagen gepleegd en in Barcelona overleed Johan Cruijff.

In Venlo waren we druk met parkeergarages, de voorbereidingen van het C2C-jaar en we betrokken het nieuwe C2C-stadskantoor. We stonden even in het middelpunt van de aandacht. Opnieuw vestigden zich nieuwkomers op onze bedrijfsterreinen en daalde de werkloosheid in onze regio voor het tweede jaar op rij. We spraken met elkaar over de huisvesting van vluchtelingen en dachten na over de transformatie van het sociaal domein en over de nieuwe verhouding tussen burger en overheid, tussen gemeenschap en gemeente.

Macro-economisch beeld

De in 2015 ingezette economische groei (2,0%) zette zich in 2016 (2,2%) door. Opkomende economieën trokken na een aantal tegenvallende jaren opnieuw de mondiale kar met een groei van 3,0%. Na jaren van stagnatie groeiden de consumentenbestedingen met 1,7%. En na een hapering in 2015 is er daarmee sinds eind 2014 weer voorzichtig sprake van oplevend optimisme. De regio Noord-Limburg liet met groei van 1,8% in 2016 een stabiele economische ontwikkeling

zien. Het afgelopen jaar is deze groei met name ook merkbaar geweest in de sterk toegenomen belangstelling voor bedrijfslocaties in de logistieke hotspot Venlo-Venray. De recente keuze van e-commercegigant ViDaXL voor de vestiging van een nieuw distributiecentrum op Trade Port Noord zorgt niet alleen voor de uitgifte van 100.000 m² grond, maar ook voor 400 nieuwe banen.

De belangrijkste motor van de Nederlandse economie blijft de woningmarkt die na een dieptepunt in 2013 het afgelopen jaar niet alleen verder in omvang is gegroeid, maar ook in prijs is gestegen. In de NVM-regio Venlo stegen de woningprijzen in het vierde kwartaal van 2016 met gemiddeld 4,5% vergeleken met hetzelfde kwartaal een jaar eerder.

Ten aanzien van de werkgelegenheid is er in Noord-Limburg sprake van een verdere afname van de werkloosheid. Na een piek van bijna 8% in 2014 is de werkloosheid in 2016 gedaald naar 5,6%. Helaas was de werkloosheidsdaling nog onvoldoende om het aantal huishoudens dat voor hun inkomen afhankelijk is van een bijstandsuitkering te laten dalen.

Vluchtelingen

In de Voortgangsrapportage 2016 hebben wij u geïnformeerd over het verwachte aantal in Venlo op te vangen vluchtelingen met een verblijfsstatus (statushouders). Op dat moment gingen wij uit van een verwacht aantal van 250 statushouders. Op basis van de toen beschikbare, summierere gegevens hebben wij een grove inschatting gemaakt van de samenstelling (alleenstaand, gezinnen) van de groep statushouders. Op basis van deze eerste inschattingen en de verwachte tegemoetkoming (inkomsten) van het rijk is er een begroting gemaakt.

Ten aanzien van de taakstelling die door het rijk is opgelegd voor het huisvesten van statushouders resteerde er uit 2015 nog een taakstelling (aantal statushouders dat niet kon worden gehuisvest) van 38. Het afgelopen jaar hebben wij in nauwe samenwerking met de corporaties 293 statushouders huisvesting kunnen bieden. Daarmee is de taakstelling voor 2015 en 2016, met name in de laatste maanden van het afgelopen jaar, geheel gerealiseerd.

In 2016 hebben wij deze nieuwe Venlonaren ondersteund door het gezamenlijk met de woningcorporaties zoeken naar en bieden van woonruimte. Verder hebben wij daar waar dat nodig was maatschappelijke begeleiding geboden en hebben wij ondersteuning geboden bij de eerste stappen van integratie en maatschappelijke participatie.

Demografie

In 2016 nam het aantal inwoners van Venlo, gecorrigeerd voor het in 2015 eenmalige effect van het sluiten en heropenen van het AZC, voor het zesde jaar op rij toe (met 665) naar 101.036 Venlonaren. Inwoners die de stad hard nodig heeft voor het behoud van haar voorzieningenniveau en voor de lokale en regionale arbeidsvraag.

Venlo had in 2014 voor het laatst een geboorteoverschot (+2) en in 2016 een sterfteoverschot van 9. Zeer opvallend is daarbij wel dat het sterk toegenomen sterfteoverschot van 2015 (-155) zich in 2016 niet in die omvang heeft voortgezet. Het vestigingsoverschot bedroeg, als gevolg van een stevig buitenlands vestigingsoverschot (+831) in 2016, 687 inwoners. Verheugend is te zien dat het aanvankelijk hoge binnenlands vertrekoverschot met 144 weliswaar in 2016 iets hoger was dan in 2015 (86), echter nog steeds veel lager dan de aantallen die in de voorgaande jaren vrijwel altijd rond de 600 lagen. De gemeente Venlo lijkt daarmee steeds beter in staat om inwoners vast te houden.

Het aantal Poolse inwoners in Venlo is na een flinke stijging in de afgelopen vijf jaar in 2016 opnieuw toegenomen naar ongeveer 2.300 inwoners. Interessant is ook de vaststelling dat de groep 20 t/m 24 jaar met een positief vestigingssaldo van 210 het afgelopen jaar ver boven alle andere leeftijdscategorieën uitstak. De twee cohorten die daar met enige afstand op volgen zijn de 25 t/m 29 jarigen (+93) en de 15 t/m 19 jarigen (+88).

Wat betreft de bevolkingssamenstelling valt de (vooralsnog eenmalige) geringe daling (in 2015) op van het aandeel hoogopgeleiden in de bevolking. Voor 2016 zijn er nog geen gegevens beschikbaar. Venlo neemt wat dit aspect betreft, ondanks een sterk gestegen aantal studenten, binnen de groep vijftig grootste gemeenten, nog steeds een 41^e positie in.

Beleidsmatig

2016 was natuurlijk ook het jaar waarin we ons nieuwe C2C-stadskantoor aan de Maas konden betrekken. Het is de vleesgeworden verbeelding van onze stedelijke ambities op het gebied van C2C en circulaire economie en natuurlijk van de organisatie die we graag willen zijn. Professioneel en gefocust op de hoofdpogaven. Het afgelopen jaar is in dit verband stevig door gewerkt aan de noodzakelijke aanpassingen van onze organisatie. U bent daar als raad door ons een aantal keren over geïnformeerd.

De ambities van dit bestuur om de zoektocht naar externe financiering te intensiveren hebben er in 2016 mede aan bijgedragen dat Venlo bijdragen

tegenmoet kan zien van het rijk en de Provincie Limburg ten behoeve van de realisatie van de Vierpaardjes. Daarnaast heeft Venlo een convenant gesloten met de Provincie Limburg over een bijdrage van €12 miljoen aan stedelijke projecten zoals Q4, kazerneontwikkeling, Museum Van Bommel Van Dam en retail innovatie.

Ten aanzien van onze regionale opgaven en de verbetering van de sturing daarop hebben wij een 'Samenwerkingswijzer gemeente Venlo' ontwikkeld waarmee een betere sturing en control op onze samenwerkingsverbanden mogelijk wordt gemaakt en is er doorgewerkt aan de realisatie van de doelen uit het regionaal programma 'Werken aan de Regio Venlo'.

Veiligheid is voor ons college een belangrijk aandachtspunt. Wat betreft de afspraak uit het coalitieprogramma om te starten met 'Buurt bestuurt' merken we op dat de eerste ervaringen met de pilots in De Vossener en Venlo Zuid een positief beeld laten zien.

Het afgelopen jaar was, na de stelselwijziging in 2015, het tweede jaar van de doorontwikkeling van het sociaal domein. Met de nieuwe instituties zoals het regionaal Werkbedrijf Noord-Limburg en in het verlengde daarvan het Werkgeversservicepunt hebben wij het afgelopen jaar onze eerste ervaringen opgedaan. Daarnaast is er werk gemaakt van maatschappelijke participatie, meedoen naar vermogen. Niet alleen door de vaststelling van de beleidsnotitie 'Inwoners aan Zet', maar ook door concrete activiteiten en pilots. Een goed voorbeeld hiervan is KanDoen. In 2016 hebben hieraan in Venlo 231 inwoners deelgenomen. Een ander voorbeeld is de aanpak van laaggeletterdheid. In 2016 hebben we hiervoor voorbereidingen getroffen door middel van opleiding en training van professionals en vrijwilligers.

Een bijzonder thema dat onze aandacht had was 'armoede'. Zo is in het najaar het zogenaamde 'Kindpakket' vastgesteld en is er in het kader van de Week voor de Armoede extra aandacht geweest voor initiatieven op dit terrein. Goed nieuws in dit verband is de lichte daling van het aantal bijstandsuitkeringen in de eerste negen maanden van 2016. Daar waar landelijk een toename waar te nemen viel met 2,1% nam in Venlo het aantal uitkeringen af met 0,64%. Minder inwoners en gezinnen dus die voor hun inkomen van onze financiële ondersteuning afhankelijk zijn.

Binnen het kader van ons in geld uitgedrukt grootste raadsprogramma 'Zorg en Welzijn' is in 2016 een vervolg gegeven aan het in 2015 ingezette beleid. Waar 2015 nog in het teken stond van zorgcontinuïteit en transitie, zo hebben we in 2016 de eerste stappen gezet naar transformatie en doorontwikkeling. Eind 2016 heeft u als raad hierover een Tussenevaluatie van ons ontvangen. Ook heeft u

beleidsvoorstellen over maatschappelijke participatie, gemeenschaps-accommodaties, Huizen van de Wijk, eigen bijdrage en stapeling zorgkosten ontvangen en vastgesteld.

Dat nam echter niet weg dat we het jaar binnen dit domein met een omvangrijk financieel tekort hebben moeten afsluiten. De gewenste transformatie en daarmee ook de terugdringing van onze uitgaven binnen dit domein zijn nog onvoldoende van de grond gekomen, net als de systemen die ons hiervoor tijdig hadden moeten waarschuwen. Deze transformatie had namelijk moeten leiden tot het beter benutten van de eigen kracht van inwoners en hun netwerken, meer gebruik van algemene voorzieningen en als gevolg daarvan scherpere indicaties en minder maatwerkvoorzieningen. Hier zal dus nog een extra inspanning moeten worden verricht om zowel het aanbod en de kwaliteit van ons aanbod te garanderen, als ervoor te zorgen dat we in financiële zin in balans blijven. Venlo staat echter niet alleen voor deze lastige inhoudelijke en financiële opgave. Ook in andere middelgrote steden zijn in 2016 dergelijke tekorten zichtbaar geworden, over het algemeen in vergelijkbare omvang.

Een groot aantal activiteiten is tot uitvoering gebracht zoals de versterking van het lokaal reanimatienetwerk (met 200 extra vrijwilligers en tientallen extra AED's) en de uitbreiding van ons activiteitenaanbod op het gebied van de aanpak van overgewicht bij jongeren (JOGG).

Daar waar inwoners zelf initiatief nemen hebben wij hen daarbij ondersteuning gegeven. Zo was er in Tegelen een initiatief waarbij inwoners zelf een wijkbus zijn gestart, zijn er Whatsapp-groepjes gestart en zwerfvuilophaalclubs. Venlo bruist van energie en betrokkenheid en vaak is er niet meer nodig dan wat begeleiding in de startfase. Initiatieven zijn niet altijd voor iedereen zo zichtbaar als deze initiatieven, maar daarom zeker niet minder belangrijk. Zo konden we in 2016 weer 1356 vouchers uitreiken als waardering aan Mantelzorgers.

De doorontwikkeling naar laagdrempeliger en minder kostbare vormen van zorg en ondersteuning is ook het afgelopen jaar doorgegaan. Dagelijks maken zo'n 375 inwoners gebruik van de Open Inloop of van algemene voorzieningen zoals opvoedondersteuning, rouwbegeleiding of jongerencoaching. Zo'n 7.300 inwoners maken op een of andere manier gebruik van onze voorzieningen op basis van een leefzorgplan. 85% van hen is tevreden en waardeert onze ondersteuning gemiddeld met een 7,2. Jeugdigen en hun ouders die gebruik maken ons jeugdzorgaanbod waarderen dit met een 7,1, respectievelijk een 7,8. Met het onderwijs in onze gemeente hebben we samenwerkingsafspraken gemaakt. Het vangnet in onze stad en regio is sterk en laagdrempelig. Venlo is een sociale gemeente, een stad van actieve mensen.

Ten aanzien van onze doelstellingen op het gebied van jeugd en onderwijs hebben wij in 2016 onder andere aandacht geschonken aan de groep kinderen vanuit het AZC en kinderen van statushouders. Hiervoor werden, in overleg met schoolbesturen, schakelklassen ingericht. Daarnaast zijn we gestart met de voorbereidingen voor het geschikt maken van de onderwijslocatie 'Al Andalous', heeft de opening van MFA De Schans in Arcen plaats gevonden en hebben we een bijdrage geleverd aan het realiseren van zeven beweegvriendelijke schoolpleinen.

Vermeldenswaardig is dat het zogenaamde 'Maatjesproject', waarbij leerlingen die zijn aangewezen op (aangepast) vervoer worden begeleid in zelfstandig reizen, verder is uitgewerkt en er is gestart met het project 'tweetalig onderwijs' (Buurtaal), met één Venlose en drie Duitse scholen. Dit laatste in navolging van de door uw raad in 2015 aangenomen motie. In 2016 werd een nieuw programma aanpak (voorkomen) voortijdig school verlaten (VSV) overeengekomen tussen gemeenten in Noord- en Midden Limburg en schoolbesturen MBO, VO, Pro en VSO. De gemeente Venlo vervult de rol als contactgemeente binnen deze aanpak VSV.

Onderwijs in Venlo is, naast primair en voortgezet onderwijs nadrukkelijk ook beroeps- en hoger onderwijs. Ten aanzien van dit hoger onderwijs merken wij op dat de ingezette stijging van het aantal HBO- en masterstudenten zich ook in 2016 verder heeft doorgezet. Wat betreft de bevordering van de doorstroming van MBO naar HBO zijn er opnieuw twee schakelprogramma's (HBO Techniek en HBO Logistiek) bij gekomen. Zo wordt het voor goede MBO-studenten gemakkelijker om hun kennisniveau verder te verhogen, alsmede hun arbeidsmarktkansen.

Het bedrijfsleven heeft de weg naar Venlo gevonden. Opnieuw was 2016 een goed jaar wat betreft de uitgifte van bedrijventerreinen op Tradepark Noord (TPN). Ruim 75 hectare uitgifte konden we noteren met een potentieel van 1.400 arbeidsplaatsen. Onze economie bloeit.

Sport is niet alleen een aangename vrijetijdsbesteding, maar voor veel inwoners ook een manier om gezamenlijk met anderen bezig te zijn met hun gezondheid. De gemeente Venlo faciliteert dit met voorzieningen en met activiteiten. Zo werd de toplaag van één van de Blerickse hockeyvelden vervangen en werden de kleedaccommodaties van VVV '03 gerenoveerd. Om het voor jongeren uit gezinnen met een wat smallere beurs mogelijk te maken om te (blijven) sporten en aan culturele activiteiten deel te nemen werd 591 keer een bijdrage gedaan uit het Jeugdsportfonds en 228 keer uit het Jeugdcultuurfonds. Dat is voor het vijfde jaar op rij een hoger aantal dan het jaar ervoor.

Ons aanbod aan kleinschalige culturele activiteiten biedt veel jongeren een laagdrempelige gelegenheid om kennis te verwerven in actuele maatschappelijke vraagstukken rondom radicalisering, homoseksualiteit of drugsgebruik. Zo werd er in 2016 onder andere een project VenloKleurt gerealiseerd en theatervoorstelling JIHAD uitgevoerd in theater De Maaspoort.

Voor het verder ontwikkelen en versterken van Venlo als sterke centrum van onze Euregio hebben we het afgelopen jaar bijgedragen aan de oprichting van de Stichting Cultureel Platform Venlo en meerjaren prestatieafspraken gemaakt met de vijf grote culturele instellingen. Daarnaast hebben wij doorgewerkt aan de voorbereidingen van de (in het begin 2016 door u besloten) verzelfstandiging van het Museum Van Bommel Van Dam en met VenloPartners en Rabobank het programma 'De Nieuwe Winkelstraat' opgepakt.

Wat betreft de 'fysieke' ontwikkeling van onze binnenstad is in 2016 uiteraard het nieuwe stadskantoor in de Maaswaard opgeleverd, inclusief de parkeergarage en heeft u het besluit genomen om door te gaan met de plannen voor het kazernekwartier inclusief de kabelbaan.

Een aantrekkelijke stad is een goed bereikbare stad. Het afgelopen jaar heeft ten dele in het teken gestaan van de gedwongen sluiting van de Arsenal- en Roermondsepoortgarage. We hebben flankerende maatregelen genomen om onze bezoekers zo goed mogelijk te faciliteren met de inzet van gratis pendelbussen, alternatieve parkeermogelijkheden en verkeersregelaars. Ondertussen hebben wij, in goede afstemming met uw raad, doorgewerkt aan 'gastvrij parkeren'.

Een niet te missen ontwikkeling die zijn schaduw nu al vooruit werpt is de geplande invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2019. De voorbereidingen daarvoor zijn inmiddels in gang gezet. Binnen het kader van het programma Wonen en Leefomgeving hebben we daarnaast invulling gegeven aan Agenda Groen en Water, de nota Duurzame Ontwikkeling Milieuaspecten en aan de regionale visie Energie.

Voor het behoud van onze cultuurhistorie waren ook de drie majeure restauratieprojecten 'Gouden Berg', Puddingfabriek en de Kapelboerderij Genooyerhof buitengewoon belangrijk. De Provincie Limburg heeft ook hieraan een financiële bijdrage geleverd. Wat betreft de woningbouw is er een regionaal woningbouwbehoefteonderzoek uitgevoerd en een regionaal afwegingskader om tot reductie (-40%) en herprogrammering van de plancapaciteit te komen.

Wat betreft het beheer en onderhoud van onze openbare ruimte hebben we in 2016 verder invulling gegeven aan de verduurzaming van onze inspanningen op het gebied van afvalinzameling en riolering en hebben een belangrijk deel van de achterstand ten aanzien van het regulier onderhoud van bomen weggewerkt. De overdracht van het Pakhous naar 't Goed is succesvol afgerond.

Natuurlijk is deze beleidssamenvatting niet compleet, maar tracht deze u een globaal beeld te geven over hetgeen er in 2016 door de organisatie en door u als bestuur aan werk is verzet. Veel is er gerealiseerd, maar er is ook nog veel te doen.

Tot slot

Venlo is een bijzondere stad, een stad met een bijzondere geschiedenis en een wenkend toekomstperspectief. Met grote vraagstukken en veelbelovende kansen. We staan er als stad goed op. Daar hebben we, samen met u, als college dan ook hard aan gewerkt en moeilijke keuzes voor moeten maken. Bestuur(der) zijn van een Nederlandse middelgrote stad is, gegeven de nieuwe opgaven en gerechtvaardigde verwachtingen van inwoners en van onze maatschappelijke partners, een stevige opgave. In het afgelopen jaar hebben we opnieuw weer stappen vooruit gezet.

Deze beknopte beleidssamenvatting heeft tot doel u, met een paar grote passen, inzage te geven in de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar.

1.2

Financieel

Financiële positie

In de strategische visie Venlo 2030 zijn de ambities geformuleerd van de gemeente Venlo. Voor het realiseren van de maatschappelijke opgave van de stad op de lange termijn speelt de financiële positie een belangrijke rol. De financiële positie is geen doel op zich en moet altijd gezien worden in het licht van de totale maatschappelijke opgave van de stad. Het te bereiken maatschappelijke rendement en de bijdrage aan de inhoudelijke beleidsdoelstellingen zijn hierbij van evident belang. De financiële positie is ondersteunend aan het afwegingsproces en moet het bestuur helpen verantwoorde keuzes te kunnen maken voor de (middel)lange termijn. Bij de behandeling van de kadernota (mei 2016) en de financiële verordening (september 2016) heeft uw raad besloten om 'duurzaam' nadrukkelijk te benoemen in de strategische doelstelling voor wat betreft de financiële positie en zijn er streefwaarden benoemd voor wat betreft de tactische doelstellingen.

De beoordeling van de financiële positie vindt plaats op basis van deze strategische en de van daaruit vastgestelde tactische doelstellingen.

Schematisch ziet dit er als volgt uit:

De tactische doelstellingen zijn elk voorzien van één of meerdere kengetallen. Deze kengetallen, inclusief analyse en beoordeling, worden uitgebreid toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en in de paragraaf financiering.

Sluitende begroting - financieel resultaat:

Er is sprake van een sluitende begroting 2016. Het resultaat ten opzichte van deze (gewijzigde) begroting bedraagt € 9,6 miljoen negatief. Dit is het resultaat na

bestemming, rekening houdende met de verrekeningen met de reserves binnen de met de gemeenteraad gemaakte afspraken zoals het budgettair kader Sociaal Domein en de algemene grondreserve.

Het resultaat budgettair kader Sociaal Domein bedraagt € 11,9 miljoen negatief. Hiervan wordt, overeenkomstig het vastgestelde budgettair kader, € 7,5 miljoen ten laste gebracht van de daarvoor beschikbare reserve Decentralisaties. De reserve Decentralisaties is daarmee volledig uitgeput. Het restant bedrag van € 4,4 miljoen komt ten laste van de algemene middelen en is onderdeel van het negatieve rekeningresultaat van € 9,6 miljoen. Het resultaat dat betrekking heeft op het budgettair kader Sociaal Domein is, zonder (bij)stuuringsmaatregelen, structureel van aard. Inmiddels worden er door ons (ingrijpende) maatregelen uitgewerkt en geïmplementeerd om dit tekort structureel vergaand terug te dringen, waarbij wij verwachten dat evenwicht per 1 januari 2019 haalbaar moet zijn..

Rekening houdende met het aangenomen amendement is het resultaat in financiële zin € 6 miljoen nadeliger ten opzichte van de afgegeven prognose (per saldo € 3,6 miljoen negatief). Zoals verwoord in de FinRap zijn hierin enkele substantiële 'tegenvallers' verwerkt. Genoemd wordt het totaal van de financiële consequenties parkeervoorzieningen 2016 zoals verwoord in de VoRaP, het raadsvoorstel 16-65 'Bereikbaarheid en parkeren in een gastvrije stad' en de financiële consequenties als gevolg van de wetwijziging Individueel Keuzebudget. Het resultaat Sociaal Domein heeft een belangrijk aandeel in het verschil ten opzichte van de prognoses in de FinRap.

Voldoende weerstandscapaciteit

De doelstelling is het beschikbaar hebben van voldoende middelen (weerstandscapaciteit) voor het opvangen van geïdentificeerde risico's, waarbij de risicobereidheid is: "Venlo wil geen risicomijdende gemeente zijn". De integrale ratio weerstandsvermogen bedraagt op basis van de direct beschikbare middelen 0,68 en bevindt zich hiermee substantieel onder de streefnorm van 1,0. De uitkomst is lager dan bij de begroting 2016 (0,90) en 2017 (0,91) verwacht werd. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het negatieve rekeningresultaat en wijzigingen in het risicoprofiel. Het effect van het negatieve rekeningresultaat 2016 heeft blijvend gevolgen door minder beschikbaar vermogen voor volgende jaren. Op basis van de huidige ontwikkelingen kan, zonder forse bijstuuringsmaatregelen, niet voldaan worden aan de door de provincie gestelde voorwaarde om de ratio weerstandscapaciteit vanaf 2018 minimaal 1,0 te laten zijn.

De solvabiliteitsratio (14%) is iets lager dan verwacht (15%) en bevindt zich ruim onder de door u vastgestelde streefwaarde van $\geq 20\%$ en bevindt zich ruim onder het gemiddelde van 100.000 - 300.000 inwoners (in 2014 bedroeg de solvabiliteitsratio 26,9% voor de steden met 100.000 - 300.000 inwoners en 31,9% voor Nederland als totaal). Versterking van het weerstandsvermogen blijft een noodzakelijk en belangrijk aandachtspunt.

Wendbare begroting

Bij deze doelstelling gaat het om de bepaling of de begroting voldoende wendbaar is om tijdig te kunnen anticiperen op nieuwe ontwikkelingen. Het kapitaallastenplafond is in 2016 structureel niet overschreden en verder naar beneden bijgesteld. Dit betekent dat op termijn de begroting met minder rente en afschrijving belast gaat worden hetgeen de wendbaarheid ten goede komt. De structurele exploitatieruimte is voor 2016 negatief en bedraagt -1,0%. Deze ratio ligt daarmee onder hetgeen bij de begroting werd verwacht (0,8%) en komt ook onder de streefwaarde van $\geq 0\%$ die uw raad heeft vastgesteld. Dit betekent dat op basis van deze jaarrekening, zonder bijsturingsmaatregelen, onze structurele lasten niet gedekt worden door structurele baten, hetgeen onze financiële positie substantieel verslechterd. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door het resultaat budgettair kader Sociaal Domein en is, zonder (bij)sturingsmaatregelen, structureel van aard. Inmiddels worden er door ons (ingrijpende) maatregelen uitgewerkt en geïmplementeerd om dit tekort structureel vergaand terug te dringen, waarbij wij verwachten dat evenwicht per 1 januari 2019 haalbaar moet zijn. Maatregelen die leiden tot een structurele verlaging van onze uitgaven en/of verhoging van onze inkomsten.

Effectuering van maatregelen die al voorzien zijn enerzijds en aanvullende maatregelen voor oplossing van het aanvullende tekort ten opzichte van de FinRap 2016. Maatregelen die leiden tot een structureel sluitende begroting 2017 en meerjaren-perspectief.

Acceptabele schuld

De doelstelling is dat de schuldpositie van de gemeente Venlo zich op een acceptabel niveau bevindt. De schuldquotes (83% en 69%) bevinden zich ruim binnen de door u vastgestelde streefwaarden en zijn iets lager dan bij de begroting verwacht werd (87% en 70%). De solvabiliteitsratio (14%) is iets lager dan verwacht (15%) en bevindt zich onder de door u gestelde streefwaarde van $\geq 20\%$. De schuld per inwoner is nog altijd relatief hoog ten opzichte van landelijke gemiddelden, maar minder hoog dan begroot. Ondanks de licht incidenteel positieve ontwikkelingen voor wat betreft de schuld is de omvang van de schuld vergeleken met landelijk gemiddelden nog altijd relatief hoog. In programma 12 'algemene middelen' zijn beheersmaatregelen geformuleerd welke worden toegepast.

Conclusie financiële positie

Het resultaat van de jaarrekening 2016 is voornamelijk incidenteel van aard met uitzondering van het resultaat binnen het Sociaal Domein, indien hiervoor geen (bij)sturingsmaatregelen worden getroffen. Als gevolg van het substantieel negatieve resultaat en het structurele karakter hiervan verslechtert de financiële positie ten opzichte van de verwachtingen substantieel.

Het negatieve rekeningresultaat heeft tot gevolg dat de algemene reserve substantieel daalt, hetgeen niet in de meerjarenbegroting is voorzien. Dit heeft een forse negatieve invloed op de meerjarige ontwikkeling van de solvabiliteitsratio, ratio weerstandsvermogen en omvang van de algemene reserve. Op basis van de huidige ontwikkelingen kan, zonder forse bijsturingsmaatregelen, niet voldaan worden aan de door de provincie gestelde voorwaarde om de ratio weerstandscapaciteit vanaf 2018 minimaal 1,0 te laten zijn. Indien niet tijdig voldaan kan worden aan deze norm betekent dit dat ook niet voldaan kan worden aan de afspraken die in het kader van het financieel verdiepingsonderzoek in 2015 met de provincie zijn gemaakt. Dit kan, mede in relatie tot de structurele doorwerking, mogelijk gevolgen hebben voor wat betreft het te hanteren toezicht door de provincie.

Gezien het structurele karakter van het resultaat binnen het budgettair kader Sociaal Domein zullen er forse maatregelen getroffen moeten worden om de uitgaven voor zowel de korte als de lange termijn weer binnen het door u vastgestelde budgettair kader te brengen en te voorkomen dat de financiële positie verder verslechterd. Daarnaast zullen er aanvullende keuzes gemaakt moeten worden waarmee het weerstandsvermogen uiterlijk in 2018 weer op peil gebracht wordt.

Zoals verwoord in Raadsinformatiebrief 2017-78 worden er binnen het budgettair kader Sociaal Domein door ons (ingrijpende) maatregelen uitgewerkt en geïmplementeerd om dit tekort structureel vergaand terug te dringen waarbij wij verwachten dat evenwicht per 1 januari 2019 haalbaar moet zijn. Maatregelen die leiden tot een structurele verlaging van onze uitgaven en/of verhoging van onze inkomsten.

Op basis van de door uw raad vastgestelde 'spelregels' is het belangrijk dat het ambtelijk apparaat, ons college en uw raad tijdig anticiperen op (niet voorziene) financiële implicaties door het tijdig en concreet bijsturen en door het treffen van (beleidsinhoudelijke) maatregelen. Het tijdig rapporteren van ons college aan uw raad voor wat betreft de inhoudelijke en financiële resultaten is hierbij van

essentieel belang. Hiervan zijn wij ons terdege bewust en zullen hierin de noodzakelijke maatregelen treffen.

In de (meerjaren)begroting 2017 - 2020 was nog een (meerjarig)begrotingsoverschot voorzien ter versterking van het eigen vermogen. Het daadwerkelijk realiseren van deze financiële resultaten is een belangrijke vereiste hierbij. De (meerjaren)begroting is voorzien van opgaven voor wat betreft het invullen van bezuinigingstaakstellingen, het uitvoering geven aan bestuursopdrachten en het bijstellen van beleid om uitvoering te kunnen geven aan de vastgestelde budgettaire kaders zoals de decentralisaties Sociaal domein. Het voeren van een stringent begrotingsbeleid en toepassing van de door uw raad vastgestelde spelregels budgetdiscipline zijn hierin essentieel en noodzakelijk om de financiële positie niet verder te verslechteren. In de kadernota 2018 hebben wij versterking van de financiële positie expliciet als onderdeel van het afwegingskader in het basisscenario opgenomen.

Korte terugblik financieel resultaat

Wij sluiten het jaar 2016 af met een negatief rekeningresultaat van € 9,6 miljoen. Dit is het resultaat na bestemming rekening houdende met de verrekeningen met de reserves binnen de met u gemaakte afspraken zoals het budgettair kader sociaal domein en de algemene grondreserve.

Het resultaat budgettair kader Sociaal Domein bedraagt € 11,9 miljoen negatief. Hiervan wordt, overeenkomstig het vastgestelde budgettair kader, € 7,5 miljoen ten laste gebracht van de daarvoor beschikbare reserve Decentralisaties. De reserve Decentralisaties is daarmee volledig uitgeput. Het restant bedrag van € 4,4 miljoen komt ten laste van de algemene middelen en is onderdeel van het negatieve rekeningresultaat van € 9,6 miljoen.

Tabel 1: Financieel resultaat 2016

	bedragen x €1.000			
	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Verschil
Baten	379.730	385.418	101%	5.688
Lasten	380.421	399.665	105%	-19.244
Totaal saldo baten en lasten	-691	-14.246	2063%	-13.556
Onttrekkingen aan reserves (baten)	16.651	26.221	157%	9.570
Toevoegingen aan reserves (lasten)	15.986	21.588	135%	-5.602
Totaal saldo verrekeningen met reserves	666	4.633	696%	3.967
Totaal resultaat	-25	-9.614		-9.589

Navolgend wordt het resultaat toegelicht.

Exploitatieoverzicht

Tabel 2: Financieel resultaat 2016 per programma (incl. verrekeningen met reserves)

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Programma 01 Bestuur & Publieke dienstverl.	-11.793	-12.394	105%	-601
Programma 02 Openbare orde en Veiligheid	-10.466	-10.144	97%	322
Programma 03 Participatie & werkgelegenheid	-38.716	-39.193	101%	-476
Programma 04 Zorg en Welzijn	-119.252	-123.790	104%	-4.538
Programma 05 Onderwijs en Jeugd	-11.248	-11.677	104%	-429
Programma 06 Economie en Toerisme	-2.788	-2.309	83%	480
Programma 07 Sport- en Cultuurbevordering	-8.841	-8.808	100%	33
Programma 08 Ontwikkeling Centrumstad	-14.612	-15.347	105%	-735
Programma 09 Verkeer en Bereikbaarheid	1.206	-959	-80%	-2.165
Programma 10 Wonen en Leefomgeving	-11.045	-12.064	109%	-1.019
Programma 11 Beheer openbare ruimte	-19.841	-19.849	100%	-8
Programma 12 Algemene middelen	247.372	246.920	100%	-452
Totaal resultaat	-25	-9.614		-9.589

Over de programma's zijn een aantal verschillen te zien. Met name de programma's "Zorg en Welzijn", "Verkeer en Bereikbaarheid" en "Wonen en Leefomgeving" vallen op met een verschil groter dan € 1 miljoen.

Voor een inhoudelijke toelichting op de programma's wordt verwezen naar hoofdstukken "2 Programmaverantwoording" en "4.1 Overzicht van baten en lasten en de toelichting".

Toelichting rekeningresultaat

Tabel: Afwijkingen t.o.v. begroting groter dan € 250.000

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	V = Voordelig, N = Nadelig	
	Bedrag	Prognose FinRap 2016
Kader Sociaal Domein	-11.922 N	-4.306 N
Onttrekking reserve Decentralisaties	7.502 V	4.306 V
Parkeren	-2.609 N	-2.800 N
Individueel Keuzebudget	-2.016 N	-2.070 N
Besparingsverliezen	-1.814 N	-1.814 N
Omgevingsvergunningen	-1.169 N	-1.388 N
Beheer openbare ruimte	-1.165 N	
Voorziening wethouderspensioenen	-815 N	
Informatiemanagement (directe kosten)	-489 N	
Armoedebeleid	-351 N	-300 N
Energiekosten zwembad de Wisselslag	-303 N	-400 N
Extra onttrekking reserve Afvalstoffenheffing		1.000 V
Onroerend Zaakbelasting	437 V	755 V
Treasury	443 V	277 V
Overige algemene dekkingsmiddelen	457 V	
Extra afschrijving en afwaardering activa	811 V	1.700 V
Resultaat personeelsbegroting	1.045 V	-514 N
Uitkeringen gemeentefonds	1.246 V	800 V
Afwijkingen kleiner dan € 250.000	1.098 V	2.117 V
Resultaat	-9.614 N	-2.637 N

Kader Sociaal Domein / onttrekking reserve decentralisaties, per saldo € 4,4 miljoen nadelig onderdeel van het rekeningresultaat

Bij de FinRap 2016 werd een negatief resultaat van € 4,3 miljoen op het budgettair kader Sociaal Domein geprognoseerd. Het bij de FinRap verwachte nadeel kon volledig uit de reserve Decentralisaties opgevangen worden. Bij de jaarrekening komt het totale resultaat budgettair kader Sociaal Domein uit op € 11,9 miljoen negatief. Hiervan wordt € 7,5 miljoen ten laste gebracht van de daarvoor

beschikbare reserve Decentralisaties. De reserve Decentralisatie is daarmee volledig uitgeput. Het restant bedrag van € 4,4 miljoen negatief komt ten laste van de algemene middelen en is onderdeel van het negatieve rekeningsresultaat.

Parkeren, € 2.609.000 nadelig (exclusief € 0,3 miljoen voordeel met betrekking tot titel "Extra afschrijving en afwaardering activa")

De opbrengsten en de kosten van het parkeren zijn in 2016 anders verlopen dan verwacht. Door de sluiting van 2 parkeergarages, de aanleg van extra straatparkeerplaatsen en opening van parkeergarage Maaswaard hebben voor een flinke verschuiving gezorgd. Door de sluiting van de parkeergarages is een deel van de bezoekers naar de Maasboulevard uitgeweken en deels verplaatst naar straatparkeerplaatsen. In de FinRap hebben we u reeds geïnformeerd over de aanstaande verschuiving in opbrengsten en kosten en is de prognose bijgesteld met € 2,8 miljoen nadelig. Gedurende het jaar is scherp gestuurd op zo goed mogelijk faciliteren van de bezoekers van onze stad. Gastvrijheid stond hoog op de agenda. Er is minder streng gehandhaafd en er zijn extra maatregelen ingezet zoals verkeersregelaars en gratis pendelbussen. Er zijn zoals verwacht minder opbrengsten in parkeergarages en handhaving en meer opbrengsten voor straatparkeren. Voor de reguliere posten zijn er minder kosten gemaakt, maar daar tegenover staat dat er meer kosten zijn gemaakt voor alle tijdelijke maatregelen, zoals de aanleg van tijdelijke parkeerplaatsen. Maar ook zijn er extra kosten gemaakt voor specialistische inhuur, voor het onderzoeken van de bouwkundige staat van de parkeergarages en voor de marktconsultatie voor het vervreemden van het parkeervastgoed. In totaal is er voor parkeervoorzieningen een resultaat van ca. € 0,2 miljoen minder nadelig ten opzichte van de prognose FinRap 2016 gerealiseerd. Dit komt met name door een positief resultaat op straatparkeren.

Individueel Keuzebudget, € 2.016.000 nadelig

Per 2017 zal het IKB worden ingevoerd. Er is sprake van een éénmalige last van 7 maanden vakantiegeld vanuit het jaar voorafgaand aan de invoering van het IKB. Het betreft voor Venlo een bedrag van afgerond € 2 miljoen.

Besparingsverliezen, € 1.814.000 nadelig

Bij Kadernota 2017, VoRap 2016 en FinRap 2016 bent u reeds geïnformeerd over het niet kunnen realiseren van een aantal openstaande bezuinigingstaakstellingen. Het beeld is sinds de FinRap niet meer gewijzigd. Per saldo leidt dit voor het geheel aan openstaande bezuinigingstaakstellingen tot een besparingsverlies van € 1,8 miljoen.

Omgevingsvergunningen leges, € 1.169.000 nadelig

Zoals reeds bij de FinRap is gemeld leidde de combinatie van de legessystematiek en minder aanvragen tot het geconstateerde tekort. Met name grote vergunningen die in 2016 niet zijn aangevraagd (o.a. Kazernekwartier, Holland Casino, Océ) hebben geleid tot het tekort. Door de aanpassing van de legessystematiek in 2017 wordt verwacht dat het begrote resultaat wordt behaald in 2017.

Beheer openbare ruimte, € 1.165.000 nadelig

De verzakking in de Roermondseweg betrof een calamiteit. Met het opvangen van de kosten van herstel van een dergelijke calamiteit, is in de begroting geen rekening gehouden. Ook zijn extra kosten gemaakt om de verkeersveiligheid te borgen.

Daarnaast bleken uit verschillende inventarisaties en inspecties achterstanden in het beheer en onderhoud van het openbaar groen. Om te voldoen aan de wettelijke zorgplicht (komt voort uit veiligheid), is een begin gemaakt met het wegwerken van deze achterstanden. Hiervoor bleek extra inzet nodig voor de voorbereiding en uitvoering.

Voorziening wethouderspensionen, € 815.000 nadelig

Op basis van actuariële berekeningen is ca. € 0,8 miljoen toegevoegd aan de voorziening pensioenkosten wethouders.

Informatiemanagement (directe kosten), € 489.000 nadelig

Microsoft heeft de hoeveel licenties die Venlo gebruikt herijkt (steekproefsgewijze controle). Hieruit bleek dat we meer licenties in gebruik hadden dan waarvoor werd betaald. Dit heeft geleid tot een naheffing van ca. € 0,2 miljoen.

Daarnaast zijn de onderhoudskosten voor de werkplekken toegenomen (flexconcept leidt tot meer dubbele beeldschermen) en er is gezamenlijk met Weert en Roermond gekozen voor een systeem met betrekking tot berichtenuitwisseling.

Armoedebeleid, € 351.000 nadelig

De kosten bijzondere bijstand lopen jaarlijks op doordat er steeds meer mensen onder bewindvoering komen te staan. De kantonrechter beslist of er een bewind wordt toegekend. In veel gevallen worden de kosten voor bewind via de bijzondere bijstand vergoed (afhankelijk van de financiële situatie van de onder bewind gestelde). De vergoeding voor bewindvoeringskosten zijn een grote post binnen het armoedebeleid. Aan nieuwe statushouders is in 2016 ruim € 350.000 uitgekeerd. Dit is voornamelijk bijzondere bijstand voor de inrichting van hun nieuwe woning.

Energiekosten zwembad de Wisselslag, € 303.000 nadelig

Zoals gemeld bij de Finrap 2016 is er op het organisatieproduct Binnensportaccommodaties sprake van een overschrijding van de uitgaven van €0,3 miljoen. Deze overschrijding wordt veroorzaakt doordat de energiekosten van zwembad De Wisselslag over de periode 2013 tot en met 2015 pas in 2016 in rekening zijn gebracht..Voor 2017 is de verwachting dat de begroting voor de energiekosten toereikend is.

Extra onttrekking egalisatiereserve Afvalstoffenheffing, € 0

De gemeenteraad heeft door middel van een amendement expliciet niet ingestemd met een onttrekking van een extra miljoen (ontstaan vanuit efficiency- en aanbestedingsvoordelen) uit de egalisatiereserve Afvalstoffenheffing. Deze maakte onderdeel uit van de prognose FinRap 2016. Het resultaat wordt door het amendement € 1 miljoen nadeliger ten opzichte van de prognose FinRap 2016.

Onroerend Zaakbelasting, € 437.000 voordelig

Het voordeel betreft een eenmalige goodwillvergoeding voor in de BsGW gedane investeringen in het verleden.

Treasury, € 443.000 voordelig

Het voordelig resultaat op treasury komt met name door afwikkeling van claims als gevolg van de verkoop van Essent

Overige algemene dekkingsmiddelen, € 457.000 voordelig

De belangrijkste posten die tot dit voordeel leiden:

- Reserve Arbeidsmarktbeleid Regio

Het Venlose deel uit de reserve Arbeidsmarktbeleid Regio is, zoals ook reeds bij FinRap 2016 gemeld, vrijgevallen vanwege de afrekening van dit ESF-project uit 2011- 2013. Dit levert een eenmalig voordelig resultaat op van € 237.000.

- Incidentele baten en lasten

Na overleg met de fiscus is komen vast te staan dat een schuld die opgenomen was als zijnde te betalen WGA premie niet meer actueel is. Dit leidt tot een voordeel van € 170.000,

Extra afschrijving en afwaardering activa, € 811.000 voordelig

Dit resultaat wordt veroorzaakt doordat er enerzijds geen extra afschrijvingen ad. € 1.686.000 op activa met maatschappelijk nut plaatsvinden in verband met een negatief resultaat jaarrekening 2016 en de in de FinRap vastgestelde maatregel en anderzijds doordat uit controle is gebleken dat een aantal activa vanwege uiteenlopende redenen afgewaardeerd moesten worden. Per saldo ontstaat

hierdoor een voordeel van ca. € 0,8 miljoen. Hiervan heeft € 0,3 miljoen betrekking op parkeren.

Resultaat personeelsbegroting, € 1.045.000 voordelig

Het resultaat op de Personeelsbegroting (exclusief de eenmalige IKB) bedraagt € 1.045.000 positief en komt door:

- het niet structureel bezetten van formatieplaatsen en het hanteren van een noodzakelijke flexibele schil in relatie tot verdere afbouw van structurele formatie conform bouwopdrachten;
- het niet kunnen toerekenen van personeelskosten aan projecten gezien het feit dat een aantal investeringen niet conform planning zijn uitgevoerd. Zie tevens de stand van zaken restantkredieten aan het einde van dit hoofdstuk;
- het meer dan in de FinRap prognose voorzien kunnen toerekenen van kosten voor personele inzet (loonkosten en inhuur) aan producten.

Uitkeringen gemeentefonds, € 1.246.000 voordelig

De uitkeringen uit het gemeentefonds zijn doorgerekend op basis van de mei-, september- en decembercirculaire van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het voordeel bedraagt per saldo € 1,2 miljoen.

Overige afwijkingen, € 1.098.000 voordelig

De overige afwijkingen < € 250.000 hebben per saldo een effect van € 1.098.000 voordelig.

Stand van zaken restantkredieten

In 2016 is wederom specifiek aandacht besteed aan de openstaande kredieten dit ook naar aanleiding van de bestuursopdracht inzake restantkredieten (€ 250.000 structureel). Op 31-12-2016 is het restantkrediet € 71,5 miljoen, waarvan € 63 miljoen van de uitgaven gepland zijn in de jaren 2017 en verder. Vergeleken met de stand van 31-12-2015 zien we nog steeds een dalende tendens in de hoogte van de restantkredieten. Dit heeft geresulteerd in het afsluiten van 32 kredieten van vóór 2015. Daarnaast zijn er nog 22 kredieten met kredietvoting in 2015 en 2016 afgesloten. De wijziging in kapitaallasten als gevolg van de totale krediet overschrijding van € 1,1 miljoen wordt mee genomen bij de invulling van de bestuursopdracht inzake restantkredieten.

Jaarverslag 2016

2 Programmaverantwoording

2.1 Programma 1 Bestuur en Publieke Dienstverlening

2.1.1 Inleiding

In dit programma wordt aangegeven hoe het bestuur en de dienstverlening aan de burgers in 2016 heeft gefunctioneerd.

Voor het bestuur zijn de ambities uit coalitieprogramma leidend in het uitvoeren van de taken en het besluitvormingsproces. Het bestuur is verantwoordelijk voor de dienstverlening aan de burgers in Venlo en heeft daarnaast als bestuur van de centrumgemeente een bijzondere verantwoordelijkheid voor de regionale ontwikkelingen.

2.1.2 Wat hebben wij bereikt?

Strategische doelen

Bevorderen van excellent Bestuur en Dienstverlening aan de burgers en ondernemers

Tactische doelen

- Goed vertegenwoordigen van belangen burgers en bedrijven
- Beheren van en informeren over archiefstukken
- Verzorgen van excellente dienstverlening aan burgers en bedrijven
- Verzorgen van adequate informatievoorziening aan burgers en bedrijven
- Bevorderen van regionale samenwerking vanuit centrumfunctie

In het coalitieprogramma is een stevig accent gelegd op het verbeteren van de betrokkenheid van onze inwoners bij het stadsbestuur. In 2016 hebben we de initiatieven doorgezet die we een jaar eerder zijn gestart. Wij zijn ons ervan bewust dat het hier gaat om trajecten die een lange adem vereisen: cultuurverandering en kanteling van de relatie tussen stadsbestuur en inwoners kost tijd.

Natuurlijk was 2016 ook het jaar waarin we een nieuw stadskantoor hebben betrokken. De nieuwe behuizing is niet alleen in lijn met de principes van C2C, maar zal de organisatie in de toekomst nog beter positioneren om de ambities van onze besturingsfilosofie en de dienstverleningsvisie waar te maken.

Omdat in 2016 geen nieuwe meting van de stadspeiling heeft plaatsgevonden, zijn de resultaten van onze inspanningen nog niet op robuuste wijze getoetst bij onze doelgroepen. Wel constateren we dat het aantal ingekomen klachten in 2016 licht is gedaald ten opzichte van een jaar eerder.

Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Verhouding volume dienstverleningscontacten (waardevraag) t.o.v. volume contacten als gevolg van fouten in de organisatie (foutvraag)	41,00		45,00	49,00	53,00	57,00
<p>Alle binnenkomende calls zijn te verdelen in vier categorieën: 1) beoogde dienstverleningsvragen, d.w.z. vragen naar datgene wat wij als gemeente willen leveren (waardevraag, 41% in 2015); 2) calls als gevolg van fouten of onduidelijkheden (25% in 2015); 3) doorverbinden (21%); en 4) afspraak maken (13%). De indicator geeft het percentage waardevraag. De beoogde stijging van 41% in 2015 naar 60% in 2020 is ambitieus. Deze stijging van de waardevraag kan uit alle drie de overige categorieën komen. In 2015 is dit als proef voor het eerst gemeten. Het is vooralsnog niet mogelijk gebleken om de informatie structureel te ontsluiten via het zaakstelsel zoals bedoeld was. Er zijn daarom geen realisatiecijfers voor 2016.</p>						
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Aantal (informele) klachten	417,00	401,00	395,00	410,00	410,00	410,00
<p>Het aantal ingekomen klachten in 2016 was 401. Dat betekent dus een kleine daling ten opzichte van 2015, maar een groter aantal dan begroot. Met name in de tweede helft van 2016 was er een stijging van het aantal klachten dat gerelateerd was aan de wachttijden in de stadswinkel en de nieuwe huisvesting van de gemeente. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de toegang van het gebouw en de ontvangsthal. Het verschil tussen het geprognosticeerde aantal klachten en het daadwerkelijk ingediende aantal klachten is niet zodanig groot, dat bijstelling voor de komende jaren nu aan de orde is.</p>						
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Klanttevredenheid dienstverlening	6,50		6,80	7,00	7,20	7,20
<p>Gemiddeld rapportcijfer van burgers op de vraag "Hoe waardeert u – over het algemeen – de dienstverlening van uw gemeente?" (1-10) in de stadspeiling. Het realisatiecijfer 2014 (van 6,5) was afkomstig uit de stadspeiling 2013. In 2015 is deze gemiddelde waardering onveranderd gebleven. De volgende meting vindt in het najaar van 2017 plaats. We streven ernaar binnen enkele jaren te groeien naar een 7+.</p>						

2.1.3

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De voornaamste inspanningen die in 2016 zijn geleverd benoemen we per ambitie.

Goed vertegenwoordigen van belangen burgers en bedrijven

1. Werkwijze gemeenteraad

De gemeenteraad heeft zich in 2016 ingespannen om laagdrempeligheid, toegankelijkheid en responsiviteit in evenwicht te brengen met de noodzakelijk geachte investeringen voor de lange termijn. De raad wil de agenda van de stad/gemeente beter laten aansluiten op de visie en de daaruit voortvloeiende acties waartoe in het stadhuis wordt besloten.

Om dat voor elkaar te krijgen wordt geïnvesteerd in betere informatie, agendavorming en controle en het accentueren van de verbinding met inwoners, bedrijven en organisaties.

2. Klachtafhandeling en bestuurlijke procedures
Het overgrote deel van de klachten (89%) hebben we in 2016 op informele wijze kunnen afhandelen.
We hebben we de kwaliteit en de tijdigheid van de verschillende procedures verbeterd. Voor wat betreft de afhandeling van klachten geldt, dat 96 procent binnen de wettelijke termijn is afgehandeld.
3. Civiele procedures
De focus lag voor wat betreft de claims en civiele procedures op het tijdig afhandelen van deze claims. Dit is in 2016 goed gelukt.
4. Mediation
In 2016 is zowel in het ruimtelijk fysieke domein als in het sociale domein gebruik gemaakt van (pre)mediation gesprekken om daar waar burgers vastliepen in hun communicatie met de gemeente, in gezamenlijkheid met de burger tot een oplossing te komen.
Samen met de gemeentes Peel en Maas, Bergen en Horst aan de Maas zijn we een regionale mediator-pool gestart, die inmiddels al een aantal mediation zaken binnen de regio heeft kunnen afhandelen.
5. Public affairs/lobby
Wat betreft public affairs en lobby hebben wij in regionaal (Regio Venlo) verband onze inspanningen verder geïntensiveerd en werkafspraken gemaakt over onze ambtelijke inzet. Dit op basis van de in 2015 ontwikkelde (regionale) Europa-agenda. Ook vindt er samen met de beide steden in Midden-Limburg afstemming plaats over de lobby ten aanzien van gezamenlijke belangenbehartiging. Zoals in eerdere jaren hebben we ons opnieuw ingespannen om externe financieringsbronnen aan te boren voor onze eigen stedelijke activiteiten en projecten, over het resultaat waarvan u periodiek bent geïnformeerd. Een concreet resultaat hiervan was de tussen het kabinet en de gemeente Venlo gemaakte afspraak over de provinciale- en rijksbijdrage aan de Vierpaardjes.

6. Externe relaties

Voor de externe relaties zijn in 2016 diverse Venlose evenementen benut om het bestuurlijk netwerk te vergroten met de diverse partners in de regio, de provincie, Den Haag, Brussel en Duitsland. Met de provincie en de maatschappelijke partners hebben we een public affairs platform gevormd waarin op basis van gedeelde belangen de regio gepositioneerd wordt.

Beheren van en informeren van archiefstukken

Het Gemeentearchief heeft in 2016 invulling gegeven aan haar drie hoofdactiviteiten: Beheer, Informatieverstrekking/dienstverlening en Acquisitie.

1. Beheer

De gemeentearchivaris heeft in 2016 gerapporteerd in het kader van het Horizontaal Toezicht op de archivering. De resultaten van de digitalisering van het archief Stadsrekeningen (1349-1795) zijn door externe factoren in 2016 nog niet zichtbaar geworden voor het publiek. Andere projecten in het kader van beheer betroffen de digitalisering van historische kranten, digitalisering van de bouwdoSSIers en conservering en digitalisering van charters.

2. Dienstverlening

Via de gangbare kanalen werd het publiek bediend: studiezaal, inlichtingen via post, mail en telefoon, website, social media, publicaties en educatieve projecten. Belangrijk is de samenwerking met diverse externe partners, waaronder de Venlo Academie, die cultuurhistorische cursussen verzorgt. Nadrukkelijk wordt ingezet op verschuivingen in de richting van digitalisering, zodat de schaarse middelen efficiënter worden benut. Voor niet-wettelijke verplichte werkzaamheden leunen we voor een belangrijk deel op de inzet van vrijwilligers.

3. Acquisitie

Een belangrijke aanwinst is in 2016 tot stand gekomen door de overbrenging in de zin der wet van de archieven van het Gewest Noord-Limburg, GGD Noord-Limburg en Regionale Brandweer Noord-Limburg (1950-2004). Diverse particuliere archieven en aanvullingen op reeds aanwezige archieven en collecties zijn verworven.

Verzorgen van excellente dienstverlening aan burgers en bedrijven

1.   Beheer Gemeentelijke Basisadministratie
In 2016 hebben we de oude Basisregistratie Personen (BRP) opgeschoond en de aanbesteding uitgevoerd van de nieuwe BRP. Deze werkzaamheden zijn onderdeel van de modernisering die nodig is om vanaf 2018 aan te kunnen sluiten bij de nieuwe, landelijke BRP die de oude Gemeentelijke Basisadministraties (GBA) vervangt.

2.   Huwelijksvoltrekking/Burgerlijke Stand
Bij deze producten hebben zich in het afgelopen jaar geen noemenswaardige ontwikkelingen voorgedaan.

3.   Naturalisaties
Er waren in 2016 geen nieuwe ontwikkelingen. Het aantal aanvragen voor het Nederlanderschap is jaarlijks redelijk constant.

4.   Persoonsdocumenten
De aanvragen voor persoonsdocumenten zijn al grotendeels in een digitaal proces gegoten. In 2016 zijn er op dit vlak geen bijzondere ontwikkelingen geweest..

5.   Beheer Register niet-ingezetenen (RNI)
Bij niet-ingezetenen gaat het om personen die een zodanige relatie met Nederlandse overheidsinstanties hebben dat registratie van hun basispersoonsgegevens van belang is voor een goede uitvoering van bepaalde overheidstaken. In 2016 zijn 13.802 inschrijvingen gerealiseerd.

6.   Reisdocumenten
Het KCC (Klant Contact Centrum) werkt voor een groot deel op afspraak, zodat de beschikbare capaciteit zo efficiënt mogelijk kan worden ingeroosterd. We houden een maximale termijn aan van 1 week die burgers moeten wachten om een afspraak te kunnen maken. Onder meer vanwege onderbezetting is deze norm in 2016 regelmatig overschreden.

Het aantal Nederlanders dat in het buitenland woont en in Venlo zijn nieuwe reisdocument heeft aangevraagd is verdubbeld van ruim 3000 in 2015 naar ruim 6000 in 2016 (Grensgemeente).

7. Verkiezingen

In 2016 hebben we het referendum georganiseerd over de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne.

Verzorgen van adequate informatievoorziening aan de burgers en bedrijven

1. Post

Vanaf augustus 2016 wordt de analoge post 100% digitaal verwerkt. Daarnaast zien we dat in 2016 het kanaal e-mail in volume is toegenomen.

2. Telefonie

In 2016 zijn ontwikkelingen ingezet die onze medewerkers in het call center beter moeten gaan ondersteunen zodat zij burgers effectiever en sneller van dienst kunnen zijn. Ook heeft actieve sturing plaatsgevonden op de klantgerichtheid en bereikbaarheid van zowel de frontoffice medewerkers als de organisatie als geheel.

3. Centrale balie

Bij de verhuizing naar het nieuwe stadskantoor hebben we de oude receptiefunctie omgevormd tot een gastvrouw/-heerfunctie die onze burgers wegwijs maakt in het nieuwe stadskantoor.

4. Webdiensten

In 2016 hebben we de in 2015 gelanceerde gemeentelijke website doorontwikkeld. Het online betaalproces is verbeterd en oude formulieren zijn omgezet naar nieuwe, toegankelijke formulieren. Secundaire doelgroepen op de website, zoals potentiële investeerders en toeristen worden nog eenduidiger en eenvoudiger doorgeleid naar andere, daarvoor bestemde websites.

5. Sociale media en webcare

Burgers konden in 2016 ook weer met de gemeente Venlo communiceren via de sociale media Facebook en Twitter. We hebben het gebruik hiervan zien toenemen. Het in 2015 bij wijze van proef gestarte persoonlijke communicatiekanaal WhatsApp hebben we in 2016 voortgezet.

6. Media

De mediakanalen die Venlo inzet om onze burgers te bereiken zijn in 2016 onveranderd: Met het oog op Venlo (rubriek bij Omroep Venlo), de beeldkrant, 1venlo.

Bevorderen van regionale samenwerking vanuit centrumfunctie

1. Gemeenteraad

De raads werkgroep heeft in de uitwerking van het A-dossier een goede basis gelegd voor inhoudelijke samenwerking met diverse partners in het Niederrheingebied. De samenwerking met de stad Krefeld heeft geleid tot de instelling van een gemeenschappelijke raadscommissie die diverse politieke thema's behandelt.

2. Samenwerkingswijzer Venlo

Afgelopen jaar hebben wij de (digitale) samenwerkingswijzer Venlo ontwikkeld. Met de 'Samenwerkingswijzer gemeente Venlo' willen wij toewerken naar betere samenwerking, naar betere sturing en control van samenwerking en naar een goed overzicht van de samenwerkingsverbanden waarin wij participeren.

3. Regio Venlo

Samen met de andere Noord-Limburgse gemeenten hebben we in 2016 verder gewerkt aan de concretisering van de regionale thema's en programma's uit het regionaal programma 'Werken aan de Regio Venlo 2015-2018.

2.1.4 Wat heeft het gekost?

Programma 01: Bestuur & Publieke dienstverl.

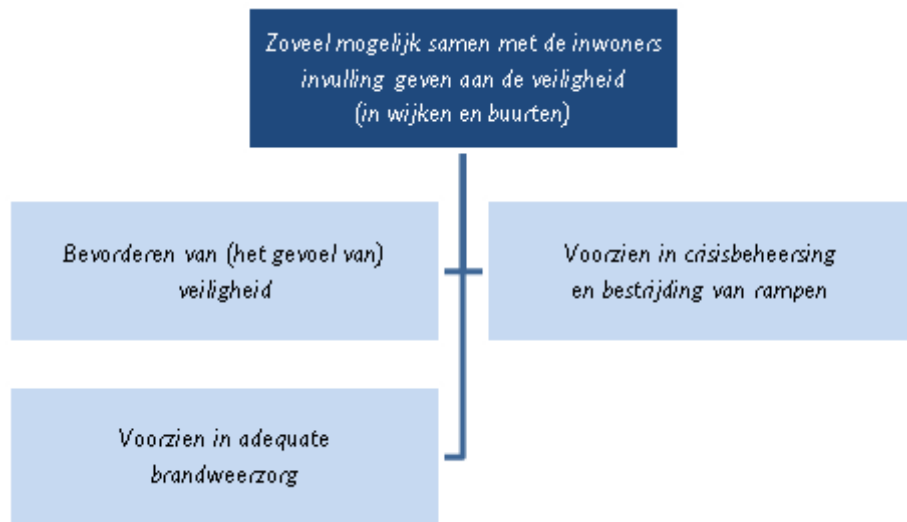
bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	6.012	5.438	90%	-574
Lasten	17.902	17.764	99%	138
Saldo baten en lasten	-11.890	-12.326	104%	-436
Onttrekkingen aan reserves (baten)	97	32	33%	-65
Toevoegingen aan reserves (lasten)		100		-100
Saldo verrekening met reserves	97	-67	-70%	-164
Totaal resultaat programma 01	-11.793	-12.394	105%	-601

2.2

Programma 2 Openbare Orde en Veiligheid

Het programma Openbare Orde en Veiligheid is een bijzonder programma omdat het programma naast de bevoegdheid van de bestuursorganen raad en college in het bijzonder de bevoegdheid van het bestuursorgaan burgemeester raakt. Verder zijn de taken welke gerelateerd zijn aan openbare orde en veiligheid het exclusieve domein van de overheid (publieke domein in model van zelfsturing). Desondanks proberen wij de burger, b.v. met de methode Buurt Bestuurt, actief bij het onderwerp openbare orde en veiligheid te betrekken.

2.2.1

Inleiding

Met behulp van de doelenboom in de vorige paragraaf geven wij richting aan onze (beleids)inspanningen. In dit hoofdstuk geven wij aan de hand van de drie W-vragen (WAT hebben wij bereikt, WAT hebben wij daarvoor gedaan en WAT heeft het gekost) inzicht in de resultaten die wij in 2016 hebben bereikt en de activiteiten die wij daarvoor samen met onze partners, waarvan de belangrijkste de Veiligheidsregio Limburg Noord en de politie zijn, hebben uitgevoerd.

2.2.2

Wat hebben wij bereikt?

Strategische doelen

Zoveel mogelijk samen met de inwoners invulling geven aan de openbare orde en veiligheid (in wijken en buurten)

Tactische doelen

- Bevorderen van (het gevoel van) veiligheid
- Voorzien in crisisbeheersing en bestrijding van rampen
- Voorzien in adequate brandweezorg

Voor het programma Openbare Orde en Veiligheid is de veiligheidsmonitor een belangrijke gegevensbron voor het te voeren beleid. Deze monitor, waar ook Venlo

aan deelneemt en welke eenmaal per twee jaar wordt uitgevoerd, geeft inzicht in relevante ontwikkelingen op het terrein van openbare orde en veiligheid. Helaas komt de informatie over 2016 eerst in mei/ juni 2017 beschikbaar, waardoor wij nu geen op dat cijfermateriaal gebaseerde resultaten kunnen presenteren.

Wij zullen ons derhalve beperken tot een schets van hetgeen wij in 2016 hebben gedaan.

Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Aandeel inwoners dat preventiemaatregelen heeft genomen tegen criminaliteit (techno-preventief)						
	gemiddeld 50,02 % socio preventie maatregelen en 52,4 % techno-preventieve maatregelen (2014)					
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Aandeel inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt						
	Bron: Veiligheidsmonitor. Deze monitor wordt 1 maal per 2 jaar gehouden. De realisatie 2016 wordt in mei/juni 2017 verwacht. De indicator is een samengestelde indicator en geeft de gepercipieerde kans op slachtofferschap (zakkenrollerij, beroving, woninginbraak, mishandeling). In het kader van het nieuwe Integrale Veiligheidsbeleid wordt onderzocht of voor deze indicator een ambitieniveau kan worden bepaald.					
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Aandeel inwoners dat preventiemaatregelen heeft genomen tegen criminaliteit (socio-preventief)						
	Bron Veiligheidsmonitor. Wordt 1 maal per 2 jaar gemeten. De veiligheidsmonitor 2016 wordt in mei/juni 2017 gepresenteerd					

2.2.3

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Algemeen

In maart 2016 is de geactualiseerde gemeenschappelijke regeling VRLN vastgesteld. Daarmee is tevens een nieuw kostenverdeelsysteem vastgelegd.

Het eind 2015 vastgestelde Integraal Veiligheidsplan 2016-2019 en het begin 2016 vastgestelde beleidsplan Veiligheidsregio Limburg Noord 2016-2019 vormden de basis voor de activiteiten in het programma Openbare Orde en Veiligheid. Per tactisch doel treft u hieronder aan wat we gedaan hebben.

Het bevorderen van (het gevoel van) veiligheid

De pilots Buurt Bestuurt in de Vossener en Venlo Zuid laten een positief beeld zien. Wij verwachten op grond van de evaluatie, welke begin 2017 wordt gepresenteerd, besluiten te kunnen nemen over het verder gebruiken van deze methodiek.

Verder hebben wij op het gebied van veiligheid aandacht geschonken aan en inzet gepleegd op de volgende onderwerpen (in willekeurige volgorde): woninginbraken, radicalisering, fietsendiefstal, cameratoezicht, project Helder (voorkomen drugsgebruik bij jongeren), asielzoekerscentrum, veiligheid politieke ambtsdragers en medewerkers gemeente Venlo en tot slot overlast jongeren (inzet straatcoaches).

Het voorzien in crisisbeheersing en bestrijden van rampen

De voorbereiding van onze organisatie op crises en rampen heeft onze continue aandacht. Wij doen dat door regelmatig te oefenen.

Op grond van de ervaring van de oefening Waterkracht (2015) is het Rampenbestrijdingsplan Hoogwater Maas geactualiseerd. Verder hebben wij ingezet op multidisciplinaire samenwerking in de voorbereiding op grootschalige evenementen (evenementen veiligheid).

Onze uitvoeringsorganisatie, de Veiligheidsregio Limburg Noord (VRLN), heeft in 2015 een regionaal risicoprofiel opgesteld en in 2016 vastgesteld. Een regionaal risicoprofiel is een inventarisatie en analyse van de in een veiligheidsregio aanwezige risico's, inclusief relevante risico's uit aangrenzende gebieden. Er zijn 4 groepen van crisistypen benoemd:

- maatschappelijke continuïteit: uitval vitale infrastructuur, uitval spraak- en datacommunicatie;
- maatschappelijke onrust: vluchtelingenstroom, terrorismedreiging, nucleaire incidenten;
- dierziekten overdraagbaar op mens: ziektegolf, besmettingsgevaar vanuit het buitenland;
- natuurbrandpreventie.

Eind 2016 is er door de inspectie Veiligheid en Justitie geconcludeerd dat de veiligheidsregio de aanbevelingen uit de eerdere inspectie (2013) heeft opgevolgd.

Het voorzien in adequate brandweezorg

In het kader van brandpreventie door VRLN uitvoering gegeven aan 'Brandveilig Leven'. Waar nodig is de gemeente hierbij betrokken. Het voorziet onder meer in voorlichting na brand, maar ook na ernstige incidenten.

2.2.4 Wat heeft het gekost?

Programma 02: Openbare orde en Veiligheid

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Verschil
Baten	116	97	84%	-18
Lasten	10.582	10.242	97%	340
Saldo baten en lasten	-10.466	-10.144	97%	322
Onttrekkingen aan reserves (baten)				
Toevoegingen aan reserves (lasten)				
Saldo verrekening met reserves				
Totaal resultaat programma 02	-10.466	-10.144	97%	322

2.3

Programma 3 Participatie en Werkgelegenheid

2.3.1

Inleiding

Het programma Participatie en Werkgelegenheid is één van de programma's waarin de drie decentralisatieopgaven in het sociale domein zijn geland. Dit programma richt zich op (maatschappelijke) participatie en de uitvoering van de Participatiewet.

Naast het hebben van betaald werk is maatschappelijke deelname aan de gemeenschap van groot belang. Niet alleen voor het individu maar ook voor de gemeenschap als geheel. Wanneer onze inwoners onderdeel zijn van een vitale gemeenschap, waar mensen elkaar kennen en helpen, dan kunnen veel problemen zelf opgelost worden. Ons verenigingsleven is ondenkbaar zonder de inzet van vrijwilligers en de ondersteuning van en zorg voor onze zwakste inwoners zou van een heel andere kwaliteit zijn zonder de belangeloze inzet van mantelzorgers en vrijwilligers. Overigens kunnen sommige activiteiten een volgende stap zijn naar betaald werk.

Bij het streven naar participatie voor allen past het streven naar een inclusieve arbeidsmarkt: een arbeidsmarkt die plaats biedt voor jongeren en ouderen en voor mensen met en zonder beperking. Participatie via arbeid levert een krachtige bijdrage aan sociale, economische en financiële zelfstandigheid, versterkt het gevoel van eigenwaarde en levert een bijdrage aan de sociale cohesie en de economie.

De Participatiewet biedt tevens een financieel vangnet voor mensen die geen of onvoldoende middelen van bestaan hebben. Deze taak is wettelijk vastgesteld in deze wet die per 1 januari 2015 is ingegaan. Daarnaast is er gemeentelijk armoedebeleid, het sluitstuk van het financieel vangnet.

2.3.2

Wat hebben wij bereikt?

Strategische doelen

Iedereen doet naar vermogen mee aan de samenleving en voorziet voor zover mogelijk zelf in het inkomen

Tactische doelen

- WERK Het (naar vermogen) voorzien in eigen inkomen
- PARTICIPATIE Het (naar vermogen) actief deelnemen aan de maatschappij

Iedereen doet naar vermogen mee aan de samenleving en voorziet zover mogelijk zelf in het inkomen

We willen bereiken dat iedereen naar vermogen meedoet in de samenleving en voor zover mogelijk zelf voorziet in zijn inkomen. Deelnemen aan de samenleving kan op verschillende manieren en op verschillende niveaus. De Participatieladder is een meetinstrument waarmee je kunt vaststellen in hoeverre iemand meedoet in de samenleving. De ladder is onderverdeeld in zes treden: van sociaal geïsoleerd tot werken zonder ondersteuning. Door een meting in de stadspeiling wordt de verdeling van alle Venlose inwoners over de Participatieladder zichtbaar.

Doelstelling 1 'het naar vermogen voorzien in eigen inkomen' heeft voornamelijk betrekking op trede 5 en 6. Doelstelling 2 'het naar vermogen actief deelnemen aan de maatschappij' heeft voornamelijk betrekking op trede 1 tot en met 4. Door een meting in de stadspeiling wordt zichtbaar of de mate van participatie is verhoogd. Uit de stadspeiling 2015 blijkt dat 77% van de Venlose inwoners deelneemt aan de samenleving. Voor 2016 is geen recent cijfer beschikbaar.

Om dit te bereiken zetten we de producten arbeidsparticipatie, maatschappelijke participatie, inkomensondersteuning en armoedebeleid in.

Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Aandeel dat deelneemt in de samenleving door werk of andere maatschappelijke activiteiten (vrijwilligerswerk/ mantelzorg/ wederkerigheid)	77,00	77,00	78,00	79,00	80,00	81,00
Deze indicator is het percentage mensen dat deelneemt in de samenleving door werk of andere maatschappelijke activiteiten van het totale aantal inwoners in Venlo. De verwachting is dat door ontwikkelingen in Venlo (o.a. het werkgeversservicepunt, werkbedrijf en Huizen van de Wijk) en de economische ontwikkeling het aandeel dat deelneemt in de samenleving zal stijgen.						

2.3.3

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Het (naar vermogen) voorzien in eigen inkomen

Bij het streven naar participatie voor allen past het streven naar een inclusieve arbeidsmarkt: een arbeidsmarkt die plaats biedt voor jongeren en ouderen en voor mensen met en zonder beperking. Participatie via arbeid levert een krachtige bijdrage aan sociale, economische en financiële zelfstandigheid, versterkt het gevoel van eigenwaarde en levert een bijdrage aan de sociale cohesie en de economie.

De doelstelling wordt uitgewerkt in onderstaande twee onderdelen:

- Het naar vermogen werken
- Het naar vermogen voorzien in eigen inkomen

Het naar vermogen werken

Bij het streven naar een inclusieve arbeidsmarkt richt het programma Participatie en Werkgelegenheid zich op de volgende onderdelen:

- Van onderwijs naar werk
- Van werk naar werk
- Van uitkering naar werk
- Werkgeversdienstverlening

Op deze vier onderdelen hebben we het volgende gedaan:

1. Van onderwijs naar werk

In het kader van de aanpak Jeugdwerkloosheid is en wordt er intensief samengewerkt met gemeenten, onderwijspartijen en UWV: Baanwijs. Baanwijs is een netwerkorganisatie in de regio Noord-Limburg tussen gemeenten, UWV, onderwijspartijen VSO (voortgezet speciaal onderwijs), PrO (praktijkonderwijs), ROC (regionaal opleidingscentrum) en AOC (agrarisch opleidingscentrum). De ambitie van Baanwijs is dat alle kwetsbare jongeren in de regio Noord-Limburg naar vervolgonderwijs gaan, een werkplek, een passende dagbesteding hebben en behouden of in een toeleidingstraject zitten. Baanwijs is inmiddels geëvalueerd. Omdat we gebruik konden maken van een derde geldstroom hebben we Berenschot de opdracht kunnen geven om de evaluatie uit te voeren. Hoofdvraag van het onderzoek: Wat werkt effectief in het begeleiden van kwetsbare jongeren van school naar werk?

De uitkomst van dit onderzoek is de handreiking 'kwetsbare jongeren van school naar werk, de zeven succesfactoren'. De 7 succesfactoren bestaan uit:

- Samenwerking tussen verschillende disciplines: Samenwerking is onontbeerlijk willen we de doelstelling van Baanwijs voor de kwetsbare jongeren bewerkstelligen.
- Jongere centraal: Binnen het netwerk van Baanwijs staat de jongere centraal conform het denk- en werkmodel 'de leerling in beeld'.
- Betrekken ouders: Er is ruimte voor ouders om met onderwijs en gemeenten in gesprek te gaan over de toekomst en mogelijkheden van hun kind d.m.v. individuele gesprekken en ouderavonden.
- Goede en continue overgang en begeleiding: Binnen Baanwijs geldt een 'warme' overdracht vanuit onderwijs naar gemeenten.

- Betrekken werkgevers: Het ontzorgen van werkgevers is belangrijk. De bottom-up benadering van werkgevers is een goede manier om een netwerk op te bouwen vanuit scholen.
- Vast contactpersoon voor de doelgroep: Een vertrouwensband tussen de jongere en diens contactpersoon is belangrijk voor het doen slagen van zijn/haar plan.
- Kennis: Het bundelen van kennis en het bij elkaar brengen blijkt een succesfactor. Eveneens als arbeidsdeskundigen betrekken.

Naast succesfactoren worden in het onderzoek ook een aantal verbeterpunten genoemd. Zo blijkt dat de samenwerking met het werkgeversservicepunt beter verankerd moet worden en dat RMC een prominentere plek moet krijgen. Hier gaan we in de komende periode mee aan de slag. Net als het ontwikkelen van gezamenlijke initiatieven/pilots ten behoeve van de juiste match tussen (arbeids)mogelijkheden van de kwetsbare jongeren (vraag) en een realistische toekomstperspectief (aanbod). Daarbij worden ook de jongeren zelf en hun ouders betrokken. Duurzaamheid is belangrijk. Wij blijven de jongeren in beeld houden, ook als ze al aan het werk zijn. Nazorg zal nog nadrukkelijker een plaats krijgen in het proces.

2. Van werk naar werk

In de fase tussen werkloosheidsdreiging en het ontslag is er van alles mogelijk om een overgang van werk naar werk te stimuleren. De kansen op het verkrijgen of behouden van werk voor de kwetsbare jongeren worden vergroot door de inzet van arbeidsdeskundigen. De arbeidsdeskundige gaat aan de slag met de jongeren op verzoek van een gemeente, stagebegeleiders of een werkgever. En heeft in overleg met het Werkgeversservicepunt werkgeverscontacten, past op basis van een werkplekonderzoek jobcarving toe, meet de arbeidsprestatie, stelt de loonwaarde vast en kent indien nodig samen met de coach loonkostensubsidie toe.

3. Van uitkering naar werk

In alle 35 arbeidsmarktregio's waarin Nederland is ingedeeld, zijn Werkbedrijven ontstaan. Dit is een bestuurlijk samenwerkingsverband van sociale partners, gemeenten en UWV. Het bestuur van het Werkbedrijf Noord-Limburg is op 22 oktober 2015 aangesteld (door middel van het ondertekenen van een samenwerkingsovereenkomst). Het Werkbedrijf is een bestuurlijk netwerk dat de centrale spil vormt bij de arbeidsbemiddeling voor de doelgroep Banenafpraak uit het Sociaal Akkoord.

Het Werkbedrijf regio Noord-Limburg kiest voor een bredere opdracht en biedt dienstverlening aan alle werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt. De primaire focus ligt bij de meest kwetsbare doelgroepen.

Bij de Banenafpraak hebben het rijk en sociale partners afgesproken om tot 2026 125.000 extra banen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. Hiervan

worden 100.000 banen gecreëerd in de marktsector en 25.000 banen in de overheidssector. Dit zijn landelijke aantallen, er zijn geen doelstellingen per arbeidsmarktregio aangegeven. Het UWV publiceert op verzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Werkkamer sinds het derde kwartaal van 2015 een regionale trendrapportage banenafpraak. De rapportage die onlangs is verschenen, geeft de stand van zaken weer van eind derde kwartaal 2016. Het is een indicatie van de voortgang per arbeidsmarktregio. Landelijk zijn er inmiddels 48.905 banen die onder de banenafpraak vallen. Hiervan zijn er 44.738 in de marktsector 4.167 bij de overheid. In Noord-Limburg zijn dit 818 banen in de markt en 18 bij de overheid, in totaal 836.

Het Werkbedrijf is een bestuurlijk netwerk dat de centrale spil vormt bij de arbeidsbemiddeling voor de doelgroep Banenafpraak uit het Sociaal Akkoord. Het Werkbedrijf regio Noord-Limburg kiest voor een bredere opdracht en biedt dienstverlening aan alle werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt. De primaire focus ligt bij de meest kwetsbare doelgroepen.

Het is de bedoeling dat de inwoners die onder de Participatiewet vallen een reguliere baan vinden, zo nodig met ondersteuning (bijvoorbeeld loonkostensubsidie). Vanuit het Werkplein zijn in het afgelopen jaar werkzoekenden zo veel mogelijk groepsgewijs begeleid richting de arbeidsmarkt. Binnen de groepsgewijze aanpak worden werkzoekenden voorbereid op een nieuwe baan en wordt de afstand tot de arbeidsmarkt verkleind.

Ook zijn er een aantal projecten die er voor zorgen dat werkzoekenden makkelijker een baan vinden. Voor deze projecten worden zo veel mogelijk derde geldstromen ingezet zoals scholingsvouchers of ESF-middelen. Een voorbeeld is het logistiek paspoort. Met het logistiek paspoort worden werkzoekenden in de regio Noord-Limburg opgeleid om als logistiek medewerker aan het werk te gaan.

Werkzoekenden behalen diverse certificaten zoals: heftruck, reachtruck, elektrische pallettruck en orderpicktruck. Werkgeversservicepunt Noord-Limburg, WTD opleidingen en diverse werkgevers en uitzendbureaus werken samen in dit project. Het percentage van kandidaten die het opleidingstraject afgerond hebben en ook daadwerkelijk uitstromen naar werk ligt op 85%. In 2016 zijn 200 kandidaten opgeleid. In december hadden er hiervan al ruim 100 een baan waardoor ze uitkeringsafhankelijk konden worden. 40 kandidaten waren nog in opleiding of waren bezig met solliciteren naar een baan.

Ook maken we gebruik van het scholingsfonds van de provincie. Dit is een subsidieregeling waarmee we uitkeringsgerechtigden (van de gemeente en het UWV) een vakgerichte opleiding kunnen bieden die nodig is voor een baan. In 2015 zijn 334 scholingsvouchers uitgereikt aan werkzoekenden in de regio Noord-Limburg. De regeling liep in eerste instantie tot eind 2015. Maar omdat het een succesvolle subsidieregeling is, heeft de provincie besloten om het scholingsfonds voort te zetten. Net voor de zomervakantie kregen we bericht dat we opnieuw gebruik konden maken van deze scholingsvouchers. In 2016 zijn uiteindelijk 64 scholingsvouchers ingezet. De scholingsvouchers worden ook nog in 2017 ingezet.

4. Werkgeversdienstverlening

In 2015 is ook het Werkgeversservicepunt Noord-Limburg van start gegaan en deze is daarmee de uitvoerende netwerkorganisatie waarin de zeven Noord-Limburgse gemeenten, UWV en de 3 Noord-Limburgse Sw-organisaties INTOS, NLW en WAA samenwerken. Partijen richten zich op het gezamenlijk professionaliseren van de werkgeversdienstverlening waarbij de vraag van de ondernemers centraal staat. De besluiten van het bestuur van het Werkbedrijf gelden als (beleidsmatig) kader voor de partijen die aangesloten zijn bij het Werkgeversservicepunt regio Noord-Limburg (WSP).

In juli 2016 is het WSP gestart met het registreren van de activiteiten en contacten met werkgevers in één gezamenlijk systeem. Deze registratie geeft het volgende beeld:

	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December	Totaal
in contact zijn	246	149	218	143	168	130	1054
in gesprek als brede HR gesprekspartner	29	19	35	21	17	18	139
in gesprek zijn ihkv werving en selectie	91	60	66	53	52	48	370
in gesprek zijn over doelgroepen (banenafpraak etc)	20	14	15	6	21	8	84
Aantal behandelde vacatures	102	85	102	90	110	98	587
Aantal vervulde vacatures	46	60	91	49	47	13	306

Deze aantallen zijn de input geweest voor het jaarplan 2017 van het WSP. In het jaarplan zijn de volgende ambities geformuleerd:

Activiteit	Target
In contact komen Bedrijven uit prospectlijst	100
in contact zijn	2200
in gesprek als brede HR gesprekspartner	300
in gesprek zijn ihkv werving en selectie	750
in gesprek zijn over doelgroepen (banenafpraak etc)	200
Aantal behandelde vacatures	1150
Aantal vervulde vacatures	700
→ waaronder vacatures in het kader van de Banenafpraak	75

Naast het meten en realiseren van bovenstaande kwantitatieve doelen wil het WSP in 2017 de werkgeverstevredenheid meten.

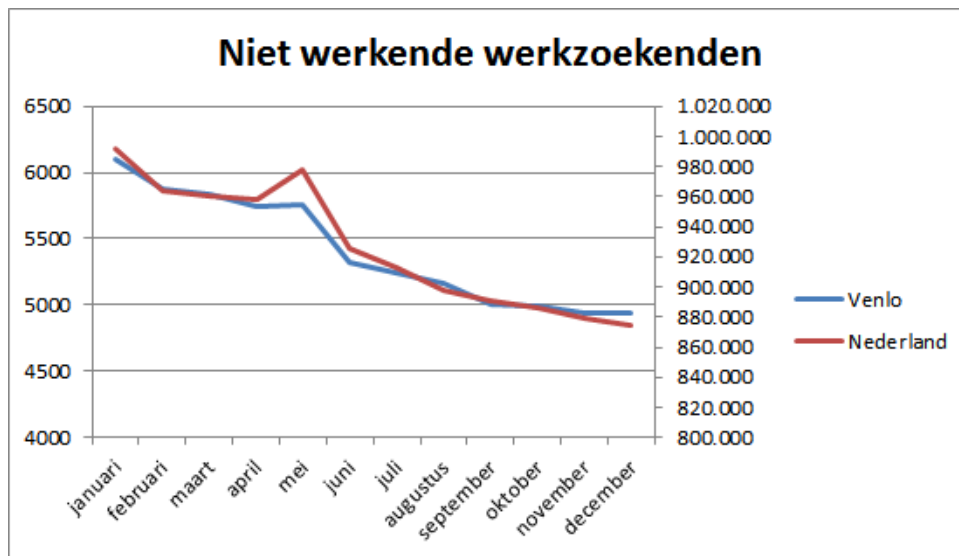
Om de ambities te realiseren wordt er ingezet op de volgende activiteiten:

- Accountmanagement
- Verbinding van accountmanagement en werkzoekendendienstverlening
- Transparantie arbeidsmarkt

- Marketing en communicatie
- Competentieontwikkeling accountmanagers
- Aansturing WSP team

Het WSP in Noord-Limburg is met het opstellen van een jaarplan en het formuleren van gezamenlijke ambities een voorloper in Nederland.

Deze activiteiten hebben, naast de economische groei, bijgedragen aan een afname van het aantal niet werkende werkzoekenden in Venlo. Onderstaande grafiek laat zien hoe dit aantal zich in Venlo heeft ontwikkeld ten opzichte van de landelijke cijfers. (Bron: UWV)

in Venlo is het aantal niet werkende werkzoekenden in 2016 gedaald met 19%. Landelijk was de daling 12%.

Het (naar vermogen) actief deelnemen aan de maatschappij

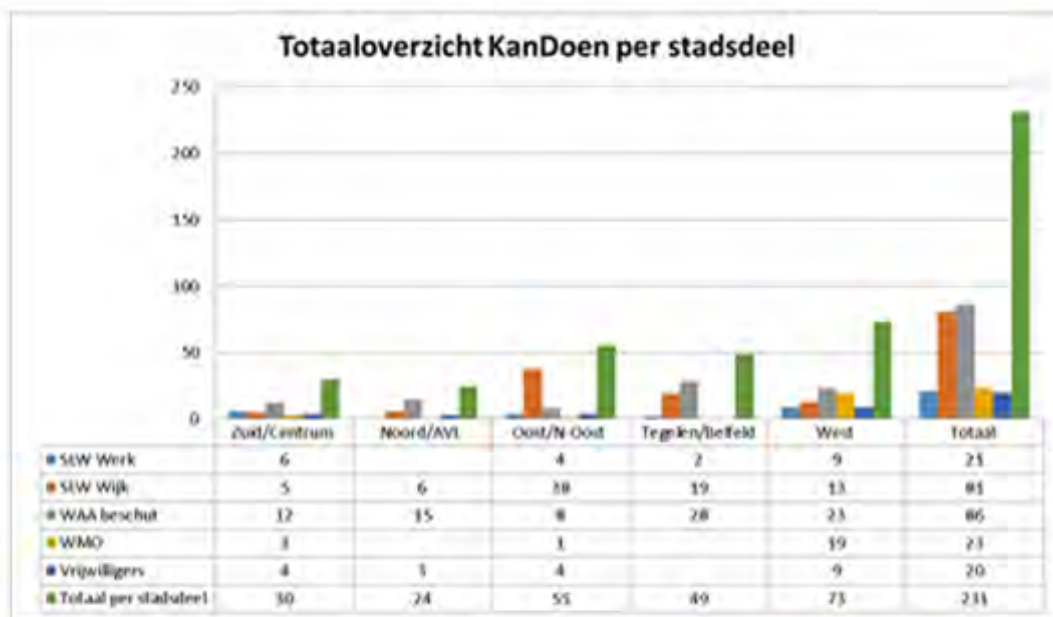
Naast het hebben van betaald werk is maatschappelijke deelname aan de gemeenschap van groot belang. Niet alleen voor het individu maar ook voor de gemeenschap als geheel. Ons verenigingsleven is ondenkbaar zonder de inzet van vrijwilligers en de ondersteuning van en zorg voor onze zwakste inwoners zou van een heel andere kwaliteit zijn zonder de belangeloze inzet van mantelzorgers. Overigens kunnen sommige activiteiten een volgende stap zijn naar betaald werk. Er is inmiddels een dekkend netwerk Huizen van de Wijk gerealiseerd. Ontmoeten en ontplooiën zijn twee belangrijke functies die in en door de wijk worden aangeboden om participatie te bevorderen. In de Huizen van de Wijk worden diverse activiteiten georganiseerd zoals de open inloop, eetpunten, repair café's en er zijn scootmobielpools. Er zijn dan ook behoorlijk wat buurtbewoners actief in de Huizen van de Wijk.

In april 2016 is de geactualiseerde beleidsnotitie 'Inwoners aan zet in Venlo' vastgesteld. Voor het voorkomen en terugdringen van een sociaal isolement zijn diverse activiteiten en pilots georganiseerd. De coaches van de afdeling Samen Leven en Werken werken doorlopend aan het bevorderen van participatie door middel van workshops en een actieve begeleiding / benadering. Ook het instrument KanDoen wordt ingezet om inwoners zo veel mogelijk mee te laten doen.

KanDoen is een algemene voorziening in de wijk waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt onder begeleiding van professionals en vrijwilligers aan de slag kunnen. Mensen vanuit Participatiewet, Wsw en Wmo werken in hun eigen wijk. Venlo is ingedeeld in 5 KanDoenregio's met elk een eigen KanDoen-team. KanDoen vindt plaats in en rondom de Huizen van de Wijk. Vanaf januari 2017 is de werkaanjager gestart om te zorgen dat er bij KanDoen voldoende passende activiteiten en werkzaamheden voorhanden zijn. Verenigingen, burgerinitiatieven en ondernemers in de wijk worden intensief bij KanDoen betrokken.

Door KanDoen voelen de deelnemers zich meer thuis in de wijk, door de samenwerking in de Huizen van de Wijk met andere wijkbewoners worden deelnemers erkend en herkend in hun eigen wijk. Ook leveren deelnemers een concrete bijdrage aan de wijkactiviteiten en voelen ze zich nuttig.

Het volgende overzicht geeft een beeld van de activiteiten die plaatsvinden bij KanDoen. Niet elke KanDoen biedt dezelfde activiteiten. De aantallen kunnen daarom per stadsdeel een verschillend beeld geven. Ook kan een activiteit niet plaatsvinden in een bepaald stadsdeel.

samen zijn wij venlo

Het subdoel 'naar vermogen actief deelnemen aan de maatschappij' heeft veel raakvlakken met de doelen uit programma 4.

Allereerst bewonersondersteuning; het is de kerntaak van dit team om (groepen) inwoners te activeren en de ontwikkeling van gemeenschapsvorming te faciliteren. De potentiële kracht van alle groepen mensen (jong en oud) is hun uitgangspunt. Daarnaast ondersteunen en stimuleren we (zorg)vrijwilligers op verschillende manieren. Naast subsidie voor vrijwilligersorganisaties (subsidieregulering maatschappelijke participatie), hebben we een breed dekkende vrijwilligersverzekering, kunnen vrijwilligers Huizen van de Wijk aanspraak maken op een vergoeding voor onkosten en waarderingactiviteiten en hebben we een vrijwilligerscentrale. De vrijwilligerscentrale Venlo heeft in 2016 hard gewerkt aan een kanteling richting een breed informatie- en ondersteuningspunt voor vrijwilligers. Begin 2017 zal de verandering zichtbaar worden.

Mantelzorg tenslotte, is ook een belangrijke pijler. De ondersteuning die deze mensen aan hun naasten bieden is onmisbaar. We bieden mantelzorgers waardering en ondersteuning. De steunpunten mantelzorg voeren dit uit. Een meer uitgebreide rapportage over deze thema's is te vinden in programma 4.

Op verzoek van uw raad maken we werk van de grote groep laaggeletterden in Venlo. Binnenkort staat het Aanvalsplan Laaggeletterdheid 'Aanpakken en onderhouden' geagendeerd voor het college, met bijbehorende

raadsinformatiebrief. Gezien het verontrustend hoge percentage laaggeletterden in Venlo, zetten we in op een hoge ambitie met als doelgroep alle inwoners van Venlo met een taalachterstand/vraag/probleem die onvoldoende zelfredzaam zijn. Tevens sluiten we regionaal aan op het Regionaal Programma Volwasseneneducatie Regio Noord-Limburg.

Er is een flinke start gemaakt met het opleiden van professionals en vrijwilligers om laaggeletterdheid te herkennen bespreekbaar te maken. Zo zijn de jongerencoaches op het Werkplein inmiddels getraind om de Taalmeter in te zetten om laaggeletterde jongeren te lokaliseren. De meeste coaches van het Werkplein, w.o. klantadviseurs schuldhulpverlening, de schuldhulpverleners van PlanGroep en medewerkers sociale wijkteams hebben inmiddels ook deze workshop gevolgd. De medewerkers van Huizen van de Wijk, Leerplicht en Regionaal Meld- en Coördinatiepunt schooluitval staan op de planning. In november 2016 zijn we gestart met het Taalhuis, fysiek gevestigd in de bibliotheek Venlo. In het Taalhuis kan iedere inwoner van Venlo terecht met een vraag over taal, rekenen of digitale vaardigheden. En kan geadviseerd worden over een passend taaltraject. Er werken getrainde vrijwilligers in nauwe samenwerking met professionals die laaggeletterden mensen te woord staan en doorverwijzen. Ook kunnen mensen zich hier aanmelden om als vrijwilliger te ondersteunen.

Naast het kernteam Taalhuis zijn er diverse kernteams gestart, zoals het kernteam educatie, die zich bezig houden met het onderwerp laaggeletterdheid binnen hun eigen vakgebied. Als gemeente sluiten we aan om dit te volgen (regierol).

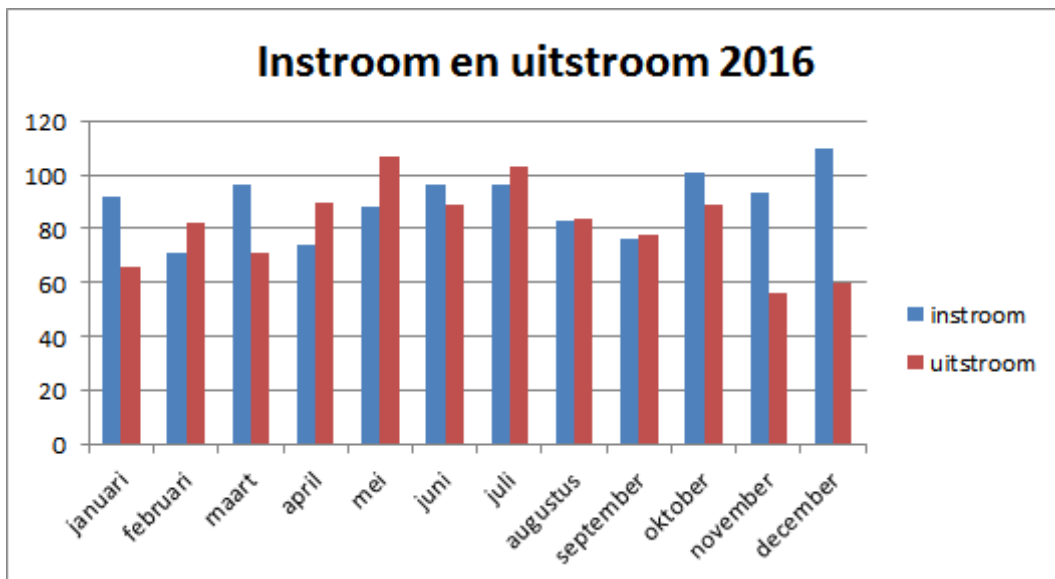
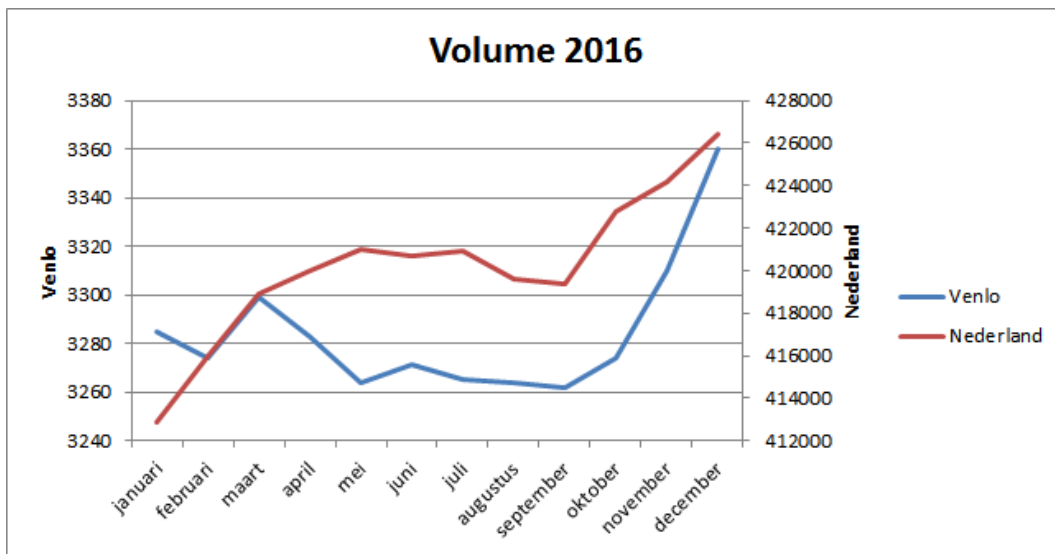
Er ontstaat een steeds gevarieerder taalaanbod in Venlo. In diverse Huizen van de Wijk ontstaan spontaan meer taalgroepen om mensen die hun taal willen oefenen te ondersteunen. Steeds meer mensen organisaties, professionals, vrijwilligers beginnen te begrijpen dat het goed beheersen van de Nederlandse taal essentieel is voor mensen om te kunnen participeren in de maatschappij.

Het naar vermogen voorzien in eigen inkomen

Onder deze doelstelling valt één van de meest fundamentele taken van de gemeente. Het gaat om het bieden van een vangnet voor mensen die geen of onvoldoende middelen van bestaan hebben. Deze taak is wettelijk vastgelegd in de Participatiewet. Iemand moet zo kort mogelijk van de inkomens voorziening gebruik maken. We verwachten daarom dat de inwoner iets terug doet voor de ontvangen diensten en er alles aan doet om snel mogelijk een baan te vinden of op een andere manier voldoende middelen krijgt om in zijn bestaan te voorzien.

Voor het betalen van de uitkering ontvangen we een budget van het Rijk, het BUIG budget. In 2016 is dit budget vastgesteld op € 43.960.764. Bij de Vorap was de verwachting dat dit budget niet toereikend zou zijn. Bij de Finrap is deze prognose in positieve zin bijgesteld. Het bijstandsvolume heeft zicht namelijk gunstiger ontwikkeld dan verwacht. Dit komt enerzijds door de economische ontwikkelingen in de regio waardoor het beroep op bijstand is afgenomen maar ook het Actieplan

beperken tekort BUIG heeft zijn bijdrage geleverd. Volgens het CBS is het aantal bijstandsuitkeringen in de eerste drie kwartalen van 2016 gestegen met 2,1%. In Venlo is het bestand in dezelfde periode gedaald met 0,64%. In het laatste kwartaal is een stijging van het bestand te zien. Dit is een trend die jaarlijks terugkeert en ook landelijk te zien is. De oorzaken hiervan zijn het relatief grote aantal statushouders dat in het laatste kwartaal gehuisvest wordt en rond het einde van het jaar worden arbeidscontracten vaak niet verlengd wat effect heeft op de instroom. Dit is de belangrijkste reden dat we in 2016, ondanks de ingezette daling, te maken hebben gehad met een stijging van het bestand. Uiteindelijk is het bijstandsvolume in 2016 landelijk toegenomen met 4%, in Venlo was dit 2,3%.

De grafiek met instroom en uitstroom cijfers laat zien dat het bestand zich kenmerkt door een grote dynamiek. De instroom is hoog gebleven omdat er veel nieuwe mensen zijn die een verblijfstatus krijgen. Zij zijn vaak afhankelijk van

bijstand. We merken dat de crisis nog na ijlt, er is nog steeds een grote doorstroom van werklozen vanuit de WW naar de bijstand. En de flexibilisering op de arbeidsmarkt zorgt er voor dat de werkgelegenheid aan de onderkant van de arbeidsmarkt steeds vaker uit parttime en tijdelijk werk bestaat. Een groeiende groep heeft bijstand als aanvulling op onregelmatige en lage inkomsten.

Daarnaast is wetgeving veranderd. Er zijn sinds 2015 nieuwe groepen op de bijstand aangewezen, jonggehandicapten met arbeidsvermogen en mensen die voorheen in de sociale werkvoorziening terecht kwamen. En de WW-duur is verkort wat leidt tot een snellere doorstroom van WW naar bijstand.

De uitstroom is in een aantal maanden hoger dan de instroom. Toch is de uitstroom achter gebleven, vandaar de groei van het bestand. De bijstand zal pas dalen bij langere economische bloei omdat er veel concurrentie is van andere werkzoekenden die veelal betere papieren hebben. Ook wordt de uitstroom van ouderen vertraagd door de verhoging van de pensioenleeftijd. Daar komt bij dat werkloze ouderen minder snel werk vinden dan jongeren.

Het verloop in de bijstand vindt vooral plaats bij mensen die korter dan 3 jaar een uitkering ontvangen. Het aandeel kortdurende uitkeringen is gedaald. Daar staat tegenover dat het aantal mensen dat langdurig in de bijstand zit de afgelopen jaren is toegenomen. De opgave om mensen te laten uitstromen wordt daarmee steeds lastiger.

De resultaten van het actieplan zijn eind 2016 teruggekoppeld. Met het actieplan hebben we naast de groepsgewijze aanpak en ondernemers benadering voornamelijk ingezet op een rechtmatige verstrekking van uitkeringen. Er ontstaan nu steeds meer kansen als het gaat om een doelmatige verstrekking van uitkeringen. De economie is de afgelopen jaren aangetrokken en we zien dat het aantal vacatures groeit. Het actieplan wordt daarom bijgesteld en er wordt aangesloten bij het strategisch arbeidsmarktbeleid.

Naast de wettelijke regelingen voor inkomensondersteuning bestaat het gemeentelijk armoedebeleid en de schuldhulpverlening. Dit is het sluitstuk van het gemeentelijk vangnet. Het armoedebeleid en schuldhulpverlening zijn erop gericht om armoede te bestrijden en te voorkomen. Hierdoor wordt meedoen in de samenleving makkelijker.

In mei 2015 is het (in co-creatie opgestelde) herijkte armoedebeleid aan de raad gepresenteerd en vervolgens door het college vastgesteld. De conclusie was dat het bestaande armoedebeleid nog voldeed, maar het is aangevuld met een zevental speerpunten:

1. Eigen kracht en zelfredzaamheid
2. Kinderen en armoede
3. Preventie en schuldhulpverlening
4. Netwerk
5. Noodfonds in relatie tot bestaande fondsen
6. Gezondheid en sport
7. Sociale Wijkteams en Huizen van de Wijk

In oktober 2016 is het 'Kindpakket' vastgesteld, dat samen met 'Bindkracht' tot stand is gekomen. Hier is veel aandacht aan geschonken door een gastles op de Willibrordusschool, een bezoek aan de Kledingbank en een interview op omroep Venlo. Er zijn folders op de basisscholen uitgedeeld. In december is er een bijeenkomst georganiseerd door de werkgroep 'Kind en Armoede' van Bindkracht waarin het Kindpakket nogmaals gepresenteerd is en de vrijwilligers werden bedankt voor hun inzet.

Ook heeft het college in de week van de armoede een bezoek gebracht aan de nieuwe Voedselbank in het pand van Perron 55. Er hebben wederom workshops onder het hele maatschappelijk middenveld plaatsgevonden. De afspraak is gemaakt dat we dit jaarlijks blijven doen.

Door een extra inspanning van het Jeugdsportfonds worden de intermediairs van de scholen bezocht om te zien waar ze tegenaan lopen. Problemen worden zo snel mogelijk (indien mogelijk) opgelost.

We hebben informatie over het armoedebeleid verzonden naar de uitkeringsgerechtigden en alle bewindvoerders in de regio. Bij huisartsen, bibliotheek en de Huizen van de Wijk is informatie neergelegd. Ook de Informatie en Advies punten in de Huizen van de Wijk zijn geïnformeerd en veel medewerkers zijn intermediair geworden voor de jeugdfondsen zodat zij zelfstandig aanvragen kunnen indienen.

Momenteel zijn we met een aantal projecten in de opstartfase om onder de kinderen van 12 tot 18 jaar het kindpakket onder de aandacht te brengen en om preventief aan de slag te gaan om armoede en schulden te voorkomen en te benadrukken dat het belangrijk is om in een vroeg stadium hulp te zoeken.

Onlangs is het vernieuwde beleidsplan schuldhulpverlening vastgesteld. Met dit beleidsplan zijn de kaders vastgesteld die worden uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma 'Een integrale aanpak schuldhulpverlening 2017 - 2020 in Venlo'. De aanpak en werkwijze schuldhulpverlening is verder doorontwikkeld en we mogen concluderen dat er een goede kwaliteitsbodem is gelegd onder de integrale aanpak schuldhulpverlening in Venlo.

Schuldhulpverlening is in Venlo opgesplitst in twee fases. In de eerste fase komt een melding binnen bij de klantadviseurs schuldhulpverlening. De klantadviseur

brengt de situatie in kaart en zorgt dat de cliënt waar nodig (andere) adequate hulpverlening krijgt. Indien nodig wordt budgetbeheer of bewindvoering opgestart. Door het inzetten van de klantadviseurs is het merendeel van de cliënten geholpen in deze eerste fase.

In de tweede fase wordt de schuldhulpverlening uitgevoerd door PlanGroep. PlanGroep wordt al sinds september 2009 ingehuurd om schuldhulpverlening te bieden aan burgers die financiële problemen hebben. Wanneer door de klantadviseur wordt ingeschat dat een schuldentraject een realistische kans slagen heeft wordt een cliënt doorverwezen naar PlanGroep.

Ook de samenwerking met de poule van budgetbeheer en bewindvoering is in 2016 verder doorontwikkeld. Inmiddels hebben we iets meer dan een jaar ervaring opgedaan met deze nieuwe aanpak en is het tijd voor een evaluatie.

In het kader van preventie van financiële problemen en schulden hebben er een aantal ontwikkelingen plaatsgevonden. Zo is in maart 2016 de intentieovereenkomst in het kader van de vroegsignalering van schulden en voorkoming van huisuitzettingen getekend tussen de gemeente Venlo, Antares, Woonwenz en Wonen Limburg. Daarmee is de voortzetting van de samenwerking met de woningcorporaties officieel bestendigd. Hetzelfde geldt voor het voorkomen van afsluiten van water. Met Water Maatschappij Limburg (WML) is in het eerste kwartaal 2016 een intentieovereenkomst getekend.

Venlo heeft in 2016 meegedaan aan de pilot 'Datt werkt', gefinancierd door het ministerie van SZW. 'Datt werkt' staat voor De Armoede Troef Toolbox en heeft tot doel het versterken van de ketensamenwerking op het gebied van armoede en schuldhulpverlening. Aan deze pilot hebben meer dan 40 Venlose organisaties meegedaan. 'Datt werkt' heeft een enorme boost gegeven aan netwerken van maatschappelijke organisaties. Het is nu zaak om dit levend te houden. Momenteel wordt er meerdere malen per jaar een bijeenkomst georganiseerd waarbij een van de netwerkpartners zijn organisatie presenteert waardoor de netwerken behouden blijven.

Voor extra ondersteuning (naast de inzet van professionals) en preventie van financiële problemen en schulden is de subsidiëring van vrijwilligersorganisaties die met getrainde vrijwilligers werken in de schuldhulpverlening voortgezet (SchulpHulpMaatje (SHM) en Humanitas, project thuisadministratie). Tot slot zijn er in 2016 regelmatig workshops budgetteren aangeboden aan zowel jongeren als volwassenen die een aanvraag voor een uitkering hebben gedaan.

2.3.4 Wat heeft het gekost?

Programma 03: Participatie & werkgelegenheid

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	47.398	47.552	100%	155
Lasten	86.170	86.494	100%	-324
Saldo baten en lasten	-38.772	-38.942	100%	-170
Onttrekkingen aan reserves (baten)	613	306	50%	-307
Toevoegingen aan reserves (lasten)	557	557	100%	
Saldo verrekening met reserves	56	-251	-449%	-307
Totaal resultaat programma 03	-38.716	-39.193	101%	-476

2.4

Programma 4 Zorg en Welzijn

2.4.1

Inleiding

Voor het programma Zorg en Welzijn is 2016 het tweede jaar, waarin de gemeente de nieuwe zorgtaken op het terrein van de ouderenzorg, jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en beschermd wonen heeft uitgevoerd. Ook participatie behoort tot de nieuwe taken, maar deze vindt u terug in programma 3. Dit programma Zorg en Welzijn is het omvangrijkste programma binnen onze begroting, waarin €123 miljoen (circa 1/3 van de begroting) omgaat. In de paragraaf 3.1 Financiële verantwoording decentralisaties sociaal domein treft u een integrale verantwoording aan, die zowel dit programma als onderdelen van programma 3 Participatie en Werkgelegenheid omvat.

Eind 2016 is de Tussentijdse evaluatie 2016 van het beleidsplan 'Een bijzondere tijd' over het sociaal domein aan de raad aangeboden. De conclusies daarvan zijn kort samengevat: tevredenheid over de transitie, intensiveren van de transformatie is nodig. De raad heeft kennis genomen van de Tussentijdse evaluatie, de 19 aanbevelingen vastgesteld en via een motie aanbeveling 20 over mantelzorg en respijtzorg toegevoegd.

Recent werden wij geconfronteerd met een onverwacht en groot financieel tekort. Op basis daarvan hebben wij een pakket maatregelen opgesteld die het sociaal domein budgettair weer in evenwicht dienen te brengen en hebben wij de financiële prognose voor 2017 en de jaren erna moeten herzien.

2.4.2

Wat hebben wij bereikt?

Strategische doelen

Iedereen zorgt naar vermogen voor zichzelf en elkaar, daar waar nodig met ondersteuning

Tactische doelen

- Het versterken van de positieve gezondheid van onze inwoners
- Het bevorderen van het welzijn (welbevinden) van onze inwoners
- Het samen met de burgers zorgen voor en versterken van een structuur van algemene ondersteuning
- Het bieden van maatwerkondersteuning

Het samen met de burgers zorgen voor en versterken van een structuur van algemene ondersteuning

Mantelzorg

- De steunpunten hebben ongeveer 125 mantelzorgers individueel ondersteund. De steunpunten mantelzorg merken dat zorgsituaties zwaarder worden en zien een toename van overbelaste mantelzorgers.
- Er zijn bijeenkomsten gehouden voor en over mantelzorgers in samenwerking met de vrijwilligers van Informatie & Advies, zoals bijeenkomsten over respijtzorg, een voorstelling op een middelbare school en gesprekken met wijkteamleden.
- Eind november zijn door vrijwilligers planten afgegeven bij mantelzorgers
- In 2016 zijn 1.356 vouchers als waardering aan mantelzorgers afgegeven

Vrijwilligers en informele zorg

- Vrijwilligers in Venlo worden op verschillende manieren ondersteund:
  - Subsidie voor vrijwilligersorganisaties (subsidieregel maatschappelijke participatie),
  - Een breed dekkende vrijwilligersverzekering.
  - Mogelijkheid van vergoeding van onkosten en waarderingsactiviteiten voor vrijwilligers Huizen van de Wijk.
- De Vrijwilligerscentrale Venlo heeft in 2016 hard gewerkt aan een kanteling richting een breed informatie- en ondersteuningspunt voor vrijwilligers.
- Bij Vrijwilligerszorg Venlo waren in februari 2016 138 vrijwilligers actief bij 198 hulpvragers. Dit betreft persoonlijke ondersteuning door een vaste vrijwilliger, bijvoorbeeld vrijwillige thuishulp, ziekenhuisbegeleiding en gespecialiseerde vrijwilligers die helpen bij dementie.

Informatie en advies

- Er zijn nu 16 Informatie & Advies (I&A) punten, die doorgaans goed bezocht worden.
- De meesten vragen die binnenkomen bij I&A liggen op het gebied van financiën en administratie.

Cliëntondersteuning

- Het team cliëntondersteuning is rond de zomer gestart en heeft 89 inwoners ondersteund. Vraagstukken gingen vooral over wonen en regiovoering. Veelal zat de oplossing in eigen kracht van inwoners; veel inwoners hebben een eigen plan gemaakt. Bij 30 inwoners is een maatwerkvoorziening via het sociale wijkteam ingezet.
- De meeste mensen hebben zich uit eigen beweging of via een familielid gemeld, een aantal mensen via de huisarts of het wijkteam. Met name mensen tussen de 30 en 70 jaar hebben beroep gedaan op onafhankelijke cliëntondersteuning; jeugd tussen 0 en 12 jaar heeft geen ondersteuning gevraagd.

Gemeenschapsaccommodaties

- Gemeenschapsaccommodaties, in bezit van de gemeente, zijn in stand gehouden en beschikbaar gesteld aan gebruikers in de non-profit sector voor het organiseren van sociaal-maatschappelijke en culturele activiteiten gericht op ontmoeting, ontspanning en ontplooiing.
- 6 besturen van gemeenschapsaccommodaties met een verliesgevende exploitatie hebben subsidie ontvangen om de continuïteit te garanderen.

Huizen van de wijk

- Er is in 2016 een evaluatie gehouden en als consultatie aan de raad voorgelegd. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten voor de toekomst van de Huizen van de wijk onderschreven:
  1. Bundeling van de verschillende functies van de Huizen van de wijk op één locatie in de wijk, zodat de functies elkaar kunnen versterken en er onderlinge synergie kan ontstaan.
  2. Versterking van de verbinding tussen de Huizen van de wijk en het Sociaal wijkteam.
  3. Focus op het gebruik van gemeenschapsaccommodaties bij de accommodatiekeuze voor het Huis van de wijk. Naast de inhoudelijke meerwaarde versterkt dit de bezettingsgraad en het exploitatieresultaat.
- In de Huizen van de wijk vinden de volgende functies plaats: Open inloop, Informatie & advies en Ontmoeten en ontplooiën.

Open Inloop

In 2016 maken dagelijks gemiddeld 375 deelnemers gebruik van de Open inloop (in 2015 60 deelnemers). In 2016 is een maatwerk aanpak opgestart om mensen die meer begeleiding nodig hebben ook een plek te kunnen bieden in de Open inloop. Zo zijn er bijvoorbeeld 105 beginnende dementerenden benaderd. Daarvan zijn er 53 naar de Open inloop gegaan, 26 mensen konden op eigen kracht verder, 12 mensen gingen naar de maatwerkvoorziening voor dagbesteding en voor de rest geldt dat ze op een andere manier zijn geholpen.

Algemene voorzieningen Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning)

- De volgende vormen van algemene voorziening zijn (mede) door de gemeente georganiseerd: de open inlopen in de wijken, kortdurende ondersteuning (aan 225 inwoners) en de Huishoudelijke hulp toelage (125 deelnemers).

Daarnaast zijn er enkele initiatieven vanuit burgers georganiseerd: buurtbussen en de scootmobiel pool in Venlo-Oost.

- In 2015/ 2016 is een aanpak ontwikkeld voor de doorontwikkeling van algemene voorzieningen in Venlo. Tot dusverre heeft dit niet geleid tot een toename van het aantal algemene voorzieningen. Wel heeft dit specifiek voor de Open inloop informatie verschaft voor het laagdrempeliger maken van de Open inloop in 2017.

Algemene voorzieningen Jeugd

Wij hebben lokaal een aantal algemene voorzieningen georganiseerd zoals opvoedondersteuning, Jongeren Servicepunt Venlo, jongerenbuurtbemiddeling, rouwbegeleiding en jongerencoaching. Belangrijke algemene voorzieningen die op regionaal niveau zijn ingericht, zijn Veilig Thuis (het Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling), de crisisdienst en de crisisopvang.

Maatschappelijke opvang

Er hebben 209 personen gebruik gemaakt van de dagopvang en 168 personen van de nachtopvang aan de Garnizoensweg in Venlo. Dit is ongeveer evenveel als in 2015. De nachtopvang omvat 20 bedden.

Veilig Thuis

Veilig Thuis Noord en Midden Limburg heeft ca. 8.500 aanmeldingen ontvangen. Veilig Thuis heeft zich in 2016 gefocust op de doorontwikkeling van de organisatie. Veilig Thuis heeft na het inspectiebezoek in 2015 de basis verder op orde gebracht en dit is akkoord bevonden door de inspectie.

Het bieden van maatwerkondersteuning

Sociale wijkteams

- Er zijn ruim 5.600 individuele leefzorgplannen met inwoners opgesteld. 4,7% van onze inwoners heeft een leefzorgplan. Waar nodig, is zorg gedragen voor de levering van de afgesproken (maatwerk)voorziening. Einde 2016 zijn ca. 7.300 leefzorgplannen actief.
- Bij 84% van de leefzorgplannen zijn deze tijdig met de burger afgerond. Niet tijdige afronding kan overigens ook een gevolg zijn van omstandigheden bij de burger zelf.
- De informatie naar de burger is verbeterd met name gericht op de mogelijkheid dat iemand uit netwerk/mantelzorger aanwezig kan zijn bij de gesprekken en dat onafhankelijke cliëntondersteuning beschikbaar is. Ook is er informatie over eigen bijdrage in het keukentafelgesprek.
- Inwoners die hulp hebben ontvangen van de sociale wijkteams in Venlo geven gemiddeld een 7,2 als waardering. Meer dan 85% van de klanten is tevreden over de wijze van gespreksvoering, vindt dat er voldoende tijd voor de gesprekken genomen wordt, voelt zich serieus genomen, vindt dat de afspraken nagekomen worden en is tevreden over de deskundigheid van het wijkteamlid.

Uitvoeringsteams individuele ondersteuning

Uitvoeringsteams individuele ondersteuning bieden op flexibele wijze professionele individuele begeleiding aan mensen met diverse problematieken. Het zijn teams met verschillende deskundigheden die op wijkniveau werken. De begeleiding is o.a. gericht op het vergroten van de sociale redzaamheid, het hebben van dagstructuur, het leren van sociale vaardigheden of het overnemen van de regie.

- 628 inwoners zijn in 2016 door het uitvoeringsteam ondersteund, waarvan 225 kortdurende trajecten (maximaal 3 maanden) en de rest langdurende trajecten.
- Daarnaast ontvangen nog ca. 821 inwoners individuele begeleiding via een aanbieder of persoonsgebonden budget.

Samenwerking wijkteams met wijkverpleging

- Aan elk wijkteam heeft in 2016 een wijkverpleegkundige deelgenomen, waardoor op casusniveau verbinding tussen medische en sociale problematiek is gemaakt.
- Er is een regionaal project verbinding van verpleging/verzorging met de wijk, met aanbieders en zorgverzekeraar opgesteld. Eind 2016 is in Tegelen een pilotonderdeel gestart. Doel is verbeterde samenwerking, afgestemde ondersteuning bij de burger en optimaal gebruik van wat er in de wijk beschikbaar is.

Maatwerkvoorzieningen Wmo

Het overgrote deel van de maatwerkvoorzieningen wordt uitgevoerd als zorg in natura (ZIN). Zorg in natura is in 2016 voor een belangrijk deel geboden door uitvoeringsteams. Daarnaast hebben we overeenkomsten met een groot aantal aanbieders om zorg in natura te bieden. Naast de uitvoering als zorg in natura kan de burger een persoonsgebonden budget aanvragen. Met een persoonsgebonden budget kan de burger zelf maatwerkondersteuning inkopen. Het aantal persoonsgebonden budgetten is – mede als gevolg van herindicaties en de veranderde aanvraagprocedure via de Sociale Verzekeringsbank – teruggelopen, van 701 begin 2016 naar 531 eind 2016; een belangrijk deel van deze cliënten krijgt nu ondersteuning in de vorm van zorg in natura.

De gebruikers hebben in het cliënt ervaringsonderzoek Wmo aangegeven dat 80 % de ondersteuning passend en van goede kwaliteit vindt. Ook geeft 80 % aan dat de ondersteuning effectief is en bijdraagt aan zelfredzaamheid en kwaliteit van leven. 72 % geeft aan niet bekend te zijn met de mogelijkheid van cliëntondersteuning. Daar is vervolgens sterk op ingezet via communicatie en het laagdrempelig aanbieden ervan.

Eigen bijdragen Wmo

In 2016 is de evaluatie eigen bijdrage Wmo en stapeling zorgkosten gehouden. De raad heeft in december 2016 op basis van deze evaluatie nieuw beleid vastgesteld. Hierbij is besloten tot een tegemoetkoming in de Ziektekostenverzekering minima en een tegemoetkoming aan inwoners met gestapelde zorgkosten net boven het sociaal minimum.

In 2016 is de maximale bijdrage voor de laagste inkomensgroepen € 17,50 per vier weken. In 2016 is voor lokale maatwerkvoorzieningen Wmo € 2,5 miljoen aan eigen bijdragen geïnd door het Centraal Administratiekantoor. Dat is meer dan de in de Finrap bijgestelde raming voor 2016 van € 2 miljoen. Het verschil wordt grotendeels veroorzaakt door de naheffingen over 2015.

Maatwerkvoorzieningen Jeugd

In 2016 hebben ongeveer 3.500 jeugdigen gebruik gemaakt van jeugdhulp. Jeugdhulp kan bestaan uit begeleiding bij dyslexie tot gesloten jeugdzorg of verblijf in een behandelcentrum. Door het uitvoeringsteam gezinscoaches zijn ongeveer 400 jeugdigen en gezinnen ondersteund bij lichte opvoedvragen. Uit het cliënt ervaringsonderzoek over 2015 komt naar voren dat gebruikers de kwaliteit van zorg als positief ervaren. Gemiddeld geven jeugdigen een 7,1 en de ouders een 7,8 voor de ontvangen hulp.

Ook kan de burger een persoonsgebonden budget aanvragen voor jeugdhulp. Het aantal persoonsgebonden budgetten is teruggelopen, mede als gevolg van de herindicaties voor overgangsklanten waardoor sommige jeugdigen zijn overgestapt naar zorg in natura.

Huishoudelijke hulp

In 2016 hebben 2.810 mensen gebruik gemaakt van huishoudelijke hulp. Gemiddeld is 2 ¼ uur per week per cliënt geboden.

Hulpmiddelen

In totaal zijn 2.800 hulpmiddelen in gebruik. Medipoint (de leverancier) heeft in 2016 782 hulpmiddelen geleverd (waarvan 352 nieuwe en 430 gebruikte) en heeft 3.552 reparaties uitgevoerd. Het herverstrekkingspercentage is in 2016 55 %.

Van Regiotaxi naar Omnibuzz

In 2016 hebben 5.300 inwoners een regiotaxipas, die verkrijgbaar is na een indicatie hiervoor. Eind 2016 is het contract tussen de provincie en Véolia afgelopen. Véolia voerde zowel het openbaar vervoer (OV) al het Wmo-vervoer (Regiotaxi) uit in Limburg. Het Wmo-vervoer wordt sinds december door de gemeenschappelijke regeling Omnibuzz uitgevoerd onder de naam: Omnibuzz, Maatwerk in Vervoer. Omnibuzz wil de komende jaren het complete doelgroepenvervoer gaan uitvoeren.

Maatwerkvoorzieningen beschermd wonen

Wij hebben een maatwerkvoorziening beschermd wonen gerealiseerd voor ruim 1.000 burgers uit de gehele regio Noord- en Midden-Limburg, waaronder 240 burgers in de gemeente Venlo. Deze burgers kunnen als een gevolg van een psychische aandoening niet zelfstandig wonen zonder 24-uurs toezicht en begeleiding.

Zorg- en veiligheidshuis

We hebben de verbinding tussen de sociale wijkteams en het Zorg en Veiligheidshuis versterkt.

Monitor sociaal domein

Er zijn dit jaar twee monitorrapportages uitgebracht in juni en december.

Overzicht aantallen gebruikers maatwerkvoorzieningen:

Leefdomein	Voorziening	Aantal gebruikers per 31-12-2016		
		Zorg in natura	Pgb*	Totaal
Sociale participatie	Dagbesteding	452	66	518
Huishouden en pers.verzorging	Ondersteuning huishouden	2.525	282	2.807
	Persoonlijke verzorging	24	17	41
Wonen	Beschermd wonen	284	-	284
	Logeren	10	9	19
	Trapliften	300	-	300
	woonvoorzieningen	716	-	716
Mobiliteit	Collectief vervoer (regiotaxi)	5.308	-	5.308
	Rolstoelen, scootmobielen en overige vervoersvoorzieningen	2.030		2.030
	Vervoer naar dagbesteding	315		315
Regie	Individuele ondersteuning (uitvoeringsteams)	628	-	628
	Begeleiding individueel (door aanbieders)	661	157	818
Totaal		13.253	531	13.784

(bron: monitor sociaal domein) *Patiëntgebonden budget

Het versterken van de positieve gezondheid van onze inwoners:

We hebben samen met onze inwoners en maatschappelijke partners nieuw lokaal gezondheidsbeleid ontwikkeld voor de jaren 2017-2020. Daarin zijn deels bestaande, maar ook nieuwe prioriteiten opgenomen.

We hebben de uitvoering van succesvolle projecten in het huidige beleid verstevigd:

- Binnen Jongeren op gezond gewicht (JOGG) hebben we een breed activiteitenaanbod op scholen in de wijken uitgerold, gericht op het verleiden van kinderen en hun omgeving tot een gezonde leefstijl.
- Wij hebben het lokaal reanimatienetwerk verder versterkt via ongeveer 200 extra reanimatievrijwilligers en enkele tientallen extra AED's.
- Wij hebben op Venlose scholen een impuls gegeven aan gezondheid op diverse aspecten, via extra investering in De gezonde school aanpak. Resultierend in 6 extra vignetten Gezonde school.

Het bevorderen van welzijn (welbevinden) van onze inwoners:

- LHBT (Lesbiennes, Homoseksuelen, Biseksuelen en Transgenders)

Wij hebben op alle middelbare scholen voorlichting gegeven om de LHBT acceptatie te vergroten.

- Het team bewonersondersteuning ondersteunt diverse initiatieven van inwoners om de wijk te helpen om hun eigen agenda op te stellen en daadwerkelijk tot uitvoering te komen. Een paar voorbeelden waaraan BWO actief heeft bijgedragen:

o In de Vastenavondkamp wordt samen met bewoners, winkeliers en school gewerkt aan de verbetering van de leefomgeving (zwerfvuilophaalclubs,

activiteiten voor kinderen, whatsapp-groepen, verkeersveiligheid). De problematiek in Vastenavondkamp is hardnekkig. Het college heeft hier zorg voor.

o In Tegelen hebben bewoners een wijkbus opgestart.

o In Blerick is aandacht uitgegaan naar overlastgevende jeugd.

o Individuele signalen van inwoners die de wijkteams constateren, worden steeds meer door bewonersondersteuners opgepakt door collectieve oplossingen in de wijk aan te faciliteren. Zo is in de Vastenavondkamp is een tweetal taalklassen geformeerd omdat uit individuele leef- zorgplannen taal als collectief thema naar boven kwam.

Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Zelfredzaamheid van de inwoners (schaalscore)	89,00			90,00	90,00	90,00
Over 2016 zijn geen gegevens beschikbaar uit de stadspeiling.						
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Aandeel inwoners dat mantelzorg of burenen-, bejaarden-, of gehandicaptenhulp verleent	51,00			51,00	51,00	51,00
Over 2016 zijn geen gegevens beschikbaar uit de stadspeiling.						

2.4.3

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Tussentijdse evaluatie 'een bijzondere tijd'.

Intern en bij de Adviesraad sociaal domein en de achterbanfora

(gehandicaptenraad, seniorenplatform, Adviesforum sport en Cliëntenraad sociale zaken) is er geïnventariseerd welke thema's zij belangrijk vonden om dit jaar mee te nemen in de gehouden tussenevaluatie.

Het samen met de burgers zorgen voor en versterken van een structuur van algemene ondersteuning

Mantelzorg

De twee steunpunten mantelzorg in Venlo werken inmiddels goed samen. Ze zijn druk doende met de doorontwikkeling richting één integraal expertisecentrum mantelzorg voor heel Venlo waarbij ondersteuning aan mantelzorgers een integraal onderdeel is van de ondersteuningsstructuur in Venlo. Tot slot is veel geïnvesteerd in waardering en bijeenkomsten. Zowel de vouchers als de bijeenkomsten worden altijd zeer gewaardeerd, en leveren ook waardevolle informatie op over de behoefte van mantelzorgers.

Vrijwilligers informele zorg

Veel zorgvragen hebben te maken met sociaal isolement of het kunnen leggen van contacten. Via subsidies ondersteunen en faciliteren we organisaties om intensieve vrijwilligerszorg in te zetten.

Informatie & Advies (I & A)

De begeleiders I&A (3 fte) ondersteunen de vrijwilligers I&A. In 2016 zijn de vrijwilligers van de vrijwillige ouderenbezoeken toegevoegd aan de I&A-punten. I&A maakt steeds meer onderdeel uit van het netwerk in de wijken, maar de echte spilfunctie is nog niet gerealiseerd.

Cliëntondersteuning

Een team van onafhankelijke cliëntondersteuners is in april 2016 gestart met een pilot cliëntondersteuning in Venlo. De opdracht voor dit team was om een werkwijze te ontwikkelen die verder gaat dan de wettelijke plicht, namelijk ook inwoners te helpen om hun eigen kracht en sociaal netwerk te benutten en mogelijk een eigen plan op te stellen. Daarnaast zijn vrijwillige cliëntondersteuners geworven en getraind.

Gemeenschapsaccommodaties

Een reguliere activiteit is het verhuren en onderhouden van eigen gemeenschapsaccommodaties. In 2016 is MFA De Schans in Arcen in gebruik genomen. In deze accommodatie is een basisschool, een instelling voor kinderopvang, een sportzaal en een gemeenschapshuis gevestigd.

Aan zes beheersstichtingen is overwegend een incidentele subsidie in het exploitatietekort verleend in afwachting van het nieuwe beleid voor gemeenschapsaccommodaties. In 2016 is het nieuwe beleid m.b.t. het beheer en gebruik van gemeenschapsaccommodaties vastgesteld. De raad is na de zomer akkoord gegaan met zes kaders, die het fundament van het nieuwe beleid vormen.

Het college heeft voor het zomerreces het beleidsplan, het meerjaren uitvoeringsplan en de subsidieregels Exploitatiesteun Gemeenschapsaccommodaties en Functieverbetering Gemeenschapsaccommodaties vastgesteld. Van de zijde van beheerders en gebruikers is de waardering uitgesproken voor de wijze waarop het beleid tot stand is gekomen.

Huizen van de Wijk

In de eerste helft van 2016 is het concept Huis van de Wijk geëvalueerd. Op basis van het evaluatierapport hebben we vervolgens drie beleidsuitgangspunten voor de doorontwikkeling van het Huis van de Wijk geformuleerd.

Op 10 november 2016 is een interactieve informatieavond voor vrijwilligers en gebruikers van het Huis van de Wijk georganiseerd. De opbrengst van de gesprekken nemen we mee bij het verder overleg met de wijkbewoners over de ontwikkeling van het Huis van de Wijk in hun wijk.

De ontwikkelingen in de verschillende wijken worden uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma doorontwikkeling Huis van de Wijk.

Algemene voorzieningen jeugd

Er zijn gezinscoaches preventie gestart die lichte en eenvoudige vragen snel op kunnen pakken, zonder dat daarvoor een leefzorgplan gemaakt hoeft te worden.

Voor de doelgroep 12+ is het JongerenServicePunt Venlo (JSP) in (door)ontwikkeling. Jongeren kunnen bij het JSP met allerlei vragen terecht en worden zo geholpen aan de juiste informatie, hulp of ondersteuning. Inmiddels is het JSP gestart op het Blariacum en het Valuacollege. College den Hulster krijgt op korte termijn invulling. Hierbij sluit ook de inzet van de pedagogisch coördinator verenigingen aan. Deze heeft in 2016 verenigingen ondersteunt bij het creëren van een sociaal veilig klimaat voor de jeugd (met of zonder beperking) en begeleiders. Daarnaast zet hij zich in voor het versterken van de signaleringsfunctie bij verenigingen en zoekt hij actief de verbinding tussen het verenigingsleven en de jeugdzorg.

We werken met partners aan een plan van aanpak vroeg signalering. Met de uitrol van dit plan is in 2016 een eerste start gemaakt. Hiermee willen we problemen eerder in beeld krijgen zodat deze vroegtijdig zonder dat ze verergeren kunnen worden opgepakt.

Open inloop: maatwerkenpak

In 2016 zijn de voorbereidingen getroffen om mensen die meer begeleiding nodig hebben ook een plek te kunnen bieden in de Open Inloop. Dit noemen we de maatwerkenpak en is uitgevoerd door het maatwerkteam.

HHT-Regeling

Een bijzondere vorm van algemene voorziening was in 2015 en 2016 de zogenaamde HHT-regeling (Huishoudelijke hulp toelage). De uitvoering van de regeling was door de eisen van het rijk erg complex en kostbaar. Het gebruik bleef met 125 deelnemers in Venlo vèr achter bij de verwachtingen en de regeling heeft nauwelijks bijgedragen aan extra banen. De landelijke HHT- regeling is met ingang van 1 januari 2017 beëindigd en in navolging daarvan heeft ook de gemeente Venlo de regeling beëindigd.

Het bieden van maatwerkondersteuning

Sociale Wijkteams

- We hebben WIZ portaal geïmplementeerd, een digitaal regiesysteem waarin alle gegevens van een burger met een ondersteuningsvraag opgenomen worden. We hebben alle interne processen beschreven en ingevoerd met de bijbehorende trainingen voor wijkteams, midoffice en backoffice.
- We nemen met de wijkteams deel aan een onderzoek van de Universiteit Twente naar draagkracht/draaglast van inwoners. Doel is te onderzoeken welke interventies een bijdrage leveren aan de versterking van de burger en zijn netwerk.
- Deskundigheidsbevordering en kwaliteitsbevordering is een continu proces van de wijkteams. In 2016 is een trainingsprogramma (deels i.s.m. de Hogeschool Arnhem-Nijmegen) voor de wijkteams uitgevoerd, waarbij thema's als huiselijk geweld, agressie, sociale netwerkversterking en gespreksvoering zijn opgepakt .

Maatwerkvoorzieningen WMO

Ondersteuning kan plaatsvinden via zorg in natura of via een persoonsgebonden budget. Met betrekking tot persoonsgebonden budgetten (Pgb's) is samen met de Pgb-werkgroep gewerkt aan verbetering van het Pgb-plan. Hierbij is met name ingezet op het verantwoord aanvragen en beheren van een Pgb door de burger, en kennisontwikkeling bij de sociale wijkteams. Dit proces is nog niet afgerond.

Eigen bijdrage Maatwerkvoorzieningen WMO

In 2015 en doorlopend in 2016 zijn herstelacties ingezet met betrekking tot de aanlevering van gegevens voor inning van eigen bijdragen Wmo door het CAK. De echte herstelacties zijn afgerond. De inning van de eigen bijdragen verloopt

inmiddels correct. Wel lopen er nog acties om het inningsproces efficiënter te maken.

In 2016 is ook nieuw beleid met betrekking tot eigen bijdragen en stapeling van zorgkosten ontwikkeld. Dit beleid sluit aan bij de verlaging van de landelijke parameters van de eigen bijdragen vanaf 2017. Tegelijk met inhoudelijke aanpassingen zijn ook vereenvoudigingen doorgevoerd, zodat in het keukentafelgesprek meer duidelijkheid kan worden gegeven over de te verwachten eigen bijdrage. Ook leveren deze een administratieve lastenverlichting op.

Maatwerk jeugd

Voor 2016 hebben wij met een groot aantal aanbieders overeenkomsten gesloten voor verschillende soorten diensten, waaronder de maatwerkdiensten jeugd. Met de aanbieders crisisopvang zijn op Noord-Limburgse schaal afspraken gemaakt over vernieuwingen in het aanbod. De herindicaties jeugd zijn in 2016 afgerond en de zorgcontinuïteit is daarmee gewaarborgd.

Uitvoeringsteams gezinscoaches

In 2016 is gestart met het inrichten van een nieuwe 'snelle' route waardoor gezinscoaches laagdrempeliger kunnen worden ingeschakeld. Wij hebben in 2016 geïnvesteerd in de samenwerking met het onderwijs. Zo zijn er met VO en PO-scholen samenwerkingsafspraken gemaakt en zijn gezinscoaches als contactpersoon op een aantal scholen actief geweest. Deze inzet is erop gericht om te voorkomen dat ouders en hun kinderen gebruik moeten maken van specialistische ondersteuning.

Daarnaast zijn de gezinscoaches aangesloten bij de aanpak jeugdoverlast en zijn er nieuwe afspraken gemaakt over de toegang tot de beschermingstafel jeugd. Ook zijn alle gezinscoaches geschoold over de meldcode huiselijk geweld en de verwijzindex risicojongeren en is er geïnvesteerd in een betere afstemming tussen de gezinscoaches en Veilig Thuis.

Huishoudelijke Hulp

In 2015 is gestart met twee pilots uitvoeringsteams huishoudelijke hulp. Zomer 2016 is met name om financiële redenen besloten deze pilots af te bouwen; de raad is hierover geïnformeerd via RIB nr. 2016-110. De afbouw heeft in het laatste kwartaal van 2016 plaatsgevonden. Door de goede samenwerking met de betrokken aanbieders is de overgang voor cliënten en personeel over het algemeen soepel verlopen.

Hulpmiddelen

De dienstverlening van de leverancier aan de gebruikers van hulpmiddelen is sinds de start van het contract verbeterd. Het wijkteamlid, als regisseur van het leefzorgplan, heeft een spilfunctie met betrekking tot de cliënt. Gestreefd wordt naar zo veel mogelijk herverstreking onder andere door het fysiek samenvoegen van de depots van de 8 deelnemende gemeenten.

De grondslag voor de eigen bijdrage berekening van hulpmiddelen is geüniformeerd en vereenvoudigd. In het keukentafelgesprek wordt duidelijkheid gegeven over de eigen bijdrage.

Samenwerking met VGZ en zorgkantoor

Met de zorgverzekeraar/ zorgkantoor zijn volgende onderwerpen opgepakt:

- Tijdelijk verblijf (inclusief Wmo Logeren) gaat in de hele regio samen met VGZ in samenhang georganiseerd worden n.a.v. een gezamenlijke Verkenning.
- De eerste afspraken zijn gemaakt tussen Zorgkantoor VGZ en gemeenten om het mogelijk te maken dat Langdurige Zorg bewoners gebruik kunnen blijven maken van de open inloop.
- Leertuin Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ): een samenwerking voor de duur van ongeveer 5 jaar tussen Vincent van Gogh, VGZ en de gemeenten Venlo en Horst aan de Maas. Doel is om de ambulante zorg en ondersteuning goed te organiseren in de wijken voor de cliënten met GGZ problematiek.
- Einde 2016 is de pilot verpleging en verzorging gestart in de wijk Tegelen.

Van Regiotaxi naar Omnibuzz

De gemeente Venlo heeft het projectleiderschap vervuld voor 32 gemeenten. Er is een projectplan uitgewerkt met een project- en stuurgroep. Daarnaast zijn er drie werkgroepen gestart: de publieke samenwerking (afgerond), het leerlingenvervoer (afgerond) en het vervoer naar de dagbesteding. In het uiteindelijke model zullen alle vormen van doelgroepenvervoer onder zijn gebracht bij Omnibuzz.

Maatwerkvoorziening beschermd wonen

Het jaar 2016 is gebruikt om de basis verder op orde te brengen: de herstelactie eigen bijdrage, het op orde brengen van de bedrijfsvoering en de herbeoordeling van PGB's.

In 2016 is er samen met zorgpartners gewerkt aan de totstandkoming van de regiovisie bijzondere doelgroepen, die begin 2017 ter besluitvorming wordt voorgelegd aan alle regiogemeenten. In deze visie staat beschreven welke beleidsmatige ontwikkeling wij willen bewerkstelligen en hoe wij als regio Noord- en Midden-Limburg tot en met 2019 met elkaar samenwerken. In landelijk verband

wordt momenteel gesproken over door decentralisatie van deze taken met ingang van 2020.

Maatwerkvoorziening Maatschappelijke Opvang

In samenwerking met de regiogemeenten, aanbieders en (ex-) gebruikers hebben we een visie op de maatschappelijke opvang ontwikkeld in aansluiting op alle veranderingen in het sociale domein. Deze visie is geland in de “Regiovisie Bijzondere Doelgroepen 2017-2020” en kan gezien worden als een andere uitwerking van het beleidsplan “een bijzondere tijd”. Ook hebben we samen met de Noord-Limburgse gemeenten gewerkt aan een nieuw concept voor de Maatschappelijke Opvang dat in het voorjaar van 2017 de aanbesteding ingaat en met ingang van 1 januari 2018 operationeel zal zijn.

Zorg- en Veiligheidshuis

We hebben om de verbinding tussen de sociale wijkteams en het Zorg en Veiligheidshuis te versterken het volgende gedaan:

- in 2016 is gestart met gebiedsgericht werken vanuit het Zorg- en Veiligheidshuis: 1 multidisciplinair team voor Venlo-Beesel met aan tafel regionale expertise en de lokale kennis en kunde.
- In 2016 is gestart met een pilot verbinding Zo Spoedig, Selectief, Slim, Samen en Simpel (ZSM) Veiligheidshuis en sociale wijkteams van de gemeente Venlo. Dit is een afstemming rondom Venlose burgers die verdacht worden van een strafbaar feit. Uitgangspunt is dat het strafrecht een leefzorgplan versterkt en niet doorkruist.
- Een regionaal interventieteam bestaande uit verschillende specialisten is operationeel en focust op burgers tussen wal en schip waarbij sprake is van multi complexe problemen. Het regionaal team heeft een “hands-on” werkmethodek doet wat er nodig is zoveel als mogelijk met desbetreffende burgers.
- De beschermingstafel is uitgebreid met Veilig Thuis vanwege de deskundigheid die nodig is en om de werkwijze van de beschermingstafel zo te verbeteren.

Veilig Thuis

Protocollen zijn geïmplementeerd, het automatiseringssysteem is ingericht en de samenwerking met het lokale veld en ketenpartners is doorlopend geëvalueerd. Er is meer zicht gekomen op de instroom, doorstroom en uitstroom van casuïstiek en de capaciteit die deze processen vragen. Ook de samenwerking met het lokale veld heeft beter vorm gekregen. Er ligt nu een reële begroting, inclusief formatieplan, voor 2017 en verder.

Het versterken van de positieve gezondheid van onze inwoners

Voor het nieuwe gezondheidsbeleid hebben we een evaluatierapportage 2013-2016 opgesteld en een raadpleging van het gemeentelijk digipanel gedaan met vragen over gezondheid. (zie RIB nr. 162 2016). Daarnaast zijn analyses gemaakt van de gezondheidssituatie onder alle leeftijdsgroepen en wijken (RIB nr. 180, 2016). Op basis hiervan zijn twee brede themabijeenkomsten gehouden, waarin we samen met partnerorganisaties, inwoners en raadsleden tot nieuwe beleidsprioriteiten zijn gekomen. Deze zijn tot een beleidsnota uitgewerkt.

We hebben net als voorgaande jaren een groot deel van de wettelijke taken publieke gezondheid door onze GGD laten uitvoeren. Dit omvat Jeugdgezondheidszorg, consultatiebureaus, infectieziektebestrijding, gezondheidsbevordering op scholen en inspecties kinderopvang.

Het bevorderen van welzijn (welbevinden) van onze inwoners

LHBT (Lesbiennes, Homoseksuelen, Biseksuelen en Transgenders)

Voor de schoolvoorlichting is het COC (belangenorganisatie voor LHBT) ingezet. Er zijn verkennende gesprekken gevoerd met andere organisaties ter voorbereiding van de stakeholder gesprekken om het draagvlak voor LHBT te vergroten.

Welzijn / Bewonersondersteuning

Het team bewonersondersteuning is geworteld in de Venlose wijken, ondersteunt inwoners en faciliteert de ontwikkeling van gemeenschapsvorming.

In 2016 is de aanpak en samenwerkingsstructuur doorontwikkeld. De procescoördinator heeft zijn taken afgerond. De stadsdeelmanagers nemen inmiddels volledig de inhoudelijke sturing van de bewonersondersteuners voor hun rekening. Het team bewonersondersteuning heeft in 2016 de Venlose methode verder uitgewerkt in een manifest 'Bewonersondersteuning Venlo'. Hierin staat de Venlose manier van werken centraal met als doel om vanuit de kracht van de verschillen van de verschillende werkers en organisaties te komen tot een eenduidige en gedragen aanpak. De Hogeschool Arnhem – Nijmegen ondersteunt dit proces.

2.4.4 Wat heeft het gekost?

Programma 04: Zorg en Welzijn

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	9.013	9.242	103%	229
Lasten	129.901	139.896	108%	-9.995
Saldo baten en lasten	-120.888	-130.654	108%	-9.766
Onttrekkingen aan reserves (baten)	6.350	12.672	200%	6.322
Toevoegingen aan reserves (lasten)	4.715	5.809	123%	-1.094
Saldo verrekening met reserves	1.636	6.863	420%	5.228
Totaal resultaat programma 04	-119.252	-123.790	104%	-4.538

2.5

Programma 5 Onderwijs en Jeugd

2.5.1

Inleiding

In het programma Onderwijs en Jeugd beschrijven wij de relatie tussen de gemeente en de jeugdige inwoners van Venlo. Het algemeen vormend onderwijs en het toezicht op het volgen van onderwijs behoren tot dit programma.

Aan het beroeps- en hoger onderwijs besteden we aandacht in programma 6 Economie en Toerisme. Op de jeugdige inwoners waarbij een accent ligt op 'zorg en ondersteuningsvragen' gaan wij in programma 4 Zorg en Welzijn in.

2.5.2

Wat hebben wij bereikt?

Strategische doelen

Iedereen ontwikkelt zich naar vermogen tot een volwaardig inwoner van onze samenleving.

Tactische doelen

- Het faciliteren van de persoonlijke ontwikkeling van onze inwoners;
- Het behouden en waar nodig versterken van een adequate leeromgeving;
- Het (verzorgen van adequaat) toezicht op competentieontwikkeling.

Uit de stadspeiling 2015 blijkt dat 85,5 % van de 20-29 jarigen een startkwalificatie heeft behaald. Met startkwalificatie wordt bedoeld dat minimaal een afgeronde opleiding op HAVO-, VWO- of MBO-2 niveau is behaald. Verder blijkt uit de stadspeiling dat op een schaal van 0-10 onze volwassen inwoners 7,1 scoren voor de mate waarin zij de afgelopen 12 maanden actief zijn geweest met betrekking tot het volgen van nieuws/documentaires en het lezen van krant of informatieve boeken/artikelen.

Verder kunnen wij de volgende resultaten over 2016 melden:

- Voor leerlingen afkomstig uit het AZC hebben wij schakelklassen ingericht;
- Voor kinderen van statushouders hebben wij een schakelklas (specifiek voor statushouders) ingericht;
- In samenwerking met drie regiogemeenten en twee schoolbesturen van voortgezet onderwijs in Noord-Limburg is een tweede Internationale Schakel Klas in Hegelsom gerealiseerd;
- In goede samenwerking met de schoolbesturen Akkoord, Kerobei, Fortior, Onderwijsgemeenschap Buitengewoon en Onderwijsgemeenschap Venlo en Omstreken hebben wij een tijdelijk onderwijsprogramma voor leerlingen vanuit het AZC verzorgd;
- Regionaal zijn circa 1.150 leerlingen dagelijks van en naar hun schoollocatie vervoerd. Het Venlose aandeel hierin bedroeg circa 420 leerlingen;
- We hebben de schoollocatie 'de Weiert' in MFA de Schans opgeleverd;
- We hebben een start gemaakt met het geschikt maken van de nieuwe onderwijslocatie voor basisschool 'Al Andalous';
- We hebben een bijdrage geleverd aan het Regionaal Programma Volwasseneneducatie Regio Noord-Limburg;
- Wij hebben een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van het nieuwe regionale programma voortijdig schoolverlaten 2017-2021;
- Wij hebben een bijdrage geleverd aan het realiseren van zeven beweegvriendelijke schoolpleinen.

In 2015 is een motie aangenomen om in de periode 2016-2018 jaarlijks € 30.000 in te zetten voor het promoten van de Duitse taal in het basisonderwijs. In 2016 hebben wij in samenwerking met de gemeente Nettetel, het schoolbestuur van Fortior en drie Duitse schoolbesturen een subsidieaanvraag ingediend voor het project 'tweetalig onderwijs'. De subsidie is toegekend en in de periode van september 2016 tot en met april 2017 wordt het project uitgevoerd. Het is een project van één Venlose school en drie Duitse scholen op het gebied van tweetalig onderwijs. De nadruk ligt op de uitwisseling van de Nederlandse en Duitse taal en cultuur. In 2017 zullen we het project evalueren en onderzoeken of meerdere (Venlose) scholen willen aansluiten.

Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Aandeel vroegtijdig schoolverlaters						

2.5.3

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Voor het programma Jeugd en Onderwijs zijn de volgende drie tactische doelstellingen geformuleerd:

1. Het faciliteren van de persoonlijke ontwikkeling van onze inwoners;
2. Het behouden en waar nodig versterken van een adequate leeromgeving;
3. Het verzorgen van adequaat toezicht op competentieontwikkeling.

Hieronder gaan wij per doelstelling in op de (hoofd)activiteiten die zijn uitgevoerd om een bijdrage te leveren aan het realiseren van deze doelstelling.

Ad 1. Het faciliteren van de persoonlijke ontwikkeling van onze inwoners

Ook in 2016 hebben wij onze voorwaardenscheppende rol ingevuld door het beschikbaar stellen van accommodaties, bijvoorbeeld in het kader van het concept Huis van de Wijk of jeugdhonken.

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)

Kinderen met een (risico op) taalachterstand kunnen vanaf 2 jaar deelnemen aan voorschoolse educatie. Voor leerlingen uit groep 1 en 2 van de basisschool is er vroegschoolse educatie. Via voor- of vroegschoolse educatie leren kinderen al spelend de Nederlandse taal. Hiervoor bestaan speciale programma's. Deze worden aangeboden op een peuterspeelzaal, in de kinderopvang of op de basisschool. Het VVE wordt vanaf 2016 niet meer alleen aangeboden in de peuterspeelzalen van Spring, maar ook in een aantal kinderdagverblijven. Hiervoor zijn pedagogisch medewerkers speciaal opgeleid. Ook het spel- en speelmateriaal is hierop aangepast.

Voortijdig schoolverlaten

Vanaf schooljaar 2016-2017 is een nieuwe periode voor de aanpak van voortijdig schoolverlaten (VSV) van start gegaan. Hiervoor is een nieuwe landelijke doelstelling geformuleerd: in 2021 landelijk 5.000 minder voortijdige schoolverlaters. Concreet betekent dit dat er landelijk maximaal 20.000 jongeren tot 23 jaar zonder startkwalificatie het onderwijs mogen verlaten.

Vanuit onze rol als contactgemeente voor RMC regio 38 (Noord- en Midden-Limburg) hebben wij een bijdrage geleverd aan het nieuwe convenant voor de periode 2017-2021. Het convenant tussen gemeenten en schoolbesturen is erop gericht om het percentage VSV-ers verder terug te dringen. Hierbij moeten de betrokken partners passende aandacht geven aan kwetsbare jongeren. Het VSV-percentage binnen onze regio ligt met 1.5% onder de landelijke norm van 1.8%. Het VSV-percentage van de gemeente Venlo ligt met 2.2% boven de landelijke norm.

Om voortijdig schoolverlaten in het beroepsonderwijs te voorkomen, hebben wij deelgenomen aan het expertiseteam van de sectoren Economie en Techniek van ROC Gilde. Hierdoor kunnen wij meteen meedenken over casussen en kunnen afspraken worden gemaakt over de aanpak.

Baanwijs is een netwerkorganisatie waar gemeenten, UWV en onderwijspartijen (voortgezet speciaal onderwijs, praktijkonderwijs en middelbaar beroepsonderwijs) samenwerken in de regio Noord-Limburg. De ambitie is om alle kwetsbare jongeren te begeleiden naar vervolgonderwijs, een werkplek of passende dagbesteding. Ook in 2016 zijn wij vroegtijdig met de jongeren in gesprek gegaan om daar waar dat nodig is, een individueel begeleidingstraject op te starten zodat de kans wordt vergroot om volwaardig mee te kunnen doen. Hierbij is de verbinding met jeugdhulp van groot belang.

In 2016 is Baanwijs samen met Berenschot het onderzoek 'Toeleiding kwetsbare jongeren van school naar werk' gestart. Hierdoor krijgen wij een goed inzicht in wat wel werkt en wat niet. Wij nemen deel aan de klankbordgroep van het onderzoek. In het verlengde hiervan zijn wij gestart met het in beeld brengen van 'oud-VSV-ers' die niet zijn ingeschreven bij een onderwijsinstelling en geen of weinig werk hebben. Dit doen wij in het kader van het plan van aanpak jeugdwerkloosheid.

Schakelklassen

In 2016 hebben wij ook invulling gegeven aan de 'bestuursafpraak schakelklassen'. In verband met de tijdelijke heropening (tot mei 2017) van het asielzoekerscentrum zijn vanaf januari 2016 vijf AZC-schakelklassen ingericht voor leerlingen uit het AZC. Vanaf maart 2016 wordt het vervoer van leerlingen uit het AZC naar de betreffende scholen voor primair onderwijs verzorgd door het COA. Als gevolg van een verminderde instroom van leerlingen in de basisschoolleeftijd is per 1 september 2016 één AZC-schakelklas gesloten. Maar in verband met de toename van het aantal statushouders is sinds september 2016 een extra schakelklas (specifiek voor statushouders) operationeel.

Passend Onderwijs

De ambitie is en blijft om elke leerling passend onderwijs te bieden in een thuisnabije omgeving. Hierbij is het de doelstelling om het reguliere onderwijs te stimuleren en te faciliteren om leerlingen die dat nodig hebben onderwijs op maat met passende begeleiding te bieden. Gespecialiseerd onderwijs zal echter nodig blijven omdat er leerlingen zijn met speciale ondersteuningsbehoeften die het reguliere onderwijs met de huidige middelen nu en vermoedelijk ook in de toekomst onvoldoende kan bieden.

In 2016 hebben wij onze aandacht met de scholen gericht op de volgende onderwerpen:

- Het verbeteren van het zogenoemde ondersteuningsprofiel van het reguliere onderwijs. De basisondersteuning van het reguliere onderwijs dient nog te worden vergroot om de doelstelling vanuit passend onderwijs te kunnen waarmaken;
- Het heroverwegen van de governance van de samenwerkingsverbanden passend onderwijs, primair onderwijs en voortgezet onderwijs. Hiervoor zijn onder ander de financiële uitdagingen van deze samenwerkingsverbanden in beeld gebracht. Deze zouden de geformuleerde ambitie in de toekomst niet negatief mogen beïnvloeden;
- Het op overeenstemming gericht overleg tussen het onderwijs en gemeenten werkt. Bij het uitvoeren van de voormalige decentralisatieopgaven vragen de verbindingen tussen het onderwijs, de aanbieders van jeugdzorg en de gemeente aandacht.

Ook hebben wij actief deelgenomen aan het platform veiligheid in en om de school. Voor dit platform vervullen wij vaak een 'verbindende rol'. Het platform bestaat uit maatschappelijke partners en de scholen voor het voorgezet- en middelbaar beroepsonderwijs. Zij zetten zich gezamenlijk in om de fysieke en sociale veiligheid op en rond scholen te verbeteren. Daarnaast proberen wij beleidsmatig in te spelen op actuele ontwikkelingen, bijvoorbeeld radicalisme of pesten op social media.

Volwasseneneducatie

De uitvoering van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) is in 2015 gewijzigd. Vanaf 2015 krijgen gemeenten meer vrijheid in de besteding van educatiemiddelen omdat de verplichte besteding bij de ROC's wordt afgebouwd. In 2016 moest nog tenminste 50% bij een ROC worden besteed. In 2016 is een Regionaal Programma Volwasseneneducatie Regio Noord-Limburg opgesteld. Hierin zijn afspraken vastgelegd over de regionale besteding van het beschikbare WEB-budget voor 2016 en 2017. Dit programma vormt de basis voor de Venlose aanpak van laaggeletterdheid. Laaggeletterdheid kent een brede problematiek waarbij samenwerking en afstemming met allerlei partners van essentieel belang is.

Leren loont

Gemeenten, onderwijsinstellingen en maatschappelijke partners hebben minder middelen beschikbaar om hun taken uit te voeren. Tegelijkertijd wordt van deze partijen een passende dienstverlening op adequate locaties verwacht. Dit vraagt om samenwerking. Samenwerking die complex is gezien het aantal partijen en de soms (schijnbaar) tegengestelde belangen. Daarom is het belangrijk dat wij vanuit onze rol en verantwoordelijkheid tijdig uitgangspunten aangeven waarop andere

partijen kunnen anticiperen. In de notitie 'Leren loont' zullen wij onze uitgangspunten verwoorden en wij zullen deze afstemmen met onderwijsinstellingen en maatschappelijke partners. Wij hebben in 2016 een eerste opzet voor de notitie geformuleerd en zullen deze in 2017 afronden.

Ad 2. Het behouden en waar nodig versterken van een adequate leeromgeving

In oktober 2016 heeft de officiële opening plaatsgevonden van MFA de Schans in Arcen. In deze MFA werkt Basisschool 'de Weiert' (voorheen Wijdtveld) nauw samen met lokale partners op het gebied van kinderopvang, cultuur en sport. In het najaar van 2016 is het leeggekomen schoolgebouw aan de Hulsterweg toegewezen aan basisschool 'Al Andalous'. Om deze locatie geschikt te maken voor basisonderwijs, is in december een krediet beschikbaar gesteld.

Een aantal projecten bevond zich in 2016 nog in een voorbereidende fase. Door deel te nemen aan project- en/of stuurgroepen, leveren wij een bijdrage aan verschillende onderwijshuisvestingsprojecten:

- Vervangende nieuwbouw van basisschool Taal & Lent (MFA Op de Berg);
- Huisvesting voor zowel De Velddijk als Praktijkschool 't Wildveld aan de Roerdompstraat;
- Vervangende nieuwbouw en uitbreiding van de Wijnberg.

Per 1 augustus hebben er zich twee fusies van scholen voorgedaan. In stadsdeel Blerick is basisschool de Ontdekking gefuseerd met de openbare basisschool Harlekijn. In Tegelen is basisschool Cocon gefuseerd met basisschool Passe Partout.

Doordecentralisatie primair onderwijs

Sinds medio 2013 zijn de schoolbesturen voor primair onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs op verzoek van de gemeente Venlo met elkaar in gesprek om te komen tot een gezamenlijk gedragen visie op onderwijshuisvesting waarbij doordecentralisatie van de middelen voor onderwijshuisvesting tot de opties behoort. Dit gezamenlijke (inhoudelijke) toekomstperspectief op het gebied van onderwijshuisvesting is van belang om inzicht te krijgen in beslissingen die in de toekomst moeten worden genomen.

Het realiseren van goede, gezonde, duurzame en exploitabele scholen voor alle Venlose leerlingen vergt een gezamenlijke inspanning van alle betrokkenen (gezamenlijke schoolbesturen en gemeente Venlo). Omdat het onderzoek vanaf 2013 loopt en er behoefte is aan een voor alle partijen bevredigende afronding, hebben wij eind 2016 aangedrongen om op korte termijn met een eindrapportage te komen.

De bestaande (doordecentralisatie)overeenkomst op het gebied van onderwijshuisvesting met het voortgezet onderwijs (OGVO) is in 2016 ongewijzigd voortgezet.

Leerlingenvervoer

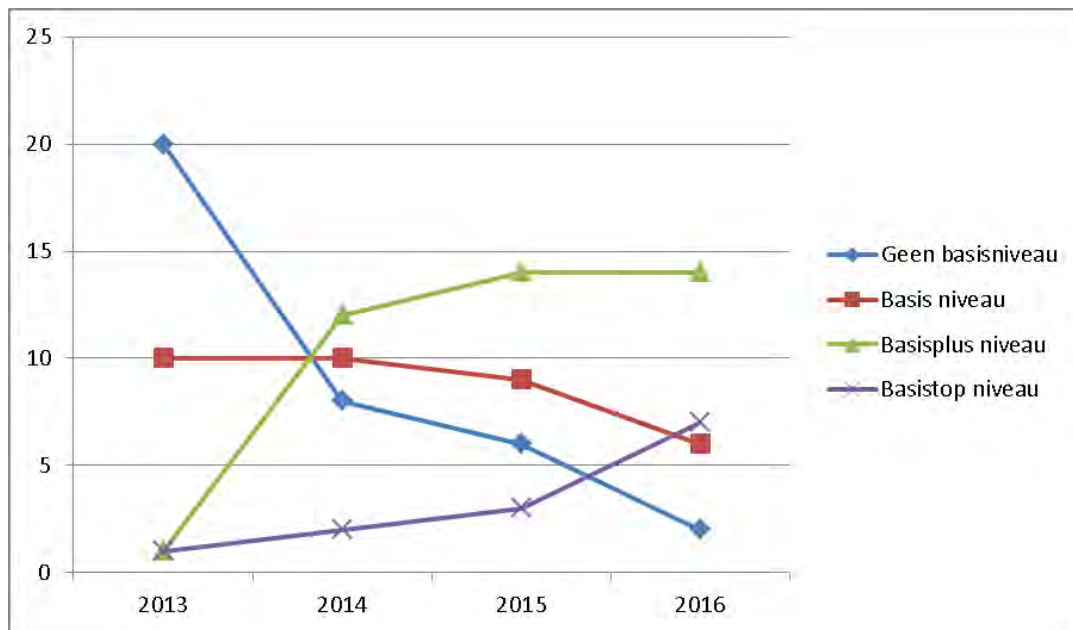
In 2016 hebben wij het vervoer georganiseerd voor leerlingen die niet zelfstandig kunnen reizen naar en van hun schoollocatie. Regionaal waren dat dagelijks circa 1.150 leerlingen. Het Venlose aandeel hierin bedroeg gemiddeld 420 leerlingen.

Ook hebben wij invulling gegeven aan het 'maatjesproject'. Hierbij worden leerlingen die zijn aangewezen op (aangepast) vervoer begeleid in het zelfstandig reizen. Het doel is om de leerlingen uiteindelijk zelfstandig naar en van de onderwijslocatie te laten reizen. Gezien de resultaten die tot nu toe zijn behaald, is het maatjesproject ook in de komende jaren speerpunt van beleid binnen het leerlingenvervoer. Hiervoor wordt de werving en selectie van een tijdelijke coördinator in het eerste kwartaal van 2017 gestart. Deze wordt bekostigd uit de verwachte verminderde uitgaven voor leerlingenvervoer.

Begin 2016 is in alle Limburgse gemeenten het besluit genomen om het leerlingenvervoer te integreren in het doelgroepenvervoer. Noord-Limburg is de eerste regio waar dit concreet zijn beslag krijgt en wel per 1 augustus 2020. Hierop vooruitlopend hebben Noord-Limburgse gemeenten zich uitgesproken om in gezamenlijkheid het leerlingenvervoer voor de periode van 1 augustus 2017 tot 1 augustus 2020 aan te besteden met één gezamenlijk aanbestedingsdocument en Programma van Eisen. De gemeente Peel en Maas participeert vanaf 1 augustus 2018. De gemeente Horst aan de Maas wenst het huidige contract uit te dienen tot 1 augustus 2020. Het Europese aanbestedingstraject is inmiddels gestart en zoals het er nu naar uitziet, zal in mei/juni 2017 de gunning plaatsvinden.

Bewegingsonderwijs

In 2016 is het niveau van het bewegingsonderwijs, mede door de inzet van combinatiefunctionarissen, weer gestegen (zie figuur hieronder). In totaal voldoen 27 van de 29 basisscholen minimaal aan het basisniveau voor het bewegingsonderwijs.

Daarnaast zijn er in 2016 ook 7 nieuwe beweegvriendelijke schoolpleinen opgeleverd. Op dit moment beschikken 23 basisscholen over een beweegvriendelijk schoolplein. Ook zijn er in totaal 17 'gezonde' scholen in de gemeente Venlo: 11 scholen voor primair onderwijs, 3 scholen voor voortgezet onderwijs en 3 MBO-instellingen. Hiervan hebben 6 scholen het themacertificaat Bewegen en Sport behaald. Hier ligt een relatie met het preventieve jeugdbeleid (programma 4 Zorg en welzijn).

Ad 3. Het verzorgen van adequaat toezicht op competentieontwikkeling

Naast het toezien op het volgen van onderwijs door leerplichtige kinderen, hebben wij in 2016 meegewerkt aan het beroepenfeest van Regio Venlo on stage. Een initiatief voor leerlingen in het VMBO om gerichter te kunnen kiezen voor een vervolgopleiding.

Verder hebben wij het gebruik van de verzuimkaart geëvalueerd. De verzuimkaart is ontwikkeld door team leerplicht samen met een aantal directeuren uit het primair onderwijs. Deze kaart is een middel om eerder aan de bel te trekken bij signalen van schoolverzuim of andere zorgen. De kaart is volgens de gebruikers duidelijk en bruikbaar.

2.5.4 Wat heeft het gekost?

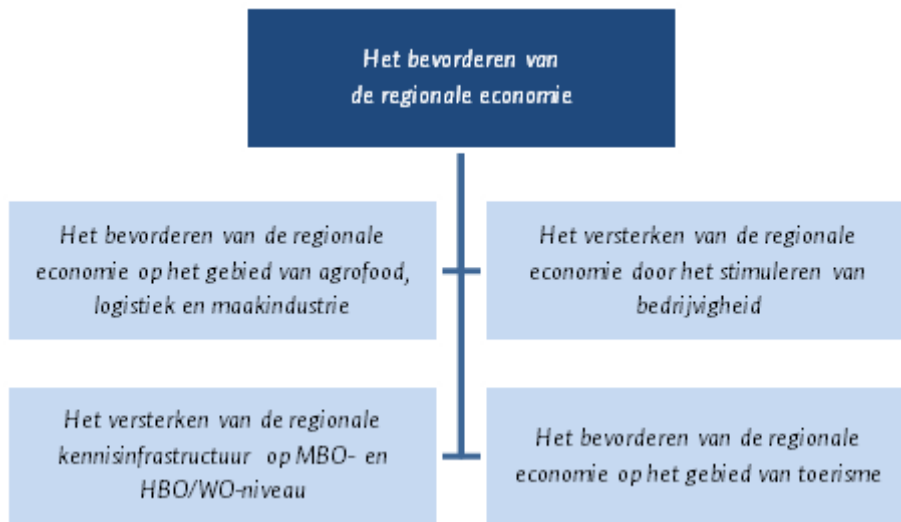
Programma 05: Onderwijs en Jeugd

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	4.391	4.500	102%	109
Lasten	15.787	16.326	103%	-538
Saldo baten en lasten	-11.396	-11.825	104%	-429
Onttrekkingen aan reserves (baten)	148	148	100%	
Toevoegingen aan reserves (lasten)				
Saldo verrekening met reserves	148	148	100%	
Totaal resultaat programma 05	-11.248	-11.677	104%	-429

2.6

Programma 6 Economie en Toerisme

2.6.1

Inleiding

De strategische doelstelling van dit programma is “het bevorderen van de regionale economie”.

In de begroting 2016-2019 hebben wij aangegeven welke concrete inspanningen wij in 2016 zouden leveren om een bijdrage te leveren aan de bovenstaande langere termijn-ambities. In dit hoofdstuk kijken we terug op 2016. We gaan in op de resultaten die wij in 2016 hebben bereikt en de inspanningen die wij daarvoor hebben geleverd. Uiteraard wordt daarbij rekening gehouden met de eventuele gevolgen van de tussentijdse begrotingswijzigingen op de resultaten en inspanningen.

2.6.2

Wat hebben wij bereikt?

Strategische doelen

Het bevorderen van de regionale economie

Tactische doelen

- Het versterken van de regionale kennisinfrastructuur op MBO- en HBO/WO-niveau
- Het bevorderen van de regionale economie op het gebied van agrofood, logistiek en maakindustrie
- Het bevorderen van de regionale economie op het gebied van toerisme
- Het versterken van de regionale economie door het stimuleren van bedrijvigheid

In 2016 heeft de gemeente Venlo vanuit verschillende rollen een actieve bijdrage geleverd aan de volgende resultaten:

Het versterken van de regionale kennisinfrastructuur op MBO- en HBO/WO niveau

1. Binnen het WO zijn geen nieuwe opleidingen aangeboden. Wel is het aantal studenten toegenomen, mede dankzij de start van het 2e jaar van de University College.
2. Het aantal opleidingen (speerpuntsectoren) van Fontys is weer toegenomen. Ook nam het aantal studenten bij Fontys en Has toe.
3. Er zijn twee Schakelprogramma's (HBO Techniek en HBO Logistiek) bijgekomen ter verbetering van de doorstroom van MBO naar HBO. Daarnaast is er gestart met de voorbereiding van een aanvraag voor een nieuwe Centrum voor Innovatief Vakmanschap (Maak-Smartindustrie).
4. Via een C2C - Onderwijsbijeenkomst (PO, MBO, HBO en WO) zijn de lopende ontwikkelingen in kader van C2C bij onderwijspartijen in kaart gebracht. Begin 2017 zullen hieruit activiteiten worden ontplooid die aansluiten bij het C2C jaar.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie collegeproduct 6.1 'Versterken regionale kennisinfrastructuur'.

Het bevorderen van de regionale economie op het gebied van agrofood, logistiek en maakindustrie

1. De ondersteuning bij de vorming van (cross)sectorale netwerken heeft geleid tot de eerste bijeenkomsten van het Economic Development Board (EDB) en de oprichting van het Brightlands Innovation Network Greenport Venlo (BING). Daarnaast heeft het programma van SMART Logistics Center Venlo weer een aantal concrete resultaten opgeleverd en is vanuit het programma van Technovalley het eerste concrete programmaonderdeel rondom circular design opgepakt.
2. Het ondersteunen van ondernemersverenigingen en casemanagement heeft in 2016, evenals voorgaande jaren, veel resultaten opgeleverd. Noemenswaardig zijn onder andere het Ondernemerscafé Venlo.
3. a. Vanwege het besluit van de Raad om het budget voor startersstimulering in te zetten om een bezuiniging op VenloPartners terug te draaien zijn er in 2016 geen startersvouchers meer uitgegeven. b. Conform de begroting zijn enkele innovatieprojecten vanuit de drie innovatielijnen van de Campus opgestart. Deze zullen fysiek landen op het kennislandschap in en rond Villa Flora.
4. Met de opening van het Stadhuis, 15.000 bezoekers die het stadhuis hebben bezocht, de start van het C2C jaar een groot aantal activiteiten, waaronder de Circular Challenge was 2016 een succesvol jaar voor wat betreft de versterking van C2C / sustainability.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie collegeproduct 6.2 'Bevorderen agrofood, logistiek en maakindustrie'.

Het bevorderen van de regionale economie op het gebied van toerisme

1. Het stimuleren en faciliteren van (ondernemers) initiatieven in de toeristische speerpuntgebieden Arcen, stedelijk centrum en Steyl (in kader van het Toeristisch Recreatief Actieprogramma) heeft weer een aantal concrete (impuls)projecten opgeleverd. Daarnaast zijn in het kader van de ambitie D2 Toerisme langs de Maas uit het coalitieprogramma twee belangrijke mijlpalen behaald. Ook zijn in 2016 bestuursafspraken voor de verblijfsrecreatie vastgelegd, is de regionale toeristische visie nader uitgewerkt in een (concept) regionaal programmaplan vrijetijdseconomie.
2. In kader van het gezamenlijk met regionale partners promoten en vermarkten van de toeristische regio Noord-Limburg is niet alleen het jaarplan 2016 van Leisure Port uitgevoerd, maar is er ook intensief overleg geweest over invulling van het nieuwe businessplan.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie collegeproduct 6.3 'Bevorderen van toerisme'.

Het versterken van de regionale economie door het stimuleren van bedrijvigheid op werklocaties

1. Met de verdere uitwerking van de POL-visie bedrijventerreinen en kantoren en De Vervlechting van de diverse uitvoeringsorganisaties in het Klaver-4 gebied, conform de begroting 2016, is ingezet op het aanbieden van voldoende gedifferentieerde (regionale) werklocaties. Met de uitgifte van ruim 75 ha, waarvan 48 ha in 2017 wordt geleverd en circa 30 ha aan opties was 2016 voor TPN een goed jaar. Op termijn leveren deze uitgiftes circa 1.400 arbeidsplaatsen op. En ook de uitgifte op de Campus is in 2016 van de grond gekomen (Deltastar). Met de herlocatie van Biesheuvel techniek heeft ook een stuk bedrijventerreinenherstructurering plaatsgevonden. En voor Glastuinbouwgebied Meelderbroek is een plan van aanpak ontwikkeld om het gebied toekomstproof te maken.
2. Onder andere via de transformatie van kantoren in de binnenstad tot studentenhuisvesting (programma 8), de ontwikkeling van het plan voor de aanpak van de leegstand in Tegelen centrum (programma 10) en het samen met Ondernemend Venlo uitzetten van een enquête onder ondernemers op de bedrijventerreinen is en wordt de leegstand van commercieel vastgoed aangepakt. Aangetekend wordt dat er in 2016 nog geen financieel budget beschikbaar was voor leegstandsaanpak.

3. In kader van het acquisitieplan zijn in 2016 onder andere twee websites gelanceerd en is een aantal opties op vrije kavels op de gemeentelijke bedrijventerreinen uitgegeven en is de interesse voor deze terreinen toegenomen.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de productenrealisatie collegeproduct 6.4 'Ontwikkelen bedrijventerreinen'.

Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Werkgelegenheid (abs)	57.430,00		58.000,00	58.580,00	59.170,00	59.760,00
<p>Betreft het aantal arbeidskrachten die beroepsmatig minimaal 12 uur per week betaalde activiteiten verrichten (Bron LISA). Het meest actuele cijfer heeft betrekking op 2015. Hierdoor kan niet worden vastgesteld of de ambitie van een jaarlijkse groei van de werkgelegenheid met 1% in 2016 is gehaald. Voor de periode 2016-2020 blijft de gemeentelijke groeiambitie 1%, waarbij de realisatie in 2015 als basis dient.</p>						
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Economische prestatie (rapportcijfer)	7,15		7,20	7,25	7,25	7,25
<p>Het meest actuele economische rapportcijfer heeft betrekking op 2015 (Bron Louter, 2016). Het cijfer is gebaseerd op 41 kwantitatieve indicatoren, verdeeld over een viertal thema's. Grote wijzigingen in rapportcijfers van gemeenten komen nauwelijks voor. Wel kennen de rapportcijfers vaak kleine jaarlijkse schommelingen die soms grote effecten hebben op de positie van gemeenten op de landelijke ranglijst. Het rapportcijfer van Venlo schommelde de afgelopen vijf jaar rond een gemiddelde van 7,20. Begin 2017 is bekend geworden dat met terugwerkende kracht een nieuwe berekeningsmethode wordt ingevoerd. Dat betekent dat de in de begroting opgenomen ambitie, na bekendmaking van het rapportcijfer van Venlo in 2016 (en voorafgaande jaren), opnieuw bepaald zal moeten worden.</p>						
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Aantal door C2C geïnspireerde ruimtelijke-fysieke projecten in het economisch domein	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
<p>Aantal door de gemeente Venlo geregistreerde projecten en activiteiten die bijdragen aan de regionale economie. Het betreft oplevering van C2C gebouwen (nieuwbouw of verbouw) en oprichting of nieuwvestiging van C2C bedrijven of instellingen. Bron: gemeente Venlo (geen databank, maar inventarisatie van beleidsmedewerker C2C). De ambitie is het op peil houden van het aantal projecten en activiteiten en dat is in 2016 gelukt.</p>						

2.6.3

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Evenals voorgaande jaren hebben we in onze regio zeer intensief samengewerkt met andere overheden, ondernemers en onderwijsinstellingen om onze gemeentelijke en regionale ambities te realiseren, mede vanuit de gedachte "*Alleen ga je sneller, samen kom je verder*". Genoemd kunnen worden:

- POL-uitwerkingen 'Bedrijventerreinen', 'Kantoren', 'Landelijk gebied', 'Vrijtijdseconomie' en 'Energie' en de diverse thema's uit de regionale visie en programma.
- Ambtelijke deelname aan het Programma Overleg Regio Venlo, het Regionaal Coördinerend Overleg Economie, Het Regionaal Coördinerend overleg Ruimte en bestuurlijke deelname aan de regionale Portefeuillehoudersoverleggen (PHO) Economie en Ruimte.
- Ontwikkeling kennislandschap (Campus) en De Vervlechting werklandschap (Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo).
- Oprichting Economic Development Board en Brightlands Innovation Network Greenport Venlo.
- Uitwerking en uitvoering sectorale programma's van SMART Logistics Center Venlo en Technovalley
- Uitwerking regionale toeristische visie in een (concept) regionaal programmaplan vrijetijdseconomie.

Als centrumgemeente hebben we daar waar mogelijk en nodig de regierol naar ons toetrokken. Bijvoorbeeld bij de POL-uitwerkingen 'Bedrijventerreinen', 'Kantoren' en 'Energie'. Dat geldt ook voor de regionale thema's en speerpunten. Bijvoorbeeld 'Kennisinfrastuur', 'Maakindustrie' en 'Logistiek'. Maar daarnaast vervulden we veelal een faciliterende rol, zoals bij de opstelling en uitvoering van sectorale programma's.

Ook op lokaal niveau hebben we in 2016 inspanningen geleverd. Soms faciliterend, bijvoorbeeld bij de verdere doorontwikkeling van de kennisinfrastuur en ondersteuning van projecten uit het toeristische actieprogramma, en soms als regisseur, zoals bij de uitvoering van de jaarschijf 2016 van het acquisitieplan 2015-2017.

Daarnaast kan worden gemeld dat we in 2016 ons ook op nationaal niveau hebben ingezet. We zijn nauw betrokken geweest bij het opstellen van de City Deals 'Circulaire Stad' en 'Voedsel op de stedelijke agenda'.

'And last but not least' hebben we ons samen met een groot aantal publieke en private partners volop ingespannen in kader (de voorbereiding van) het C2C jaar.

2.6.4 Wat heeft het gekost?

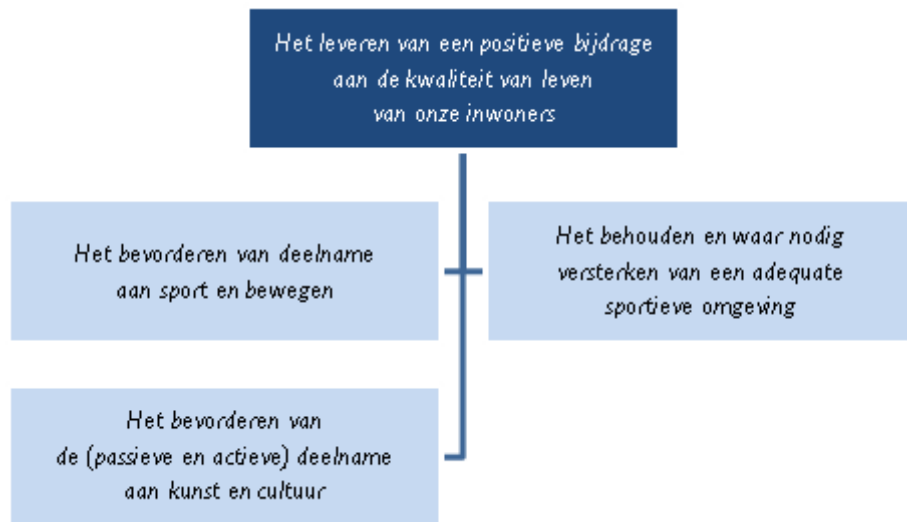
Programma o6: Economie en Toerisme

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	10.452	14.930	143%	4.477
Lasten	13.746	17.415	127%	-3.669
Saldo baten en lasten	-3.294	-2.486	75%	808
Onttrekkingen aan reserves (baten)	505	565	112%	60
Toevoegingen aan reserves (lasten)		388		-388
Saldo verrekening met reserves	505	177	35%	-328
Totaal resultaat programma o6	-2.788	-2.309	83%	480

2.7

Programma 7 Sport- en Cultuurbevordering

2.7.1

Inleiding

In programma 7 Sport- en Cultuurbevordering beschrijven wij de relatie tussen de gemeente en de sportieve en culturele ontplooiing van onze inwoners. Hierbij zien wij sport en cultuur als belangrijke middelen om een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van leven.

2.7.2

Wat hebben wij bereikt?

Strategische doelen

Het leveren van een positieve bijdrage aan de kwaliteit van leven van onze inwoners.

Tactische doelen

- Het bevorderen van deelname aan sport en bewegen;
- Het behouden en waar nodig versterken van een adequate sportieve omgeving;
- Het bevorderen van de (passieve en actieve) deelname aan kunst en cultuur.

Uit de stadspeiling 2015 blijkt dat

- 56,7 % van onze volwassen inwoners voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (minimaal 5 keer per week 30 minuten matig intensief bewegen);
- 64,6 % van onze volwassen inwoners voldoet aan de RSO-norm (minimaal 12 keer sporten per jaar);
- 46 % van onze volwassen inwoners lid is van een sportvereniging/sportschool;
- 10 % van onze volwassen inwoners lid is van een zang-, muziek- of toneelvereniging;
- 76,3 % van onze volwassen inwoners in de afgelopen 12 maanden minimaal 2 keer een bezoek heeft gebracht aan een culturele activiteit;

- 4,2 % van onze volwassen inwoners zich op trede 1 van de participatieladder bevindt (minder dan 1 keer per week contact met niet-huisgenoten);
- 6,1 % van onze volwassen inwoners vindt dat zij te weinig contacten hebben met andere mensen;
- Onze volwassen inwoners de somscore op de gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven (EQ5D) waarden met 85,4 (op een schaal van 0 tot 100).

Verder kunnen wij over 2016 de volgende resultaten melden:

- 64 mensen hebben een werkervaringsplaats gekregen binnen de gezamenlijke voetbalverenigingen. 8 mensen zijn mede door de inbreng van deze verenigingen doorgestroomd naar een reguliere functie;
- 591 kinderen zijn door het Jeugdsportfonds ondersteund om te gaan/blijven sporten;
- Van de subsidieregeling 'structurele bijdrage overige culturele organisaties' hebben 102 verenigingen gebruik gemaakt;
- 228 kinderen zijn ondersteund door het Jeugdcultuurfonds om deel te nemen aan een culturele activiteit;
- Sportcafé XL heeft 15 inspirerende sessies georganiseerd om kennis aan (culturele) verenigingen over te dragen;
- De app 'sportzoeker' is succesvol gelanceerd: er wordt veelvuldig gebruik van gemaakt;
- Aan het project VenloKleurt hebben 3.500 leerlingen deelgenomen;
- De ontwikkeling van een digitale kijkwijzer om jongeren te wijzen op de effecten van middelengebruik;
- De uitvoering van de theatervoorstelling JIHAD om jongeren te wijzen op de risico's van radicalisering.

In 2016 hebben wij met onze middelen de volgende accommodaties van verenigingen versterkt:

- De toplaag van één van de hockeyvelden van Hockeyclub Blerick is vervangen;
- De kleedaccommodaties van VVV 03 zijn in overleg met deze club grondig gerenoveerd;
- Wij hebben opdracht gegeven voor de renovatie van de kleedaccommodatie bij rugbyclub De Wallaby's;
- Wij hebben een opdracht verstrekt voor de bouw van een sportzaal in Venlo-Zuid. De sportzaal wordt in een zogenoemde C2C-variant uitgevoerd;
- Wij hebben een opdracht verstrekt om de gymzaal in de Hoogstraat in Tegelen op de huidige locatie nieuw te bouwen.

Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Aandeel inwoners dat voldoet aan de NNGB-norm	56,70					
Over 2016 zijn geen gegevens beschikbaar uit de stadspeiling.						
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Aandeel inwoners dat minder dan één keer per week contact heeft met niet-huisgenoten (vereenzaming)	4,20					
Over 2016 zijn geen gegevens beschikbaar uit de stadspeiling.						
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Somscore op de gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven (EQ5D)	85,40					
Over 2016 zijn geen gegevens beschikbaar uit de stadspeiling.						

2.7.3

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Voor het programma Jeugd en Onderwijs zijn de volgende drie tactische doelstellingen geformuleerd:

- Het bevorderen van deelname aan sport en bewegen;
- Het behouden en waar nodig versterken van een adequate sportieve omgeving;
- Het bevorderen van de actieve en passieve deelname aan cultuur.

Hieronder gaan wij per doelstelling in op de (hoofd)activiteiten die zijn uitgevoerd om een bijdrage te leveren aan het realiseren van deze doelstelling.

Ad 1. Het bevorderen van deelname aan sport en bewegen

Vitale sportverenigingen

In 2016 hebben wij sportverenigingen en sportbesturen ondersteund in de ontwikkeling naar een meer 'open karakter'(*). Deze ondersteuning vindt plaats onder de titel 'ClubTotaal'. Om onze ondersteuning nog beter onder de aandacht te brengen bij verenigingen, hebben wij een nieuwsbrief verspreid en hebben wij de website vernieuwd (www.clubtotaal.nl). Met deze website worden de kennis en ervaringen die zijn opgedaan, voor iedereen toegankelijk. Ook Sportcafé XL heeft met een 15-tal inspirerende sessies bijgedragen aan kennisoverdracht naar (culturele) verenigingen.

(*) Een open club is een ontmoetingsplek waarbij de club de eigen leden, buurtbewoners en andere regelmatige bezoekers uitnodigt om te sporten, te bewegen, elkaar te ontmoeten en om bij de vereniging betrokken te raken en te blijven. Dat kan op velerlei gebied. Op een open sportpark bestaat de mogelijkheid zoals hiervoor aangegeven door middel van clubs die open staan voor en naar de omgeving.

Sport is ook een belangrijk onderdeel van een gezonde leefstijl. Daarom zetten wij combinatiefunctionarissen in op het stimuleren van zogenoemde 'inactieven'. Zij kunnen hiervoor o.a. de beweegpas gebruiken. Ook activiteiten zoals Walking Football en VVV-Venlo Streetleague zijn gericht op het bevorderen van de deelname aan sportieve activiteiten.

Het programma 'VIA VVV in de wijk' werkt met verschillende sport- en beweegactiviteiten aan gezonde en leefbare wijken. Jongeren met een gezondheidsachterstand worden met projecten als Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG, www.jogg.venlo.nl) en Shape in beweging gebracht. Bewegen als onderdeel van een gezonde leefstijl. Hierbij hebben wij onze aandacht met name gericht op stadsdeel Blerick en de doelgroep jeugd van -9 maanden tot 6 jaar. Binnen JOGG werken wij nauw samen met scholen, organisaties voor kinderopvang, woningcorporaties en Via-VVV. Hier ligt een directe relatie met programma 4 Zorg en Welzijn.

Verder hebben wij ingezet op het stimuleren van 'De gezonde Sportkantine' en een 'Veilig Sport Klimaat'. Met het Veilig Sport Klimaat versterken wij het pedagogische opgroei- en opvoedklimaat binnen verenigingen door de inzet van een verenigingspedagoog.

Ook het onderwijs werkt nadrukkelijk aan het versterken van dit pedagogische opgroei- en opvoedklimaat. De inzet van combinatiefuncties in het (bewegings)onderwijs heeft bijvoorbeeld jongeren bewust gemaakt van een gezonde leefstijl en heeft hun weerbaarheid in het algemeen, en tegen pestgedrag in het bijzonder, vergroot.

De gezamenlijke voetbalverenigingen hebben een bijdrage geleverd aan het re-integreren van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Zo hebben 64 mensen een werkervaringsplaats van hen gekregen en zijn hierbij door hen begeleid. Mede door de inbreng van de verenigingen zijn 8 mensen geplaatst in een reguliere functie.

Met het vaststellen van het Regioplan Sport Noord-Limburg 2016-2020 is een impuls gegeven aan het imago en de profilering van onze regio. De regionale ambitie is om in 2025 de gezondste regio van Nederland te zijn. Om dit te bereiken, wordt ingezet op het versterken van de samenwerking tussen verenigingen en de

ondersteuning van deze verenigingen. Bijvoorbeeld met Clubtotaal, Iedereen Kan sporten en Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG).

Iedereen Kan Sporten (IKS, www.iedereenkansporten.nl) besteedt aandacht aan mensen met een beperking. In 2016 is het regionale aanbod van ‘aangepast sporten’ beter inzichtelijk gemaakt met de site uniek sporten (www.unieksporten.nl) en de app ‘sportzoeker’. In deze app zijn ruim 90 sportaanbieders en meer dan 120 beweegactiviteiten opgenomen. Het succes van de app is boven verwachting: binnen enkele maanden is de app al meer dan 400 keer gedownload.

Om sport te stimuleren, hebben wij het programma ‘special heroes’ op 14 scholen voor speciaal onderwijs in Noord-Limburg aangeboden. We hebben voor deze scholen clinics, sportdagen, beachsportdagen en schaatsactiviteiten georganiseerd. Ook hebben wij een bijdrage geleverd aan het toegankelijker maken voor de doelgroep van loop-evenementen. Het project X-toppers, waarbij deelnemers meedoen aan de Vierdaagse Nijmegen, is hiervan een aansprekend voorbeeld.

Herijken subsidieregels

In 2016 zijn wij gestart met het ontwerpen van een nieuw subsidiestelsel: het project ‘samen grenzen verleggen’. Het doel is om te komen tot een eenduidige, doeltreffende en doelmatige subsidieverstrekking. Hierbij spelen ontwikkelingen zoals ‘loslaten in vertrouwen’, de veranderende rol tussen overheid en burger en ‘van waarden naar stimuleren’ een belangrijke rol. We hebben de eerste subsidieprocessen geanalyseerd en u heeft richtinggevende uitspraken gedaan over het herontwerp van het subsidiestelsel. In 2017 zijn wij gestart met een co-creatief proces om samen met de mogelijke aanvragers van subsidie te komen tot een nieuw subsidiestelsel.

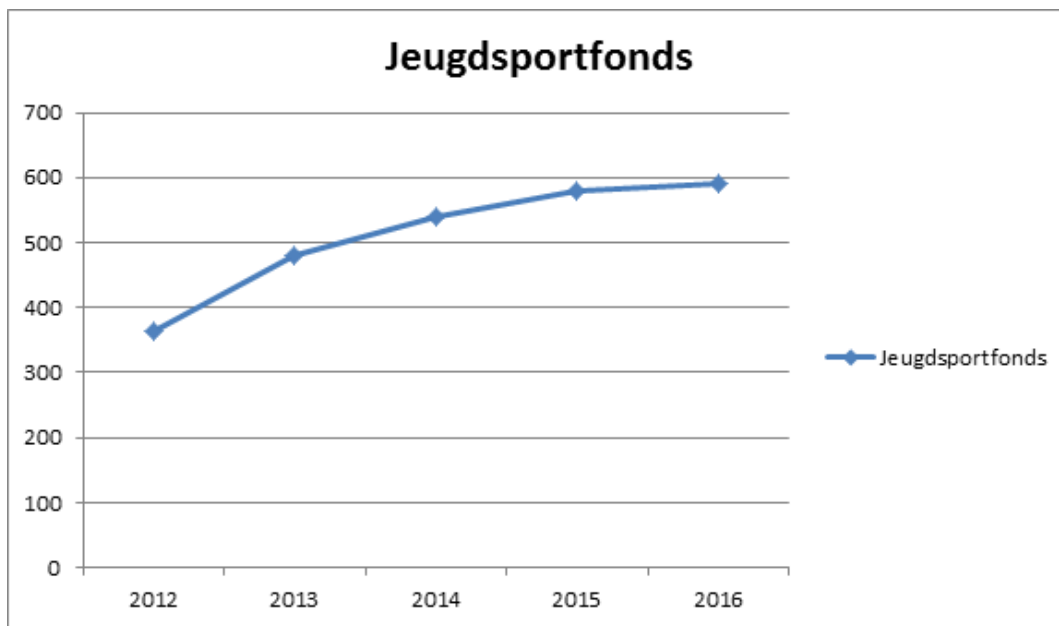
Toegankelijke en laagdrempelige tarieven

We zijn gestart met de voorbereidingen voor een vereenvoudiging van ons tarievenstelsel. Deze vereenvoudiging moet ook leiden tot meer transparantie. Omdat het tarievenstelsel een nauwe relatie heeft met het nieuwe subsidiestelsel, worden deze initiatieven vrijwel gelijktijdig uitgevoerd.

Jeugdsportfonds

In 2016 hebben wij 591 kinderen met het Jeugdsportfonds (JSF) ondersteund om te gaan en te blijven sporten. Dat is bijna 2% meer dan in 2015. Het aantal ondersteuningsvragen blijft licht toenemen maar de stijging vlakt af. In figuur 7.1 wordt deze ontwikkeling weergegeven.

Figuur 7.1

Ad 2. Het behouden en waar nodig versterken van een adequate sportieve omgeving

Onderhoud en beheer accommodaties (binnen en buiten)

In 2016 hebben de buitensportverenigingen verder invulling gegeven aan de protocollen zelfwerkzaamheid. Dat betekent dat verenigingen dat deel van het onderhoud en beheer uitvoeren dat binnen de fiscale regelgeving (BTW) is toegestaan.

Samen met de gebruikers van sportpark Merelweg (Venlosche Boys, VOS en VVV-Venlo) hebben wij gezocht naar mogelijkheden om het onderhoud en beheer van dit sportpark over te dragen aan de gezamenlijke gebruikers. Met ondersteuning van Ernst & Young en in overleg met de Belastingdienst is gekozen voor de mogelijkheid om als gezamenlijke gebruikers een Coöperatieve Vereniging (CV) op te richten. In deze CV worden het onderhoud en beheer van de sportvelden ondergebracht. De gemeente verhuurt de sportvelden aan de CV die op haar beurt aan de gebruikers gelegenheid geeft tot sportbeoefening.

Het om niet ter beschikking stellen van sportaccommodaties aan verenigingen tegen een tegenprestatie is in het kader van fiscale wetgeving (BTW) geen haalbare optie gebleken. De BTW-wetgeving schrijft voor dat 'de huur van een sportveld niet symbolisch mag zijn op straffe van geen verrekening van betaalde BTW'. Deze optie zou tot substantiële meerkosten voor de gebruikers leiden.

Om het niveau van de sportfaciliteiten te behouden, is in 2016 de top laag van één van de hockeyvelden van Hockeyclub Blerick vervangen. Verder zijn de kleedaccommodaties van VVV 03 in overleg met deze club grondig gerenoveerd. Ook is opdracht gegeven voor de renovatie van de kleedaccommodatie bij rugbyclub De Wallaby's. Deze accommodatie wordt voor de buitenlessen ook gebruikt door het Blariacumcollege.

Wij hebben een opdracht verstrekt voor de bouw van een sportzaal in Venlo-Zuid. Deze sportzaal wordt in de toekomst gebruikt voor het bewegingsonderwijs van basisschool de Zuidstroom, speciaal onderwijs Velddijk/Wildveld en de islamitische basisschool Al Andalous. De sportzaal wordt in een zogenoemde C2C-variant uitgevoerd.

Verder hebben wij een opdracht verstrekt om de gymzaal in de Hoogstraat in Tegelen op de huidige locatie nieuw te bouwen. Deze gymzaal wordt voor het bewegingsonderwijs gebruikt door de basisscholen St. Jozef en het Maasveld.

Buitenzwembad

In 2016 is het buitenbad van zwembad De Wisselslag verhuurd aan de Stichting Buitenbad Groot Venlo. Het bad is vanaf mei 2016 weer opengesteld voor publiek. De gemeente controleert de kwaliteit van het water en stelt de energie voor het rondpompen en filteren van het water ter beschikking. De stichting koopt deze dienst bij de gemeente in.

Binnenzwembad

Door de besluitvorming in Horst aan de Maas is een regionaal zwembad geen optie meer. Onze focus ligt op een lokaal zwembad, mogelijk wel met een regionale uitstraling. Wij hebben voor deze lokale variant een marktconsultatie uitgevoerd. Verder is een onderzoek naar de haalbaarheid van een zwembad op het Kazerneterrein uitgevoerd. In het vervolg hierop bereiden wij een integraal advies voor. Hierbij zijn de afdelingen Maatschappelijke Ontwikkeling als opdrachtgever, Project Kazernekwartier voor de uitgifte van de grond van de zoeklocatie en Team Inkoop en Aanbesteding betrokken.

De marktconsultatie en de onderzoeksrapportage worden samen met de resultaten van de afstemming in de eerste helft van 2017 ter besluitvorming voorgelegd. In dit advies besteden wij onder andere aandacht aan het basisprogramma, de definitieve locatiekeuze, de financiële consequenties, de contractvorm, een strategie voor de aanbesteding en de planning.

In 2016 is de discussie over de schadelijke gevolgen als gevolg van rubberinfill in kunstgras voetbalvelden weer opgelaaid. Het RIVM heeft hier onderzoek naar uitgevoerd. Uit het onderzoek blijkt dat kunstgrasvelden met rubbergranulaat veilig gebruikt kunnen worden door sporters. Onder andere Vereniging Sport en Gemeenten (mede namens de VNG), de GGD, het ministerie van VWS en de KNVB nemen het advies van het RIVM over. In de gemeente Venlo spelen alleen Venlosche Boys en FCV-Venlo op kunstgras met rubbergranulaat. Beide verenigingen zijn voortdurend op de hoogte gehouden van de discussie rond rubbergranulaat en de onderzoeksresultaten van het RIVM. Wij hebben de overige verenigingen geïnformeerd over de resultaten van het onderzoek en hebben hen ondersteund bij de discussie rondom het gebruik van kunstgras met rubbergranulaat.

Clustering van verenigingen

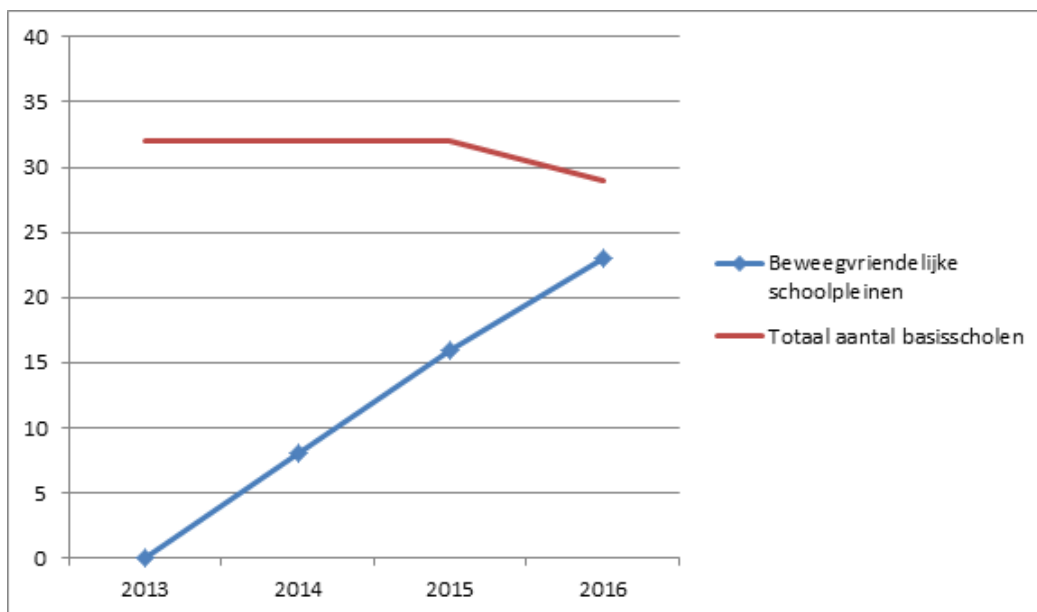
De tennisclubs van Tegelen (TLTC) en Belfeld (TC De Poelder) zijn na intensieve verenigingsondersteuning per 1 januari 2016 gefuseerd en maken nu gezamenlijk gebruik van tennispark de Snelle Sprong. Ook zijn in 2016 de voorbereidingen gestart om honk- en softbalclub De Mustangs te verplaatsen naar sportpark Merelweg. Het streven is om sportpark Herungergrens vrij te spelen en overcapaciteit op sportpark Merelweg te voorkomen. In 2017 wordt dit plan nader uitgewerkt.

Inrichting openbare ruimte

De openbare ruimte wordt steeds belangrijker. Het biedt veel mogelijkheden om onze burgers op een laagdrempelige manier te laten sporten, bewegen, spelen, recreëren en elkaar te ontmoeten(*). Dit bevordert een actieve leefstijl. Bij verschillende initiatieven om de openbare ruimte (opnieuw) in te richten, hebben wij vanuit dit gezichtspunt een bijdrage geleverd(**). Ook het beweegvriendelijke en openbaar toegankelijke schoolplein levert een bijdrage aan een attractieve openbare ruimte. Daarom hebben wij ook in 2017 in overleg met schoolbesturen de mogelijkheden onderzocht om meer schoolpleinen van basisscholen open te stellen ten behoeve van openbare activiteiten. Hiervoor zijn op enkele plekken middelen uit het SAM-fonds ingezet. Bij het open stellen van de schoolpleinen is ook aandacht geschonken aan mogelijke overlast. In figuur 7.2. wordt de ontwikkeling van het aantal beweegvriendelijke schoolpleinen in relatie met het totaal aantal scholen inzichtelijk gemaakt.

(*) Uit de stadspeiling 2015 blijkt dat 49% van de ondervraagden heeft aangegeven dat zij sporten in de openbare ruimte.

(**) Op de mogelijkheden voor sporten en bewegen in het kader van grensoverschrijdende wandel-, fiets- en ruiterverbindingen wordt in programma 10 Wonen en Leefomgeving ingegaan.

Figuur 7.2

Ad 3. Het bevorderen van de actieve en passieve deelname aan cultuur

Kleinschalige culturele initiatieven/cultuurparticipatie in de wijk

Wij hebben onder de culturele verenigingen gepeild of er behoefte is aan ondersteuning zoals die bij sportverenigingen wordt geboden. Deze behoefte lijkt er te zijn. Wij hebben ondersteuning geboden bij het oprichten van een HAFA-platform (harmonie/fanfare). Alle HAFA-verenigingen hebben zich hierin verenigd en werken samen aan gezamenlijke doelen.

Samen met wijkbewoners en collega's op het gebied van 'kunst in de openbare ruimte' hebben wij een project voor het beschilderen van elektriciteitshuisjes gedefinieerd. Voor dit project hebben wij subsidie ontvangen zodat het project in 2016 is kunnen starten.

Voor het opstellen van een culturele kaart hebben wij een groot aantal gesprekken gevoerd. Zowel intern als extern met wijkbewoners en leden van de sociale wijkteams. Deze gesprekken vonden plaats in de huizen van de wijk om ook meteen cultuur als middel om mee te doen, onder de aandacht te brengen. De gesprekken hebben geresulteerd in een 'startdocument culturele kaart'. De werkgroep cultuur in de wijk heeft de kaart meteen in gebruik genomen en ook verschillende externe partners hebben interesse getoond in de culturele kaart die in 2017 wordt gedigitaliseerd.

Wij hebben ook geïnvesteerd in het versterken van de verbindingen tussen cultuur en onderwijs, jeugd, dagbesteding, welzijn en gezondheid. Hiervoor hebben wij

middelen uit het preventieve jeugd beleid kunnen inzetten. Hier ligt een duidelijke relatie met programma 4 Zorg en Welzijn.

Wij noemen enkele van de initiatieven die wij in 2016 hebben ondersteund:

- Het project VenloKleurt: aan dit project hebben alle Venlose scholen deelgenomen. De apotheose van het project was een levende Mondriaan van 3.500 schoolkinderen in de Koel;
- Om jongeren te wijzen op de effecten van middelengebruik, ontwikkelde Kunst uit het Vuistje een digitale kijkwijzer. Docenten maatschappijleer van het Valuascollege hielpen mee met de ontwikkeling van de kijkwijzer en het integreren hiervan in hun lessen;
- In de Maaspoort is theatervoorstelling JIHAD uitgevoerd om jeugdigen te wijzen op de risico's van radicalisering;
- Een andere verbinding is die op het gebied van LHBT (lesbienne, homo, biseksueel, transgender). In 2016 zijn plannen gemaakt die in 2017 worden uitgevoerd: de aanleg van een regenboogzebrapad en een voorstelling over homoseksualiteit voor jongeren in de Maaspoort;
- Met middelen vanuit maatschappelijke participatie hebben wij een bijdrage geleverd aan de film 'Zilvermeerkinderen', een documentaire over de wijk Vastenavondkamp in Blerick. De film zal begin 2017 worden vertoond;
- Dat kinderen oog hebben voor het mooie dat hun stad te bieden heeft, bleek bij de realisatie van een kleurboek over Venlo. Leerlingen van de School aan de Vijver tekenden de bekendste en mooiste gebouwen van onze stad. De tekeningen worden gebundeld tot kleurboeken en met deze kleurboeken wordt in verzorgingstehuis De Meeuwbeemd een zinvolle dagbesteding geboden. Niet alleen wordt er zo een link gelegd tussen de jongeren en ouderen in onze stad. Ook de verhalen uit het verleden, die volop boven komen als de ouderen de tekeningen kleuren, worden gehoord in het heden;
- In 2016 werd voor het eerst in Nederland een maand lang de 'iktoon-campagne' gevoerd tijdens de maand van de amateurkunst. Inwoners uit Venlo die in hun vrije tijd kunst beoefenen, konden hun werk op verschillende plekken en podia tonen. Het publiek kon gedurende deze maand op tientallen locaties (podia, buurthuizen, verenigingen, op straat of in de natuur) kennis maken met deze kunst en deze van dichtbij beleven;
- In juli heeft de amateurkunst in Venlo landelijke aandacht gekregen van het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst. Dit instituut heeft een onderzoek uitgevoerd naar het huidige en toekomstige verenigingsleven in Venlo en heeft hierover een artikel gepubliceerd.

Voor het leggen van verbindingen in de regio hebben wij een mini-symposium georganiseerd met een aantal gemeenten en instellingen uit de regio. Ook hier was

het thema 'cultuur als middel om meedoen mogelijk te maken'. In 2017 wordt hieraan een vervolg gegeven.

Rondom de Dag van de Laaggeletterdheid besteedde Fontys PABO Venlo samen met een aantal cultuurmakers aandacht aan andere vormen van taal dan de taal van letters en woorden. Bijvoorbeeld beeldtaal, lichaamstaal, muziktaal, samentaal en zelftaal. In verschillende sessies werd stilgestaan bij knelpunten en onmogelijkheden die mensen in de samenleving soms ervaren als gevolg van laaggeletterdheid.

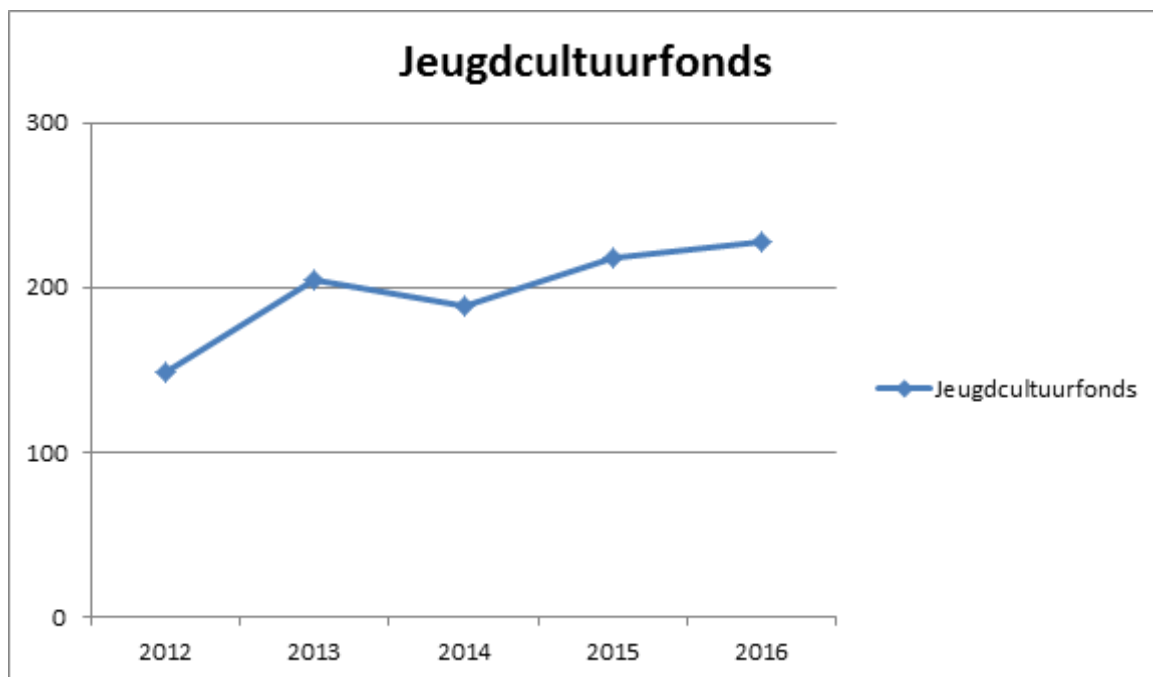
Bij de begrotingsbehandeling heeft u middelen beschikbaar gesteld voor de doorontwikkeling van de rol van de bibliotheek. Hierbij heeft de bibliotheek verschillende ontwikkelpunten meegekregen:

- Een netwerkrol in de aanpak van het voorkomen en bestrijden van taalachterstanden;
- Het versterken van de info-en adviestaak bij de huizen van de wijk;
- Het beschikbaar stellen van ruimten voor partners uit het sociaal domein in de Stadsbibliotheek;
- Het realiseren van de samenwerking tussen het Huis van de Wijk D'm Bongerd, Kunstencentrum Venlo en de bibliotheek in de Haandert.

In 2016 is besloten dat het Huis van de Wijk D'm Bongerd verhuist naar de Haandert. Inmiddels is het Huis van de Wijk van start gegaan in de Haandert. Op deze locatie heeft het Kunstencentrum Venlo reeds langere tijd een nevenvestiging. Omdat zowel de bibliotheek als het Kunstencentrum een taak hebben in het sociale domein en de huizen van de wijk, is gezocht naar een gezamenlijke aanpak van hun activiteiten en is samenwerking op dit vlak tot stand gekomen.

Jeugdcultuurfonds

Door het Jeugdcultuurfonds (JCF) zijn 228 kinderen ondersteund. Dat is bijna 5% meer dan in 2015. Het aantal ondersteuningsvragen blijft licht toenemen maar de stijging vlakt af. In figuur 7.3. wordt deze ontwikkeling schematisch weergegeven.

Figuur 7.3

Herijken subsidieregels

In 2016 zijn wij gestart met het ontwerpen van een nieuw subsidiestelsel: het project 'samen grenzen verleggen'. Het doel is om te komen tot een eenduidige, doeltreffende en doelmatige subsidieverstrekking. Hierbij spelen ontwikkelingen zoals 'loslaten in vertrouwen', de veranderende rol tussen overheid en burger en 'van waarderen naar stimuleren' een belangrijke rol. We hebben de eerste analyses van subsidieprocessen uitgevoerd en u heeft richtinggevend uitspraken gedaan over het herontwerp van het subsidiestelsel. In 2017 zijn wij gestart met een co-creatief proces om samen met de mogelijke aanvragers van subsidie te komen tot een nieuw subsidiestelsel.

2.7.4 Wat heeft het gekost?

Programma 07: Sport- en Cultuurbevordering

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	3.206	3.074	96%	-132
Lasten	12.079	11.914	99%	165
Saldo baten en lasten	-8.873	-8.840	100%	33
Onttrekkingen aan reserves (baten)	32	32	100%	
Toevoegingen aan reserves (lasten)				
Saldo verrekening met reserves	32	32	100%	
Totaal resultaat programma 07	-8.841	-8.808	100%	33

2.8

Programma 8 Ontwikkeling Centrumstad

2.8.1

Inleiding

De strategische doelstelling van dit programma is “het versterken en verder ontwikkelen van het centrum ten behoeve van de (eu)regionale functie van Venlo”. Het stedelijke centrum kent daarbij de begrenzing zoals die in de Visie Stedelijk Centrum (2012) is vastgelegd: Venlose binnenstad + Maaswaard + Kazernekwartier.

In de begroting 2016-2019 hebben wij, middels een verwijzing naar de productenraming, aangegeven welke concrete inspanningen wij in 2016 zouden leveren om een bijdrage te leveren aan de bovenstaande langere termijn-ambitie. In dit hoofdstuk kijken we terug op 2016, door in te gaan op de resultaten die wij in dat jaar hebben bereikt en de inspanningen die we daarvoor hebben geleverd.

2.8.2

Wat hebben wij bereikt?

Strategische doelen

Het versterken en verder ontwikkelen van de (eu)regionale functie van Venlo.

Voor de in 2016 bereikte effecten bij dit strategische doel zijn helaas geen gegevens voorhanden. Eén indicator berust op de tweejaarlijkse stadspeiling, en deze is over 2016 niet gehouden. De tweede indicator is nog in ontwikkeling.

Wel een opmerking over de eerste indicator. In 2015 is in de stadspeiling de 'waardering voor grootstedelijke functies' gemeten: rapportcijfer 6,7. In 2010 was de ambitie voor 2017 op 6,3 gezet, in 2012 nog opgeplust naar 6,5. Zelfs deze verhoogde ambitie was in 2015 dus al ruimschoots gehaald. Voor de begroting 2017 zal opnieuw gekeken worden naar eventuele bijstelling van de ambitie.

Tactische doelen

- Het versterken van (groot)stedelijke functies.
- Het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van het centrum.
- Het aantrekkelijk maken van Venlo als studentenstad.

In 2016 hebben wij vanuit verschillende rollen een actieve bijdrage geleverd aan deze doelen, telkens ingedeeld naar resultaatgebieden.

Het versterken van (groot)stedelijke voorzieningen

Grootstedelijke culturele voorzieningen

In 2016 is de Stichting Cultureel Platform Venlo officieel bij akte opgericht. Met de vijf grote culturele instellingen zijn meerjaren prestatieafspraken gemaakt, zowel voor de stedelijke ambities als activiteiten binnen het sociaal domein. Begin 2016 heeft de Raad besloten de verzelfstandiging van Museum van Bommel van Dam (MVBVD) door te zetten. Het verzelfstandingsproces is verder uitgewerkt in het huisvestingspoot, het verzelfstandigingsproces, en een inhoudelijk spoor waaronder de programmering van het museum in de transitieperiode. Bij Omroep Venlo is de in 2015 ingezette transformatie doorgezet, onder andere door inkrimping van het personeelsbestand en reductie van materiële kosten.

Detailhandels- en horecabeleid

In 2016 is na een lange proefperiode besloten de sluitingstijden met ingang van 2017 definitief vrij te geven. Daarmee is één van de drie speerpunten van de raad afgerond. Een tweede, paracommercie in de horeca, zal in het horecabeleid worden gepositioneerd. Het derde speerpunt terrassenbeleid is in 2016 opgepakt en zal in samenspraak met de sector horeca in 2017 nader worden uitgewerkt. In Tegelen en Blerick is met stakeholders gesproken over Uitvoeringsplannen detailhandel, een proces dat nog loopt. Een beoogd uitvoeringsplan voor de Vastenavondkampstraat is gestagneerd: partijen (b)leken hier niet bereid om het proces gezamenlijk op te pakken.

De regionale detailhandelsvisie, opgesteld in het kader van het Provinciaal Omgevingsplan Limburg, is in 2016 vrijwel afgerond voor besluitvorming in het regionale portefeuillehoudersoverleg.

Branding, acquisitie en relatiebeheer binnenstad

Concreet hebben zich zes nieuwe formules in de binnenstad gevestigd. In overleg met Venlo Partners en de Rabobank is het programma 'De Nieuwe Winkelstraat' verder opgepakt. Met Venlo Partners is een dag voor startende bedrijven en een 'franchise-event' georganiseerd. VenloPartners heeft ook een nieuwe website "VenloVerwelkomt" gelanceerd. Tenslotte is de Vereniging van Vastgoedeigenaren opgericht (particulier initiatief) als opmaat naar de BIZ-vastgoed.

Evenementen

Vanuit het in 2015 herijkte evenementenbeleid was 2016 een overgangsjaar. De beeldbepalende evenementen hebben alle doorgang gevonden. Voor de periode 2017-2019 zijn meerjarenafspraken gemaakt. Door een herverdeling van het totale budget is ruimte gemaakt om vernieuwende initiatieven te ondersteunen.

Plannen stadsdeelcentra

Als vervolgstap in het Stadsdeelontwikkelingsplan Blerick hebben de gemeente en de woningcorporaties Antares en Woonwenz in 2016 een aanpakdocument ondertekend. Hierin spreekt men zich uit om middels een nieuwe manier van werken gezamenlijk de focus op (drie speerpuntwijken in) Blerick te leggen. Dit Stadsdeelontwikkelingsplan Blerick zal op twee niveaus uitgerold worden: strategisch in de vorm van een gebiedsvisie, op uitvoeringsniveau middels pilots. Het proces om te komen tot een gebiedsvisie is in 2016 opgepakt, de pilots zijn al gestart.

Verbeteren ruimtelijke kwaliteit van het centrum

Multifunctionele majeure projecten

- Kazernekwartier - Er viel in 2016 een 'go'-besluit voor planoptimalisatie waarmee het 'rondje fort' en de C2C ambitie werden verankerd in het plan. De raad koos ook voor de kabelbaan als oeverbinding, waarna een marktconsultatie startte. De ongelijkvloerse aansluiting Eindhovenseweg/ Kazernestraat is gereed gemaakt voor uitvoering.
- Q4 - De openbare ruimte rond de Jacobskapel is woonrijp gemaakt, de aanleg van 't Bat (recreatieve zone Lage Loswal) in voorbereiding genomen. In 't Schrikkel zijn in totaal 41 wooneenheden opgeleverd. Vijf panden zijn verkocht met renovatieverplichting. De verkoopdrempel voor de woningen van Jongen aan de Maaskade is niet gehaald; begin 2017 moet binnen de vastgestelde uitgangspunten een aangepast uitvoerbaar marktconform plan worden geleverd. De voor 2016 geplande Werkconferentie Toekomst Q4 werd uitgesteld in verband met het onderzoek naar Q4.
- Maaswaard - Stadskantoor, parkeergarage en toegangstunnel zijn in gebruik genomen. De ontwikkellocatie hoek Molensingel-Veilingstraat is schoon opgeleverd en ingericht als tijdelijke parkeerplaats, in te zetten bij grote parkeerdruk in de stad.

Instrumentarium openbare ruimte

In de centrumprojecten is nieuwe openbare ruimte aangelegd rond het stadskantoor en het Synagogeplein. Het sluiten van twee parkeergarages in de binnenstad leidde tot de aanleg van tijdelijke parkeerplaatsen op de Deken van Oppensingel en de Maaskade. Handhaving rond reclame-uitingen en uitstallingen conform de Reclamenota Binnenstad is in 2016, mede vanuit 'loslaten in

vertrouwen' maar ook vanwege de moeilijke economische situatie voor ondernemers, vooralsnog beperkt tot excessen.

Uitvoeringsagenda stedelijk centrum

Met de provincie is een convenant gesloten over de provinciale bijdrage van circa € 12 miljoen in het kader van stedelijke ontwikkelingen (Q4, Kazerne, Museum van Bommel van Dam, en retail-innovatie).

NB - De uitvoeringsagenda is feitelijk de optelsom van activiteiten binnen dit totale raadsprogramma Ontwikkeling centrumstad, dus ook bijvoorbeeld het collegeproduct Venlo Studentenstad - wij verwijzen hier naar die teksten.

Aantrekkelijk maken Venlo als studentenstad

Huisvestingsvormen studenten binnenstad

Het aantal studentenwoningen is gestegen tot circa 475, waar enkele jaren op 600 werd gekoerst. Verklaringen hiervoor zijn de wijzigingen in het stelsel van studiefinanciering, de lagere groei studentenaantallen onderwijsinstellingen dan geraamd, en vertraging in een project van 60 eenheden dat naar 2017 schuift.

Overigens zijn gegevens over het beleid van Fontys om Duitse studenten in Venlo te laten wonen op dit moment nog niet bekend.

We hebben in beeld gebracht welke behoeften en wensen de studenten van de drie hoger onderwijsinstellingen in Venlo hebben.

Onderwijshuisvesting

In 2016 hebben wij het gebouw Raad van arbeid aangekocht om binnen enkele jaren de Universiteit Maastricht te laten landen. De Universiteit en de provincie zijn gestart met het maken van plannen ter inrichting van het gebouw.

Studentenvoorzieningen

Als (tijdelijk) opvolger van The Hub hebben de studenten in het Ald Weishoes een alternatieve locatie gevonden voor hun activiteiten, met medewerking van de eigenaar, woningcorporatie Antares.

Ook is met stakeholders én studenten het Meerjarenprogramma Venlo Studentenstad opgesteld met beleidslijnen voor huisvesting, studentenleven, werk, informatievoorziening en de rol van de stakeholders. In 2017 wordt hier verder invulling aan gegeven.

Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Waardering Venlo centrumstad (inwoners)	6,60		6,50	6,70	7,00	7,00
<p>Gemiddeld rapportcijfer over drie afzonderlijk bevroagde aspecten van Venlo: als winkelstad, als cultuurstad, en als toeristenstad (stadspeiling, tweejaarlijks). Voor 2015 oorspronkelijk 6,50 beoogd, de ambitie is dus behaald. Streefcijfers 2017-2020 afhankelijk van (tempo) investeringen op basis van Campusontwikkeling, spoor 3.b. Faciliteiten. Over 2016 is niet gemeten (geen stadspeiling).</p>						
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Waardering Venlo centrumstad (bezoekers)						
<p>Gemiddeld rapportcijfer over drie afzonderlijk bevroagde aspecten van Venlo: als winkelstad, als cultuurstad, en als toeristenstad (jaarlijks). De Indicator moet nog ontwikkeld worden. Pas na nulmeting kunnen streefcijfers worden gegeven.</p>						

2.8.3

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In dit raadsprogramma gaat het relatief weinig om wettelijke verplichtingen c.q. 'regulier werk', in hoge mate om het realiseren van eigen beleidsintenties en -ambities waarvoor wij mede, soms zelfs sterk, afhankelijk zijn van externe partners. Het betreft daarom heel vaak intensieve overleg- en afstemmingsprocessen. Naast de feitelijke opleveringen en resultaten verdienen daarom de volgende zaken melding.

- Voor alle majeure projecten geldt dat, in nauw overleg met stakeholders c.q. initiatiefnemers, intensief is verder gewerkt richting concrete uitvoering en resultaten. De inspanningen voor het Kazernekwartier betroffen eerst voorbereiding op, daarna uitwerking van het 'go'-besluit van de raad. In Q4 betrof het een mix van bouwvoorbereiding en uitvoering, terwijl Maaswaard als meest gevorderde majeur project het meest in het teken van bouw en opleveringen stond.
- We hebben zeer intensieve besprekingen gevoerd met de provincie over de inzet van provinciale (impuls)investeringen in het centrum. Parallel aan het toewerken naar het ondertekende convenant is de programmering van majeure projecten versterkt in relatie tot 'Venlo kennisstad' (met versnelling van de gebiedsontwikkeling rond de Keulsepoort, en nieuwe kansen voor studenten- en onderwijshuisvesting).
- De al lopende gesprekken met partners rond 'Venlo studentenstad' zijn mede in het licht van het voorgaande punt geïntensiveerd: met de provincie en de Universiteit Maastricht over huisvesting van de UM in het centrum (culminerend in aankoop van het Raad van Arbeid-gebouw), met Fontys

(verkennend) over huisvesting in het centrum op de lange termijn, met de HAS in het kader van regulier relatiebeheer.

- Venlo Partners en de grote culturele instellingen zijn als vanouds voorzien van middelen c.q. subsidie om de met hen gemaakte (prestatie)afspraken te kunnen waarmaken, het studenteninformatiepunt is financieel ondersteund.
- Mede ter invulling van onze rol als centrumgemeente is de regionale samenwerking geïntensiveerd, zowel op ambtelijk niveau als in colleges en raden, ook in het kader van de uitwerkingen van het Provinciaal Omgevingsplan Limburg, vastgesteld in 2014.

2.8.4 Wat heeft het gekost?

Programma o8: Ontwikkeling Centrumstad

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	7.472	7.077	95%	-394
Lasten	18.254	18.594	102%	-340
Saldo baten en lasten	-10.783	-11.517	107%	-735
Onttrekkingen aan reserves (baten)	161	161	100%	
Toevoegingen aan reserves (lasten)	3.991	3.991	100%	
Saldo verrekening met reserves	-3.830	-3.830	100%	
Totaal resultaat programma o8	-14.612	-15.347	105%	-735

2.9

Programma 9 Verkeer en Bereikbaarheid

2.9.1

Inleiding

De strategische doelstelling van dit programma is “het realiseren van een verkeersveilige en bereikbare stad en regio”.

In de begroting 2016-2019 hebben wij aangegeven welke concrete inspanningen wij in 2016 zouden leveren om een bijdrage te leveren aan de bovenstaande langere termijn-ambities. In dit hoofdstuk kijken we terug op een zeer bewogen jaar 2016. Zelden of nooit stond 'Verkeer en Bereikbaarheid' zo hoog op de bestuurlijke agenda en in de belangstelling van zoveel stake- en shareholders en niet te vergeten de media. Enerzijds waren er successen te vieren, zoals de toezegging van staatssecretaris Dijksma dat het rijk mee gaat betalen aan de ondertunneling van Vierpaardjes. Anderzijds hebben we alle zeilen bij moeten zetten om de parkeercapaciteit in en rond de binnenstad op peil te houden. Dat er in 2016 sprake was van een discrepantie tussen de toegezegde en geleverde inspanningen is evident.

2.9.2

Wat hebben wij bereikt?

Strategische doelen

Het realiseren van een verkeersveilige en bereikbare stad en regio

Tactische doelen

- Het bereikbaar en verkeersveilig maken en houden van de stad en regio
- Het bereikbaar houden van de stad en regio door het aanbieden van voldoende parkeervoorzieningen

In 2016 hebben we vanuit verschillende rollen een actieve bijdrage geleverd aan de volgende resultaten:

Het bereikbaar en verkeersveilig maken en houden van de stad en regio.

1. We hebben conform begroting de uitvoering van GVVP jaarschijf 2016 uitgevoerd. Dit heeft onder andere nieuwe fietsroutes opgeleverd en een plan voor Fietsen Langs de Maas. Daarnaast is er wederom een taakstellend budget beschikbaar gesteld voor wijk- en dorpszaken. Ook is ingezet op innovatie vanuit de C2C-filosofie. Samen met burgers, een opleidingsinstituut en uitvoerende partijen wordt gezocht de mogelijkheden om een C2C-rotonde te realiseren.
2. Ten behoeve van de ontwikkeling van een nieuw mobiliteitsplan op regionaal en lokaal niveau is de netwerkorganisatie Trendportal opgericht. Samen met ruim 60 stakeholders is een eerste gedeelde visie ontwikkeld over de toekomst van mobiliteit in Noord-Limburg. Vervolgens is een aantal werkgroepen aan de slag gegaan om deze visie te vertalen in concrete acties.
3. De verder geïntensiveerde (lobby) inspanningen om de multimodale ontsluiting te verbeteren heeft diverse successen opgeleverd. Zo is de MIRT-Verkenning opgestart om de doorstroming op de A67 tussen Eindhoven en Venlo te verbeteren en heeft ook ons eigen Koplopersproject Maas Venlo de status van MIRT-Verkenning gekregen. Daarnaast is er overeenstemming gekomen met het rijk over een bredemaatregelenpakket en financiële bijdrage voor de ondertunneling van Vierpaardjes.

Voor meer resultaten en een nadere toelichting op bovenstaande resultaten wordt verwezen naar de productenrealisatie collegeproduct 9.1 'Bereikbare en verkeersveilige stad en regio'. Daarnaast is de Raad via een aantal Raadsinformatiebrieven regelmatig door ons geïnformeerd over de voortgang en resultaten.

Het bereikbaar houden van de stad en regio door het aanbieden van voldoende parkeervoorzieningen

1. We hebben om veiligheidsredenen twee parkeergarages (Arsenaal en Roermondsepoort) moeten sluiten, maar ook een nieuwe parkeergarage geopend (Maaswaard)
2. Om de overlast voor de bezoekers van het centrum van Venlo zo beperkt mogelijk te houden, hebben we diverse maatregelen genomen die niet voorzien waren, zoals: inzet van gratis pendelbussen, de aanleg van tijdelijke maaiveldparkeerplaatsen, inzet van extra verkeersregelaars, het plaatsen van tijdelijke verwijsborden etc.
3. We hebben de voorbereiding van de invoering van gastvrij parkeren in de stad afgerond. Een van de onderdelen hiervan vormt het afschaffen van het kentekensparkeren.

Voor meer resultaten en een nadere toelichting op bovenstaande resultaten wordt verwezen naar de productenrealisatie collegeproduct 9.2 'Parkeervoorzieningen.

Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Aantal verkeersslachtoffers	53,00		12,00	9,00	6,00	3,00
<p>Betreft het aantal in het Bestand Geregistreerde Ongevallen in Nederland (BRON) opgenomen ernstige verkeersslachtoffers (ziekenhuisgewonden + doden) per jaar binnen gemeente Venlo. Bron: BRON. Gegevens van voorgaande jaar komen pas in het tweede/derde kwartaal beschikbaar. Streefwaarde: 0 (conform ROVL doelstelling “maak van de 0 een punt”, die ook door Venlo wordt omarmd). Er wordt in de raming er van uitgegaan dat het aantal ernstige verkeersslachtoffers niet in één jaar teruggebracht kan worden naar 0 (streefdatum 2020). In 2013 waren er 9 registraties. Geconstateerd wordt dat er in 2015 sprake was van een sterke stijging van het aantal ernstige verkeersslachtoffers (5 doden en 48 ziekenhuisgewonden). Een verklaring voor dit grote aantal is nog niet voorhanden. Gegevens voor 2016 zijn nog niet beschikbaar.</p>						
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Oordeel verkeerssituatie, parkeren en parkeeroverlast inwoners	7,20		7,20	7,20	7,20	7,20
<p>Gemiddelde rapportcijfer over beoordeling bereikbaarheid per auto en OV, verkeersveiligheid en parkeren onder inwoners Venlo. Bron: Stadspeiling. Voor 2014 zijn geen gegevens beschikbaar. In 2015 is voor het eerst sinds 2012 een oordeel gevraagd. In beide jaren bedroeg het rapportcijfer 7,2. Gezien beperkte begrotingsruimte voor GVVP en de huidige waardering (ruim voldoende), wordt als ambitie geformuleerd het vasthouden van het gemiddelde rapportcijfer van 7,2.</p>						
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Oordeel verkeerssituatie, parkeren en parkeeroverlast bezoekers	7,40		7,40	7,40	7,40	7,40
<p>Gemiddelde rapportcijfer over beoordeling bereikbaarheid (per auto en OV) en parkeren onder bezoekers van Venlo. Basis vormt het eenmalige p-onderzoek in 2015 (7,4). Voor 2014 en 2016 zijn geen cijfers beschikbaar. Er zal de komende jaren periodiek een vergelijkbaar p-onderzoek moeten worden ontwikkeld en uitgevoerd om indicator te kunnen monitoren. Gezien beperkte begrotingsruimte voor GVVP vormt handhaving van huidige waardering de streefwaarde. Wel zal door de inzet van o.a. het dynamische verkeersmanagement- en informatiesysteem de doorstroming en klanttevredenheid naar verwachting op dat gebied toenemen. Gegevens voor 2016 zijn nog niet beschikbaar.</p>						

2.9.3

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Evenals voorgaande jaren hebben we zowel op lokaal, regionaal, provinciaal, nationaal en euregionaal niveau samengewerkt met andere overheden, ondernemers en onderwijsinstellingen om onze gemeentelijke en regionale ambities en opgaven te realiseren. Onze inspanningen bestonden onder andere uit:

- Lokale samenwerking met onze burgers en ondernemers bij diverse lobbytrajecten (bijvoorbeeld Vierpaardjes) en om concrete GVVP-projecten voor te bereiden en uit te voeren.
- Regionale samenwerking met andere regiogemeenten en een groot aantal stakeholders ten behoeve van de ontwikkeling van een regionaal (en lokaal) mobiliteitsplan (Trendsportal).
- Regionale samenwerking met andere regiogemeenten, SMART LCV, euregio rij-n-maas-noord en de provincies Limburg en Gelderland in kader van diverse lobbydossiers richting Den Haag, Brussel en Berlijn.
- Deelname aan MIRT-onderzoeken en -verkenningen, waarbij we bij het Koplopersproject Maas Venlo zelfs de regie hebben genomen.
- Het sluiten van twee en het openen van een parkeergarage en het nemen van maatregelen om de parkeercapaciteit op peil te houden.
- Het optimaliseren van het bedrijfsproces en het plannen van een nieuwe parkeerkoers.

2.9.4 Wat heeft het gekost?

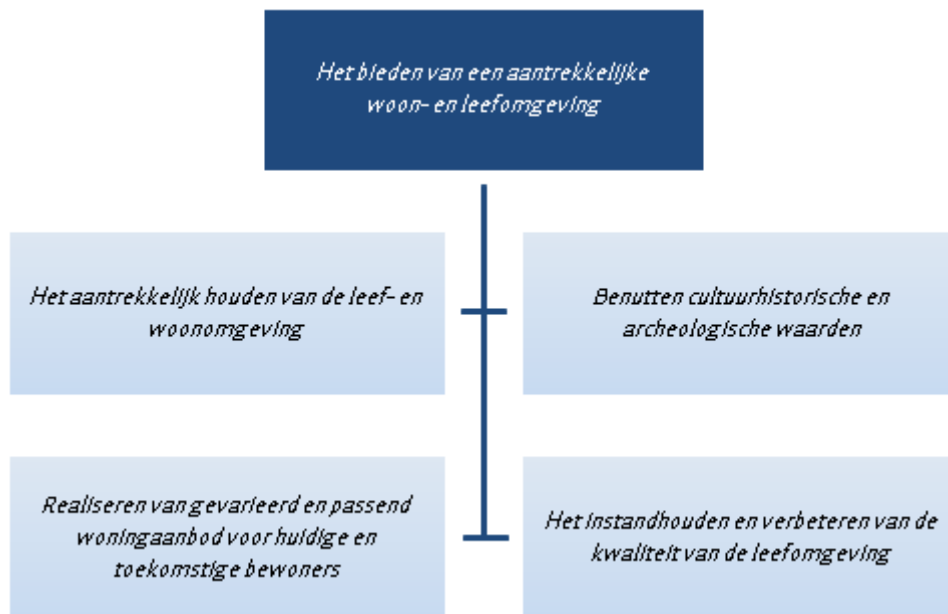
Programma 09: Verkeer en Bereikbaarheid

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	8.241	6.367	77%	-1.874
Lasten	6.984	7.326	105%	-342
Saldo baten en lasten	1.257	-959	-76%	-2.217
Onttrekkingen aan reserves (baten)				
Toevoegingen aan reserves (lasten)	51		0%	51
Saldo verrekening met reserves	-51		0%	51
Totaal resultaat programma 09	1.206	-959	-80%	-2.165

2.10

Programma 10 Wonen en Leefomgeving

2.10.1 Inleiding

De strategische doelstelling van dit programma is “het bieden van een aantrekkelijke woon- en leefomgeving”.

In de begroting 2016-2019 hebben wij, middels een verwijzing naar de productenraming, aangegeven welke concrete inspanningen wij in 2016 zouden leveren om een bijdrage te leveren aan de bovenstaande langere termijn-ambitie. In dit hoofdstuk kijken we terug op 2016, door in te gaan op de resultaten die wij in dat jaar hebben bereikt en de inspanningen die we daarvoor hebben geleverd.

2.10.2 Wat hebben wij bereikt?

Strategische doelen

Het bieden van een aantrekkelijke woon- en leefomgeving

Voor de in 2016 bereikte effecten bij dit strategische doel zijn de meetgegevens van twee indicatoren beschikbaar. Het inwonertal was per 1 januari 2017 geraamd op 100.350, maar is uitgekomen op 101.036. In directe samenhang hiermee is het migratiesaldo, geraamd op +125, uitgekomen op +687; de 'extra' groei komt volledig op het conto van buitenlandse immigratie, namelijk + 831. Van de derde indicator, de score veiligheid, zijn de gegevens pas in mei beschikbaar.

Tactische doelen

Wij hebben voor 2016 de volgende tactische doelen nagestreefd.

- Het aantrekkelijk houden van de woon- en leefomgeving.
- Het realiseren van gevarieerd en passend woningaanbod voor huidige en toekomstige inwoners.
- Het benutten cultuurhistorische en archeologische waarden.
- Het instandhouden en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving.

In 2016 hebben wij vanuit verschillende rollen een actieve bijdrage geleverd aan deze doelen, telkens ingedeeld naar resultaatgebieden.

Het aantrekkelijk houden van de woon- en leefomgeving

Vergunningverlening, toezicht en handhaving

Het Uitvoeringsprogramma vergunningsverlenings-, toezichts- en handhavingstaken (VTH) is uitgevoerd; speerpunten bij het toezicht waren constructieve en brandveiligheid, asbest en opslag gevaarlijke stoffen. Er zijn 543 omgevingsvergunningen verleend en ruim 600 meldingen / ontheffingen afgehandeld. Overigens is een gedeelte van onze taken uitgevoerd door de Regionale uitvoeringsdienst Limburg-Noord (RUD) waarin Venlo participeert. Vanuit het project kamerverhuur zijn 142 pandeigenaren en -verhuurders en is het uitvoeringsbeleid "Regels kamerverhuur Venlo 2016" vastgesteld. Deregulering van de kapverordening is voorbereid waarbij de vergunningplicht grotendeels wordt afgeschaft. De 'Kan-bepaling' (ambtelijke welstandsadvisering) is uitgewerkt en de nieuwe adviescommissie welstand en erfgoed (AWE) is benoemd

Planinstrumentarium

In 2016 zijn de 'uitgangspunten Omgevingsplan' vastgesteld door de raad en is gestart met een concept-plan voor de kern Tegelen. We hebben (eerste) gesprekken gevoerd met de provincie, woningcorporaties, voorzitters wijkraden, veiligheidsregio, GGD, regiogemeenten. Ook is een inventarisatie uitgevoerd van alle gemeentelijke verordeningen met regels over de fysieke leefomgeving die opgenomen kunnen worden in het Omgevingsplan. Eén concreet Omgevingsplan is in 2016 al door de raad vastgesteld voor een deellocatie, namelijk Erkenkamp Tegelen.

Met het oog op invoering van de Omgevingswet medio 2019 is een organisatiebrede impactanalyse opgesteld voor vijf thema's: planinstrumentarium, processen en organisatie, cultuur, gedrag en competenties, digitalisering en bestuurlijke keten.

Daarnaast zijn zestien bestemmingsplannen en één beheerverordening vastgesteld door de gemeenteraad, twee wijzigingsplannen door het college.

Groen-, natuur-, landschaps- en watersystemen

Reguliere trajecten als herinrichting van beken zijn conform planning verlopen. De subsidieregeling "afkoppelen" is ingesteld en ter deregulering van het kapbeleid is een (concept) bomenkaart opgesteld en de APV aangepast.

Bij de provincie hebben we een verzoek ingediend voor uitbreiding van het Nationaal Park 'De Maasduinen' tot aan de A67. Belangrijke mijlpaal voor het koploperproject Maas Venlo was, na vaststelling van het onderzoek 'Bouwen met Maaswater', het behalen van de status MIRT-verkenning met een besluit van de minister van I&M.

Onder de vlag Agenda Groen & Water zijn uitgangspunten in de vorm van

richtinggevende uitspraken geformuleerd ter vaststelling door de raad (begin 2017). In regionaal verband is gewerkt aan de zogenaamde Delta-opgave: hoogwaterbescherming (Deltaprogramma Maas), bestrijding wateroverlast en droogte in het landelijk gebied (Deltaplan Hoge Zandgronden) en ruimtelijke adaptatie in het stedelijk gebied (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie). De regie bij deze opgaven lag bij provincie, waterschap en rijkswaterstaat.

Milieu en duurzaamheid

Speciaal was het principebesluit om in 't Ven C2C-woningen te laten bouwen. We hebben het ambitieweb Venlo Principles ontwikkeld om aan de voorkant van projecten of ontwikkelingen duurzaamheids-/C2C-doelstellingen te formuleren. Dit instrument wordt doorontwikkeld naar een breed toegankelijke digitale tool. Een proef met het verbeterd scheiden van afvalstromen heeft getoond dat circulaire economie op termijn binnen handbereik ligt. Na het uitvoeren van een enquête onder de deelnemers wordt het uitvoeringsplan momenteel op enkele praktische aspecten bijgesteld.

De Nota duurzame ontwikkeling milieuaspecten, gericht op beleidsmatig duurzame ontwikkeling van de milieuaspecten bodem, geluid, lucht en externe veiligheid, is gevorderd tot het opstellen van (concept) afwegingskaders. De aandacht is met name uitgegaan naar integraliteit en toetsbaarheid van kwaliteitsaspecten die naadloos aansluiten bij het Omgevingsplan (zie boven, kopje 'Planinstrumentarium').

Eind 2016 is de regionale conceptvisie Energie (kader: Provinciaal Omgevingsplan Limburg) opgeleverd. Hierin wordt vermeld wat het regionale energieverbruik is, wie de gebruikers zijn, waar vanuit overheden de focus komt te liggen, wat de ruimtevraag aan duurzame energieopwekking zal zijn om de energiedoelstellingen te behalen en een actieprogramma waarin vermeld staat wat de regio gezamenlijk gaat oppakken.

Benutten van cultuurhistorische en archeologische waarden

In co-creatie zijn uitgangspunten geformuleerd voor de nieuwe erfgoednota 'Erfgoud'. Deze 'tussenstand' is breed onder stakeholders uitgezet. Het proces heeft wel meer tijd gekost dan geraamd: de in 2016 geraamde oplevering zal in 2017 plaats vinden. Ter vergroting van het draagvlak voor erfgoed en ter verantwoording van de inzet van erfgoedmiddelen is verslag gedaan in de 'Venlose Katernen'.

Met bijdragen van provincie en gemeente zijn drie majeure restauratie- en herbestemmingsprojecten tot een goed einde gebracht: Gouden Berg, Puddingfabriek en Kapelboerderij Genooyerhof. Daarnaast is gestart met de restauratie en herbestemming van de Arenborghoeve. Met de provincie zijn concrete doelen gesteld t.a.v. de inzet van middelen voor restauratie en herbestemming van erfgoed omwille bij Rondje Fort, vestingmuur 't Bat en

Postkantoor. Tenslotte hebben we een vervolg gegeven aan het erfgoed-informatiesysteem (o.a. Schanstoren, de Luif).

Het realiseren van een gevarieerd en passend woningaanbod voor huidige en toekomstige inwoners

De woningbouwprogrammering heeft sterk in het teken gestaan van regionale opgaven uit de Regionale Structuurvisie Wonen Noord-Limburg. Op basis daarvan is een regionaal woningbehoefteonderzoek uitgevoerd en een regionaal afwegingskader opgesteld om tot herprogrammering te komen (: 40% reductie plan capaciteit in 2020). Er zijn vervolgstappen uitgezet met als doel het creëren van 'voorzienbaarheid', dat wil zeggen: het waar mogelijk zonder planschadekosten kunnen schrappen van plannen.

Mede vanuit de Regionale Structuurvisie Wonen is vervolgens de lokale woonvisie vastgesteld. Het regionale afwegingskader is doorvertaald naar een lokaal afwegingskader woningbouwplannen (begin 2017 ter vaststelling in college). De startersleningen zijn op basis van een aangepaste en door de raad vastgestelde verordening gecontinueerd waarbij ook de provincie haar bijdrage in de regeling verlengde.

Met de woningbouwcorporaties zijn, als opvolger van STRAK (Strategisch Akkoord)-2 en mede op basis van een 'bod' aan de gemeente door de drie corporaties (voor het eerst ook Wonen Limburg) prestatieafspraken-2017 vastgesteld volgens het stramien van de nieuwe Woningwet die pas laat in 2015 definitief van kracht werd. Ook de huurdersbelangenvereniging Venlo-Blerick e.o. heeft de prestatieafspraken mede ondertekend.

Instandhouden en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving

Geluidkwaliteit - In 2016 zijn we gestart met het opstellen van een beleidsnota Sanering Verkeerslawaaier. 78 woningen aan de Roermondseweg-Grotestraat Tegelen zijn gesaneerd, voor 64 verdere aan de Kaldenkerkerweg in Tegelen is de subsidieaanvraag toegekend.

Luchtkwaliteit - In de parkeergarage Maaswaard zijn acht plaatsen gerealiseerd voor het laden van elektrische voertuigen. De beleidsnota Laadinfrastructuur is voorbereid met als doel het stimuleren van elektrisch vervoer. De nota geeft kaders en criteria voor uitbreiding van e-laadpunten in de openbare ruimte én laadmogelijkheden voor particulieren.

Bodemkwaliteit - Het Meerjarenprogramma Bodem en Ondergrond 2016-2020, al inspelend op de Omgevingswet 2019, is vastgesteld. Enkele daarvoor noodzakelijke projecten zijn opgestart, o.a. Ecologische Kosten Baten Analyses voor twee locaties en een verkenning voor de noodzaak voor gebiedsgericht grondwaterbeheer met daarin nieuwe communicatietools voor gesprekken met stakeholders. Voor de beleidstransitie is een plan van aanpak in de maak.

Externe veiligheid - We hebben in 2016 vastgesteld: een afwegingskader voor de toetsing van ruimtelijke plannen, de Nota omgevingsveiligheid TPN als afwegingskader voor nieuwe ontwikkelingen van bedrijvigheid en ruimtelijke ordening op TPN, en (in opdracht van de RUD) het Uitvoeringsprogramma Impuls Omgevingsveiligheid.

Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Bevolkingsontwikkeling	100.328,00	101.036,00	100.700,00	100.800,00	100.900,00	100.950,00
Aantal inwoners van Venlo per ultimo peiljaar (jaarlijks, CBS). Streefwaarden: groei door studenten: 600 tot 2020.						
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Migratiesaldo Venlo	187,00	687,00	125,00	125,00	125,00	125,00
Absolute migratiesaldo per ultimo peiljaar (jaarlijks, interne gegevens PDV). Realisatie 2015: inclusief saldo asielzoekers na sluiting resp. heropening AZC. Streefwaarden vanaf 2016: rekening houdend met studenten. Realisatie 2016: buitenlanders +831.						
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Score veiligheid Venlo			6,70	6,70	6,70	6,70
Schaalscore 'veiligheid' als rapportcijfer (tweejaarlijks, Integrale Veiligheidsmonitor). Streefwaarden: aanname behoud cijfer. Realisatie 2016: cijfers pas in mei beschikbaar.						

2.10.3

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De meerderheid van de activiteiten in dit programma betreft, anders dan bijvoorbeeld die in een programma als Ontwikkeling centrumstad met zijn impuls-karakter, 'regulier werk', vaak vanuit wettelijke verplichtingen. Zelfs bij dit reguliere werk, maar zeker bij de meer ambitie-gerichte thema's, is meer dan in vorige jaren in cocreatie/codesign gewerkt met stakeholders waar dat mogelijk was. Een sprekend voorbeeld was de beleidsherijking Agenda Groen & Water met zijn interactieve workshops en ondersteuning door social media.

Met externe contacten is zeer intensief samengewerkt rond de pilot Omgevingsplan (ministeries, G32, regio- en andere pilotgemeenten), de Delta-programma's (provincie, waterschappen, ministeries: Koploper-project!), omgevingsveiligheid en geluidsniveaus bij emplacementen (landelijke projectgroep), natuur- en landschapssystemen (Nationaal Park De Maasduinen, Natuurpark Maas-Schwalm-Nette), milieu/duurzaamheid (bedrijvennetwerk Energiedeel Venlo, Regionale Energie Alliantie, Innovatiehuis MKB Keyport).

Binnen de overleggen met de corporaties is veel aandacht besteed aan de aanpak van de woonwagenlocaties, de huisvesting van statushouders en

arbeidsmigranten, de leegstand van maatschappelijk vastgoed, en hoe de door het rijk gewenste scheiding van wonen en zorg aan te pakken. Van directe (co)financiering was sprake bij de startersleningen.

Op het vlak van cultuurhistorie is actief gestuurd op erfgoedrestauratie en -herbestemming met behulp van advisering en subsidies, altijd als cofinanciering in de totale kosten van projecten. Ook hier is rond de nieuwe Erfgoednota een intensief proces van interactieve workshops met externe partijen en inwoners gevolgd. Rond kleinere archeologische trajecten zijn diverse bureaus begeleid en (deel)rapporten beoordeeld.

Bij vergunningverlening moet (andermaal) de intensieve samenwerking en afstemming met de RUD worden genoemd.

2.10.4 Wat heeft het gekost?

Programma 10: Wonen en Leefomgeving

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	7.543	7.803	103%	260
Lasten	20.822	22.194	107%	-1.372
Saldo baten en lasten	-13.279	-14.391	108%	-1.112
Onttrekkingen aan reserves (baten)	4.353	8.910	205%	4.557
Toevoegingen aan reserves (lasten)	2.119	6.583	311%	-4.463
Saldo verrekening met reserves	2.234	2.327	104%	93
Totaal resultaat programma 10	-11.045	-12.064	109%	-1.019

2.11

Programma 11 Beheer openbare ruimte

2.11.1

Inleiding

In 2016 zijn op alle fronten inspanningen geleverd ten behoeve van de strategische doelstelling "het instandhouden van een aantrekkelijke, hele en veilige leefomgeving". Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan de ambities uit de Strategische Visie 2030 en sluit dit aan bij het Coalitieprogramma Venlo 2014 - 2018.

Op alle voor 2016 ten doel gestelde mijlpalen zijn inspanningen geleverd. Niet alle mijlpalen zijn volledig gerealiseerd, maar dit betreffen veelal ambities en doelstellingen die verder reiken dan 2016.

De navolgende paragrafen geven, op de onderliggende organisatieproducten, inzicht in verschillende bereikte resultaten en doelstellingen.

Tevens zijn er nadrukkelijk enkele kritische aandachtspunten geconstateerd, die blijk geven dat op onderdelen de ondergrens is bereikt. Op hoofdlijnen betreft dit:

- Nadrukkelijke toename van het aantal meldingen met respectievelijk ruim 10% en ruim 20% ten opzicht van voorgaande jaren. In 2014 totaal 13439, in 2015 totaal 12380 en in 2016 totaal 14997.
- De kwaliteit van het wegennet gaat duidelijk achteruit, waardoor de onderhoudsbehoefte flink toeneemt. Alleen pleisters plakken (onveilige situaties voorkomen of verhelpen) blijkt onvoldoende.
- De verzakking in de Roermondseweg maakt duidelijk dat structureel aandacht nodig is voor het beheer en onderhoud van civiele objecten.
- De stadspeiling van einde 2015 laat op de onderdelen wegen (5,55), openbaar groen (5,73) en onkruid en rommel (5,48), een lage waardering zien.
- De achterstand in vervanging en onderhoud van bomen is pas deels weggewerkt. Het volledig wegwerken van de achterstand duurt nog enkele jaren, waarin vooral (nieuwe) ziektes en plagen aandacht vragen.

2.11.2

Wat hebben wij bereikt?

Strategische doelen

Het instandhouden van een aantrekkelijke, hele en veilige leefomgeving.

Tactische doelen

In de begroting 2016 - 2019 zijn onderstaande tactische doelstellingen en ambities opgenomen.

Op het programma "Beheer openbare ruimte" zijn de volgende tactische doelstellingen van toepassing:

- Het beheren en instandhouden van een aantrekkelijke, hele en veilige leefomgeving.
- Het inwinnen, registreren en beschikbaar stellen van gegevens over de openbare ruimte.
- Het beheren en instandhouden van het gemeentelijk vastgoed voor een aantrekkelijke woonomgeving.

In het gekozen voorkeursscenario "Venlo kansenstad" uit de Strategische Visie 2030 zijn op basis van het thema "Veelzijdige stad in het groen" de volgende voor het programma "Beheer Openbare Ruimte" relevante ambities aangegeven:

- Differentiatie op basis van diversiteit bestaande uit de combinatie van een stedelijk centrum met dorpskernen en wijken in een groen casco van Maas en natuur.
- Een kwalitatief hoogwaardige woonomgeving door langjarig gerichte investering.
- Eigen inzet van buurtbewoners door de buurt zelf (pilots) invulling te laten geven aan de inzet van beschikbaar onderhoudsgeld.
- Doorontwikkeld wijkgericht werken, zodat er sprake is van betrokkenheid, inspraak en zelfbestuur.
- Zo breed mogelijk toepassing van de principes van Cradle to Cradle. Het bieden van een prettige fysieke leefomgeving.

Uit het Coalitieprogramma Venlo 2014 – 2018, "Verbinden vanuit Vertrouwen en Verantwoordelijkheid" zijn de volgende relevante ambities aangegeven:

- Leefbaarheid in wijken en kernen: meer betrokkenheid en eigenaarschap door op buurt- en wijkniveau samen te werken met inwoners en partners.
- Ruimte voor de samenleving: basis op orde, regie vanuit de gemeente, stimuleren eigen initiatief en activiteit van inwoners.
- Samen met inwoners route bepalen: keuzes meer samen met inwoners, integraal of bijvoorbeeld in co-creatie.

Buurtbudgetten: verschuiven verantwoordelijkheid voor kwaliteit openbare ruimte naar inwoners in buurten en wijken.

Beheer Openbare Ruimte

Met betrekking tot de doelen en ambities zijn binnen het totale organisatieproduct Beheer Openbare Ruimte verschillende resultaten bereikt, waarvan hieronder enkele voorbeelden worden gegeven.

- In voorgaande jaren zijn stevige bezuinigingen en taakstellingen doorgevoerd in het budget voor onderhoud wegen. Weliswaar zijn dit jaar onveilige situaties in het wegennet voorkomen of tijdig verholpen (pleisters plakken), maar is het budget onvoldoende om het kwaliteitsniveau te handhaven.
- Het regulier wegonderhoud is uitgevoerd op basis van een prioritering waar in- en externe belanghebbenden en weggebruikers input op hebben gegeven.
- Ook in 2016 zijn de jaarlijkse inventarisaties en inspecties uitgevoerd om de actuele onderhoudsbehoefte in beeld te brengen, van zowel het wegennet als van de civieltechnische objecten. Deze laten een duidelijke achteruitgang in kwaliteit zien, waardoor er sprake is van een toenemende onderhoudsbehoefte. Dit beeld wordt gesteund door de lage waardering van 5,55 die de inwoners in de stadspeiling 2015 hebben gegeven (zie ook programmaverantwoording, paragraaf 3.5.2, Onderhoud kapitaalgoederen, Wegen) en een significante toename van het aantal meldingen (circa 200 meer dan voorgaand jaar).
- Een grote verzakking (calamiteit) in de Roermondseweg is duurzaam hersteld. Daarin is zorgvuldig samengewerkt en gecommuniceerd met onder andere omwonenden, belanghebbenden, Rijkswaterstaat en waterschap.
- Aansluitend op de ambities uit het coalitieakkoord is vooral in het openbaar groen en met betrekking tot verkeerszaken op vele locaties samen met inwoners (participatie, co-creatie en zelfwerkzaamheid) invulling gegeven aan onderhoud, vervanging en renovatie. Deze samenwerkingen en ervaringen hebben in 2016 een verdere aanzet gegeven in het realiseren van buurtbudgetten.
- Een deel van de achterstand in het regulier onderhoud van bomen is weggewerkt, waardoor de veiligheid beduidend beter geborgd is. Met de huidige onderhoudsbudgetten duurt het nog enkele jaren voordat de volledige achterstand is weggewerkt. Onder andere zijn verschillende urgente (nieuwe) ziektes en plagen geïnventariseerd, waarvoor onderhouds- en herstelplannen in voorbereiding zijn genomen.
- Naast boomonderhoud, is regulier planmatig onderhoud aan het openbaar groen uitgevoerd. Ondanks dat dit onderhoud het huidige kwaliteitsniveau borgt, vraagt dit om aandacht, aangezien de inwoners in de stadspeiling 2015 het openbaar groen een lage waardering van 5,73 geven (zie paragraaf 3.5.3, Onderhoud kapitaalgoederen, Groen- en speelvoorzieningen).

- In coproductie binnen de gemeentelijke organisatie is een draaiboek opgesteld voor verkeersmaatregelen tijdens Duitse en drukke dagen.
- In 2016 is een deel van het dynamisch verkeersmanagement in gebruik genomen. Veel aandacht is besteed aan het inregelen van dit systeem, vooral op basis van ervaringen tijdens Duitse en drukke dagen.
- Naar aanleiding van een wetswijziging is in 2016 succesvol overgestapt naar alternatieve werkwijzen in de beheersing en bestrijding van onkruid. Wel verdient het huidige kwaliteitsniveau aandacht, aangezien onze inwoners in de stadspeiling het schoonhouden van de openbare ruimte (onkruid, rommel) met een 5,48 laag waarderen (zie ook programmaverantwoording, paragraaf 3.5.3, Onderhoud kapitaalgoederen, Groen- en speelvoorzieningen) en er sprake was van een duidelijk toename van het aantal meldingen (ruim 500 meer dan voorgaand jaar).
- Net zoals in voorgaande jaren, is ten behoeve van duurzaamheid in het rioolbeheer en -stelsel, meer structuur aangebracht, waardoor er duidelijk merkbaar minder uitval, storingen en overstorten plaats vinden. Dit resultaat past binnen de C2C doelstellingen.
- Door het uitvoeren van reguliere inventarisaties, inspecties, beheer en onderhoud, zijn er geen calamiteiten opgetreden in het gemeentelijk rioolstelsel.
- Wel was er sprake van een duidelijke toename van het aantal meldingen van verstopte kolken (ruim 600 meer dan voorgaand jaar). Hierin ligt vooral een relatie met de kwaliteit van het wegennet, de onkruidbeheersing en het zwerfafval.
- In 2016 is een stimuleringsregeling uitgewerkt, ten behoeve van het afkoppelen van hemelwater bij particulieren. Deze regeling treedt begin 2017 in werking.
- Door consequent gebruik van een digitaal informatiesysteem is meer regie en controle verkregen op graafwerkzaamheden van nuts- en telecombedrijven (grondroerders), waardoor beduidend minder knelpunten in de openbare ruimte optreden.
- Ten behoeve van het terugdringen van de hoeveelheid restafval per inwoner, is verder proefgedraaid met omgekeerde inzameling, zijnde een optimale scheiding van papier, metaal, drinkpakken en restafval. Daartoe is in 2016 vooral aandacht geschonken aan het optimaliseren van de beoogde scheiding. Het uiteindelijke resultaat sluit aan bij de C2C doelstellingen.
- Samen met omliggende gemeentes is in 2016 succesvol de exploitatie van milieustraten opnieuw aanbesteedt. De nieuwe exploitatie is nog beter afgestemd op de C2C principes, milieudoelstellingen en de SROI (social return on investment).
- De overdracht van het Pakhuis naar 't Goed, inclusief de volledige inzameling van textiel, is zeer succesvol verlopen.

- Ook in 2016 is door vele medewerkers adequaat invulling gegeven aan verschillende bereikbaarheidsdiensten, in het kader van calamiteiten in de openbare ruimte, weekendreiniging, gladheidsbestrijding en hoogwatermaatregelen. Ze leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan het veilig, schoon en bereikbaar houden van de openbare ruimte.

Beheer Vastgoed

- 2 panden (1 woning, 1 bedrijfspand, exclusief Q4) verkocht
- 40 Groen- en reststroken verkocht
- Gratis abri's wegens reclamecampagne
- Extra baten op huren en pachten

Geo Informatie Voorziening

Alle basisinformatie van Venlo met een ruimtelijke component (locatie gebonden) die wettelijk verplicht zijn en/of die onze klanten nodig hebben voor het uitvoeren van hun taken worden actueel en volledig gehouden en vervolgens beschikbaar gesteld.

We kennen de volgende basisinformatie:

- Basisregistraties; Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT), Waarde Onroerende Zaken (WOZ), Basisregistratie Ondergrond (BRO), Basisregistratie Topografie (BRT) en Basisregistratie Kadaster (BRK).
- Kernregistraties; Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION), Wet Kenbaarheid Publieksrechtelijke Beperkingen, Naamgeving openbare ruimte, Bedrijfsnummering, Cyclorama's, Luchtfoto's, Obliëkfoto's, Revisie Beheer Openbare Ruimte, Algemene Hoogtekaart Nederland (AHN), Hoogtebouden Venlo, Bluswatervoorzieningen, Strooiroutes en Elektronische Vaarwegen
- Specifieke registraties (o.a. voor projecten, vastgoed en bouwen)

Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Rapportcijfer beleving / waardering kwaliteit openbare ruimte	6,40	6,40	6,30	6,30	6,30	6,30
Tweejaarlijks rapportcijfer uit stadspeiling over beleving en waardering kwaliteit. Vanwege taakstellingen en bezuinigingen van de afgelopen jaren op het product Beheer Openbare Ruimte wordt de komende jaren een lagere beleving / waardering verwacht. Omdat de stadspeiling tweejaarlijks wordt uitgevoerd, is de realisatie van deze indicator in 2016 gelijk aan 2015.						
Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Score gemeente Venlo in jaarlijkse benchmark gemeentelijk vastgoed (verschillen met andere deelnemers vormen indicatie)	4,00		4,00	4,00	4,00	4,00
Betreft een waarde ter uitdrukking van het verschil in score met andere deelnemende gemeentes.						

2.11.3

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Beheer Openbare Ruimte

De teams Beheer Openbare Ruimte en Service Openbare Ruimte monitoren (zoals inventariseren en inspecteren) dagelijks de ontwikkelingen en veranderingen in de openbare ruimte. De medewerkers van de gemeente zijn belangrijke ogen en oren om deze ontwikkelingen en veranderingen waar te nemen. Daarin hebben we in toenemende mate structureel contact met onder andere onze inwoners, bedrijven, bestuur, andere overheden en collega's. In samenspraak met deze partijen wordt in veelal integraal invulling gegeven aan het beheer, onderhoud en de ontwikkeling van de openbare ruimte.

Deze integrale aanpak vindt plaats vanuit eigenaarschap, verantwoordelijkheid en vakmanschap. Hiermee streven we stap voor stap naar een hoger rapportcijfer (stadspeiling) voor de beleving / waardering van de kwaliteit van de openbare ruimte en stimuleren we zelfwerkzaamheid bij inwoners.

Ook anticiperen we op bijvoorbeeld wettelijke veranderingen, maatschappelijke behoeftes en technologische ontwikkelingen, waardoor we onze taken en werkzaamheden tijdig (bij) kunnen sturen, om efficiënt en effectief resultaten en doelstellingen te realiseren.

Beheer Vastgoed

- Conform besluitvorming conditieniveau 3 (redelijk) op onderhoud gebouwen uitgevoerd
- Diverse woningen, bedrijfspanden en kavels aangeboden aan de markt.
- Actieve reclame campagne voor verkoop vastgoed.
- Actieve campagne voor verkoop reststroken.
- Professionaliseren makelaarsrol.
- Actief leegstandsbeheer op vastgoed
- Actualiseren systemen vastgoedbeheer en administratie.
- Beheer diverse contracten inzake reclame uitingen opabri's en panelen
- Actief beheer van vastgoed (ook op grond)
- Deelname benchmark gemeentelijk vastgoed
- Intensieve begeleiding vastgoedontwikkeling (toezicht en directievoering)
- Opstellen handboek vastgoed.

Geo Informatie Voorziening

- De implementatie van de nieuwe Basisregistratie Grootchalige Topografie (fase 1) heeft plaatsgevonden. De aansluiting van de BGT Venlo op de landelijke voorziening heeft in november 2016 plaatsgevonden.
- Er is geheel 2016 gewerkt om de bestaande beheerregistraties van de Openbare Ruimte (o.a. wegen, groen, riolering en civiele kunstwerken) onder te brengen in 1 integraal beheersysteem Revisie Beheer Openbare Ruimte (GISIB). Deze doorontwikkeling zal in 2017 worden afgerond.
- Het op orde brengen en houden van alle basis- en kernregistraties wordt constant gemonitord en daar waar noodzakelijk bijgestuurd.
- Het beschikbaar stellen van registraties via de NedBrowser (t.b.v. meervoudig gebruik en 24/7 beschikbaar voor onze klanten) wordt constant verder uitgebreid.

2.11.4 Wat heeft het gekost?

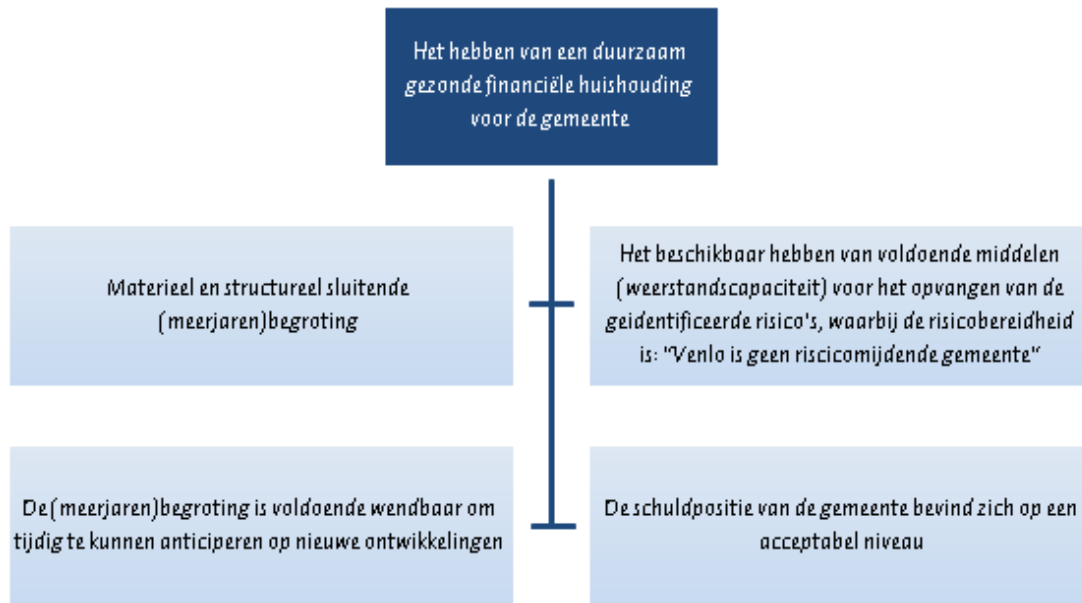
Programma 11: Beheer openbare ruimte

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	20.364	21.343	105%	979
Lasten	41.843	42.672	102%	-829
Saldo baten en lasten	-21.479	-21.329	99%	150
Onttrekkingen aan reserves (baten)	1.666	1.481	89%	-185
Toevoegingen aan reserves (lasten)	27		0%	27
Saldo verrekening met reserves	1.639	1.481	90%	-158
Totaal resultaat programma 11	-19.841	-19.849	100%	-8

2.12

Programma 12 Algemene middelen

2.12.1

Inleiding

Dit programma is geen inhoudelijk beleidsprogramma maar vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording is het onderdeel algemene (dekkings)middelen een verplicht begrotingsonderdeel. In dit deel worden onder andere de belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente verantwoord. Ten dele staat deze informatie ook bij de paragrafen.

2.12.2

Wat hebben wij bereikt?

De strategische doelstelling van dit programma is **"het hebben van een duurzaam gezonde financiële huishouding voor de gemeente"**. Deze strategische doelstelling beslaat de *gehele concernbegroting*, in dit programma wordt dit expliciet verwoord en zichtbaar gemaakt. Wij streven jaarlijks naar repressief toezicht (het standaard toezicht) van de provinciaal toezichthouder.

'C2C en duurzaamheid' is een belangrijke ambitie vanuit het coalitie-programma. Ook middelen zijn, net als grondstoffen, schaars en dienen daar te worden gealloceerd waar hun relatieve (maatschappelijk) rendement het hoogst is. Dit betekent dat we ook in Venlo kiezen voor een permanente kringloop waarbij (beleidsmatige) keuzes worden gemaakt tot vrijval van middelen ter financiering van aanvullende ambities en intensiveringen. Ook hiervoor geldt dat kringloop onze kracht is. Doelmatigheid, doeltreffendheid, 'maatschappelijk verantwoord financieren', de (middel)lange termijn horizon, zijn belangrijke uitgangspunten. Bij de behandeling van de kadernota (mei 2016) en de financiële verordening (september 2016) heeft uw raad besloten om 'duurzaam' nadrukkelijk te benoemen in de strategische doelstelling voor wat betreft de financiële positie.

In 2016 heeft de provincie geconcludeerd dat de gemeente Venlo aan de voorwaarden van meerjarig repressief toezicht voldoet (standaard toezichtkader).

Indicator	JR 2015	JR 2016	2016	2017	2018	2019
Provinciaal toezicht (meerjarig repressief)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Wij streven jaarlijks naar repressief toezicht (het standaard toezicht) van de provinciaal toezichthouder. Dit wordt aangeduid met de waarde 1,00 (preventief toezicht heeft de waarde 0,00).						

2.12.3

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Algemeen

- Actualisatie van de Financiële verordening (september 2016). In de financiële verordening zijn de uitgangspunten opgenomen voor het financieel beleid, het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie. In de kadernota 2017 - 2020 heeft uw raad nadere besluiten genomen in relatie tot aanscherping van het strategisch financieel beleid en is verwerkt in de financiële verordening. Relevante ambities uit het coalitieprogramma zijn onderdeel geweest van de afwegingen;
- Implementatie van gewijzigde wetgeving in het kader van de vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Voor versterking van de positie van de gemeenteraad is het BBV vernieuwd en gewijzigd. In 2017 zal de afronding plaatsvinden;
- Implementatie van de Vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven. In 2017 zal de afronding plaatsvinden.

Materieel en structureel sluitende (meerjarenbegroting)

- De jaarrekening 2016 sluit met een negatief rekeningssaldo van € 9,6 miljoen. Het negatieve resultaat zal ten laste gebracht worden van de algemene reserve;
- Het resultaat budgettair kader Sociaal Domein bedraagt € 11,9 miljoen negatief. Hiervan wordt, overeenkomstig het vastgestelde budgettair kader, € 7,5 miljoen ten laste gebracht van de daarvoor beschikbare reserve Decentralisaties. De reserve Decentralisaties is daarmee volledig uitgeput. Het restantbedrag van € 4,4 miljoen komt ten laste van de algemene reserve en is onderdeel van het resultaat zoals verwoord in de vorige bullet;
- Monitoring van de realisatie van de vastgestelde bezuinigings-taakstellingen is onderdeel van de P&C cyclus. In het voorjaar bij behandeling van de

kadernota zijn alle bezuinigingstaakstellingen beoordeeld op realisme en haalbaarheid. Niet realiseerbare taakstellingen zijn behandeld bij de kadernota, VoRaP, Begroting en de FinRap;

- Specifieke rijksbezuinigingen zijn doorgezet naar de doelgroep of gemeenschap;
- Specifiek toe te rekenen bezuinigingen en efficiencykortingen welke concreet het gevolg zijn van taakmutaties zijn doorvertaald ten laste van de beleidsposten in de begroting. Rijksbezuinigingen en efficiencykortingen die 'teruggedraaid' zijn, zijn 'teruggegeven' aan het betreffende beleidsterrein;
- In de paragraaf financiering wordt standaard een paragraaf opgenomen inzake de resultaten van verwerving derde geldstromen.

Het beschikbaar hebben van voldoende middelen (weerstandscapaciteit) voor het opvangen van de geïdentificeerde risico's, waarbij de risicobereidheid is: "Venlo is geen risicomijdende gemeente"

- Risico's en het identificeren van nieuwe risico's is standaard onderdeel bij de instrumenten van de P&C cyclus waarbij ook gekeken wordt naar de effectiviteit van de genomen risicostrategie;
- Bij de begrotingsbehandeling 2017- 2020 in november van 2016 is besloten de begrotingsoverschotten 2017-2020 te storten in de algemene reserve ter versterking van het weerstandsvermogen. De weerstandsratio bedraagt 0,68 en bevindt zich onder de streefwaarde van $\geq 1,0$;
- In de paragraaf bedrijfsvoering wordt nader ingegaan op het programma verbetering bedrijfsvoering. Op basis van de prioritering is actualisatie van de nota weerstandsvermogen en risicomangement doorgeschoven.

De (meerjaren)begroting is voldoende wendbaar om tijdig te kunnen anticiperen op nieuwe ontwikkelingen

- Voor de beoordeling van de wendbaarheid van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten en baten. Indien de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is er sprake van een hogere wendbaarheid. De jaarrekening laat zien dat de structurele baten lager zijn dan de structurele lasten (-1,0%).

De schuldpositie van de gemeente bevindt zich op een acceptabel niveau

- Er zijn in 2016 geen nieuwe langlopende leningen aangetrokken. De investeringsuitgaven zijn gefinancierd vanuit de beschikbare financieringsmiddelen;
- Wij gaan behoudend om met het verstrekken van leningen aan derden. Er zijn in 2016 geen nieuwe langlopende leningen verstrekt aan derden. In 2016 is er

een kortlopende lening verstrekt aan VVV ad € 0,2 miljoen. Deze lening is in juli 2016 terugbetaald.

- Het kapitaallastenplafond is niet overschreden;
- Het liquiditeitenbeheer heeft plaatsgevonden door monitoring van de liquiditeitspositie en sturing op liquiditeitsprognoses;
- In de paragraaf bedrijfsvoering wordt nader ingegaan op het programma verbetering bedrijfsvoering. Op basis van de prioritering is actualisatie van het beleidskader investeringsbeleid en 'verstrekken van leningen en garanties' doorgeschoven. Zowel de processen als de bestuurlijke informatievoorziening is in 2016 op deze onderdelen verbeterd en verder geïmplementeerd;
- De schuldquotes en het kengetal grondexploitatie bevinden zich onder de door uw raad vastgestelde streefwaarden en onder de VNG afgegeven richtlijn. De solvabiliteitsratio bevindt zich onder de door uw raad vastgestelde streefwaarde.

2.12.4 Wat heeft het gekost?

Programma 12: Algemene middelen

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	255.522	257.995	101%	2.473
Lasten	6.351	8.828	139%	-2.477
Saldo baten en lasten	249.172	249.167	100%	-4
Onttrekkingen aan reserves (baten)	2.725	1.913	70%	-812
Toevoegingen aan reserves (lasten)	4.525	4.160	92%	365
Saldo na verrekening met reserves	-1.800	-2.247	125%	-448
Totaal resultaat programma 12	247.372	246.920	100%	-452

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten				
Financiering	5.098	5.593	110%	496
Integr.uitkering.soc.domein	97.109	97.109	100%	
Lokale heffingen	34.871	35.372	101%	501
Overige alg dekkingsmiddelen	2.772	2.190	79%	-582
Uitkeringen gemeentefonds	118.397	119.643	101%	1.246
Totaal Baten	258.248	259.908	101%	1.661
Lasten				
Financiering	4.314	7.278	169%	2.964
Lokale heffingen	1.354	1.263	93%	-91
Overige alg dekkingsmiddelen	5.202	4.447	85%	-755
Post onvoorzien	6		0%	-6
Vennootschapsbelasting				
Totaal lasten	10.875	12.988	119%	2.113
Saldo algemene dekkingsmiddelen	247.372	246.920	100%	-452

Onvoorzien

Conform de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen bedraagt de post onvoorzien jaarlijks € 538.500. Met de vaststelling van voornoemde nota is tevens een beleidsuitgangspunt voor de post Onvoorzien vastgesteld: de onttrekkingen uit de post Onvoorzien zijn direct gekoppeld aan de effectuering van de geïdentificeerde risico's.

Onderstaand de specificatie van de aanwending van de post onvoorzien:

Raadsver- gadering	Besluit	Omschrijving	Programma	Bedrag
28-9-2016	RB 2016-56	Onderzoek Q4 (380 Voortgangsrapportage 2016)	12	€ 360.000
30-11-2016	RB 2016-83	Vooronderzoekscommissie Q4	1	€ 3.712
21-12-2016	RB 2016-80	Commissie van Wijzen VVV (507 Financiële rapportage 2016)	12	€ 142.920
21-12-2016	RB 2016-80	Integriteitsonderzoek (545 Financiële rapportage 2016)	12	€ 26.000
Totaal				€ 532.632

3

Paragrafen

3.1

Sociaal domein

Passende zorg en ondersteuning binnen de financiële kaders is naar aanleiding van de decentralisaties in het sociaal domein als hoofddoelstelling voor het sociaal domein geformuleerd. Het binnen de financiële kaders blijven is ons pijnlijk genoeg niet gelukt.

Uitgangspunten budgettair kader

- Het budgettair kader is opgebouwd uit de integratie-uitkering sociaal domein die we van het rijk krijgen, de inkomsten uit eigen bijdragen en is uitgebreid met bestaande budgetten die beschikbaar waren/zijn voor de uitvoering van de gewijzigde wetgeving (met name Wmo).
- Deze middelen worden in de periode 2015 tot en met 2017 * geormerkt voor de uitvoering van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet.
- In deze periode zullen eventuele overschotten of tekorten ten gunste respectievelijk ten laste van de reserve decentralisaties sociaal domein worden gebracht.

* In de begroting 2015 is vastgelegd dat de middelen voor een periode van minimaal drie jaar worden besteed aan activiteiten binnen het sociaal domein.

3.1.1

Budgettair kader (beschikbare middelen)

De opbouw van het budgettair kader is in de volgende tabel weergegeven. Ter vergelijking zijn ook de cijfers over 2015 in de tabel opgenomen.

bedragen x € 1.000

Budgettair kader	realisatie	begroting	realisatie	verschil
	2015	2016	2016	2016
Integratie-uitkering sociaal domein	106.038	97.832	97.832	-
Bestaande budgetten	28.732	28.567	28.328	- 239
Eigen bijdragen	1.529	5.375	4.458	- 917
Dotatie t.l.v. algemene middelen *	1.996	-	-	-
Totaal budgettair kader	138.295	131.774	130.618	- 1.156

* In 2015 is ten laste van de algemene middelen eenmalig een bedrag van € 1.996.000 toegevoegd aan het budgettair kader in verband met de dekking van het gemeentelijk aandeel in het tekort van de WAA binnen het kader. Met ingang van 2016 valt deze toevoeging weg en wordt het tekort van de WAA toch binnen het kader verantwoord.

Het beschikbare budgettaire kader is in 2016 € 7,7 miljoen lager dan in 2015. Dit wordt in belangrijke mate veroorzaakt door dalingen van de integratie-uitkering sociaal domein als gevolg van kortingen van het rijk.

De verschillen tussen realisatie en de begroting betreffen:

- mutaties in de decembercirculaire 2016 (effect - € 26.000).
- decentralisatie-uitkeringen verhoogde asielinstroom niet toevoegen aan het kader (effect - € 213.000). De verhoogde asielinstroom heeft in 2016 nog niet geleid tot hogere uitgaven voor zorg en ondersteuning, maar wel tot hogere uitgaven voor uitkeringen en huisvesting. Deze decentralisatie-uitkeringen worden daarom ingezet ter dekking van die hogere uitgaven.
- lagere inkomsten uit eigen bijdragen (effect - € 917.000). In de prognose (Finrap 2016) werd nog uitgegaan van lagere inkomsten van € 1,5 miljoen.

3.1.2 Financieel resultaat 2016

Het budgettair kader is verdeeld over taakvelden. In de volgende tabel worden de bestedingen per taakveld vergeleken met de beschikbare middelen. Ter vergelijking zijn ook de cijfers over 2015 in de tabel opgenomen.

bedragen x € 1.000

Financieel resultaat 2016	realisatie 2015	begroting 2016	realisatie 2016	verschil 2016
<i>Regionale taken als centrumgemeente:</i>				
Beschermd wonen	40.240	41.458	44.189	- 2.730
Maatschappelijke opvang	<u>11.232</u>	<u>11.215</u>	<u>10.309</u>	<u>906</u>
Subtotaal regionale taken	51.472	52.674	54.498	- 1.824
<i>Lokale taken:</i>				
Wmo	34.397	36.146	34.286	1.860
Jeugdzorg	28.026	22.990	33.489	- 10.499
Participatie	<u>23.207</u>	<u>19.964</u>	<u>20.267</u>	<u>303</u>
Subtotaal lokale taken	85.630	79.100	88.042	- 8.942
Totaal bestedingen t.l.v. kader	137.102	131.774	142.540	- 10.766
Effect decembercirculaire 2016				- 26
Decentralisatie-uitkeringen verhoogde asielinstroom niet ten gunste van kader				- 213
Lagere inkomsten uit eigen bijdragen				- 917
Totaal resultaat kader				- 11.922

De beleidsinhoudelijke toelichting van bovenstaande taakvelden zijn opgenomen in de programma's 3 Participatie en werkgelegenheid en 4 Zorg en welzijn.

In totaal is er een tekort van € 11,9 miljoen. Bij de Finrap 2016 was € 4,3 miljoen geraamd. Op de bestedingen zit een tekort van € 10,8 miljoen, die bestaat uit een tekort van € 1,8 miljoen op de regionale taken en € 9 miljoen op de lokale taken.

Wat betreft de regionale taken is er een overschot van € 0,9 miljoen op maatschappelijke opvang en een tekort van € 2,7 miljoen op beschermd wonen. Voor € 1,5 miljoen is dit gevolg van landelijke afspraken over hogere huisvestingslasten van beschermd wonen aanbieders. De overige € 1,2 miljoen worden veroorzaakt door meer cliënten beschermd wonen.

Bij de lokale taken Wmo, jeugdzorg en participatie is er over 2016 in totaal een tekort van € 8,9 miljoen.

Bij de Wmo is er een overschot van € 1,9 miljoen. De realisatie over 2016 is vrijwel gelijk aan de realisatie over 2015.

Er is een omvangrijk tekort op jeugdzorg van € 10,5 miljoen. De helft van deze overschrijding was voorzien bij de Finrap. De andere helft kwam in april 2017 naar voren bij de eindafrekeningen over 2016 met zorgaanbieders, waarbij bleek dat 800 jeugdzorg trajecten gebaseerd op rechtstreekse verwijzingen van huisartsen niet in beeld waren.

In de uitgaven 2016 zitten voor € 1,5 miljoen aan afrekeningen van jeugdzorg aanbieders over 2015 die na het opmaken van de jaarrekening 2015 zijn ontvangen. Als we de uitgaven hiervoor corrigeren, dan heeft de jeugdzorg in 2015 € 29,5 miljoen gekost en in 2016 € 32 miljoen; een toename van € 2,5 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door een toename van het aantal jongeren met zorg.

Veel grote steden kampen net als Venlo met toenemende tekorten in de jeugdzorg als gevolg van slinkende rijksbudgetten voor jeugdzorg. Via de VNG en G32-steden is deze problematiek indringend onder de aandacht gebracht van de regering om te komen tot een bijstelling van de rijksbijdragen voor de jeugdzorg.

Op het budget van participatie is er een nadeel van € 0,3 miljoen. De realisatie in 2016 is € 2,9 miljoen voordeliger dan in 2015.

De bovenstaande tekorten laten zien dat de gewenste transformatie in 2016 veruit onvoldoende van de grond is gekomen. De transformatie had op alle taakvelden moeten leiden tot het beter benutten van de eigen kracht van inwoners en hun netwerken, meer gebruik van algemene voorzieningen en als gevolg daarvan scherpere indicaties en minder maatwerkvoorzieningen.

3.1.3 Reserve decentralisaties sociaal domein

De stand van de reserve bedroeg op 1 januari 2016 € 7,5 miljoen voor zowel de regionale als de lokale taken. Het tekort van € 11,9 miljoen over 2016 wordt voor € 7,5 miljoen ten laste gebracht van deze reserve. Daarmee is de reserve geheel ingezet. Het overblijvende tekort van € 4,4 miljoen komt ten laste van het rekeningresultaat.

Het verloop van de reserve is in 2016 dus als volgt:

bedragen x € 1.000

Verloop reserve decentralisaties

Stand per 1 januari 2016	7.503
Resultaat 2016	-7.503
Stand per 31 december 2016	0

3.1.4 Evenwicht komende jaren

Om de komende jaren binnen de financiële kaders te blijven is een forse transformatieslag noodzakelijk. Deze beweging betreft de zogenaamde trap van oplossingen, waarbij meer inwoners moeten worden geholpen op een lagere trede:

Om de transformatie te realiseren wordt gewerkt met een integrale aanpak, waarin de belangrijkste thema's, zoals inkoop, doorontwikkeling, herijkingen en een tijdig inzicht gevende administratieve organisatie, zijn samengebracht. Vooral een andere wijze van inkopen vanaf 2018 zal bijdragen aan een verdere daling van de uitgaven. Een inmiddels ingestelde brede ambtelijke Taskforce evenwicht is aan de slag met rigoureuze maatregelen om deze grote uitdaging te realiseren.

3.2

Lokale heffingen

3.2.1

Actuele ontwikkelingen

Herziening gemeentelijk belastingstelsel

Voor de zomer 2016 is de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijk relaties met een brief gekomen waarin wordt geschetst hoe een verschuiving van rijksbelastingen naar gemeentelijke belastingen vormgegeven kan worden. Deze verschuiving maakte ook onderdeel uit van de plannen van het Kabinet om tot een hervorming van een belastingstelsel te komen. Argumenten voor deze verschuiving zijn versterking van de lokale democratie, vergroting van de doelmatigheid en de mogelijkheid om de lasten op arbeid te verlagen met een positief effect voor de werkgelegenheid. De keuzes omtrent de hervorming van gemeentelijke belastingen worden, gezien de impact en omvang, overgelaten aan een volgend Kabinet. Wij volgen de ontwikkelingen op de voet.

3.2.2

Overzicht belastingen en heffingen

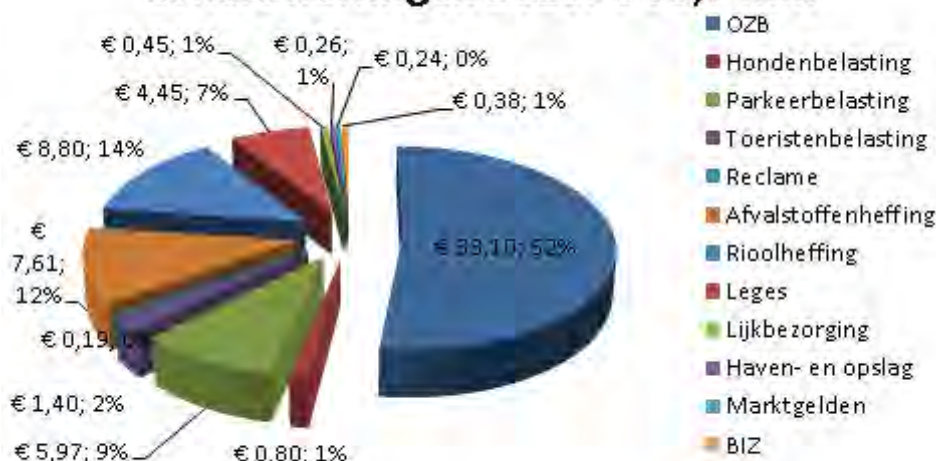
Lokale heffingen zijn opgedeeld in twee soorten: 1. (algemene) belastingen en 2. rechten en leges (retributies).

1. Gemeenten zijn beperkt in de soorten (algemene) belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Deze belastingen worden ook wel '**Ongebonden belastingen**' genoemd. De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengsten van deze belastingen.
2. Daarnaast heft de gemeente rechten en leges voor individuele dienstverlening aan de burgers. De wet geeft voor de mogelijke rechten en leges geen limitatieve opsomming. De rechten en leges worden ook wel '**Gebonden belastingen**' genoemd. De tarieven dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden, de opbrengst dient alleen ter bestrijding van de kosten die de gemeente voor de desbetreffende dienstverlening maakt.

De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2016 zijn geheven zijn:

Ongebonden belastingen	€ mln.	Gebonden belastingen	€ mln.
Onroerende- Zaak Belastingen	33,1	Afvalstoffenheffing	7,6
Hondenbelasting	0,8	Rioolheffing	8,8
Parkeerbelastingen	6,0	Leges	4,4
Toeristenbelasting	1,4	Lijkbezorgingrechten	0,5
Reclamebelasting	0,2	Haven- en opslaggeld	0,3
		Marktgeden	0,2
		Bedrijven InvesteringsZones	0,4
Totaal € in miljoen	41,5		22,2

Lokale heffingen 2016: € 63,7 mln

Beknopte samenvatting van afwijkingen

In dit jaarverslag leggen wij verantwoording af over de realisatie van de belastingopbrengsten ten opzichte van de geraamde opbrengsten in de begroting 2016 én van afwijkingen van opbrengsten in de voorgaande jaren. Samenvattend zijn de meest opvallende afwijkingen:

- Onroerende zaakbelasting € 408.000**
 Het voordelige (incidentele) resultaat OZB wordt grotendeels veroorzaakt door de uitkering van goodwill in 2016. De drie zgn. founding fathers (twee waterschappen en de Gemeente Venlo) van BsGW worden gecompenseerd voor gedane investeringen middels een (éénmalige) goodwillvergoeding. Deze vergoeding wordt op basis van het totaal gedane voorinvesteringen verdeeld. Voor Venlo betekent dit een te ontvangen bedrag van ruim € 0,4 miljoen in 2016.
- Opbrengsten toeristenbelasting 2012-2015 € 119.000**
 Bij de definitieve afrekening tot en met het jaar 2015 blijkt dat het aantal gerealiseerde overnachtingen hoger is dan het geprognosticeerde aantal als gevolg van areaaluitbreiding in de hotelsector (zie ook amendement A1, begrotingsbehandeling 2016-2019).
- Opbrengsten afvalstoffenheffing 2012-2015 € 127.000.**
 Over de periode 2012-2015 werd oorspronkelijk uitgegaan van een lagere opbrengst gebaseerd op destijds opgestelde prognoses. Het positieve resultaat is het gevolg van een efficiënte inning en extra areaaluitbreiding.
- Opbrengsten Rioolheffing 2012-2015 € 221.000.**
 Over de periode 2012-2015 werd oorspronkelijk uitgegaan van een lagere opbrengst gebaseerd op destijds opgestelde prognoses. Het positieve

resultaat is het gevolg van een efficiënte inning en een hoger waterverbruik van grootverbruikers.

- *Meerkosten kwijtscheldingen € 33.000*
Kwijtschelding wordt verleend voor de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en eventueel de hondenbelasting. De basis voor de berekening van de kwijtschelding is de belastingaanslag voor de rioolheffing, de afvalstoffenheffing en de hondenbelasting. De oorzaak hiervoor moet voornamelijk gezocht worden in het slechte economische tij van de laatste jaren waardoor een groeiend aantal burgers recht heeft op kwijtschelding.

3.2.3

Belastingopbrengsten 2016

De hieronder opgenomen specificatie per belastingsoort is gebaseerd op de situatie per 31 december 2016 conform de door de accountant gewaarmerkte afrekeningen van BsGW. In algemene zin valt op te merken dat er vanuit BsGW geen signalen zijn ontvangen dat de geraamde belastingopbrengsten in 2016 niet zullen worden gerealiseerd. Omdat een aantal parameters nog niet is geactualiseerd is het mogelijk dat er zich alsnog verschillen voordoen ten opzichte van de ramingen voor 2016. Deze zullen in de Jaarrekening 2017 worden meegenomen en verwerkt.

Onroerende zaakbelastingen

Jaarlijks wordt een nieuwe WOZ-waarde voor onroerende zaken vastgesteld. In 2016 is deze gebaseerd op de waardepeildatum 1 januari 2015. De OZB-tarieven worden gecorrigeerd voor de gemiddelde waardeontwikkeling van het vastgoed, om de geraamde opbrengsten en de woonlastennota gelijk te kunnen houden.

De totale opbrengsten OZB die in de begroting 2016 zijn geraamd kwamen uit op ruim € 32,7 miljoen. Op basis van de inzichten per ultimo 2016 zijn er nog geen signalen dat de opbrengsten niet gerealiseerd gaan worden. Bij de Jaarrekening 2017 zullen eventuele verschillen alsnog worden verwerkt. De in de rekening verwerkte meeropbrengst betreft dan ook een bijstelling over het belastingjaar 2015.

Onroerende zaakbelastingen

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2015		2016		
	Tarief	Baten	Tarief	Baten	
	€	Realisatie	%	Begroot	Realisatie
Eigendom woningen	0,2035%	€ 16.022	0,2021%	€ 16.412	€ 16.479
Eigendom niet-woningen	0,3003%	€ 9.095	0,3077%	€ 9.470	€ 9.670
Gebruik niet-woningen	0,2410%	€ 6.795	0,2471%	€ 6.831	€ 6.517
Resultaat voorgaande jaren		-€ 19			€ 455
Totale baten (x € 1.000)		€ 31.893		€ 32.713	€ 33.121
				Verschil	€ 408

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing dient ter bekostiging van de kosten voor het beheer en de verwerking van huishoudelijk afval. Het tarief is conform de beleidsuitgangspunten voorcalculatorisch bepaald uitgaande van 100% kostendekkendheid.

Volgens de verantwoordingsrapportage van BsGW per 31-12-2016 wordt de opbrengsten raming volledig gerealiseerd.

Afvalstoffenheffing

Bedragen x € 1.000

	Rek. 2015	2016	
	Baten	Baten	
	Realisatie	Begroot	Realisatie
Resultaat voorgaande jaren	€ 8.570 € 52	€ 7.485	€ 7.557 € 55
Totale baten (x € 1.000)	€ 8.622	€ 7.485	€ 7.612
		Verschil	€ 127

Rioolheffing

Het tarief is conform de beleidsuitgangspunten voorcalculatorisch bepaald uitgaande van 100% kostendekkendheid. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kleinverbruik en grootverbruik. Voor het kleinverbruik (tot en met 1.000 m³ waterafvoer per kalenderjaar) wordt een vast bedrag per perceel geheven van € 172,98. Indien meer dan 1.000 m³ water is afgevoerd, wordt voor het meerdere een bedrag van € 0,28 per m³ berekend.

De werkelijke aanslagoplegging van de rioolheffing kleinverbruik is nagenoeg gelijk aan de begroting.

Voor wat het grootverbruik betreft, heeft nog geen aanslagoplegging over 2016 plaatsgevonden. Deze wordt pas na afloop van het kalenderjaar opgelegd omdat het werkelijke verbruik dan bekend is. De door BsGW afgegeven prognose van het grootverbruik is wel in deze jaarrekening verwerkt. Op basis van deze prognose en de realisatiecijfers over 2015 is de werkelijke opbrengst rioolheffing grootverbruik geraamd op 100%.

Rioolheffing

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2015		2016		
	Tarief	Baten	Tarief	Baten	
	€	Realisatie	€	Begroot	Realisatie
kleinverbruik	€ 170,90	€ 8.071	€ 172,98	€ 8.292	€ 8.236
grootverbruik	€ 0,28	€ 412	€ 0,28	€ 289	€ 413
Resultaat voorgaande jaren		€ 192			€ 153
Totale baten		€ 8.675		€ 8.581	€ 8.802
				Verschil	€ 221

Hondenbelasting

De verwachte opbrengst hondenbelasting wijkt op basis van de huidige inzichten licht af van de begroting.

Hondenbelasting

Bedragen x € 1.000

	Rek. 2015	2016	
	Baten	Baten	
	Realisatie	Begroot	Realisatie
Resultaat voorgaande jaren	€ 835	€ 865	€ 842
	-€ 7		-€ 5
Totale baten	€ 828	€ 865	€ 837
		Verschil	-€ 28

Toeristenbelasting

De aanslagoplegging toeristenbelasting over 2016 is voorlopig en is gebaseerd op het aantal overnachtingen in 2015. De definitieve aanslag 2016 wordt na afloop van het heffingsjaar opgelegd op basis van de werkelijk gerealiseerde overnachtingen in 2016.

Toeristenbelasting

Bedragen x € 1.000

	Rek. 2015	2016	
	Baten	Baten	
	Realisatie	Begroot	Realisatie
Resultaat voorgaande jaren	€ 1.083 € 179	€ 1.293	€ 1.198 € 214
Totale baten	€ 1.262	€ 1.293	€ 1.412
		Vershil	€ 119

Overige belastingen, heffingen, rechten

Kwijtscheldingen

Voor de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en voor zover van toepassing het tarief van een eerste hond bestaat de mogelijkheid van kwijtschelding. De kosten (of: gederfde inkomsten) die verband houden met kwijtschelding komen ten laste van de algemene middelen. Op basis van een geautomatiseerde of individuele toets wordt bepaald of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding.

Het aantal kwijtscheldingen neemt als gevolg van de economische ontwikkelingen van de laatste jaren nog steeds toe. In de begroting voor 2016 is hier deels reeds rekening mee gehouden.

Kwijtscheldingen

Bedragen x € 1.000

	Rekening	2016	
	2015	Lasten	
		Begroot	Realisatie
	€ 1.680	€ 1.622	€ 1.655
Totale lasten (x € 1.000)	€ 1.680	€ 1.622	€ 1.655
		Vershil	-€ 33

Woonlasten

Om de ontwikkeling van de belastingdruk binnen onze gemeente te volgen geven wij deze ontwikkeling weer volgens de (landelijk breed erkende) definitie van het Coelo (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden). De gemeentelijke woonlasten worden als volgt gedefinieerd: *het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een woning met gemiddelde waarde in een gemeente betaalt aan Onroerende Zaak Belasting (OZB), rioolheffing en afvalstoffenheffing (reinigingsheffing), minus een eventuele heffingskorting.*

Ter verbetering van het woon- en vestigingsklimaat en om de lastendruk te verlagen, heeft Venlo de afgelopen jaren ingezet op een vermindering van de woonlasten. Daarnaast hebben wij ons ingezet om ten aanzien van woonlasten de positie van Venlo in de onderlinge vergelijking met andere gemeenten te verbeteren.

Atlas lokale lasten (Coelo)

Sinds 2007 geeft het Coelo jaarlijks de Atlas van de lokale lasten uit. Deze atlas bevat een ranglijst waarin de woonlasten van alle gemeenten zijn gerangschikt van laag naar hoog (nummer 1 heeft de laagste lasten).

Venlo is in deze ranglijst in 2016 op positie 163 terecht gekomen, ten opzichte van plek 231 in 2015 (240 in 2014).

Vergelijking woonlasten

In onderstaande grafiek worden de woonlasten van Venlo weergegeven t.o.v. het landelijke gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten, de grote (100.000+) gemeenten en daarnaast de grote Limburgse gemeenten. Ten opzichte van de Limburgse gemeenten zijn de woonlasten in Venlo lager, ten opzichte van het landelijk gemiddelde vrijwel identiek en ten opzichte van de grote gemeenten een hoger. In Venlo is het aandeel OZB ten opzichte van alle referentiegroepen hoger daar staat tegenover dat het aandeel afvalstoffenheffing ten opzichte van alle groepen lager is.

Woonlasten meerpersoons-huishouden 2016

3.3

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.3.1

Kengetallen financiële positie

In het streven naar meer transparantie, verbetering van het inzicht in de financiële positie en voor de vergelijking met andere gemeenten worden zowel in de begroting als jaarrekening een set van financiële kengetallen opgenomen. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of balans. De kengetallen zijn het uitgangspunt voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente Venlo. Bij de vaststelling van de financiële verordening in 2016 zijn deze kengetallen door uw raad voorzien van streefwaarden waarbij tevens de context is aangegeven.

De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. De kengetallen zullen in samenhang gezien worden, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie.

De financiële positie is geen doel op zich en moet altijd gezien worden in het licht van de totale maatschappelijke opgave van de stad. Het te bereiken maatschappelijke rendement en de bijdrage aan de inhoudelijke beleidsdoelstellingen zijn hierbij van evident belang. De financiële positie is ondersteunend aan het afwegingsproces en moet het bestuur helpen verantwoorde keuzes te kunnen maken voor de (middel)lange termijn.

Samenvatting beoordeling onderlinge verhouding tussen de kengetallen (financiële positie)

In deze paragraaf wordt verderop uitgebreid ingegaan op de analyse en individuele beoordeling van de financiële kengetallen. In onderstaande tabel is een samenvatting opgenomen van de financiële kengetallen.

Financieel kengetal	Streefwaarde	JRK 2015	BGR 2016 (na wijziging)	JRK 2016
Netto schuldquote	<130%	75%	87%	83%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<100%	61%	70%	69%
Solvabiliteitsratio	>=20%	16%	15%	14%
Grondexploitatie	<35%	3%	4%	4%
Structurele exploitatieruimte	>=0%	1,8%	0,8%	-1,0%
Belastingcapaciteit	<=105%	102%	98%	98%
Weerstandsvermogen	>=1,0	0,93	0,90	0,68

De kengetallen solvabiliteitsratio, structurele exploitatieruimte en weerstandsvermogen bevinden zich relatief fors onder de door u vastgestelde streefwaarden. Daarnaast wordt opgemerkt dat de schuldquotes zich, in positieve zin, bevinden onder de door de VNG afgegeven richtlijnen.

De solvabiliteitsratio is beduidend lager dan de ratio van 100.000-300.000 gemeenten (2014 afgrond 27%) en landelijk totaal (2014: afgerond 32% en 2015 34%). De lage waarde van de grondexploitatie dient genuanceerd te worden, omdat onze gemeente voor materiële bedragen deelneemt in - en financieringen heeft verstrekt aan Greenpark, DCGV en TPN (per 1 februari 2017 de entiteit BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo).

Als gevolg van het substantieel negatieve resultaat en het structurele karakter hiervan binnen het budgettair kader sociale domein verslechteren de kengetallen die een relatie hebben met beschikbare eigen vermogen. Dit heeft een forse negatieve invloed op de meerjarige ontwikkeling van de solvabiliteitsratio, ratio weerstandsvermogen en de structurele exploitatieruimte.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen.

Deze kengetallen zijn toegelicht in de paragraaf financiering.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal is toegelicht in de paragraaf financiering.

Grondexploitatie

Grondexploitaties zijn risicovol en kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor (toekomstige) projecten hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de aangekochte grond kan immers de schuld worden afgelost.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale baten. Wanneer de waarde van de grond laag is, loopt een gemeente relatief weinig risico maar is er relatief weinig waarde om de schuld te kunnen verlagen uit grondverkoop.

Het kengetal grondexploitatie van onze gemeente bedraagt bij jaarrekening 2016 4%, gelijk aan de begroting. De ontwikkeling van dit kengetal ligt dus in de lijn der verwachting.

Hoewel grondexploitaties voor elke gemeente risicovol zijn, zou uit de relatief lage boekwaarde van de voorraden grond in verhouding tot de totale baten geconcludeerd kunnen worden dat het risico relatief gering is en dat er relatief weinig waarde is om de schuld te kunnen verlagen.

Belangrijke kanttekening hierbij is dat in ogenschouw moet worden genomen dat de gemeente voor materiële bedragen deelneemt in - en financieringen heeft verstrekt aan Greenpark, DCGV en TPN. Dit zijn entiteiten waarin de corebusiness wordt gevormd door grondexploitaties. Per 1 februari 2017 zijn deze exploitaties vervlochten in de nieuwe entiteit BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo. Zouden de Venlose aandelen in deze grondexploitaties meegeteld worden dan zou het percentage beduidend hoger uitkomen dan 4%.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Hierbij wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Over het algemeen geldt dus als richtlijn: hoeveel te hoger het kengetal structurele exploitatieruimte, hoeveel te gunstiger dit is voor de gemeente. Als streefwaarde geldt voor gemeente Venlo voor dit kengetal een waarde ≥ 0 .

De structurele exploitatieruimte laat bij de jaarrekening een negatief resultaat zien van - 1,0%. Deze ratio ligt daarmee substantieel onder hetgeen bij de begroting werd verwacht (0,8%) en komt ook onder de door u vastgestelde streefwaarde van $\geq 0\%$. Dit betekent dat onze structurele lasten op basis van de jaarrekening niet gedekt worden door structurele baten, hetgeen onze financiële positie substantieel verslechterd. Er zijn, op basis van het vastgestelde budgettair kader sociaal domein, op zeer korte termijn, ingrijpende maatregelen noodzakelijk die leiden tot een structurele verlaging van onze uitgaven of verhoging van onze inkomsten. Maatregelen die leiden tot een structureel sluitende begroting 2017 en meerjarenperspectief.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Het geeft weer wat de ruimte is om belastingen te verhogen ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Het is de bevoegdheid van uw raad met welke omvang de belastingen worden verhoogd. Om de flexibiliteit van de begroting te duiden ten opzichte van het landelijk gemiddelde heeft u een streefwaarde vastgesteld van $< 105\%$.

Het kengetal bedraagt 98% en bevindt zich onder de vastgestelde streefwaarde. Geconcludeerd kan worden dat de totale woonlasten voor een gezin met een woning met gemiddelde WOZ-waarde in gemeente Venlo in 2016 iets lager hoger is ten opzichte van het landelijk gemiddelde (het ijkpunt voor het maximaal te heffen belastingtarief).

Weerstandvermogen

Het weerstandsvermogen wordt verder toegelicht in de volgende paragraaf.

3.3.2 Weerstandvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

De ratio weerstandscapaciteit is een hulpmiddel om het weerstandsvermogen te kunnen meten en bestaat uit de relatie tussen het risicoprofiel (de benodigde weerstandscapaciteit) en de beschikbare middelen om onverwachte tegenvallers op te vangen (beschikbare weerstandscapaciteit).

Op basis van het vastgestelde beleid komt de ratio weerstandscapaciteit voor gemeente Venlo uit op 0,68.

	JRK 2016
Algemene reserve (incl. negatief resultaat á -/- 9.613.622)	10.906.169
Overige bestemmingsreserves	14.883.552
Post onvoorzien	5.868
Algemene grondreserve	5.912.187
Beschikbare weerstandscapaciteit	31.707.776
Benodigde weerstandscapaciteit Algemene Dienst	19.316.525
Benodigde weerstandscapaciteit Grondbedrijf	27.640.000
Benodigde weerstandscapaciteit	46.956.525
Ratio weerstandscapaciteit (= beschikbare / benodigde weerstandscapaciteit)	0,68

De waarde van de ratio beneden de 1 betekent dat de gemeente momenteel over onvoldoende weerstandscapaciteit beschikt om onverwachte tegenvallers op te vangen. Vergeleken met de waarde van de geactualiseerde ratio weerstandscapaciteit begroting 2016 van 0,90 (zie begroting 2017) is de ratio aanzienlijk afgenomen.

Dit komt met name doordat onze beschikbare weerstandscapaciteit fors is afgenomen ten opzichte van begroot (-9,5 miljoen). De afname van de beschikbare weerstandscapaciteit wordt vooral veroorzaakt door het negatieve jaarrekeningresultaat á 9,6 miljoen, waarbij we veronderstellen dat dit negatieve jaarrekeningresultaat zal worden onttrokken aan de algemene reserve.

Daarnaast zijn er nog enkele relatief kleine negatieve mutaties in de algemene grondreserve en de post onvoorzien die er voor zorgen dat de beschikbare weerstandscapaciteit afneemt ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2016.

Tegelijkertijd is ons risicoprofiel toegenomen ten opzichte van begroot (+1,4 miljoen). De toename van ons risicoprofiel wordt voor een groot deel veroorzaakt door een forse wijziging in het risico 'drie decentralisaties sociaal domein'. De benodigde weerstandscapaciteit bij dit risico is gestegen met 9,8 miljoen.

Daarnaast zijn er nog enkele nieuwe risico's geïdentificeerd.

De forse toename in het risicoprofiel van de drie decentralisaties sociaal domein wordt voor een groot deel tenietgedaan door een aantal vervallen en gewijzigde risico's. Zo zijn de risico's 'WAA', 'Greenpark Venlo', 'minder leges inkomsten omgevingsvergunningen 2016' en 'groot onderhoud wegen' vervallen en is het risico 'BUIG-middelen' met een aanzienlijk bedrag afgenomen.

De provincie heeft in haar financieel verdiepingsonderzoek in 2015 geconcludeerd dat gemeente Venlo aan de voorwaarden van meerjarig repressief (standaard) toezicht voldoet. Aan dit besluit is echter de voorwaarde verbonden dat de ratio weerstandscapaciteit vanaf 2018 minimaal 1,0 dient te zijn.

Zoals het er op dit moment naar uitziet is, zijn ingrijpende maatregelen nodig om in 2018 aan deze voorwaarde te kunnen voldoen, mede gezien de verwachte opgaven in 2018 en verder.

3.3.3 Overzicht risico's

In onderstaand overzicht zijn de risico's van de gemeente Venlo in volgorde van belangrijkheid weergegeven. In deze jaarrekening zijn voor het eerst zowel de risico's van de Algemene Dienst als de risico's van het Grondbedrijf afzonderlijk opgenomen.

Een toelichting op de risico's van de Algemene Dienst is te vinden in bijlage XI. Een algemene toelichting op de risico's van het Grondbedrijf is hier beneden opgenomen. Daarnaast is het risico BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo hier beneden nog afzonderlijk toegelicht.

Nr.	Risico	Bron	Kans	Impact	Benodigde weerstandscapaciteit
1	Drie decentralisaties sociaal domein	Algemene Dienst	51-100%	A - Hoog	€ 14.000.000
2	Onderwijsachterstandenbeleid	Algemene Dienst	51-100%	A - Hoog	€ 421.512
3	Basisregistratie Ondergrond (BRO)	Algemene Dienst	51-100%	A - Hoog	€ 200.000
4	Q4	Grondbedrijf (a)	51-100%	B - Middel	€ 7.062.500
5	Lagere inkomsten registratie niet-ingezetenen	Algemene Dienst	51-100%	B - Middel	€ 487.703
6	Rijbewijzen	Algemene Dienst	51-100%	B - Middel	€ 344.219
7	Minder leges inkomsten reisdocumenten	Algemene Dienst	51-100%	B - Middel	€ 300.000
8	Verkiezingen	Algemene Dienst	51-100%	B - Middel	€ 200.000
9	Naturalisaties	Algemene Dienst	51-100%	B - Middel	€ 47.266
10	Frederik Hendrik Kazerne	Grondbedrijf (a)	25-50%	B - Middel	€ 12.625.000
11	Juridische risico's	Algemene Dienst	26-50%	B - Middel	€ 1.005.000
12	Vluchtelingen en statushouders (sociale wijkteams)	Algemene Dienst	26-50%	B - Middel	€ 375.000
13	Meldplicht datalekken	Algemene Dienst	11-25%	A - Hoog	€ 205.000
14	Veiligheidsregio Limburg Noord	Algemene Dienst	26-50%	B - Middel	€ 200.000
15	Armoedebeleid	Algemene Dienst	26-50%	B - Middel	€ 200.000
16	BUIG-Middelen	Algemene Dienst	26-50%	B - Middel	€ 150.000
17	Schakelklassen statushouders	Algemene Dienst	26-50%	B - Middel	€ 90.000
18	Omroep Venlo	Algemene Dienst	26-50%	B - Middel	€ 40.000
19	Leerlingenvervoer	Algemene Dienst	26-50%	B - Middel	€ 12.500
20	Venlo Centrum-Zuid	Grondbedrijf (a)	75%	C - Laag	€ 3.750.000
21	Revitalisering veegtes	Grondbedrijf (a)	51-100%	C - Laag	€ 1.950.000
22	Keulse Barriere	Grondbedrijf (a)	75%	C - Laag	€ 562.500
23	Parkeren	Algemene Dienst	11-25%	B - Middel	€ 350.000
24	BTW risico - Risico naheffing gemeenschapsaccommodatie	Algemene Dienst	11-25%	B - Middel	€ 176.825
25	Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsinstellingen	Algemene Dienst	11-25%	B - Middel	€ 62.500
26	TPW rest exploitatie	Grondbedrijf (a)	25-50%	C - Laag	€ 1.800.000
27	Gronden	Grondbedrijf (b)	50%	C - Laag	€ 1.000.000
28	Overigen grondbedrijf	Grondbedrijf (a+b)	25-50%	C - Laag	€ 335.000
29	Scholen grondbedrijf	Grondbedrijf (b)	50%	C - Laag	€ 250.000
30	Extra uitgaven als gevolg van het niet voldoen aan de wet	Algemene Dienst	0-10%	B - Middel	€ 20.000
31	ICT-NML	Algemene Dienst	0-10%	B - Middel	€ 9.000
32	Algemeen	Grondbedrijf (a)	25%	C - Laag	-€ 1.695.000
33	BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo	Algemene Dienst	0-10%	C - Laag	€ 420.000
Totaal benodigde weerstandscapaciteit					€ 46.956.525

BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo

In december 2016 heeft besluitvorming plaatsgevonden over de vervlechting van de 5 entiteiten in het Greenport-gebied (Klavertje 4, Trade Port Noord, Venlo Greenpark, Villa Flora en Innovatoren). Deze vervlechting leidt, vanwege meer voorzichtige en realistische uitgangspunten, tot een verlaging van de risico's die we als gemeente Venlo lopen. In de jaarrekening 2015 werd een beslag van € 2,3 miljoen gelegd op de weerstandscapaciteit van de gemeente Venlo. Dit is nu verlaagd naar € 420.000.

Algemene toelichting op de risico's binnen het grondbedrijf

Risico's van het Grondbedrijf kunnen zowel betrekking hebben op projecten met een grondexploitatie (a) als op voorraadposities gronden en opstallen (b).

a. Grondexploitaties

Risico's m.b.t. grondexploitaties kunnen optreden bij zowel bedrijventerreinen en woningbouw als bij gemengde functies. Risico's hebben betrekking op het niet realiseren van de geprognosticeerde verkoopprijzen danwel vertraging of afstel van gronduitgifte.

Andere risico's betreffen overschrijding van plan- en rentekosten, onverwachte (hogere) kosten voor bodemsanering, archeologie en explosievenruiming. Ook het binnenhalen en verantwoorden van subsidies kan risico's met zich brengen. Bovendien kan door veranderende marktomstandigheden het programma aangepast moeten worden. Ook dit kan (financiële) gevolgen hebben.

b. Voorraden gronden en opstallen

Dit zijn gronden of opstallen die (nog) niet voor een nieuwe ontwikkeling in aanmerking komen. Deze eigendommen maken dus geen onderdeel uit van een grondexploitatie.

Risico's kunnen betrekking hebben op (verplichte) afwaardering van de boekwaarde vanwege een lagere marktwaarde. Een ander risico betreft het niet volledig realiseren van de beoogde verkoopprijs. Een (beperkt) risico vormt overschrijding van de sloopkosten.

Risico 32 Algemeen

Dit risico betreft het vraagstuk omtrent administratie- en beheerkosten in de projecten. De kans bestaat dat hier in de toekomst anders mee wordt omgegaan, m.a.w. dat deze kosten niet meer aan projecten worden toegerekend.

Om de kans te beperken dat zich een risico voordoet, zijn voor alle risico's beheersmaatregelen opgesteld. Deze beheersmaatregelen worden ingezet zodra een - financieel - risico zich dreigt voor te doen.

Dit proces wordt continu door het Grondbedrijf in samenwerking met de projectorganisatie gemonitord.

Risico's in matrix

Op basis van een inschatting van de kans van optreden en de impact zijn de risico's visueel weergegeven in onderstaande matrix. Te zien is dat 9 risico's zich in de rode zone bevinden, omdat deze een hoge kans van optreden hebben in combinatie met een middel tot hoge impact.

Impact	hoog		13		1 t/m 3
	middel	30, 31	23 t/m 25	10 t/m 12, 14 t/m 19	4 t/m 9
	laag	33	32	26 t/m 29	20 t/m 22
		zeer onwaarschijnlijk (0%-10%)	onwaarschijnlijk (11%-25%)	mogelijk (26%-50%)	waarschijnlijk (51%-100%)
Kans					

3.3.4

Beleid omtrent weerstandscapaciteit en risico's

Bij de berekening van de ratio weerstandscapaciteit zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De minimale omvang van de algemene reserve is vastgesteld op € 9 miljoen.
- De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit:
  - de algemene reserve;
  - de overige bestemmingsreserves;
  - de post onvoorzien;
  - de algemene grondreserve.In de jaarrekening 2016 is de aannahme gemaakt dat het negatieve jaarrekeningresultaat wordt onttrokken aan de algemene reserve.
- Gestreefd wordt naar een waarde van de ratio weerstandscapaciteit van minimaal 1,0.
- Bij risico's van de Algemene Dienst die nog niet te vertalen zijn in een financiële omvang is uitgegaan van een benodigde weerstandscapaciteit van € 200.000,-.
- Bij de kanspercentages van risico's van de Algemene Dienst (0-10%, 11-25%, 26-50% en 51-100%) is uitgegaan van een 'worst case scenario'. Dat wil zeggen dat voor deze kanspercentages de bovenkant van de bandbreedte is aangehouden: respectievelijk 10%, 25%, 50% en 100%.
- Risico's zijn geprioriteerd op basis van de vermenigvuldiging kans x impact en vervolgens op basis van de benodigde weerstandscapaciteit.

3.4

Grondbeleid

3.4.1

Inleiding

Verantwoording

In deze paragraaf wordt verantwoording afgelegd over het beleid en de plannen uit de paragraaf grondbeleid van de Programmabegroting 2016-2019 die voortkomen uit de Strategische Visie Venlo 2030 en de structuurvisies. Gestart wordt met een algemene visie op het grondbeleid. Dan volgt een korte beschouwing over de belangrijkste ontwikkelingen van het grondbeleid met betrekking tot woningbouw en bedrijvigheid in 2016. Vervolgens wordt ingegaan op de specifieke aanpak en actuele prognose van het te verwachten resultaat van alle lopende en in 2016 afgesloten grondexploitaties. Tot slot wordt ingegaan op de winstneming in 2016, de opgebouwde algemene grondreserve en risico's van de lopende grondexploitaties.

3.4.2

Visie op het grondbeleid

Doel van het grondbeleid

Het grondbeleid is overheidsbeleid gericht op de markt waar de grond wordt gekocht, geëxploiteerd, ontwikkeld en weer verkocht. Het omvat zaken als verwerving van grond, vestigen van een voorkeursrecht, onteigening, bouwrijp maken, aanleg nutsvoorzieningen, inrichting van de openbare ruimte, uitgifte van bouwrijpe grond en het kostenverhaal.

Het grondbeleid draagt bij aan:

- De realisering van maatschappelijke doelstellingen van de gemeente Venlo via ruimtelijk-fysieke initiatieven.
- De verbetering van de kwaliteit van de ruimtelijke inrichting.
- Een rechtvaardige verdeling van kosten en baten die ontstaan als gevolg van interventies door de gemeente, en/of particulieren op het terrein van de ruimtelijke inrichting.

Risicomijding via situationeel grondbeleid

De gemeente Venlo kan kiezen uit actief en faciliterend (of passief) grondbeleid en diverse tussenvormen daarvan. Venlo laat de keuze afhangen van de omstandigheden en kiest voor “situationeel” grondbeleid. In de Ruimtelijke Structuur Visie Venlo 2014 is aangegeven dat de gemeente Venlo ter beperking van financiële risico's het ontwikkelen steeds meer wil over laten aan de markt. Gebouwd wordt vooral op inbreidingslocaties in het stedelijk centrum waarmee tevens bij voorkeur ruimtelijke knelpunten worden opgelost. Bij de ruimtelijke ontwikkelingen maakt de gemeente zoveel mogelijk gebruik van bestaand (leegstaand) vastgoed en van gronden die hun functie hebben verloren.

Herstructureringsprojecten in het stedelijk centrum zullen in het algemeen een beduidend hoger krediet vragen dan ontwikkelingen op uitleglocaties, waardoor het moeilijker is om een grondexploitatie kostendekkend te maken. Uit de (markt-) ontwikkelingen in de regio komt naar voren dat de financiële risico's van grondexploitaties zijn toegenomen en dat woningbouw vooral via herstructurering in plaats van op uitbreidingslocaties plaatsvindt. Strategisch grondaankopen zijn de laatste jaren niet meer aan de orde geweest.

Om ontwikkelrisico's zoveel als mogelijk te beperken wordt waar mogelijk gekozen voor faciliterend grondbeleid. Ook bij faciliterend grondbeleid heeft Venlo via het bestemmingsplan en bij de contractvorming beïnvloedingsmogelijkheden.

Dat sluit niet uit dat de gemeente Venlo, in specifieke gevallen, zal kiezen voor actief grondbeleid. Bijvoorbeeld in grondexploitaties waarin de gemeente vanuit haar publieke belang sturing wil uitoefenen en regie wil hebben op een ontwikkeling dan wel voor noodzakelijke ontwikkelingen die marktpartijen niet zelf rendabel kunnen oppakken. Bij nieuwe initiatieven worden bewoners en maatschappelijke partners, zoals welzijnsorganisaties en woningbouwcorporaties, nauw betrokken.

Kostenverhaal

De gemeente streeft er naar om vóór de vaststelling van het bestemmingsplan ("anterieur") met partijen tot overeenstemming te komen over de ruimtelijke invulling, locatie-eisen, fasering en het verhaal van de kosten. Als de verwachting is dat dit niet lukt, bereidt zij een exploitatieplan voor. Daarin zijn onder andere de te verhalen kosten opgenomen. Een exploitatieplan dient in voorkomend geval gelijktijdig met het bestemmingsplan te worden vastgesteld.

3.4.3

Ontwikkelingen in het grondbeleid in 2016

Woningbouw

Het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL 2014) en de daar ingezette lijn van dynamisch voorraadbeheer heeft tot gevolg dat de plancapaciteit beter in balans met de kwantitatieve opgave dient te worden gebracht. In de op 20 april 2016 vastgestelde regionale structuurvisie wonen Noord-Limburg is vastgelegd dat de overcapaciteit aan woningbouwplannen met minimaal 40% tot 2020 terug gedrongen dient te worden. Nog niet bekend is waar en welke woningbouwplannen zullen worden geschrapt.

Dit kan mogelijk gevolgen hebben voor onze grondexploitaties. Dat wordt in 2017 in beeld gebracht.

Bedrijvigheid

Eind 2016 hebben de betrokken gemeenteraden ingestemd met de vervlechting van de grond- en vastgoedexploitaties van DCGV, TPN, Venlo Greenport, Innovatoren en Villa Flora. Deze zijn ondergebracht in de BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo respectievelijk de BV Campus Vastgoed Greenport Venlo. Hiermee wordt bewerkstelligd te komen tot de integrale ontwikkeling van een hoogwaardig en gevarieerd werklandschap waarin sprake is van een ontwikkelbedrijf met een gebiedsautoriteit. Aangezien de grondexploitatie behoort tot een deelneming vindt verantwoording plaats binnen de algemene dienst.

Acquisitie

Voor de periode 2015-2017 heeft het Grondbedrijf via de grondexploitatie Trade Port West een budget vrijgemaakt om extra te investeren in acquisitie. Doel is om investeringen en werkgelegenheid naar Venlo te halen. In 2016 heeft dit geleid tot de verkoop van bijna 30 ha bedrijfskavels en dat levert ca. 600 nieuwe banen op. Naast acquisitie voor de grote bedrijfskavels in Trade Port Noord wordt voor de overige bedrijventerreinen in Venlo gebruik gemaakt van een acquireur. Samen met de acquireur heeft het Grondbedrijf actie ondernomen om een aparte website te laten maken voor de verkoop van vastgoed en bedrijventerreinen: www.venloverkoopt.nl. Tevens hebben we hier te koop borden geplaatst op enkele kavels om de aandacht hier meer op te vestigen.

Onafhankelijke taxatie bij uitgifte

Bij verkoop van grond (waarvoor vooraf geen grondprijs is vastgesteld) en vastgoed aan een marktpartij wordt een taxatie verricht door één of meerdere onafhankelijk en gecertificeerde taxateur(s) van onroerend goed. De taxatie wordt vóór de verkooponderhandelingen verricht om de marktwaarde vast te stellen op basis van algemeen aanvaarde marktindicaties en taxatiecriteria. Deze aanpak vergroot transparantie en marktconformiteit en sluit aan bij de richtlijn van de Europese Commissie waardoor ongeoorloofde staatssteun wordt voorkomen.

Aanscherping BBV-voorschriften

De landelijke commissie voor het Besluit begroting en verantwoording (BBV) kondigde in juli 2015 nieuwe verslaggevingsregels voor grondexploitaties aan. De commissie heeft het standpunt ingenomen dat grondexploitaties in beginsel geen langere voortschrijdende termijn dan 10 jaar mogen hebben. Een toenemende looptijd van grondexploitaties betekent een toenemende onzekerheid ten aanzien van de haalbaarheid van begrote opbrengsten en een toenemend risico van kostenoverschrijdingen. Van deze termijn kan door de raad gemotiveerd worden afgeweken mits de gemeente risico beperkende beheersmaatregelen heeft genomen om de onzekerheden en risico's, die gepaard gaan met de langere

looptijd, af te dekken. Verdere aanscherping betreft het afschaffen van de Niet-In-Exploitatie-Genomen-Gronden, het limiteren van de kostensoorten en nieuwe regels en beperkingen in rentetoerekening en disconteringsvoet. Maart 2016 is een nieuwe Notitie Grondexploitatie door de commissie BBV uitgebracht, waarin deze regels zijn bekrachtigd. Verder is er een duidelijke splitsing tussen exploitaties op eigen gemeentelijke gronden enerzijds, en faciliterend grondbeleid anderzijds aangebracht. Deze exploitaties worden separaat op de balans gepresenteerd.

Voor Venlo betekent dit concreet, zoals reeds gemeld in de Nota Grondbedrijf 2017, dat de langere looptijd voor Kazernekwartier nog moet worden bekrachtigd en dat als gevolg van de rente- en discontoaanpassing er extra ca. € 1 miljoen aan de voorziening Nadelige exploitatieresultaten is toegevoegd (ten laste van de Algemene Grondreserve).

Vennootschapsbelasting (Vpb) bij overheidsondernemingen

Per 1 januari 2016 geldt de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen. Overheidsactiviteiten, zoals grondexploitaties, die zich als een onderneming met winstoogmerk kwalificeren worden Vpb-plichtig. Venlo is Vpb verschuldigd over de winst die per saldo in enig jaar over de gezamenlijke Vpb-plichtige (clusters van) activiteiten wordt gerealiseerd. Samen met Deloitte is het grondbedrijf voor de vennootschapsbelasting geanalyseerd. Voor boekjaar 2016 is de Vpb-verplichting voor het grondbedrijf nihil.

Rekenkameronderzoek

Op 8 juni 2016 heeft de Rekenkamercommissie het Rekenkameronderzoek Grondbeleid Venlo gepubliceerd. Gebleken is dat de grootste verbeteropgave is gelegen in de vastlegging van de werkwijze van de organisatie, de verbetering van het risicomanagement en de informatievoorziening. Verbetering van de informatievoorziening geldt ten aanzien van de inhoud, de timing en het kennisniveau. Met het verbeteren van de drie onderdelen “werkwijze, risicomanagement en informatievoorziening” kan het inzicht, begrip en daarmee de sturing worden versterkt. Het Grondbedrijf heeft de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie reeds opgepakt en verwerkt in de nota grondbedrijf 2017, de resterende aanbevelingen worden in 2017 afgerond.

3.4.4

Actuele prognose van toekomstige resultaten van alle grondexploitaties

Het aantal lopende grondexploitaties en voorraadposities van het grondbedrijf is in onderstaande tabel zichtbaar:

	2013	2014	2015	2016
actueel	57	43	36	35
nieuw	5	7	4	4
afgesloten	-19	-	-8	-5

Het saldo van verwachte toekomstige positieve resultaten van deze exploitaties bedraagt € 4,7 miljoen. In vergelijking met de vorige jaarrekening (€ 3,8 miljoen positief), is dit € 0,9 miljoen hoger. Het verschil zit vooral in een hogere prognose op contante waarde voor Trade Port West als gevolg van nieuwe BBV-voorschriften.

Bij de herziening van de grondexploitaties Q4 en Venlo Centrum Zuid zijn, vooruitlopend op gesprekken met de betrokken marktpartijen, de autonome ontwikkelingen verdisconteerd. Dit heeft tevens geresulteerd in het verlengen (met drie jaar) van de looptijd van deze exploitaties. De looptijd van Centrumplan Blerick werd met twee jaar verlengd i.v.m. een langdurige procedure omtrent het bestemmingsplan.

Een aandachtspunt vormt het in de komende jaren vrijkomende gemeentelijke vastgoed. Het vinden van een nieuwe functie of verkoop is onder de huidige marktomstandigheden moeilijk realiseerbaar. Ook leegstaand vastgoed kost geld. Immers veel lasten zijn onafhankelijk van het gebruik en een minimaal niveau van onderhoud is onvermijdelijk. Indien de kwaliteit zodanig is dat hergebruik niet mogelijk is, zal een pand worden gesloopt. Of deze kosten kunnen worden opgevangen binnen de restwaarde van een perceel moet per project worden beoordeeld. In 2015 is afgesproken het overtollig gemeentelijk vastgoed binnen het grondbedrijf te administreren en ook het resultaat jaarlijks in de algemene grondreserve te verdisconteren. In 2016 werd hierop een nadelig resultaat van € 0,1 miljoen behaald.

Reserves en voorzieningen.

De algemene grondreserve bedraagt ultimo 2016 € 5,9 miljoen. Dat is ca. anderhalf miljoen lager dan bij de vorige jaarrekening en € 0,4 miljoen lager dan de verwachting was ten tijde van het opstellen van de Nota Grondbedrijf 2017. De grootste mutaties benoemen we hier: onttrekkingen betroffen de toevoeging aan

de voorziening als gevolg van jaarlijkse herwaardering, gemeentelijke opschoning van de staat van activa en lagere marktwaarde van een locatie in Blerick. Toevoegingen aan de grondreserve waren in 2016 o.a. verkoop van een bedrijfsgrond, de jaarlijkse rentebijdrage alsmede enkele kleinere toevoegingen. Op termijn wordt een voorzichtig herstel van de grondreserve verwacht, waardoor aanvulling op dit moment niet van toepassing is.

De Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten is gebaseerd op de contante waarden van de grondexploitaties met een nadelig saldo per 31 december 2016. De voorziening is rentedragend, zodat de geprognosticeerde verliezen per einddatum van een grondexploitatie kunnen worden gedekt. Er is in 2016 per saldo € 5,1 miljoen toegevoegd, vooral voor de projecten Q4 en Venlo Centrum Zuid en Centrumplan Blerick, o.a. als gevolg van nieuwe rente- en discontovoorschriften en verlenging van de looptijd van deze projecten. Alle exploitaties zijn contant gemaakt tegen de nieuw voorgeschreven discontovoet van 2%. Per saldo bedraagt de voorziening Nadelige Exploitatieresultaten per 31 december 2016 € 33,1 miljoen.

Schematisch ziet het verloop van deze reserve en voorziening er als volgt uit: (bedragen in miljoenen euro's, stand per ultimo):

	2013	2014	2015	2016
Algemene Grondreserve	9,3	7,5	7,4	5,9
Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten	23,4	27,2	28,0	33,1

Specificatie van de jaarschijf 2016 van de voorziening geeft het volgende beeld:

	2015	toevoeging	2016
Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten	28,0	5,1	33,1
Venlo Centrum Zuid	14,8	1,7	16,5
Centrumplan Blerick	6,3	0,9	7,2
Q4	4,7	1,8	6,5
Masterplan Arcen en Velden	2,2	0,2	2,4
Overigen < 0,5 miljoen	-	0,5	0,5

Voor een uitgebreide toelichting van de (majeure) grondexploitaties verwijzen we naar de bijlagen grondbedrijf elders in deze jaarrekening.

3.4.5

Winstneming en afgesloten projecten

Vervroegde winstneming was in 2016 mogelijk ter hoogte van € 4,1 miljoen als gevolg van de grondverkoop Holland Casino. Verder zijn vijf projecten administratief afgesloten met een vrijwel neutraal resultaat.

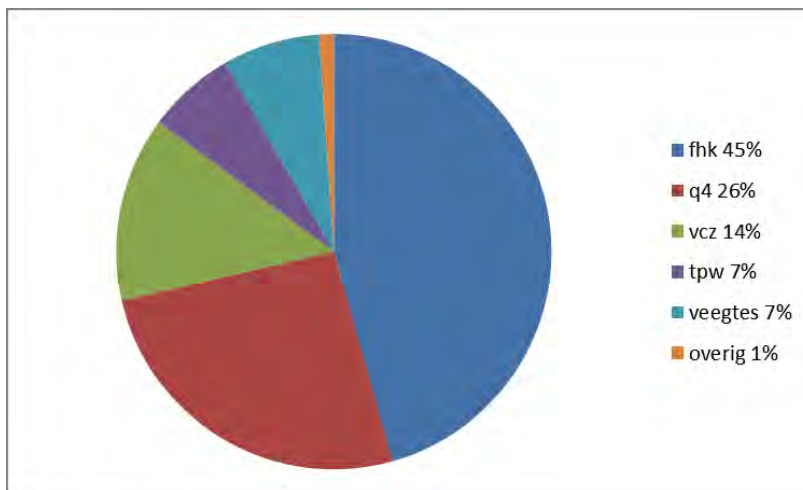

3.4.6

De beleidsuitgangspunten, reserves en risico's van grondzaken

De weerstandsratio wordt gepresenteerd in een gemeentelijk totaal, dat wil zeggen niet meer het grondbedrijf apart. Uiteraard wordt wel alle benodigde informatie die leidt tot dit cijfer door het grondbedrijf samengesteld. In dit kader is het interessant de gewogen risico's in de grondexploitaties schematisch weer te geven.

De onderverdeling van het risicoprofiel van het grondbedrijf (totaal € 27,6 miljoen) ziet er als volgt uit:

3.5

Onderhoud kapitaalgoederen

3.5.1

Riolering en regenwatersystemen

De riolering en regenwatersystemen zijn onderdeel van programma 11 Beheer openbare ruimte en product Beheer en onderhoud openbare ruimte.

Actuele onderhoudstoestand:

De staat van de riolering en regenwatersystemen wordt gemonitord. Hiertoe bestaat voor de diverse onderdelen een reiniging- en inspectiecyclus. Op basis van de analyse van de inspectieresultaten worden de noodzakelijke beheer en onderhoudsmaatregelen vastgesteld.

Zijn de onderhoud en beheerplannen actueel:

De resultaten van de onderhoud en beheerplannen zijn verwerkt in het in december 2014 vastgestelde actuele GRP. Als gevolg van de verwerking van beheergegevens, is een vernieuwde objectgerichte en meer gebundelde opzet voor het beheerplan gehanteerd.

Wat zijn de benodigde onderhoudsbudgetten (beïnvloedbaar):

De benodigde onderhoudsbudgetten zijn weergegeven onder instandhouding en exploitatielasten in de exploitatie GRP 2014-2023 en als zodanig in de begroting opgenomen.

Zijn er knelpunten betreffende de beschikbare onderhoudsbudgetten:

Op grond van de inspectie resultaten uit het verleden is het uitvalpercentage de komende exploitatieperiode inschat op circa 0,75 % ten opzichte van de totale lengte vrij verval stelsel (ruim 600 km). Dit lage percentage duidt op een behoorlijk lange technische levensduur van het rioolsysteem, meer dan 100 jaar. Het is niet uit te sluiten dat in de toekomst meer uitval zal ontstaan gezien de steeds toenemende leeftijd van de nog niet gerepareerde stelselonderdelen. In de huidige planperiode is hiervoor geen reservering opgenomen. Zodra een significante stijging van schadebeelden uit cyclische inspectieresultaten hier aanleiding toe geeft, zal hierop worden geanticipeerd bij de actualisatie van het GRP+.

Realisatie 2016:

Begin 2016 is het uitvoeringsprogramma (UVP) en de versnellingsagenda ter goedkeuring aan het college voorgelegd. Deze jaarlijkse operationele programma's geven een nadere uitwerking van het GRP+ waarin voor het betreffende jaar concreet wordt aangegeven welke voorzieningen worden aangelegd (watertaken), welke onderzoeken zullen worden uitgevoerd en welke instandhoudingsmaatregelen worden getroffen. In overeenstemming met het

vastgestelde beleidskader binnen de gemeente Venlo zal een (financiële) actualisatie van het GRP+ tenminste iedere drie jaar aan de gemeenteraad worden voorgelegd. In december 2014 is het actuele GRP inclusief de exploitatie 2014-2023 vastgesteld.

De benodigde onderhoudswerkzaamheden uit het uitvoeringsprogramma voor 2016 zijn in gang gezet en deels ook afgerond. Daarnaast zijn in 2016 ook werkzaamheden van voorgaande jaren verder afgerond. De in gang gezette werkzaamheden zullen in 2017 worden voortgezet en zoveel mogelijk worden afgerond.

Het resultaat laat een extra verhoging van de egalisatievoorziening GRP zien in tegenstelling tot een in de begroting opgenomen verlaging. Dit heeft met name te maken met:

- Ten opzichte van de inschatting waren er minder kosten benodigd voor correctieve herstelwerkzaamheden aan riolering en verstoppingen.
- De energie en telecommunicatie zijn kosten lager ten opzichte van de geraamde budgetten.
- De personele lasten zijn lager dan geraamd.
- (onderzoek)projecten vanuit de regionale samenwerking die vertraging hebben opgelopen en daardoor later zullen starten.
- De inkomsten uit de rioolheffing met name voor het onderdeel grootverbruik zijn hoger dan geraamd, er is meer afvalwater geloosd via grote bedrijven.

In 2016 is een begin gemaakt met de realisatie van het UVP 2016 inclusief versnellingsagenda en zijn nog diverse onderdelen uit het uitvoeringsprogramma van de afgelopen jaren afgerond. De uitvoering van het uitvoeringsprogramma 2016 en de versnellingsagenda zijn nog niet afgerond. Behalve dat een aantal projecten hierin afhankelijk zijn van de projecten waarin deze meeliften, spelen ook onvoorziene wijzigingen in processen, waarvan de projecten in de versnellingsagenda afhankelijk zijn een rol, zoals:

- De benodigde opstarttijd van de versnellingsagenda (opdrachtverstrekking, administratieve verwerking, verdeling beschikbare personele capaciteit).
- Beschikbaarheid benodigde (tijdelijke) extra personele capaciteit.
- De beëindiging van contracten met flexibele krachten in de tweede helft van 2016. De daaruit volgende prioritering van de reguliere werkzaamheden ging voor op de versnellingsagenda.
- De totstandkoming van een Limburg brede stimuleringsregeling afkoppelen regenwater vergde meer voorbereiding en afstemming binnen de samenwerkingspartners Limburg breed waardoor besluitvorming over deze regeling pas eind 2016 kon plaatsvinden.

Bij het opstellen van het UVP 2017 zullen ook de projecten uit het UVP 2016 en versnellingsagenda worden geëvalueerd. De raad zal hierover worden geïnformeerd met een RIB.

3.5.2 **Wegen (inclusief Civiele Kunstwerken)**

Het wegennet en de civiele objecten (civiele kunstwerken) zijn onderdeel van programma 11 Beheer openbare ruimte en product Beheer en onderhoud openbare ruimte.

Het beheerareaal wegen is verdeeld in hoofdwegen, wegen in wijken, fietspaden, wegen buiten de bebouwde kom en onverharde wegen. Daarnaast valt het wegareaal te verdelen in verhardingssoort. In onderstaande tabel staat het areaal zoals dit in 2016 aangehouden is voor het wegbeheer en -onderhoud.

[m ²]	Totalen	Oost	West	Zuid	Noord
Asfalt	3.335.789	712.016	1.054.015	909.615	660.143
Elementen	2.747.080	796.428	777.292	917.254	256.106
Onverhard	540.263	43.523	153.101	100.963	242.676
Onbekend	12.277	5.372	0	0	6.905
Beton	8.442	0	452	5.702	2.288
Totalen	6.643.851	1.557.339	1.984.860	1.933.534	1.168.118

Het beheerareaal civiele kunstwerken omvat onder meer bruggen, tunnels, duikers, keermuren en kademuren. Van de circa 700 objecten (exclusief duikers), is in 2014 van circa 550 objecten een eerste inventarisatie en inspectie uitgevoerd. In navolging op 2015 zijn in 2016 aanvullende inventarisaties en inspecties uitgevoerd om het totale areaal in beeld te krijgen. Met uitzondering van duikers en (nog) onbekende objecten is het beeld compleet.

Vastgesteld kwaliteitsniveau:

Eind 2012 is het actuele Meerjarenplan voorziening Groot Onderhoud Wegen (RV 2012-97) vastgesteld, waarin opgenomen de aangehouden kwaliteitsniveaus (voldoen aan de zorgplicht op basis van de Wegenwet, voorkomen van kapitaalvernietiging en huidig kwaliteitsniveau handhaven).

Het beheer en onderhoud van de civiele objecten is beleidsmatig nog onvoldoende geregeld en er zijn nog geen kwaliteitsniveaus vastgesteld. Dit beheer en onderhoud werd en wordt uitgevoerd op basis van calamiteiten en incidenten (ad-hoc).

Actuele onderhoudstoestand:

De actuele kwaliteit van het wegareaal wordt objectief gemeten aan de hand van de landelijk gehanteerde wegbeheersystematiek van het CROW. De weginspectie uit 2016 laat zien dat er, als gevolg van enkele strenge winters, bezuinigingen en taakstellingen uit voorgaande jaren, een duidelijke achteruitgang in de kwaliteit van het wegareaal heeft plaats gevonden. De onderhoudstoestand beantwoordt niet meer aan het minimumniveau zoals in het Meerjarenplan aangehouden. Dit valt af te leiden uit de financiële consequenties van de achteruitgang (toenemende onderhoudsbehoefte).

In de laatste stadspeiling, van eind 2015, geven de inwoners het rapportcijfer 5,55 voor het onderhoud van straten, paden en trottoirs. Dit cijfer ondersteunt het beeld van de actuele (technische) onderhoudstoestand.

De inventarisatie en inspecties geven voor het grootste deel van de civiele objecten de actuele onderhoudsbehoefte. Deze behoefte is vertaald in benodigd onderhoudsbudget om in 2016 een start te maken met het borgen van een veilige onderhoudstoestand van de civiele objecten.

Zijn de onderhouds- en beheersplannen actueel:

Aan de hand van de uitgangspunten uit het Meerjarenplan voorziening Groot Onderhoud Wegen wordt jaarlijks een onderhoudsprogramma opgesteld.

Een eerste inventarisatie en inspectie van een groot aantal civiele objecten is eind 2014 afgerond.

Eind 2015 is een begin gemaakt met het opstellen van een Beheerplan Civiel. Dit plan omvat het totale beheer en onderhoud van het gemeentelijk wegennet en de civiele objecten en bevat tevens een actualisatie van de voorziening Groot Onderhoud Wegen. In 2016 is dit plan verder uitgewerkt. Beoogd wordt dit plan in 2017 ter besluitvorming voor te leggen.

Wat zijn de benodigde onderhoudsbudgetten (beïnvloedbaar):

Op basis van het Meerjarenplan voorziening Groot Onderhoud Wegen zijn de minimaal benodigde onderhoudsbudgetten vastgesteld en in de begroting beschikbaar. Door enkele strenge winters, bezuinigingen en taakstellingen was de afgelopen jaren regelmatig onvoldoende onderhoudsbudget beschikbaar. Het was daardoor niet mogelijk om de volledige onderhoudsbehoefte aan te pakken. Alleen het voorkomen en opheffen van onveilige situaties (pleisters plakken) is onvoldoende. Het uitstellen van preventief en planmatig onderhoud zorgt ervoor dat het vastgestelde kwaliteitsniveau niet meer gehandhaafd kan worden. De laatste inspecties laten dit zien in een toenemende onderhoudsbehoefte, waarvan de aanpak meer budget vraagt.

Via het Beheerplan Civiel wordt het college en de Raad in 2017 geïnformeerd over de benodigde onderhoudsbudgetten vanaf 2018.

Zijn er knelpunten betreffende de beschikbare onderhoudsbudgetten:

Zoals in voorgaande alinea benoemd, was de afgelopen jaren regelmatig onvoldoende onderhoudsbudget beschikbaar, waardoor de in het Meerjarenplan voorziening Groot Onderhoud Wegen (RV 2012-97) vastgestelde kwaliteitsniveau niet meer gehandhaafd kunnen worden. De bezuinigingen en taakstellingen in 2015 en 2016 laten het kwaliteitsniveau structureel achteruit gaan. Onvoldoende onderhoudsbudget geeft tevens risico's in het opvangen van onvoorziene omstandigheden.

Doordat een eerste inventarisatie en inspectie van het beheerareaal civiele objecten eind 2014 is afgerond, was er in 2015 nog geen onderhoudsbudget beschikbaar. Hierdoor zij er mogelijk (onbekende) risico's ten aanzien van veiligheid op en rond deze objecten. Tevens leidt deze ad-hoc aanpak tot een continue daling van het kwaliteitsniveau, met mogelijk kapitaalvernietiging tot gevolg. In 2016 was incidenteel onderhoudsbudget beschikbaar, waarmee enkele urgente veiligheidsrisico's zijn verholpen. De verzakking in de Roermondseweg maakt duidelijk dat structureel aandacht nodig is voor het beheer en onderhoud van civiele objecten.

Realisatie 2016:

In 2016 zijn (aanvullende) inventarisaties en inspecties uitgevoerd van de beheerarealen wegen en civiele objecten. Op basis van de resultaten wordt een Beheerplan Civiel opgesteld, maar pas in 2017 aan college en Raad voorgelegd. Dit plan bevat tevens een actualisatie van de voorziening Groot Onderhoud Wegen (RV 2012-97).

Vanwege een wetswijziging inzake een verbod op chemische bestrijdingsmiddelen, is in 2016 een adequate aanvang gemaakt met alternatieve werkwijzen voor de onkruidbeheersing op verharding.

Op basis van beschikbare budgetten is in 2016 regulier onderhoud uitgevoerd aan de wegen. Het incidentele budget voor civiele objecten is benut voor het verhelpen van urgente veiligheidsrisico's.

Naast het uitvoeren van het regulier onderhoud is in 2016 nadrukkelijk een groter beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid en zelfwerkzaamheid van de inwoners. Ook wordt in toenemende mate actief en integraal samenspraak en samenwerking gezocht met de gebruikers van de openbare ruimte, bijvoorbeeld via buurt- en wijkoverleg.

3.5.3

Groen- en speelvoorzieningen

Het openbaar groen en speelvoorzieningen zijn onderdeel van programma 11 Beheer openbare ruimte en product Beheer en onderhoud openbare ruimte.

Dit beheerareaal is een belangrijk onderdeel in de beleving van de openbare ruimte. In dit product wordt onderscheid gemaakt in openbaar groen, bomen, bossen en natuurgebieden, hondenpaden, speelvoorzieningen en recreatieve voorzieningen. Onderstaande tabel geeft de areaalgegevens zoals deze in 2016 bekend waren.

	Totalen	Oost	West	Zuid	Noord
Bomen [st]	58.127	13.183	19.909	15.001	10.034
Bepanting [m2]	2.969.633	696.746	1.187.640	702.977	382.270
Hagen [m]	107.289	28.661	29.019	37.081	12.528
Gras [m2]	5.282.575	982.252	1.971.537	1.288.006	1.040.779
Verharding [m2]	317.906	82.812	118.834	68.151	48.108
Vijvers [m2]	166.628	49.638	32.400	73.784	10.805
Speelplekken	circa 260 locaties, 1441 speeltoestellen				
Hondenpaden	140 hondenpaden, 30 uitrenplekken				

Vastgesteld kwaliteitsniveau:

Voor het beheerareaal groen en speelvoorzieningen worden nog steeds de in 2007 vastgestelde kwaliteitsniveaus (raadsvoorstel 31-2007) volgens de systematiek van Integraal Beheer Openbare Ruimte aangehouden. Deze kwaliteitsniveaus zijn nog steeds actueel. Wel is actualisatie en modernisering van beleids- en beheerplannen nodig, om beter in te kunnen spelen op actuele en toekomstige ontwikkelingen, zoals wijkgericht werken, ecologisch en duurzaam beheer, c2c, differentiatie in beheer en kwaliteit, enzovoorts.

Actuele onderhoudstoestand:

De uitvoering van de diverse onderhoudscontracten borgt de handhaving van de kwaliteit van het areaal groen en speelvoorzieningen op het minimumniveau volgens de vastgestelde kwaliteitsniveaus.

Daarnaast worden met name de speelvoorzieningen en de bomen ook nog op veiligheid geïnspecteerd en beheerd.

De kwaliteit van diverse boomgroepen staat onder druk, door achterstand in onderhoud, maar ook door (nieuwe) plagen en ziektes.

Naast de technische onderhoudstoestand, blijkt uit de laatste stadspeiling van eind 2015 dat de inwoners het onderhoud van perken & plantsoenen met een 5,73, het schoonhouden van de openbare ruimte (onkruid, rommel) met een 5,48 en het onderhoud van de speelvoorzieningen met een 6,08 waarderen. Deze cijfers sluiten aan bij de hiervoor genoemde borging van de kwaliteit van het areaal groen en speelvoorzieningen.

Zijn de onderhouds- en beheersplannen actueel:

Het groenbeleidsplan Venlo uit 1994 is verouderd en dient vervangen of geactualiseerd te worden, terwijl specifieke groenbeheersplannen ontbreken. De uitvoeringsplannen (onderhoudsbestekken) zijn actueel, waarbij ruimschoots gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid tot investering bij de WAA. Daarnaast wordt in de actualisatie van uitvoeringsplannen in toenemende mate rekening gehouden met zelfwerkzaamheid van onze inwoners.

In 2013 is de nota "de openbare ruimte van Venlo in beweging" vastgesteld. In deze nota wordt naast spelen ook gekeken naar sport en recreëren.

In 2016 is een aanvang gemaakt met de nota "groen en water", ter vervanging van de verouderde beleidsplannen. In het verlengde daarvan wordt een beheersplan Openbaar Groen opgesteld. Het opstellen van dit beheersplan heeft daardoor niet in 2016 plaats gevonden, maar is afhankelijk van genoemde nota.

Wat zijn de benodigde onderhoudsbudgetten (beïnvloedbaar):

Ondanks dat bezuinigingen en taakstellingen in de afgelopen jaren de kwaliteitsniveaus onder druk hebben gezet, is jaarlijks voldoende onderhoudsbudget in de begroting beschikbaar, om het huidige kwaliteitsniveau vast te houden.

De uitwerking van inventarisaties en inspecties van de bomen, zal inzicht geven of het voorgaande ook hiervoor geldt. Vooral ziektes en plagen vormen een reëel financieel risico en zullen hierin een belangrijk aandeel hebben.

De bezuinigingen en taakstellingen in de afgelopen jaren hebben de kwaliteitsniveaus wel onder druk gezet.

Zijn er knelpunten betreffende de beschikbare onderhoudsbudgetten:

Door het verouderde beleid is op verschillende onderdelen een adequate invulling van de verschillende taken niet mogelijk. Onder andere het ontbreken van een adequaat bomen- en groenbeleidsplan leidt regelmatig tot ontevredenheid en discussie met burgers en in projecten.

Vanaf 2015 heeft een structurele bezuiniging van ruim € 0,5 miljoen plaats gevonden. Actualisatie van beheer- en onderhoudsplannen zal uitwijzen welke

consequenties dit heeft voor de kwaliteit van de bomen, het groen- en de speelvoorzieningen.

Realisatie 2016:

In 2016 is een aanvang gemaakt met het opstellen van de notitie "groen en water", ter vernieuwing van de verouderde beleids- en beheerplannen. Daaraan gekoppeld wordt gewerkt aan een nieuwe kwaliteitskaart, op basis van de systematiek voor Integraal Beheer Openbare Ruimte.

In 2016 is regulier onderhoud uitgevoerd aan het volledige areaal bomen en openbaar groen. Wel zijn op basis van inspecties nieuwe plannen opgesteld en de uitvoering voortvarend gestart, om urgente plagen en ziektes in het beheerareaal bomen te verhelpen

Naast het uitvoeren van het regulier onderhoud is in 2016 nadrukkelijk een nog groter beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid en zelfwerkzaamheid van de inwoners. Ook wordt in toenemende mate actief samenspraak en samenwerking gezocht met inwoners en gebruikers van de openbare ruimte, bijvoorbeeld via buurt- en wijkoverleg. Hiertoe nemen de inwoners en gebruikers van de openbare ruimte in toenemende mate het initiatief.

3.5.4

Vastgoed inclusief parkeren

De parkeergarages zijn in deze paragraaf niet opgenomen. Ten aanzien van de parkeergarages wordt op dit moment een integrale visie ontwikkeld in het kader van de bestuursopdracht parkeren. Over deze bestuursopdracht wordt uw raad afzonderlijk geïnformeerd.

Vastgesteld kwaliteitsniveau:

Uitgangspunten uit 2006

- Gebouwen zoals het stadhuis passen binnen het kwaliteitsniveau I
- Gebouwen zoals kantoren, archief, musea en gemeenschapshuizen passen binnen het kwaliteitsniveau II
- Gebouwen zoals binnensportaccommodaties, nieuwe buitensportaccommodaties en woningen, passen binnen het kwaliteitsniveau III.
- Gebouwen zoals noodlokalen en loodsen passen binnen het kwaliteitsniveau IV
- Gebouwen die aangekocht zijn voor amovatie of soortgelijke op te heffen gebouwen passen binnen het kwaliteitsniveau V

Actuele onderhoudstoestand:

Conform besluitvorming in 2015 is de actuele onderhoudstoestand kwaliteitsniveau 3 over periode 2016-2018 (mindere uitstraling, eenvoudige toepassing materialen, redelijk afwerking niveau).

Zijn de onderhouds- en beheersplannen actueel?

Eind 2015 heeft de raad het meerjarenplan onderhoud gebouwen 2016-2025 geaccordeerd. De raad heeft ingestemd met een kwaliteitsniveau 3. Na 3 jaar op kwaliteitsniveau 4 zijn de gebouwen vanaf 1-1-2016 weer onderhouden op niveau 3.

Wat zijn de benodigde onderhoudsbudgetten (beïnvloedbaar)?

Hierbij wordt verwezen naar de staat van reserves en voorzieningen. Het betreft de onderstaande voorzieningen:

Voorziening groot onderhoud Sportgebouwen

Voorziening groot onderhoud Ambtelijke gebouwen

Voorziening groot onderhoud Parkeergarages

Voorziening groot onderhoud Schoolgebouwen

(wordt opgeheven per 1 januari 2017)

Alle gemeentelijke gebouwen zijn juridisch en economisch eigendom van de gemeente. De gemeente is economisch eigenaar. Vier van de vijf hoofdbewoners (sport, ambtenaren, parkeren en cultuur/maatschappelijk) dragen jaarlijks middels een vaste dotatie (vastgesteld door de raad door goedkeuring van het meerjarenplan onderhoud gebouwen) bij aan de voorziening. Jaarlijks wordt aan het College gevraagd de uitgaven voor het onderhoud uit de voorziening te mogen bekostigen. Eind 2015 heeft de raad het meerjarenplan onderhoud gebouwen 2016-2025 geaccordeerd.

Zijn er knelpunten betreffende de beschikbare onderhoudsbudgetten?

Nee. De stand van de voorzieningen sluit aan bij het onderhoudsplan. Met deze middelen kan worden voldaan aan de onderhoudsopgave.

Planning en actiepunten voor 2017:

Naast het reguliere onderhoudsplan (preventief-, correctief- en beperkt groot onderhoud) zijn er voor 2017 investeringskredieten aangevraagd voor levensduur verlengend onderhoud dat niet vanuit de onderhoudsvoorzieningen gedekt wordt. Totaal is er een extra investeringskrediet van € 955.000,- beschikbaar gesteld. Deze aanvragen zijn gedaan op basis van het beschikbare onderhoudsplan. Begin 2017 zal worden bekeken welke van deze aanvragen ook daadwerkelijk uitgevoerd

zullen worden. Het kan zijn dat hier wijzigingen in ontstaan door ontwikkelingen of sloop van panden. Ook zou het mogelijk kunnen zijn dat investeringen worden doorgeschoven omdat deze na inspectie nog niet nodig blijken te zijn.

3.5.5 Sportvoorzieningen

Het sportbedrijf heeft de beschikking over en exploiteert de volgende kapitaalgoederen:

- Een gemeentelijk zwembad (De Wisselslag) inclusief buitenbad;
- Zeven gemeentelijke sporthallen en één niet gemeentelijke sporthal;
- Eén gemeentelijke sportzaal;
- Zestien gemeentelijke gymzalen en één niet gemeentelijke gymzalen;
- Vijftien gemeentelijke buitensportaccommodaties.

Vastgesteld kwaliteitsniveau;

Het kwaliteitsniveau wordt in belangrijke mate bepaald door representativiteit van een gebouw en de activiteiten die daarin plaatsvinden. De gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties zijn zoals alle gemeentelijke gebouwen onderhouden op kwaliteitsniveau 4. Conditiemeting is een beoordeling van een gebouw op basis van de toestand waarin de gebouwelementen zich bevinden. Conditieniveau 2 is goed, 3 is redelijk, 4 is matig.

Er is een conditiecatalogus opgesteld waarmee de kwaliteit van de velden, de inrichtingselementen, de verhardingen en de beplanting inzichtelijk kan worden gemaakt. De kaders sluiten aan bij de betreffende normen voor velden (NOC*NSF) en inrichting (CROW). Deze normen zijn reeds vastgelegd en landelijk geaccepteerd.

De raad heeft eind 2012 (raadsnummer 2012-81) besloten het conditie niveau te verlagen van 3 (redelijk) naar 4 (matig). Wanneer de gebouwen worden onderhouden op een lager conditieniveau, zal het kwaliteitsniveau (uitstraling en functionaliteit) van de gebouwen ook dalen. Dit betekent dat grote renovaties zullen worden uitgesteld. Daarnaast zal in bepaalde gevallen ook de cyclus van de diverse onderhoudswerkzaamheden worden verlengd. Hiermee zullen o.a. schilderwerkzaamheden, dakrenovaties en het vervangen van installaties worden uitgesteld. Dit betekent een vergrote kans op calamiteiten zoals dak lekkages en storingen aan installaties. Dit heeft invloed op de functionaliteit en bruikbaarheid van gebouwen. Verder zullen gebreken zoals bijvoorbeeld uitgesleten voegwerk of een kapotte hemelwaterafvoer minder snel worden hersteld. Dit heeft invloed op de uitstraling van het gebouw.

Actuele onderhoudstoestand;

De staat van onderhoud van de gemeentelijke gebouwen in de sportsector is in het algemeen goed te noemen. Het gemeentelijke zwembad De Wisselslag is qua onderhoud niet meer actueel. Er zijn nog enkele buitensportaccommodaties die tussen nu en 3 jaar zijn afgeschreven. De conditie van deze gebouwen is matig en ze hebben een mindere tot geen uitstraling. De kwaliteit van de sportvelden en overige inrichtingselementen binnen de gemeente Venlo is conform de normering van NOC*NSF en de aangesloten bonden.

Zijn de onderhouds- en beheersplannen actueel;

Voor alle sportgebouwen ligt er een Meerjaren Onderhoud Plan (MOP). De raad heeft dat plan eind 2012 goedgekeurd. Er ligt een actueel Meerjaren Onderhoud Plan voor de groene en niet groene sportparken binnen de gemeente Venlo.

Wat zijn de benodigde onderhoudsbudgetten (beïnvloedbaar);

De onderhoudsmiddelen voor het planmatig onderhoud van gemeentelijke sportgebouwen staan vermeld in de voorziening "Groot onderhoud sportgebouwen" (toevoegingen en onttrekkingen).

De onderhoudsgelden voor planmatig levensduur verlengend onderhoud van de groene en niet groene sportparken staan als structurele post (€ 280.000) op het investeringsplan en worden na realisatie in de vorm van kapitaallasten in de begroting verwerkt.

Zijn er knelpunten betreffende de beschikbare onderhoudsbudgetten;

Op de voorziening "Groot onderhoud sportgebouwen" is een taakstelling van toepassing, waardoor niet alle gedoteerde middelen beschikbaar zijn voor het gestelde doel. Dit leidt tot het maken van keuzes die op termijn het vastgestelde kwaliteitsniveau in de weg kunnen staan. Door nadere invulling van vastgestelde taakstellingen voor de afdeling Sportbedrijf is er sinds 2012 nog meer druk op het vastgestelde kwaliteitsniveau.

3.6

3.6.1

Financiering

Algemeen

In deze paragraaf worden de resultaten van de financieringsfunctie beschreven. In het treasurystatuut zijn de wettelijke kaders uit de wet financiering decentrale overheden (wet fido) verwerkt en zijn de beleidsdoelstellingen voor de financieringsfunctie opgenomen. In het jaarverslag wordt teruggeblikt in hoeverre de beleidsplannen zijn gerealiseerd.

In het treasurystatuut zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

1. Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities.
2. Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's.
3. Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.
4. Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasurystatuut.

Het waarborgen van de toegang tot de financiële markten (doelstelling 1) vindt plaats door het onderhouden van de relaties met banken en financiële dienstverleners. Met onze huisbankier vinden periodiek gesprekken plaats waarin de dienstverlening wordt geëvalueerd. Dit heeft onder andere geleid tot een verlaging van de tarieven voor het betalingsverkeer met ingang van 2016.

Wat in 2016 heeft plaatsgevonden om de overige drie doelstellingen te realiseren wordt hieronder verder toegelicht. Tevens wordt middels een verkorte balans een toelichting gegeven op de besteding van de financieringsmiddelen. De paragraaf sluit af met de berekening van en toelichting op de schuldindicatoren, waarmee de schuldpositie wordt bewaakt en een toelichting op de derde geldstromen.

3.6.2

Risicomanagement financieringsfunctie

Om gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en valutarisico's te beschermen zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

Renterisico's

Renterisico's op korte financieringen zijn beperkt door er voor te zorgen dat de wettelijk voorgeschreven kasgeldlimiet niet is overschreden. Onder kortlopende financieringen vallen alle financieringen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De kasgeldlimiet wordt conform de Wet Fido bepaald op basis van een bij

ministeriële regeling vastgesteld percentage van de begrote uitgaven van de gemeente. Voor het jaar 2016 is dat 8,5% van € 369 miljoen. Dit betekent dat de kasgeldlimiet 2016 voor de gemeente Venlo € 31,4 miljoen bedroeg.

Onderstaande tabel geeft de gemiddelde liquiditeitspositie weer over de afgelopen vier kwartalen. De afgelopen vier kwartalen is de kasgeldlimiet niet overschreden.

Bedragen x € 1.000.000

Kasgeldlimiet	1e kwartaal 2016	2e kwartaal 2016	3e kwartaal 2016	4e kwartaal 2016
1 Kasgeldlimiet	31,40	31,40	31,40	31,40
2 Gemiddelde schuld	-	-	-	-
3 Gemiddeld overschot	10,57	25,93	28,30	22,07
Ruimte (+) / overschrijding (-) (1+2+3)	41,97	57,33	59,70	53,47

Renterisico's op lange financieringen worden beperkt door de wettelijk voorgeschreven renterisiconorm niet te overschrijden. De renterisiconorm heeft als doel het renterisico bij herfinanciering te beheersen. Dit houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet méér mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal ad € 369 miljoen. De renterisiconorm is niet overschreden.

Bedragen x € 1.000.000

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld	Realisatie 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
1 Renteherziening	0,00	0,00	0,23	0,00	0,21
2 Aflossingen	9,01	8,87	8,90	45,39	12,92
3 Renterisico (1+2)	9,01	8,87	9,13	45,39	13,13
4 Renterisiconorm (20% van het begrotingstotaal)	73,90	77,94	77,93	77,74	78,80
5 Ruimte (+) / overschrijding (-); (4-3)	64,89	69,07	68,80	32,35	65,67

Geconcludeerd kan worden dat de beheersing van het rente risico op zowel de korte als de lange financieringen voldoet aan de wettelijke normen.

Koersrisico's

Koersrisico's worden beperkt door uitzettingen uit hoofde van treasury te beperken tot producten met een vastrentende waarde (dus met een vaste vergoeding) of garantieproducten en uitzettingen af te stemmen op de liquiditeitsplanning.

Kredietrisico's

Kredietrisico's bestaan uit het risico dat uitgeleend geld niet wordt terug ontvangen. Deze kredietrisico's kunnen worden onderscheiden in:

- a. uitzettingen van middelen uit hoofde van liquiditeitenbeheer
  - b. garanties van geldleningen
  - c. verstrekte langlopende geldleningen
  - d. debiteuren.
- a. Bij het uitzetten van middelen uit hoofde van liquiditeitenbeheer zijn de risico's in sterke mate beperkt door de verankering van het schatkistbankieren in de wet fido. Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden verplicht worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Uitgezonderd hierop zijn de middelen onder het drempelbedrag. Dit betreft 0,75% van het begrotingstotaal en is ingesteld om voldoende saldo aan te houden voor het dagelijks betalingsverkeer. Voor de middelen die zijn uitgezonderd van het schatkistbankieren geldt dat uitzettingen uitsluitend plaatsvinden bij instellingen die voldoen aan de zeer strenge ratingeisen zoals gesteld in de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo). In 2016 hebben geen uitzettingen plaatsgevonden. Onderstaande tabel geeft het gemiddelde kwartaalsaldo van de liquide middelen ten opzichte van het drempelbedrag weer. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de aangehouden tegoeden het drempelbedrag niet hebben overschreden en dus is voldaan aan de wetgeving.

Bedragen x € 1.000.000

Drempelbedrag SKB	1e kwartaal 2016	2e kwartaal 2016	3e kwartaal 2016	4e kwartaal 2016
Drempelbedrag (0,75% van begroting)	2,77	2,77	2,77	2,77
Gemiddeld saldo buiten 's Rijks schatkist	1,02	1,38	0,60	0,93
Ruimte binnen limiet (+), overschrijding (-)	1,75	1,39	2,17	1,84

- b. De gemeente heeft garanties afgegeven voor geldleningen waar zij direct voor garant staat alsook geldleningen waarvoor de garantstelling via een waarborgfonds plaatsvindt. De beheersing van de kredietrisico's bij gegarandeerde geldleningen vindt voor het grootste deel van de verstrekte garanties plaats via waarborgfondsen. Dit betreffen:
  - Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)
  - Stichting Waarborgfonds Eigen Woning (WEW) / Nationale Hypotheek Garanties (NHG)

- Stichting Waarborgfonds Sport (SWS).

Per 31 december 2016 bedraagt de som van de gegarandeerde geldleningen voor de gemeente Venlo € 419 miljoen. Hiervan heeft het grootste deel betrekking op garanties via het WSW en WEW: € 409 miljoen. Daarnaast heeft een bedrag van € 10 miljoen betrekking op directe garantieverstrekingen. De gegarandeerde lening van Villa Flora is als gevolg van de vervlechting in februari 2017 overgenomen door Campus Vastgoed BV. Hiermee komt het verhoogde risico zoals dat gold voor de gegarandeerde geldlening van Villa Flora te vervallen. Met betrekking tot een gegarandeerde lening aan Omroep Venlo is een risico opgenomen in de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen. Het betreft een gegarandeerde lening met een restant van € 90.000.

- c. De wet fido staat gemeenten toe leningen te verstrekken uit hoofde van de publieke taak. Het totaal aan verstrekte geldleningen bedraagt per 31 december 2016 € 52,1 miljoen. Het grootste deel heeft betrekking op een geldlening van € 15 miljoen en een ten bedrage van € 19,4 miljoen aangewende kredietfaciliteit van maximaal € 46 miljoen aan de commanditaire vennootschap Trade Port Noord (CV TPN). Als gevolg van de vervlechting zijn de leningen die zijn verstrekt aan CV TPN in februari 2017 afgelost en is een nieuwe lening aan DCGV verstrekt. Dit betreft een vaste geldlening van € 19,25 miljoen en een flexibele kredietfaciliteit met een maximum van € 6,6 miljoen. Daarnaast bestaat een groot deel van verstrekte geldleningen uit leningen aan woningcorporaties. Als gevolg van de oprichting van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) komen hier geen nieuwe leningen meer bij. Het restantbedrag van de verstrekte leningen aan de woningcorporaties bedraagt eind 2016 nog € 13,3 miljoen (eind 2015: € 13,9 miljoen).
Het derde deel van de portefeuille bestaat uit een categorie overige verstrekte leningen. De restant hoofdsom van de overige leningen bedraagt € 4,4 miljoen. De lening aan Villa Flora ter hoogte van € 3,1 miljoen is per 1 februari afgelost, als gevolg van de vervlechting. Met betrekking tot een lening aan Omroep Venlo is een risico opgenomen in de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen. Het betreft een verstrekte lening van € 70.000.
- d. Debiteurenrisico's worden in eerste instantie afgedekt via adequaat debiteurenbeheer inclusief aanmanings- en incassotraject. Op vorderingen die moeilijk invorderbaar blijken te zijn vindt, afhankelijk van de invorderingsstatus, een afwaardering plaats via de voorziening dubieuze debiteuren.

Liquiditeitsrisico's

Het risico dat de gemeente Venlo met betalingsproblemen te kampen krijgt als gevolg van onvoldoende liquide middelen is nagenoeg nihil. De aanvullende uitkering (artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet) in het geval een gemeente niet meer aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen maakt dat de solvabiliteit van gemeenten te boek staat als zeer solide. Kasgeldleningen kunnen daarom te allen tijde aangetrokken worden. Liquiditeitsrisico's worden verder beperkt door het hanteren van een kortlopende liquiditeitsplanning en een meerjarige liquiditeitsplanning (minimaal 4 jaar).

3.6.3

Doelmatigheid financiering

Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities is de derde doelstelling uit het treasury statuut. Hierin wordt met name invulling gegeven door te werken volgens het principe van integrale financiering. Dit houdt in dat het totaal van investeringen wordt gefinancierd en niet voor iedere investering een aparte lening wordt aangetrokken. De rentelasten hiervan worden vervolgens via een administratieve rekenrente omgeslagen naar de producten en maken vervolgens deel uit van de programma's. Deze methode veroorzaakt minder administratieve lasten dan projectfinanciering. Daarnaast heeft integrale financiering met renteomslag een stabiliserend effect op de begroting.

In de rekening 2016 is conform vastgestelde begrotingsuitgangspunten een administratieve rekenrente gehanteerd van 3,75%. Specifiek voor toerekening van rentelasten aan grondexploitaties geldt met ingang van 2016 de methode die is voorgeschreven in de Notitie grondexploitaties 2016 van de commissie BBV en geldt een rekenrente van 3,13%. De doorberekende rente aan de producten dient als dekking van de werkelijk betaalde rente op opgenomen geldleningen.

Bedragen x € 1.000

Lasten		Baten	
Externe financieringskosten		Externe baten	
Rente opgenomen langlopende geldleningen	12.496	Rente korte financieringsmiddelen	75
Rente korte financieringsmiddelen	-		
		Interne baten	
Interne financieringskosten		Rente grondbedrijf	115
Rente over reserves en voorzieningen	3.815	Doorberekend aan producten	15.318
Overige financieringslasten	50	Saldo naar algemene dekkingsmiddelen	853
	16.361		16.361

Het gemiddeld gewogen rentepercentage over de opgenomen leningen bedroeg in 2016 3,74%. Via de administratieve rekenrente wordt er 3,75% toegerekend naar de producten. Doordat er in 2016 minder is geïnvesteerd dan begroot is er € 1,1 miljoen

minder rente toegerekend. Dit is een administratief resultaat, immers tegenover het positieve financieringsresultaat staan de lagere kapitaallasten op de producten.

3.6.4

Optimalisatie renteresultaten

Rentevisie

De gemeente Venlo baseert haar renteverwachtingen op de (rente)visies zoals deze worden opgesteld door enkele grote banken. Daarnaast wordt de renteontwikkeling gevolgd via landelijke media zoals websites van enkele banken en wekelijkse rentenotitie's van financiële dienstverleners. Eind 2016 sloot de 10-jaars staatsrente op 0,35% en de 3-maands Euribor op -0,319%. Bij besluiten over financieringen worden de actuele verwachtingen met betrekking tot de ontwikkelingen van de rente betrokken.

Financieringspositie

De navolgende verkorte balans 2016 presenteert de besteding van de gemeentelijke financieringsmiddelen.

Bedragen x € 1.000

Verkorte balans 2016			
Activa	31-12-2016	Passiva	31-12-2016
Vaste activa		Interne financieringsmiddelen	
Immateriële vaste activa	25.850	Reserves	68.753
Materiële vaste activa	299.823	Voorzieningen	32.622
Financiële vaste activa	82.695		
Vlottende activa		Externe financieringsmiddelen	
Voorraden*	13.695	Vaste schulden > 1 jaar	324.164
Overige vlottende activa	83.200	Vlottende passiva	79.724
	505.263		505.263

* in de verkorte balans onder de rubriek "voorraden" vermelde waarde betreft enkel de voorraad grondexploitatie. Deze tellen namelijk mee voor de financiering. Dit bedrag wijkt met ca. € 1,3 miljoen af van de rubriek voorraden op de totale balans. Dit bedrag is op de verkorte balans onder de rubriek overige vlottende activa geplaatst.

Aan de activa zijde worden de bezittingen weergegeven. Deze bestaan voornamelijk uit materiële vaste activa, zoals gronden en terreinen, bedrijfsgebouwen en grond-, weg- en waterbouwkundige werken en financiële vaste activa, zoals deelnemingen en leningen aan woningbouwcorporaties en deelnemingen. De voorraden (bouwgrond) en het onderhanden werk maken onderdeel uit van de vlottende activa.

Aan de passiva zijde wordt weergegeven hoe deze bezittingen zijn gefinancierd. Bij de financiering wordt onderscheid gemaakt in interne financieringsmiddelen (de reserves en voorzieningen) en externe financieringsmiddelen. De externe financieringsmiddelen bestaan uit de langlopende geldleningen. Het restantbedrag van alle opgenomen geldleningen bedraagt eind 2016 € 324 miljoen (de aflossingen 2017 ad € 8,2 miljoen zijn opgenomen onder de kortlopende schulden). Hiervan is een bedrag ad € 12,7 miljoen onder dezelfde voorwaarden verstrekt aan de woningcorporaties (exclusief aflossingen 2017).

3.6.5 Schuldingen

Navolgende tabel geeft vier indicatoren aan waarmee de schuldpositie gemonitord wordt. De indicatoren betreffen:

Schuldindicatoren	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Solvabiliteitsratio	16%	15%	14%
Netto schuldquote (netto schuld / exploitatie)	75%	87%	83%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	61%	70%	69%
Netto schuld per inwoner	€ 3.031	€ 3.401	€ 3.175
Rentedruk (netto rentelasten / exploitatie)	2,55%	2,84%	2,28%

- Solvabiliteitsratio 14%

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de weerbaarheid van de gemeente. De solvabiliteitsratio geeft weer welk deel van de waarde van de stad (investeringen) gefinancierd is met eigen geld. Hoe hoger de ratio hoe groter het deel van de investeringen welke gefinancierd zijn met eigen geld. Er zijn door de VNG (nog) geen richtlijnen afgegeven welke marges passen bij een gezonde solvabiliteit voor decentrale overheden. Op basis van de 100.000+ stresstest hanteert de provincie een ratio waarbij wordt aangegeven dat een ratio < 20% het meest risicovol is. Met andere woorden dat de weerbaarheid relatief laag is. In 2014 bedroeg de solvabiliteitsratio 26,9% voor de steden met 100.000 - 300.000 inwoners en 31,9% voor Nederland als totaal.

De solvabiliteitsratio voor 2016 is uitgekomen op 14%. Uw raad heeft een streefwaarde van $\geq 20\%$ vastgesteld. De solvabiliteit kan worden verbeterd door ofwel meer reserves aan te gaan houden (sparen) ofwel door minder te investeren, waardoor de financieringsbehoefte lager wordt en er minder geleend hoeft te worden.

▪ Netto schuldquote 83%

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de netto schuldenlast ten opzichte van de inkomsten en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe hoger de inkomsten van de gemeente, hoe hoger een schuld acceptabel is. De ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer of minder bedragen dan de jaarlijkse inkomsten. De VNG richtlijn geeft aan dat bij een schuldquote hoger dan 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. Volgens de VNG bevindt de schuldquote van een gemeente zich normaal tussen de 0% en 100%, waarbij een schuld tussen de 100% en 130% gezien wordt als een relatief hoge schuld waarvoor voldoende aandacht moet zijn. De door Uw raad vastgestelde streefwaarde is < 130%. De netto schuld betreft het totaal aan schulden -/- de geldelijke bezittingen die niet zijn ingezet voor de publieke taak. Bij de inkomsten wordt uitgegaan van inkomsten vóór bestemming van reserves, omdat de inzet van reserves geen inkomsten zijn. Per ultimo 2016 is de schuldquote 83%. Hoewel toegenomen ten opzichte van 2015 is de schuldquote door een aantal (incidentele) factoren eind 2016 lager uitgevallen dan begroot. De voornaamste oorzaken bestaan uit:

- achterstand op de planning in de realisatie van de (investerings)uitgaven;
- het in mindere mate gebruik maken door TPN van de aan haar ter beschikking staande kredietfaciliteit.

▪ Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen 69%

Zoals aangegeven bij netto schuldquote wordt de hoogte van de schuld ook bepaald door het verstrekken van gelden aan derden. De netto schuldquote wordt daarom tevens berekend gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Volgens de VNG bevindt de schuldquote van een gemeente zich normaal tussen de 0% en 100%, waarbij een schuld tussen de 100% en 130% gezien wordt als een relatief hoge schuld waarvoor voldoende aandacht moet zijn. De door Uw raad vastgestelde streefwaarde is < 100%. Per ultimo 2016 is de schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen 69%.

▪ Netto schuld per inwoner € 3.175

Deze indicator betreft de netto schuld afgezet tegen het aantal inwoners. Van jaar op jaar kan dit kengetal mutaties vertonen als gevolg van fluctuaties in investeringen. Daarom is de schuld per inwoner vooral voor de middellange termijn een goede indicatie. In 2016 was de netto schuld per inwoner € 3.175. Ten opzichte van 2015 is de schuld per inwoner gestegen als gevolg van een hogere netto schuld en een lichte stijging van het aantal inwoners.

- Rentedruk 2,28%

De rentedruk geeft de netto rentelasten weer ten opzichte van de inkomsten vóór bestemming van reserves. Deze indicator geeft weer welk deel van de exploitatie gebonden is door het betalen van rente. Volgens de financiële barometer, een financiële stresstest die ontwikkeld is bij een landelijke overleg groep van financiële beleidsmakers van 100.000+ gemeenten, is een rentedruk tussen de 1% en 3% normaal voor een gemeente.

3.6.6

Derde geldstromen

Onderdeel van onze financiering is ook het gebruik maken van derde geldstromen op nationaal en internationaal niveau. In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de ontwikkelingen over het jaar 2016.

In 2016 is veel energie gestoken in de stedelijke agenda van de provincie Limburg en daarnaast is ook een start gemaakt met het verkennen van de mogelijkheden rondom de sociale agenda van de provincie Limburg. Dit laatste zal z'n beslag moeten krijgen in 2017. Andere relevante ontwikkelingen in 2016 zijn de vaststelling en afwikkeling van enkele grote meerjarige subsidietrajecten Europees Sociaal Fonds (ESF). Daarnaast zijn in 2016 ook enkele nieuwe ESF aanvragen gedaan. Samen met de regio gemeenten en stakeholders is in het voorjaar 2016 ook hard gewerkt aan een Europese subsidie aanvraag rondom vluchtelingen. Helaas heeft dit niet geleid tot een positieve beschikking uit Europees programma maar heeft dit wel opgeleverd dat de provincie Limburg enkele onderdelen uit de aanvraag subsidieert in Noord Limburg.

In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de subsidiestromen van de gemeente Venlo verdeeld naar Fase. De eerste groep heeft betrekking op middelen die zijn aangevraagd maar waarvoor nog geen toekenningsbeschikking is ontvangen. De tweede groep heeft betrekking op aanvragen in 2016 waarvoor inmiddels ook een toekenningsbeschikking is ontvangen. De derde groep heeft betrekking op subsidies die in 2016 zijn vastgesteld (de aanvraag en verantwoording kunnen ook uit eerdere jaarschijven komen). De grootste geldstroom heeft betrekking op trajecten die nog in uitvoering zijn of waarvan de vaststelling nog moet plaatsvinden. De laatste groep (afgewezen) heeft betrekking op afgewezen subsidie aanvragen (hiervan is 4,1 mln de eerder genoemde aanvraag voor vluchtelingen)

Subsidies jaarschijf 2016	
Status	Bedrag
Aangevraagd, nog niet toegekend	€ 13.409.083
Aangevraagd en toegekend in 2016	€ 468.737
Aangevraagd, toegekend, verantwoord en vastgesteld in 2016	€ 1.900.907
Lopende trajecten (ook uit vorige jaren) waarvan de uitvoering en/of afrekening nog moet plaatsvinden maar wel een toekenningsbeschikking is ontvangen	€ 21.876.483
Afgewezen	€ 4.514.000
Totaal	€ 42.169.210

In onderstaande tabel zijn de bovenstaande subsidiebedragen verdeeld naar subsidieverstrekker. Hierbij valt op dat veel subsidies worden aangevraagd bij de provincie. Ten aanzien van de Europese middelen dient te worden opgemerkt dat hierin ook de Europese Sociaal Fonds middelen zijn meegenomen die via het Rijk worden aangevraagd.

Verdeling naar subsidieverstrekker	
Bron	Aandeel
Provinciale subsidiemiddelen	69%
Nationale subsidiemiddelen	5%
Europese subsidiemiddelen	26%

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

In deze paragraaf lichten wij de belangrijkste ontwikkelingen toe op het gebied van de bedrijfsvoering in 2016. Naast ontwikkelingen op organisatorisch vlak, de personele begroting en het verzuim kijken we naar de ontwikkelingen op het gebied van management development (MD) binnen de Venlo School, regionale samenwerking en het programma verbetering bedrijfsvoering.

Organisatieontwikkeling

Besturingsfilosofie

In de zomer van 2015 hebben de medewerkers van de gemeente Venlo het boekwerkje “Koersvast en Flexibel; Dat is Venlo” ontvangen. Hierin is de besturingsfilosofie opgenomen die de organisatie langs een zevental pijlers, gerelateerd aan het cradle to cradle principe, richting geeft.

1. blij innoveren;
2. verbind plaats en context, verbind belangen;
3. kringloop is onze kracht;
4. geniet van mobiliteit;
5. maak gebruik van aanwezige energie;
6. creëer helderheid;
7. ontwerp voor toekomstige generaties.

Op basis van deze principes wordt de organisatie verder doorontwikkeld en zijn medewerkers met elkaar en met het management in gesprek om de principes in de praktijk toe te passen. Een continu proces waar de hele organisatie stap voor stap aan werkt.

Management development en de Venlo School

In 2016 heeft de organisatieontwikkeling een stevige impuls gekregen.

Dit heeft geleid tot tal van activiteiten.

Bijzondere aandacht daarbij is uitgegaan voor het op orde brengen van de sturing. Door analyse per team wat de sturingsbehoefte is (teamscaan) en door een stevige investering op het niveau van teamleiders. Een intensief traject waarmee de omvang van het management is gereduceerd en tegelijkertijd de kwaliteit (selectie en ontwikkeling) is vergroot. Eind 2016 hebben we hiervoor een management development programma ontwikkeld waarbij ook aandacht is voor management potentials.

Naast sturing is ook aandacht geweest voor het herstel van weeffouten in de structuur. Op basis van organisatiediagnose is uiteindelijk een toekomstbestendige structuur ontwikkeld die past bij de opgaven en veranderingen waarmee de overheid geconfronteerd wordt. Daarmee is de richting geduid en staat 2017 in het teken van het toegroeien naar deze structuur. Niet schoksgewijs in de vorm van een reorganisatie maar door middel van een overwegend organische doorontwikkeling.

Het proces van doorontwikkeling is in 2016 ontworpen en eind 2016 geactiveerd. De opgave van de ontwikkeling is niet tijdsgebonden, er is sprake van een structurele doorontwikkeling waarbij de permanente verandering en het vergroten van het verandervermogen centraal staat. De doorontwikkeling hebben we vormgegeven in deelprojecten waarbij in samenhang cultuur, structuur, ontwikkeling, verandering en vernieuwing aandacht krijgt.

In 2016 is ook de basis gelegd in de versterking van het vakmanschap van medewerkers. Dit vakmanschap vormt de eigen werkzekerheid van medewerkers die structureel aandacht krijgt en waarin bijzondere instrumenten in ontwikkeling komen. Daarnaast heeft inspiratie en innovatie aandacht gekregen. “Venlo college” waarin gastsprekers op korte en inspirerende wijze bijzondere trends in beeld brachten voor medewerkers en hun netwerkpartners. Dit gezamenlijk inspireren heeft ook geleid tot spontane organisatie initiatieven van medewerkers die de prestatie van de organisatie direct verbeteren.

Innovatie komt onder andere tot uitdrukking in een uniek experiment in het verlengde van de Public Resource Management visie waarin jonge Venlose studenten in de eindfase van hun middelbare school hun profielwerkstuk afronden met een bijzondere opdracht voor Venlo. Vijftig talentvolle studenten hebben daarbij op inspirerende wijze aan de opgave gewerkt en zijn verbonden en betrokken bij de Venlose uitdagingen. Dit unieke experiment krijgt veel aandacht van andere organisaties en zal structureel verankerd worden. Een unieke samenwerking tussen gemeente en onderwijs met meerwaarde ook voor de studenten zelf.

In 2016 is ook verscherpte aandacht voor de uitvoering. Onderzoeken tonen aan dat de uitvoering een stevige impuls verdient. De onderzoeken zijn opgevolgd in verbeterplannen die in 2017 in uitvoering komen. Een organisatieonderzoek hebben we uitgevoerd in het Ruimtelijk Domein waarin de eerste resultaten eind 2016 zijn opgeleverd. Een vervolg onderzoek zal in 2017 meer gedetailleerd tot uitvoering komen

De organisatieontwikkeling is in 2016 verder vormgegeven en goed ingericht en in uitvoering. Er ligt een uitdagende opgave maar de randvoorwaarden voor succes zijn in belangrijke mate in 2016 gecreëerd.

Regionale samenwerking

In 2016 is de samenwerking met de gemeente Venray op het gebied van bedrijfsvoering verder vormgegeven. Op het gebied van personeelszaken hebben we een e-hrm systeem voor registratie van medewerkers, salarisverwerking en vastlegging van de talenten/competenties van medewerkers, regionaal aanbesteed. Dit heeft geleid tot eenzelfde e-hrm systeem voor Venray, Gennep, Horst aan de Maas en Venlo.

Indien er vacatures zijn dan vindt afstemming met de regio gemeenten plaats om de regionale mobiliteit te bevorderen. Dit heeft al enkele keren geleid tot uitwisseling van medewerkers.

Met Venray hebben we een samenwerking op Repro werkzaamheden gerealiseerd en wordt er kennis uitgewisseld op het gebied van inkoop, juridisch zaken en informatiemanagement. Op het vakgebied financiën vindt afstemming plaats over onder andere risicomanagement en is de dienstverlening van de accountant gezamenlijk aanbesteed.

Op het gebied van ICT is de samenwerking met de gemeente Roermond en Weert verder vormgegeven naar aanleiding van een analyse van de interne organisatie. Dit heeft geleid tot een grotere betrokkenheid bij de ICT samenwerking Noord- en Midden Limburg (ICT-NML). De klantgerichtheid naar de deelnemende gemeenten en de performance is verbeterd en er is gewerkt aan een toekomstbestendige ICT infrastructuur.

Programma Verbetering Bedrijfsvoering

In aansluiting op de acties die wij in 2015 hebben uitgevoerd om de bedrijfsvoering te verbeteren, hebben wij in 2016 de doorontwikkeling van de bedrijfsvoering georganiseerd in de vorm van een programma.

Het doel van het programma is als volgt gedefinieerd:

Verbetering van de bedrijfsvoering door het organisatie breed op orde brengen van de basis in termen van processen, systemen, administraties, beheer, sturing, kennis, competenties en houding & gedrag. Daarbij wordt tevens vooruit gekeken met het doel om de bedrijfsvoering toekomstvast door te ontwikkelen conform de visies en besturingsfilosofie.

De effecten die het programma op moet leveren, betreffen verbeteringen op het gebied van integraliteit, betrouwbaarheid, eenvoud, klantgerichtheid en sturing. Projecten en initiatieven in de organisatie dragen via hun resultaten bij aan het bereiken van de gestelde effecten.

Vanuit het programma Verbetering Bedrijfsvoering zijn op basis van aanbevelingen, benchmarks en resultaten uit interne interviews vijf effecten vastgesteld.

De programmamanager heeft een programmateam samengesteld om te sturen op het bereiken van deze effecten.

Het programmateam heeft in de organisatie alle projecten en initiatieven die zijn gericht op het verbeteren van bedrijfsvoering, geïnventariseerd.

Op deze wijze wordt gestuurd op een gerichte verbetering vanuit prioritering en het aanbrenen van focus. Vanuit het programma wordt op de voortgang en de borging van de resultaten gestuurd.

PRM-visie

In augustus 2016 is de nieuwe Public Resource Management (PRM; visie op het gebied van personeel, communicatie en informatiemanagement) visie vastgesteld door het college van B&W. Hiermee is fase 1 van de concernopdracht PRM afgerond. Vanuit de opdracht "een onderscheidende, eigentijdse en Venlose visie te maken met de besturingsfilosofie als basis" is de nieuwe PRM visie uitgewerkt in tien hoofduitgangspunten, te weten:

1. Versnellen op ICT zodat mensen kunnen doen waar mensen goed in zijn.
2. Persoonlijk contact en ontmoeting eerst.
3. De medewerker is ons belangrijkste "communicatiemiddel".
4. We maken werk van het binden en boeien van jong talent.
5. We denken met PRM over organisatiegrenzen heen.
6. We zetten in op groei van vertrouwen en betrokkenheid binnen én buiten de organisatie.
7. We bouwen aan een competentiebank, een linked-data bank en een social networkbank van en voor de samenleving.
8. Communicatie gaat over verbinden van belangen en waarden, bevorderen van contact en bouwen van relaties.
9. Onze data herbruikbaar en toegankelijk voor de samenleving.
10. We ontwikkelen circulair personeelsbeleid (elk einde is een nieuw begin).

Inmiddels is ook fase 2 gestart: "het verankeren van de visie/het verandertraject en de daarbij behorende acties". Het verankeren van de PRM visie betekent dat Venlo werkt aan:

- het organisatorisch verankeren van de PRM visie in de organisatie en daarbuiten;
- het afronden van gestarte pilotprojecten en het opstarten van projecten, inclusief het vieren van successen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het Young Talent Program;
- het organiseren van de dialoog, zowel binnen als buiten de organisatie ten behoeve van de uitwerking van de PRM visie;
- het als kompas laten dienen van de PRM visie voor initiatieven uit de organisatie.

Huisvesting

Verhuizing naar nieuw stadskantoor

In augustus 2016 hebben we als organisatie onze intrek genomen in het nieuwe stadskantoor. Deze verhuizing is naar tevredenheid verlopen. Iedereen is inmiddels gewend aan het kantoor en het flexwerken. De goede voorbereiding, zowel mentaal als digitaal, is een goede basis voor deze verandering geweest. Door minder verspreid gehuisvest te zijn, merken we dat de lijnen weer korter worden. We komen elkaar weer tegen op de werkvloer en hebben meer contact met de burger door het publieke dienstverlening op de begane grond en het vergadercentrum op de eerste verdieping.

Ontwikkelingen in formatie en bezetting

Tabel 1: Ontwikkeling formatie en bezetting 2016 in fte

31-12-2015		31-12-2016	
Formatie	Bezetting	Formatie	Bezetting
956	925	962	921

* De formatie en bezetting is exclusief het bestuur en griffie (formatie 11 fte, bezetting 12 fte)

Ontwikkeling formatie 2016

De ontwikkeling in formatie 2016 kenmerkt zich voornamelijk door mutaties ten gevolge van besluitvorming inzake de bouwopdracht 2014-2017 en het nieuwe formatieplan decentralisaties.

Totale bezetting

De totale reguliere bezetting per 31 december 2016 bedraagt 921 fte. Naast deze reguliere bezetting kent Venlo een bezetting van 12 fte personeel die we als gemeente hebben overgenomen (onder andere voormalig ID-ers en medewerkers Kunstencentrum). De kosten hiervan worden separaat begroot.

Gezien de organisatieontwikkeling en de veranderingen die we daarbij voor ogen hebben wordt er bewust gestuurd om een gedeelte van de formatie niet structureel te bezetten met vast personeel.

Personeelsbegroting

Ontwikkeling Personeelsbegroting

In 2016 zijn de budgetten in de Personeelsbegroting geactualiseerd op basis van genomen begrotingsbesluiten. Het betreft hier primair de verwerking van het definitieve formatieplan 3D en loonkostenindexering van de budgetten. De Personeelsbegroting voor de afdelingen wordt in 2016 gekenmerkt door verdere afbouw van formatie in fte en budget conform vastgestelde bouwopdracht 2014 - 2017 en het formatieplan decentralisaties.

Resultaat Personeelsbegroting 2016

In onderstaande tabel wordt het saldo op de Personeelsbegroting gepresenteerd. Dit is een saldo van het totaal aan begrote personele lasten en baten ten opzichte van de gemaakte kosten (realisatie) ten laste van de Personeelsbegroting. Het saldo bedraagt per 31 december 2016 0,97 mln. negatief. Per 1 januari 2017 wordt op basis van CAO afspraken het individueel keuzebudget (IKB) ingevoerd bij gemeenten. Hierdoor is er sprake van een éénmalige last van 7 maanden vakantiegeld vanuit het jaar voorafgaand aan de invoering van het IKB. Dit betekent voor 2016 een éénmalige extra last van 7 maanden vakantiegeld.

In 2016 is gezien deze relatief hoge incidentele last voor de invoering van het IKB en het te verwachten nadeel op projecten en grondexploitaties gestuurd op een flexibele schil in combinatie met het inzetten van beschikbare dekking ten gunste van de Personeelsbegroting daar waar er in de organisatie extra personele capaciteit is geleverd. Dit ten einde het geprognosticeerde tekort in de Vorap en Finrap te verkleinen. Het resultaat op de Personeelsbegroting exclusief de eenmalige IKB last is derhalve € 1,05 mln. positief en kan worden verklaard aan de hand van onderstaande toelichtingen:

- het niet structureel bezetten van formatieplaatsen en het hanteren van een noodzakelijke flexibele schil in relatie tot verdere afbouw van structurele formatie conform bouwopdrachten. Hierdoor zijn (wettelijke) taken op het gebied van informatieveiligheid, digitale archivering, ict infrastructuur, integriteitsbeleid en excellente dienstverlening vertraagd;
- het niet kunnen toerekenen van personeelskosten aan projecten gezien het feit dat een aantal investeringen niet conform planning zijn uitgevoerd. Een toelichting op deze investeringen is elders in de jaarrekening opgenomen. Door deze vertraging is het nadeel op projecten en grondexploitaties afgerond € 2,0 mln. negatief;
- het meer dan in de Finrap prognose aangegeven toerekenen van kosten voor personele inzet (loonkosten en inhuur) aan organisatie- en afdelingsproducten (bijv beschikbare middelen met betrekking tot organisatie ontwikkeling € 0,65 mln. & loonkostenindexering).

De incidentele lasten met betrekking tot de invoering van het individueel keuzebudget (IKB) bedragen € 2,02 mln negatief.

Personeelsbegroting per 31 december 2016

Bedragen * € 1.000.000

Venlo	FTE		Loonkosten		Personeelsgebonden		Totaal		Saldo
	Formatie	Bezetting	Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie	Saldo
Bestuur	11	12	2,08	2,07	0,03	0,00	2,11	2,07	0,04
Afdelingen	962	921	64,86	64,58	3,53	2,80	68,39	67,38	1,01
Subtotaal	973	933	66,94	66,65	3,56	2,80	70,50	69,45	1,05
Individueel Keuzebudget									-2,02
Totaal									-0,97

Reguliere inhuur.

Reguliere inhuur is inhuur om onze reguliere taken te kunnen uitvoeren. Indien voor de uitvoering van deze reguliere taken inhuur nodig is, dan gaat het daarbij om de vervanging van personen in verband met ziekte, het opvangen van piekbelastingen of vacatures die nog niet ingevuld zijn, met andere woorden de flexibele schil. De realisatie van de totale reguliere inhuur bedraagt per 31 december € 6,8 miljoen. De realisatie van de totale inhuur (specifiek en regulier) bedraagt ultimo 2016 € 9,1 miljoen.

Het percentage reguliere inhuur ten opzichte van de Personeelsbegroting voor 2016 bedraagt 9,7%. Dit is op zich een overschrijding van de door de Raad voor 2016 vastgestelde norm van 8% voor reguliere inhuur. Deze overschrijding kan verklaard worden op basis van onderstaande toelichting. In 2016 is door de Gemeente Venlo ingezet op een intensief organisatieontwikkeltraject met als uiteindelijk effect een reductie van de omvang van het management. Dit heeft in 2016 op een aantal plekken in de organisatie geleid tot tijdelijke inhuur op teamleidersposities. Verder is sprake van een aantal lastig vervulbare vacatures waarvoor incidenteel reguliere capaciteit is ingehuurd en is vanuit gewenste verbetering in de administratieve kwaliteit en snelheid van de dienstverlening besloten om extra capaciteit in te zetten op name backoffice activiteiten in het sociaal domein.

Beleidsindicatoren bedrijfsvoering

Vanaf het begrotingsjaar 2017 zijn gemeenten verplicht de effecten van beleid toe te lichten door een vaste set beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en de jaarrekening. De meeste van deze indicatoren zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl, onder het dashboard "Besluit Begroting en Verantwoording". Dat geldt niet voor de beleidsindicatoren op het gebied van

bedrijfsvoering. Hiervoor is geen landelijke bron beschikbaar. Deze indicatoren zijn gebaseerd op eigen gemeentelijke informatie.

Hoewel we pas vanaf de begroting 2017 verplicht zijn deze indicatoren te presenteren, zien wij voldoende meerwaarde om ook al in de jaarrekening 2016 inzicht te verschaffen in de bedrijfsvoeringsindicatoren.

In deze paragraaf worden deze beleidsindicatoren gepresenteerd en nader toegelicht.

Beleidsindicatoren bedrijfsvoering	2015	2016	2016
	Rekening	Begroting	Rekening
1. Formatie: aantal fte per 1.000 inwoners	9,5	9,6	9,5
2. Bezetting: aantal fte per 1.000 inwoners	9,2	9,4	9,1
3. Kosten reguliere inhuur als % van totale loonsom*	9,5%	8%	9,7%
4. Overhead; % van totale lasten**	NTB	NTB	NTB
5. Apparaatskosten per inwoner	€ 834,02	€ 873,75	€ 881,26

* tot en met 2016 wordt de reguliere inhuur gerelateerd aan de totale loonsom. Met ingang van 2017 wordt de totale inhuur gerelateerd aan de totale loonsom, conform BBV en aangenomen amendement Programmabegroting 2017-2020.

**de omvang overhead conform definitie BBV is pas met ingang van de begroting 2017 te bepalen.

1+2 Formatie en bezetting

De gepresenteerde fte's zijn exclusief formatie en bezetting van B&W, Raad en Raadsgriffie. In de formatie wordt geen expliciet onderscheid gemaakt tussen fte formatie werken voor derden (bijvoorbeeld Werkplein Venlo-Venray) en fte formatie van Venlo zelf.

3. Externe inhuur

De kosten van de totale reguliere inhuur op organisatieniveau mogen niet meer bedragen dan 8% van de personele lasten. De personele lasten worden hierbij gelijk gesteld aan het totaal van de laatst vastgestelde PersoneelsKostenBegroting (begrotingsbehandeling 4 november 2016, amendement Specifieke & reguliere inhuur 2017-2020). Een verklaring met betrekking tot de relatief hoge reguliere inhuur voor 2016 is opgenomen in de toelichting op de Personeelsbegroting.

4. Overhead

Onder de overheadkosten vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Met het primair proces worden de activiteiten bedoeld die rechtstreeks een bijdrage leveren aan de totstandkoming van de producten en diensten voor onze burgers en bedrijven.

Het inzichtelijk maken van de overhead is nieuw en volgt uit de vernieuwing van het BBV (met ingang vanaf 2017). De begroting en rekening van 2016 zijn nog niet zodanig opgebouwd dat de overhead te herleiden is volgens de voorgeschreven definitie. Om deze reden is dit kengetal niet opgenomen in voorgaande tabel. De komende jaren kunnen we op basis van ervaringscijfers en vergelijking met andere gemeenten een inhoudelijke analyse maken van de uitkomsten van deze indicator.

5. Apparaatskosten

De apparaatskosten bestaan uit de loonkosten voor het ambtelijk apparaat, de inhuur en de totale kosten voor overhead (zoals huisvesting en ICT). Kosten voor diensten die zijn uitbesteed, zoals de belastingsamenwerking BSGW vallen niet onder de apparaatskosten. Gemeenten die veel diensten uitbesteden hebben dan ook naar verwachting relatief lage apparaatskosten ten opzichte van gemeenten met weinig uitbestede taken. De apparaatskosten per inwoner ten opzichte van 2015 worden met name veroorzaakt door de hogere salariskosten en kosten voor ingehuurd personeel..

3.8

3.8.1

Maatschappelijke partners

Inleiding

De gemeente heeft een deel van de uitvoering van haar gemeentelijk beleid ondergebracht bij zogenaamde verbonden partijen. Deze partijen spelen een belangrijke rol bij de realisatie van de gemeentelijke doelstellingen. De gemeente blijft echter wel verantwoordelijk voor het realiseren van het beleid en de gemeentelijke doelstellingen.

Wat zijn verbonden partijen?

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft.

Van een bestuurlijk belang is sprake indien de gemeente rechtstreeks invloed heeft op de besluitvorming binnen de verbonden partij, bijvoorbeeld door een zetel in het bestuur en/of door stemrecht.

Van een financieel belang is sprake als de gemeente middelen aan de verbonden partij ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van die partij of wanneer financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de gemeente.

Wat zijn maatschappelijke partners?

Gemeente Venlo heeft het aandachtsgebied omtrent verbonden partijen verruimd met gesubsidieerde instellingen die een belangrijke unieke maatschappelijke functie vervullen (zonder dat de gemeente hierin een bestuurlijk belang heeft). Dit omdat de gemeente zich ook bij deze laatste instellingen op enig moment gedwongen zal zien om in het algemeen belang bij te springen als deze instellingen in de problemen komen.

Binnen de gemeente is daarom het ruimere begrip 'maatschappelijke partner' in het leven geroepen, waarmee wordt bedoeld: een verbonden partij of een gesubsidieerde instelling die een belangrijke unieke functie vervult.

Voor- en nadelen van samenwerkingsverbanden

De gemeente kan diverse redenen hebben om samen te werken met een maatschappelijke partner. Zo kan een gemeente samenwerken om bijvoorbeeld schaal- en efficiencyvoordelen te bereiken, kennis te delen, risico's te spreiden of om een maatschappelijk initiatief te ondersteunen.

Aan de andere kant brengt samenwerken ook risico's met zich mee. Ondanks dat de gemeente een deel van de uitvoering van haar beleid bij een partner heeft ondergebracht, blijft zij wel verantwoordelijk voor het uitgevoerde beleid.

Daardoor kan de gemeente aanzienlijke maatschappelijke, financiële en fiscale risico's lopen wanneer een partner in financiële problemen komt of zijn taken niet

goed uitvoert. De gemeente heeft daarom een controlerende taak op het bepaalde beleid.

Om de controlerende taak van de gemeente te kunnen uitvoeren, is het van belang om de risico's van maatschappelijke partners in beeld te hebben. Deze paragraaf heeft tot doel deze taak te ondersteunen.

3.8.2 Totaal overzicht maatschappelijke partners

De maatschappelijke partners waarmee de gemeente Venlo op peildatum 31-12-2016 samenwerkt, zijn te vinden in onderstaande tabel:

Nr.	Categorie	Naam	Rechtsvorm
1	Zwaar	Belastingensamenwerking Gemeenten en Waterschappen Limburg (BsGW)	1. Gemeenschappelijke regeling
2	Zwaar	Veiligheidsregio Limburg-Noord	1. Gemeenschappelijke regeling
3	Zwaar	Venlo GreenPark	1. Gemeenschappelijke regeling
4	Zwaar	Gemeenschappelijke regeling WAA	1. Gemeenschappelijke regeling
5	Zwaar	Omnibuzz	1. Gemeenschappelijke regeling
6	Licht	Gemeenschappelijke regeling Maasveren Limburg Noord	1. Gemeenschappelijke regeling
7	Licht	Afvalsamenwerking Limburg (ASL)	1. Gemeenschappelijke regeling
8	Licht	ICT samenwerkingsverband Noord- en middenlimburg	1. Gemeenschappelijke regeling
9	Licht	Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein Limburg-Noord	1. Gemeenschappelijke regeling
10	Zwaar	C.V. Trade Port Noord	2. Venootschap
11	Zwaar	C.V. Werklandontwikkelingsmaatschappij Klavertje 4 (DCGV) NV	2. Venootschap
12	Zwaar	Exploitatiemaatschappij Villa Flora BV	2. Venootschap
13	Licht	CBL Venootschap	2. Venootschap
14	Licht	Claim Staat Venootschap Amsterdam BV	2. Venootschap
15	Licht	Enexis Holding	2. Venootschap
16	Licht	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.	2. Venootschap
17	Licht	Verkoop Venootschap	2. Venootschap
18	Licht	Vordering op Enexis	2. Venootschap
19	Licht	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)	2. Venootschap
20	Licht	Waterleidingmaatschappij Limburg (WML)	2. Venootschap
21	Licht	Bodemzorg Limburg	2. Venootschap
22	Licht	B.V. Werklandontwikkelingsmaatschappij Klavertje 4 (DCGV)	2. Venootschap
23	Zwaar	Spring Kinderopvang	3. Stichting
24	Zwaar	Theater de Maaspoort	3. Stichting
25	Zwaar	Omroep Venlo	3. Stichting
26	Licht	Leisureport	3. Stichting
27	Licht	Venlo Partners	3. Stichting
28	Licht	Stichting Akkoord! primair openbaar	3. Stichting
29	Licht	Grenswerk	3. Stichting
30	Licht	Kunstencentrum Venlo	3. Stichting
31	Licht	Openbare bibliotheek Venlo	3. Stichting
32	Licht	Grenspark Maas-Swalm-Nette / Naturpark Maas-Schwalm-Nette	4. Overig
33	Licht	Regio Venlo	4. Overig
34	Licht	Euregio Rijn-Maas-Noord	4. Overig

Meer achtergrondinformatie over bovenstaande partners is te vinden in de digitale bijlage maatschappelijke partners. Deze is geplaatst op internet en bereikbaar via navolgende link: <https://www.venlo.nl/middelen>

De verantwoordelijke afdeling maakt zelf onderscheid in zware en lichte maatschappelijke partners.

Indien gemeente Venlo een verhoogd risico loopt bij een verbonden partij, dan is dit opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement. De volgende verbonden partijen zijn in de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement als risico aangemeld:

- Gemeenschappelijke regeling WAA (risico 2)
- Veiligheidsregio Limburg-Noord (risico 13)
- Omroep Venlo (risico 17)
- BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo, nieuwe verbonden partij per 1-2-2017 (risico 23)

Een toelichting op deze risico's is te vinden in bijlage XI.

Jaarrekening 2016

4 Overzicht van baten en lasten en de toelichting

De accountant geeft de controleverklaring af over de jaarrekening. Het digitaal bijlagenboek maakt hier onderdeel van uit. De bijlagen II "Bijlagenboek reserves en voorzieningen" en X "Maatschappelijke Partners" uit het digitaal bijlagenboek zijn onderdeel van de accountantscontrole.

Tabel 1: Financieel resultaat 2016

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	357.769	379.730	385.418	101%	5.688
Lasten	360.186	380.421	399.665	105%	-19.244
Totaal saldo baten en lasten	-2.417	-691	-14.246	2063%	-13.556
Onttrekkingen aan reserves (baten)	11.659	16.651	26.221	157%	9.570
Toevoegingen aan reserves (lasten)	9.241	15.986	21.588	135%	-5.602
Totaal saldo verrekening met reserves	2.417	666	4.633	696%	3.967
Totaal resultaat		-25	-9.614		-9.589

4.1 Baten en lasten in de jaarrekening per programma

Wij sluiten het jaar 2016 af met een negatief rekeningresultaat van € 9,6 miljoen.

In deze paragraaf worden de verschillen groter dan € 100.000 op programmaniveau toegelicht. Het betreft hier het verschil tussen de rekening en de begroting na wijziging.

Afwijkingen in uren en kapitaallasten

Tussen de programma's kunnen onderling financiële resultaten ontstaan doordat er meer of minder uren van medewerkers worden toegerekend dan begroot. Indien sprake is van grote verschuivingen, wordt dit aangegeven bij desbetreffende programma.

Het totale resultaat op de kapitaallasten wordt in paragraaf 4.4 centraal toegelicht. Daar waar binnen een programma grote afwijkingen op kapitaallasten zijn ontstaan als gevolg van aanpassingen in uitvoering van specifieke projecten, worden deze afzonderlijk benoemd.

4.1.1 Bestuur & Publieke dienstverl.

Programma 01 bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	6.342	6.012	5.438	90%	-574
Lasten	18.392	17.902	17.764	99%	138
Saldo baten en lasten	-12.050	-11.890	-12.326	104%	-436
Onttrekkingen aan reserves (baten)		97	32	33%	-65
Toevoegingen aan reserves (lasten)			100		-100
Saldo verrekening met reserves		97	-67	-70%	-164
Totaal resultaat programma 01	-12.050	-11.793	-12.394	105%	-601

- Voorziening wethouderspensioenen

Op basis van actuariële berekeningen is ca. € 0,8 miljoen toegevoegd aan de voorziening pensioenkosten wethouders.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2016 na wijz.			Rekening 2016			Vershil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Res.Regionaal werkbedrijf	32		32	32		32			
Res.Reg.Samenwerkingsverbanden	65		65		100	-100	-65	-100	-164
Programma 01	97		97	32	100	-67	-65	-100	-164

Het voordelig saldo op het product "werken voor derden" wordt conform raadsbesluit voor zover het de gemeente Venray betreft toegevoegd aan de reserve Regionale Samenwerkingsverbanden.

4.1.2 Openbare orde en Veiligheid

Programma 02		bedragen x €1.000				
	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Verschil	
Baten	26	116	97	84%	-18	
Lasten	10.538	10.582	10.242	97%	340	
Saldo baten en lasten	-10.512	-10.466	-10.144	97%	322	
Onttrekkingen aan reserves (baten)						
Toevoegingen aan reserves (lasten)						
Saldo verrekening met reserves						
Totaal resultaat programma 02	-10.512	-10.466	-10.144	97%	322	

- *Financiële meevaller brandweezorg*
 Het voordeel op dit programma ontstaat met name in de brandweezorg. Zoals aangekondigd in de FinRap 2016 heeft de Veiligheidsregio Limburg-Noord besloten om de lasten van de invoering van het Individueel Keuzebudget op te vangen vanuit de eigen reserves in plaats van deze door te berekenen aan de gemeenten. Dit besluit resulteert in een incidenteel voordeel voor Venlo van € 0,2 miljoen.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2016 na wijz.			Rekening 2016			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Programma									

4.1.3 Participatie & werkgelegenheid

Programma 03		bedragen x €1.000				
	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil	
Baten	41.816	47.398	47.552	100%	155	
Lasten	80.830	86.170	86.494	100%	-324	
Saldo baten en lasten	-39.015	-38.772	-38.942	100%	-170	
Onttrekkingen aan reserves (baten)	487	613	306	50%	-307	
Toevoegingen aan reserves (lasten)	457	557	557	100%		
Saldo verrekening met reserves	30	56	-251	-449%	-307	
Totaal resultaat programma 03	-38.985	-38.716	-39.193	101%	-476	

- € 2,4 miljoen meer uitgaven aan WAA, dekking vanuit Budgettair Kader Sociaal Domein

De WAA heeft over 2016 een tekort van € 4,3 miljoen. Dit tekort vangt de WAA deels vanuit eigen reserves op, voor het overige deel wordt dit doorbelast naar de deelnemende gemeenten. Het aandeel van Venlo in dit tekort is € 2,4 miljoen.
- Armoedebeleid / bijzondere bijstand statushouders € 0,4 miljoen nadelig

De kosten bijzondere bijstand lopen jaarlijks op doordat er steeds meer mensen onder bewindvoering komen te staan. De kantonrechter beslist of er een bewind wordt toegekend. In veel gevallen worden de kosten voor bewind via de bijzondere bijstand vergoed (afhankelijk van de financiële situatie van de onder bewindgestelde). De vergoeding voor bewindvoeringskosten zijn een grote post binnen het armoedebeleid.

Aan nieuwe statushouders is in 2016 € 0,4 miljoen uitgekeerd. Dit is voornamelijk bijzondere bijstand voor de inrichting van hun nieuwe woning.
- Doorbetaling Bonusuitkering WSW 2014 (€ 0,2 miljoen, gedekt vanuit geormerkte Rijksmiddelen)

Eind 2016 is de Bonusuitkering WSW 2014 ontvangen. Deze bonus ter stimulering van Begeleid Werken komt rechtstreeks toe aan de WAA en is derhalve ook meteen doorbetaald.

- *Inkomensondersteuning € 0,1 miljoen nadelig.*

Het budget voor inkomensondersteuning wordt op grond van de verdeelsystematiek van het Rijk objectief bepaald. Volgens het model is het budget toereikend voor 2.975 uitkeringen. In werkelijkheid werden begin 2016 3.257 uitkeringen verstrekt. Vanwege de gunstige ontwikkeling van het bijstandsbestand wordt het verschil tussen het aantal uitkeringen dat we daadwerkelijk verstrekken en het aantal uitkeringen volgens het model kleiner. Landelijk is het aantal bijstandsuitkeringen tot en met het derde kwartaal van 2016 gestegen met 2,11%. In Venlo is het bestand in dezelfde periode gedaald met 0,64%. Deze ontwikkeling heeft er voor gezorgd dat het tekort kleiner is dan verwacht.

Aan nieuwe statushouders is in 2016 ruim € 700.000 inkomensondersteuning verstrekt. Dit bedrag maakt een onderdeel uit van het totaal bedrag dat is uitgegeven aan inkomensondersteuning. Daarnaast zijn de uitkeringen voor jongeren (voorheen UNI) ten laste gebracht van het product inkomensondersteuning. In het verleden werd een deel van de kosten van UNI-uitkeringen (rechtmatig) ten laste gebracht van het re-integratiebudget. Desondanks is het tekort kleiner dan verwacht en kleiner dan in 2015.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2016 na wijz.			Rekening 2016			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Res. Arbeidsmarktbel.regio	261	100	161	92	100	-8	-169		-169
Res. Decentralisaties				97		97	97		97
Res.Regionaal werkbedrijf	352	457	-105	117	457	-340	-235		-235
Programma 03	613	557	56	306	557	-251	-307		-307

4.1.4 Zorg en Welzijn

Programma 04						bedragen x €1.000
	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Verschil	
Baten	3.927	9.013	9.242	103%	229	
Lasten	120.530	129.901	139.896	108%	-9.995	
Saldo baten en lasten	-116.603	-120.888	-130.654	108%	-9.766	
Onttrekkingen aan reserves (baten)	111	6.350	12.672	200%	6.322	
Toevoegingen aan reserves (lasten)		4.715	5.809	123%	-1.094	
Saldo verrekening met reserves	111	1.636	6.863	420%	5.228	
Totaal resultaat programma 04	-116.491	-119.252	-123.790	104%	-4.538	

Het totale financiële resultaat na verrekening met de reserves bedraagt -/- € 4,5 miljoen op dit programma. Bij de verrekening met de reserves is uiteraard rekening gehouden met de vastgestelde kaders omtrent de reserve Decentralisaties en Beschermd wonen.

- *Eigen bijdragen*
Bij de baten zijn er voor 0,3 miljoen meer inkomsten uit eigen bijdragen. Dit is een gevolg van de herstelactie van inning eigen bijdragen.
- *Huishoudelijke hulp toelage (HHT)*
De lasten voor de Huishoudelijke hulp toelage vallen voor 2016 € 2,7 miljoen lager uit vanwege een kleiner aantal deelnemers dan verwacht. De HHT-regeling is door het rijk eind 2016 beëindigd.
- *Algemene voorzieningen WMO en Jeugd*
Op het onderdeel tegemoetkoming ziektekosten is een onderbesteding ontstaan van € 0,6 miljoen als gevolg van de bijsturing naar aanleiding van de prognose in de VoRap.

- *Beschermd wonen*

Voor Beschermd Wonen is € 2,7 miljoen meer uitgegeven dan begroot. Voor € 1,5 zijn dit hogere huisvestingsvergoedingen aan zorginstellingen conform landelijke afspraken. Voor € 1,2 miljoen zijn dit extra zorgkosten als gevolg van meer cliënten.

- *Maatwerk Jeugd*

Er is € 33,5 miljoen uitgegeven aan maatwerk jeugd. Hierin zit € 1,5 miljoen aan nagekomen uitgaven van 2015, dus voor het kalenderjaar 2016 is er € 32 miljoen uitgegeven. In 2015 was dit € 29,5 miljoen, dus in 2016 is er € 2,5 miljoen meer uitgegeven. Dit is een gevolg van een groter aantal jongeren met zorg. In vergelijking met de begroting is er een overschrijding van € 10,5 miljoen. In de Finrap was hiervoor € 5,9 miljoen geraamd. De overige overschrijding kwam in april 2017 naar voren bij de eindafrekeningen met zorgaanbieders over 2016. Daarbij bleek dat veel jeugdzorg trajecten gebaseerd op rechtstreekse verwijzingen van huisartsen niet in beeld waren.

- *Maatwerk WMO*

Op maatwerk WMO is er in 2016 nagenoeg evenveel uitgegeven als in 2015.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2016 na wijz.			Rekening 2016			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Res. Sam fonds	26		26	26	42	-17		-42	-42
Res. Vrouwenopvang	54		54	6		6	-48		-48
Res. Decentr. uitk. vro	143		143	101		101	-42		-42
Res. Decentralisaties		4.715	-4.715	7.406	4.715	2.691	7.406		7.406
Res. Huishoudelijke Hulp Toelag	1.302		1.302	306	1.052	-746	-996	-1.052	-2.047
Res. Beschermd wonen	4.715		4.715	4.715		4.715			
Res. Cum. afschrijving activa	111		111	113		113	1		1
Programma 04	6.350	4.715	1.636	12.672	5.809	6.863	6.322	-1.094	5.228

De toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve Decentralisaties en de reserve Bescherm Wonen zijn niet begroot. Conform het genomen besluit bij de instelling van deze reserves worden zowel positieve als negatieve saldi op deze producten binnen het vierkant van de decentralisaties verrekend met de reserves.

Er is een kleinere toevoeging aan de reserve Huishoudelijke hulp toelage voor de regio-gemeenten gerealiseerd dan vooraf begroot doordat het Venlose deel van de reserve Huishoudelijke Hulp Toelage aan de reserve decentralisaties is toegevoegd.

4.1.5 Onderwijs en Jeugd

Programma 05		bedragen x €1.000				
	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil	
Baten	3.153	4.391	4.500	102%	109	
Lasten	14.598	15.787	16.326	103%	-538	
Saldo baten en lasten	-11.445	-11.396	-11.825	104%	-429	
Onttrekkingen aan reserves (baten)	148	148	148	100%		
Toevoegingen aan reserves (lasten)						
Saldo verrekening met reserves	148	148	148	100%		
Totaal resultaat programma 05	-11.297	-11.248	-11.677	104%	-429	

- *Nadeel op huisvesting Primair Onderwijs van € 0,4 miljoen*
De afwijking ontstaat met name door een nadeel op de huisvesting van Primair Onderwijs. Oorzaken hiervoor zijn de OZB en een desinvestering. De OZB is hierbij de grootste component en betreft onder andere de Startbaan, de Zuidstroom en de Talentencampus. Conform de onderwijswetgeving vergoed de gemeente de aanslagen OZB die aan de schoolbesturen worden opgelegd.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2016 na wijz.			Rekening 2016			Vershil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Res. Cum.afschrijving activa	148		148	148		148			
Programma 05	148		148	148		148			

De onttrekking uit de reserve cumulatieve afschrijving activa heeft plaatsgevonden conform begroting en behoeft daardoor geen nadere toelichting.

4.1.6 Economie en Toerisme

Programma 06		bedragen x €1.000				
	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil	
Baten	3.619	10.452	14.930	143%	4.477	
Lasten	7.203	13.746	17.415	127%	-3.669	
Saldo baten en lasten	-3.584	-3.294	-2.486	75%	808	
Onttrekkingen aan reserves (baten)	350	505	565	112%	60	
Toevoegingen aan reserves (lasten)			388		-388	
Saldo verrekening met reserves	350	505	177	35%	-328	
Totaal resultaat programma 06	-3.234	-2.788	-2.309	83%	480	

- *Versterking Kennisinfrastructuur (€ 0,1 miljoen voordelig) en bevorderen toerisme (€ 0,1 miljoen)*
Om het geprognosticeerde gemeentebrede nadeel in de FinRap te verminderen zijn activiteiten getemporeerd hetgeen tot een incidenteel financieel voordeel op de budgetten voor versterking van Kennisinfrastructuur en bevorderen van toerisme leidt van € 0,2 miljoen.
- *Trade Port Noord*
Op basis van de liquiditeitsbehoefte van TPN zijn de rentelasten en -opbrengsten van de kredietfaciliteit ca. € 0,2 miljoen lager dan geraamd.
- *Trade Port West*
Na een langdurige invorderingsprocedure is in de grex TPW alsnog een exploitatiebijdrage van € 0,3 miljoen ontvangen in de vorm van baatbelasting (plus invorderingsrente).
- *Grondexploitaties*
Daarnaast zijn er budgettair neutrale afwijkingen (inclusief verrekening met reserves) met betrekking tot de grondexploitaties. De grondexploitaties zijn separaat toegelicht in bijlage IX.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2016 na wijz.			Rekening 2016			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Res. Depend.Uni. Maastricht	500		500	500		500			
Res.Regionaal werkbedrijf	5		5	5		5			
Winst/verliesneming				60	388	-328	60	-388	-328
Programma o6	505		505	565	388	177	60	-388	-328

De grondverkoop aan Holland Casino is alsnog in 2016 gerealiseerd. Dit leidt tot een hogere toevoeging aan de algemene grondreserve van ca. € 0,3 miljoen.

4.1.7

Sport- en Cultuurbevordering

Programma 07

bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	2.812	3.206	3.074	96%	-132
Lasten	11.954	12.079	11.914	99%	165
Saldo baten en lasten	-9.141	-8.873	-8.840	100%	33
Onttrekkingen aan reserves (baten)	32	32	32	100%	
Toevoegingen aan reserves (lasten)	75				
Saldo verrekening met reserves	-43	32	32	100%	
Totaal resultaat programma 07	-9.184	-8.841	-8.808	100%	33

- *Binnensportaccommodaties*

Zoals gemeld bij de Finrap 2016 is er op Binnensportaccommodaties sprake van een overschrijding van de uitgaven van € 0,3 miljoen. Deze overschrijding wordt veroorzaakt doordat de energiekosten van zwembad De Wisselag over de periode 2013 tot en met 2015 pas in 2016 in rekening zijn gebracht. Voor 2017 is de verwachting dat de begroting voor de energiekosten toereikend is.

- *Buitensportaccommodaties*

Op Buitensportaccommodaties is zowel sprake van lagere inkomsten van € 0,1 miljoen als lagere uitgaven van € 0,4 miljoen. De verminderde huurinkomsten worden voor het grootste gedeelte veroorzaakt door een interne herverdeling van kosten, waarbij de begrote huuropbrengsten met € 0,1 miljoen zijn verhoogd. Deze verhoging is echter niet gevolgd door een besluit om de huurtarieven te verhogen zodat de verhoging van de huuropbrengsten niet is 'doorberekend'.

De onderschrijding van de uitgaven wordt veroorzaakt doordat een voorgenomen versnelde afschrijving (kapitaallasten) niet is geëffectueerd. Hierdoor is het resultaat met hetzelfde bedrag verbeterd.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2016 na wijz.			Rekening 2016			Vershil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Res. Cum.afschrijving activa	32		32	32		32			
Programma 07	32		32	32		32			

4.1.8 Ontwikkeling Centrumstad

Programma o8

bedragen x €1.000

	Begroting	Begroting na	Rekening	%	Verschil
	voor wijziging 2016	wijziging 2016	2016		
Baten	6.599	7.472	7.077	95%	-394
Lasten	16.371	18.254	18.594	102%	-340
Saldo baten en lasten	-9.772	-10.783	-11.517	107%	-735
Onttrekkingen aan reserves (baten)	125	161	161	100%	
Toevoegingen aan reserves (lasten)	4.001	3.991	3.991	100%	
Saldo verrekening met reserves	-3.876	-3.830	-3.830	100%	
Totaal resultaat programma o8	-13.648	-14.612	-15.347	105%	-735

- *Grondexploitaties*

Er zijn budgettair neutrale afwijkingen (inclusief verrekening met reserves) met betrekking tot de grondexploitaties. De grondexploitaties zijn separaat toegelicht in bijlage IX.

- *Overig*

Betreft afboeking ad. € 545.000 van een op de balans opgenomen actief voor een inmiddels verwijderde houten brug en parkeerterrein bij voormalige locatie Kop van Weerd. In het verleden is hier ten onrechte niet op afgeschreven.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2016 na wijz.			Rekening 2016			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Res. Kazerne vervroegde afschr		3.991	-3.991		3.991	-3.991			
Res. Kwal.imp.binnenstad	36		36	36		36			
Res. Cum.afschrijving activa	125		125	125		125			
Programma o8	161	3.991	-3.830	161	3.991	-3.830			

4.1.9

Verkeer en Bereikbaarheid

Programma 09		bedragen x €1.000				
	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil	
Baten	8.529	8.241	6.367	77%	-1.874	
Lasten	7.353	6.984	7.326	105%	-342	
Saldo baten en lasten	1.176	1.257	-959	-76%	-2.217	
Onttrekkingen aan reserves (baten)						
Toevoegingen aan reserves (lasten)		51		0%	51	
Saldo verrekening met reserves		-51		0%	51	
Totaal resultaat programma 09	1.176	1.206	-959	-80%	-2.165	

- *Parkeervoorzieningen (€ 2,3 miljoen nadelig)*

De opbrengsten en de kosten van het parkeren zijn in 2016 anders verlopen dan verwacht. Door de sluiting van 2 parkeergarages, de aanleg van extra straatparkeerplaatsen en opening van parkeergarage Maaswaard hebben voor een flinke verschuiving gezorgd. Door de sluiting van de parkeergarages is een deel van de bezoekers naar de Maasboulevard uitgeweken en deels verplaatst naar straatparkeerplaatsen. In de Finrap hebben we u reeds geïnformeerd over de aanstaande verschuiving in opbrengsten en kosten en is de prognose bijgesteld met € 2,8 miljoen nadelig. Gedurende het jaar is scherp gestuurd op zo goed mogelijk faciliteren van de bezoekers van onze stad. Gastvrijheid stond hoog op de agenda. Er is minder streng gehandhaafd en er zijn extra maatregelen ingezet zoals verkeersregelaars en gratis pendelbussen. Er zijn zoals verwacht minder opbrengsten in parkeergarages en handhaving en meer opbrengsten voor straatparkeren. Voor de reguliere kosten zijn er minder kosten gemaakt, maar daar tegenover staat dat er meer kosten zijn gemaakt voor alle tijdelijke maatregelen, zoals de aanleg van tijdelijke parkeerplaatsen. Maar ook zijn er extra kosten gemaakt specialistische inhuur, voor het onderzoeken van de bouwkundige staat van de parkeergarages en voor de marktconsultatie voor het vervreemden van het parkeervastgoed. In totaal is er voor parkeervoorzieningen een resultaat van € 0,5 miljoen minder nadelig ten opzichte van de prognose FinRap 2016. Dit komt met name door een positief resultaat op straatparkeren.

- *Bereikbaarheid en verkeersveiligheid stad en regio (€ 0,2 miljoen voordelig)*
 In 2016 was er sprake van een onderuitputting van de kapitaallasten als gevolg van vertraging in de uitvoering van de Multimodale Ontwikkeling (Railterminal en Uitbreiding Industriehaven). Daarnaast heeft het temporiseren van activiteiten naar aanleiding van het gemeentebrede geprognosticeerde tekort bij FinRap 2016 geleid tot een voordeel op dit product.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2016 na wijz.			Rekening 2016			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Egal.res.Fonds.havengelden		51	-51				51		51
Programma 09		51	-51				51		51

De onttrekking aan de reserve MFA Arcen en Velden is gerealiseerd conform begroting en behoeft hierdoor geen nadere toelichting.

Bij FinRap 2015 werd verwacht dat de meevallers in havengelden ongeveer € 80.000 zouden bedragen en hierdoor worden toegevoegd aan de egalisatiereserve Fondsvorming Havengelden. Per jaareinde is gebleken dat deze meevallers zich niet hebben voorgedaan waardoor een toevoeging aan de reserve niet aan de orde is.

4.1.10 Wonen en Leefomgeving

Programma 10 bedragen x €1.000

	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten	8.022	7.543	7.803	103%	260
Lasten	18.527	20.822	22.194	107%	-1.372
Saldo baten en lasten	-10.505	-13.279	-14.391	108%	-1.112
Onttrekkingen aan reserves (baten)	2.096	4.353	8.910	205%	4.557
Toevoegingen aan reserves (lasten)	2.120	2.119	6.583	311%	-4.463
Saldo verrekening met reserves	-25	2.234	2.327	104%	93
Totaal resultaat programma 10	-10.529	-11.045	-12.064	109%	-1.019

- *Omgevingsvergunningen leges*
Zoals reeds bij de Finrap is gemeld leidde de combinatie van de legessystematiek en minder aanvragen tot het geconstateerde tekort. Met name grote vergunningen die in 2016 niet zijn aangevraagd (o.a. Kazernekwartier, Holland Casino, Océ) hebben geleid tot het tekort. Door de aanpassing van de legessystematiek in 2017 wordt verwacht dat het begrote resultaat wordt behaald in 2017.
- *Overige vergunningen VTH*
Betreft Overige producten VTH. Er zijn meer werkzaamheden verricht ter verbetering van de kwaliteit van de VTH-keten. Over de planschadeclaim (€ 150.000,00) die was gemeld in de Fin-rap is uiteindelijk nog geen besluit gevallen, deze komt derhalve niet voor rekening van 2016.
- *Grondexploitaties*
Daarnaast zijn er budgettair neutrale afwijkingen (inclusief verrekening met reserves) met betrekking tot de grondexploitaties. De grondexploitaties zijn separaat toegelicht in bijlage IX.

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2016 na wijz.			Rekening 2016			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Algemene Grondreserve	2.464	1.257	1.207	5.064	1.276	3.789	2.600	-18	2.582
Res. Bovenwijkse voorzieningen	106	3	103	106	3	103			
Res. Besl.Woninggeb.Subs.(BWS)	47		47	57		57	10		10
Res.Ontw.locatie vm Rabo.Arcen	467	15	452		14	-14	-467	1	-466
Res. Bodemkwaliteit	948	844	104	808	844	-36	-140		-140
Res. Geluidkwaliteit	287		287	134		134	-152		-152
Res. Cum.afschrijving activa	35		35	35		35			
Winst/verliesneming				2.705	4.446	-1.741	2.705	-4.446	-1.741
Programma 10	4.353	2.119	2.234	8.910	6.583	2.327	4.557	-4.463	93

4.1.11 Beheer openbare ruimte

Programma 11		bedragen x €1.000				
	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil	
Baten	20.591	20.364	21.343	105%	979	
Lasten	46.492	41.843	42.672	102%	-829	
Saldo baten en lasten	-25.902	-21.479	-21.329	99%	150	
Onttrekkingen aan reserves (baten)	5.470	1.666	1.481	89%	-185	
Toevoegingen aan reserves (lasten)	-1.406	27		0%	27	
Saldo verrekening met reserves	6.876	1.639	1.481	90%	-158	
Totaal resultaat programma 11	-19.026	-19.841	-19.849	100%	-8	

- *Op het beheer van de openbare ruimte zijn € 0,7 miljoen meer baten en € 0,3 miljoen minder lasten gerealiseerd*

Dit wordt veroorzaakt door verschillende componenten. Denk hierbij aan onder andere een toename van de legesontvangsten, extra kosten vanwege een calamiteit (verzakking in de Roermondseweg) en wegwerken van achterstanden in het beheer en onderhoud van openbaar groen.

- *Service openbare ruimte € 0,2 miljoen voordelig*

Zoals vermeld in de FinRap zijn we incidenteel terughoudend geweest in het vervangen en repareren van objecten in de openbare ruimte wat heeft geleid tot een voordeel van € 0,2 miljoen.

- *Beheer en onderhoud gemeentelijk vastgoed € 0,3 miljoen meer baten (conform FinRap) en € 0,5 miljoen hogere lasten (deels reeds in de FinRap gemeld)*

De inkomsten uit huren en pachten waren hoger dan begroot (€0,2 miljoen). Daarnaast zijn inkomsten uit de verkoop van reststroken gerealiseerd welke niet zijn begroot. (€ 0,1 miljoen). In de prognose van de FinRap 2016 was hier reeds rekening mee gehouden.

Hogere uitgaven worden veroorzaakt door onder andere extra afschrijvingen op het vastgoed geweest vanwege het opschonen van de staat van activa, hogere energielasten en belasting van gemeentelijk vastgoed. Deels zijn de hogere uitgaven reeds in de FinRap 2016 gemeld. Het gaat dan bijvoorbeeld om het correctief onderhoud op kunst in de openbare ruimte.

Naam reserve	Begroting 2016 na wijz.			Rekening 2016			Verschil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Res. Kapitaallasten Stadskant.	175		175	175		175			
Res. Cum.afschrijving activa	38		38	38		38			
Egal.res. Afvalstoffenheffing	1.275		1.275	1.136		1.136	-139		-139
Egal.res. Openbare Verlichting	178	27	150	131		131	-46	27	-19
Programma 11	1.666	27	1.639	1.481		1.481	-185	27	-158

De lagere onttrekking aan de egalisatiereserve Afvalstoffenheffing is direct gevolg van het resultaat op het product afvalstoffenheffing. Dit betreft een gesloten circuit.

De lagere onttrekking aan de reserve Openbare Verlichting is het gevolg van het raadsbesluit tot instelling van deze egalisatiereserve. Conform raadsbesluit worden de voor- en nadelen op het product Openbare Verlichting geëgaliseerd via deze reserve.

4.1.12 Algemene middelen

Programma 12		bedragen x €1.000				
	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil	
Baten	252.332	255.522	257.995	101%	2.473	
Lasten	7.397	6.351	8.828	139%	-2.477	
Saldo baten en lasten	244.935	249.172	249.167	100%	-4	
Onttrekkingen aan reserves (baten)	2.839	2.725	1.913	70%	-812	
Toevoegingen aan reserves (lasten)	3.994	4.525	4.160	92%	365	
Saldo verrekening met reserves	-1.154	-1.800	-2.247	125%	-448	
Totaal resultaat programma 12	243.780	247.372	246.920	100%	-452	

- *Resultaat uitkeringen gemeentefonds € 1,2 miljoen*

De uitkeringen uit het gemeentefonds zijn doorgerekend op basis van de mei-, september- en decembercirculaire van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het voordeel bedraagt per saldo € 1,2 miljoen. Het voornamelijk structurele voordeel wordt grotendeels veroorzaakt door:

- ✓ -€ 1,0 miljoen voordelig als gevolg van een hoger accres. Accres is de koppeling van de uitkeringen aan de hoogte van de rijksuitgaven, het zogenaamde "samen de trap op en samen de trap af met het Rijk";
- ✓ € 0,4 miljoen voordelig als gevolg van de taakmutatie op het gebied van de verhoogde asielinstroom, tegenover dit voordeel staan (voornamelijk binnen de programma's 3 en 5) uitgaven voor de verhoogde asielinstroom van per saldo € 0,4 miljoen;
- ✓ € 0,2 miljoen nadelig als gevolg van minder ontvangsten voorgaande jaren door een negatieve bijstelling van enkele parameters;

In de FinRap is een voordeel gerapporteerd van € 0,8 miljoen. Deze prognose was gebaseerd op de septembercirculaire.

- *Voordeel Onroerende Zaakbelasting € 0,4 miljoen*

Het voordeel betreft een eenmalige goodwillvergoeding voor in de BsGW gedane investeringen in het verleden.

- *Toeristenbelasting € 0,2 miljoen voordelig*

Het incidenteel voordelige resultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door extra ontvangsten toeristenbelasting over de periode 2014 en 2015. Het aantal

gerealiseerde overnachtingen was hoger dan in de betreffende jaren in de prognose was meegenomen voornamelijk als gevolg van areaaluitbreiding in de hotelsector. Het structurele effect is grotendeels in de begroting 2017 verwerkt.

- *Treasury € 0,4 miljoen voordelig*

Het voordelig resultaat op treasury komt met name door afwikkeling van claims als gevolg van de verkoop van Essent (€ 0,3 miljoen incidenteel voordelig).

- *Onverdeeld resultaat € 1,4 miljoen nadelig*

De salariskosten voor voormalig personeel en formatie met kanttekening is € 0,3 miljoen lager uitgevallen dan geraamd. Daarnaast is het voordeel van het mobiliteitscentrum van € 0,3 miljoen toegevoegd aan de reserve reorganisatiekosten en is daarmee neutraal.

Per 2017 zal het IKB worden ingevoerd. Er is sprake van een éénmalige last van 7 maanden vakantiegeld vanuit het jaar voorafgaand aan de invoering van het IKB. Het betreft voor Venlo een bedrag van afgerond € 2 miljoen.

- *Taakstellingen € 1,8 miljoen nadelig*

Bij Kadernota 2017, VoRap 2016 en FinRap 2016 bent u reeds geïnformeerd over het niet kunnen realiseren van een aantal openstaande bezuinigingstaakstellingen. Het beeld is sinds de FinRap niet meer gewijzigd. Per saldo leidt dit voor het geheel aan openstaande bezuinigingstaakstellingen tot een besparingsverlies van € 1,8 miljoen.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

bedragen x €1.000

	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Baten				
Financiering	5.098	5.593	110%	496
Integr.uitkering.soc.domein	97.109	97.109	100%	
Lokale heffingen	34.871	35.372	101%	501
Overige alg dekkingsmiddelen	2.772	2.190	79%	-582
Uitkeringen gemeentefonds	118.397	119.643	101%	1.246
Totaal Baten	258.248	259.908	101%	1.661
Lasten				
Financiering	4.314	7.278	169%	2.964
Lokale heffingen	1.354	1.263	93%	-91
Overige alg dekkingsmiddelen	5.202	4.447	85%	-755
Post onvoorzien	6		0%	-6
Vennootschapsbelasting				
Totaal lasten	10.875	12.988	119%	2.113
Saldo algemene dekkingsmiddelen	247.372	246.920	100%	-452

Toelichting Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 rust er een vennootschapsbelastingplicht op winstgevende ondernemingsactiviteiten van gemeenten met als doel een gelijk speelveld te creëren tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Deze activiteiten zijn geïnventariseerd. De verschuldigde vennootschapsbelasting wordt extracomptabel berekend over (winstgevende) ondernemersactiviteiten. In deze jaarrekening is naar aanleiding van de geïnventariseerde resultaten geen post voor vennootschapsbelasting opgenomen, omdat naar verwachting geen afdracht zal hoeven plaatsvinden. De aangifte vennootschapsbelasting over 2016 zal echter leidend zijn voor de werkelijke bepaling van de hoogte van de verschuldigde vennootschapsbelasting over 2016.

Onvoorzien

In de nota risicomanagement en weerstandsvermogen is het beleidsuitgangspunt vastgesteld inzake de post onvoorzien. De post onvoorzien is gekoppeld aan de effectuering van geïdentificeerde risico's.

De post onvoorzien bedraagt jaarlijks € 538.500.

Onderstaand de specificatie van de aanwending van de post onvoorzien:

Raadsvergadering	Besluit	Omschrijving	Programma	Bedrag
28-9-2016	RB 2016-56	Onderzoek Q4 (380 Voortgangsrapportage 2016)	12	€ 360.000
30-11-2016	RB 2016-83	Vooronderzoekscommissie Q4	1	€ 3.712
21-12-2016	RB 2016-80	Commissie van Wijzen VVV (507 Financiële rapportage 2016)	12	€ 142.920
21-12-2016	RB 2016-80	Integriteitsonderzoek (545 Financiële rapportage 2016)	12	€ 26.000
Totaal				€ 532.632

bedragen x €1.000

Naam reserve	Begroting 2016 na wijz.			Rekening 2016			Vershil		
	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat	Onttrekking	Toevoeging	Resultaat
Algemene Reserve	292	2.824	-2.532	292	2.824	-2.532			
Algemene Grondreserve		270	-270		270	-270			
Res. Reorganisatiekosten	842	535	307	563	535	28	-279		-279
Res. Expeditie Venlo	975	365	610	610		610	-365	365	
Res. MFA Arcen en Velden	46		46	46		46			
Res. Arbeidsmarktbel.regio				238		238	238		238
Res.Individueel loopbaanbudget	508	168	340	101	168	-67	-407		-407
Res. Kapitaallasten Stadskant.	49	363	-314	49	363	-314			
Res. Cum.afschrijving activa	13		13	14		14			
Programma 12	2.725	4.525	-1.800	1.913	4.160	-2.247	-812	365	-448

4.2

Rechtmatigheid begrotingsafwijkingen

Uw gemeenteraad heeft het controleprotocol 2016 vastgesteld. Het uitgangspunt hierbij is dat overschrijdingen van de lasten op de totalen per programma en de algemene dekkingsmiddelen dienen te worden toegelicht. In het controleprotocol 2016 van de auditcommissie wordt naar de Kadernota rechtmatigheid 2016 van de Commissie BBV verwezen. Hierin zijn de volgende zeven “soorten” begrotingsafwijkingen benoemd:

1. betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend;
2. die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de onafhankelijke accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd;
3. die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten;
4. bij open einde (subsidie) regelingen;
5. die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn;
6. inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd;
7. op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.

Tabel 6: Lasten per programma (incl. verrekeningen met reserves)

			bedragen x €1.000	
	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
Programma 01 Bestuur & Publieke dienstverl.	17.902	17.864	100%	38
Programma 02 Openbare orde en Veiligheid	10.582	10.242	97%	340
Programma 03 Participatie & werkgelegenheid	86.727	87.051	100%	-324
Programma 04 Zorg en Welzijn	134.616	145.705	108%	-11.089
Programma 05 Onderwijs en Jeugd	15.787	16.326	103%	-538
Programma 06 Economie en Toerisme	13.746	17.803	130%	-4.057
Programma 07 Sport- en Cultuurbevordering	12.079	11.914	99%	165
Programma 08 Ontwikkeling Centrumstad	22.245	22.585	102%	-340
Programma 09 Verkeer en Bereikbaarheid	7.035	7.326	104%	-291
Programma 10 Wonen en Leefomgeving	22.942	28.777	125%	-5.835
Programma 11 Beheer openbare ruimte	41.871	42.672	102%	-801
Programma 12 Algemene middelen	10.875	12.988	119%	-2.113
Totaal resultaat	396.407	421.253	106%	-24.846

Navolgend worden de in bovenstaande tabel gepresenteerde overschrijdingen, per programma, nader toegelicht.

Kostenoverschrijdingen van programma 3

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring. In totaliteit overtreffen de overschrijdingen het totale programmasaldo, daarom is onderaan in de tabel de totale onderschrijving op producten in programma 3 benoemd.

Bedragen x € 1.000					
Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, onderschrijving	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijving*
Arbeidsmarktparticipatie	WSW	-2.528	x		4
Armoedebeleid		-391	x		4
Overige collegeproducten	Diverse overige over- en onderschrijvingen	2.595			
Totaal saldo		-324			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

De overschrijding op de lasten in programma 3 wordt voornamelijk veroorzaakt door een overschrijding op de uitgaven aan de WSW. Daarnaast is er een overschrijding te melden op armoedebeleid. Dit betreft een wettelijke taak met open einde karakter. Over beide bovenstaande overschrijdingen bent u reeds in eerder stadium (VoRap en FinRap prognoses) geïnformeerd.

Kostenoverschrijdingen van programma 4

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring. In totaliteit overtreffen de overschrijdingen het totale programmasaldo, daarom is onderaan in de tabel de totale onderschrijving op producten in programma 4 benoemd.

Bedragen x € 1.000					
Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, onderschrijving	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijving*
Sociale wijkteams		-12.768	x		4
Overige collegeproducten	Diverse overige over- en onderschrijvingen	1.679			
Totaal saldo		-11.089			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

De overschrijding binnen programma 4 wordt voornamelijk veroorzaakt door een overschrijding op de uitgaven betreffende sociale wijkteams. In eerder stadium (VoRap en FinRap) bent u geïnformeerd over verwachte overschrijdingen op deze budgetten. De werkelijke overschrijdingen zijn hoger dan werd verwacht doordat vele facturen met betrekking tot in 2016 geleverde zorg en ondersteuning door de zorgaanbieders pas in 2017 zijn ontvangen waardoor een belangrijk deel van de uitgaven over 2016 niet tijdig in beeld was. Overigens is een groot deel van de

uitgaven voorzien van een door een externe accountant gecontroleerde verantwoording door de zorgaanbieders waardoor de rechtmatigheid van de betreffende uitgaven is vastgesteld. De overschrijding op de uitgaven wordt voor een deel gecompenseerd door hogere inkomsten binnen hetzelfde programma. Deze worden voor een deel gerealiseerd door een onttrekking aan de reserve decentralisaties.

Kostenoverschrijdingen van programma 5

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring.

					Bedragen x € 1.000
Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, overschrijding	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijding*
Adequate leeromgeving	Huisvesting onderwijs en leerlingenvervoer	-475	x		4
Competentieontwikkeling	WVE	-36	x		3
Toezicht op competentieontwikkeling	Leerplicht en RMC	-28	x		3
Totaal saldo		-538			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

De overschrijding op programma 5, 'adequate leeromgeving', betreft een overschrijding op een wettelijke taak (onderwijswetgeving) met een open einde karakter. De gemeente wordt daarin gehouden de aan de schoolbesturen opgelegde aanslagen OZB te vergoeden. Op grond van dezelfde onderwijswetgeving bekostigt de gemeente voorzieningen die, gelet op de voortgang van het onderwijs, geen uitstel kunnen lijden. U moet daarbij denken aan schades (vandalisme etc.) en calamiteiten.

De overschrijdingen op competentieontwikkeling en toezicht op competentieontwikkeling worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten zoals hogere rijksbijdragen.

De gerealiseerde hogere lasten dan begroot zijn per definitie onrechtmatig maar tellen op basis van voorgaande niet mee voor het oordeel vanwege enerzijds het wettelijke karakter en anderzijds door de direct gerelateerde opbrengsten op dezelfde collegeproducten.

Kostenoverschrijdingen van programma 6

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring. In totaliteit overtreffen de overschrijdingen het totale programmasaldo, daarom is onderaan in de tabel de totale overschrijding op producten in programma 6 benoemd.

Bedragen x €1.000

Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, onderschrijding	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijding*
Ontwikkelen bedrijventerreinen	Overige bedrijventerreinen	-4.324	x		3
Overige collegeproducten	Diverse onderschrijdingen	267			
Totaal saldo		-4.057			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

De overschrijding op 'Ontwikkelen bedrijventerreinen' doet zich voor binnen het product Overige bedrijventerreinen en betreft hiermee een bouwgrondexploitatie. Bouwgrondexploitaties verlopen kostenneutraal. De overschrijding op de lasten wordt hierdoor direct gecompenseerd door hogere opbrengsten waardoor deze onrechtmatigheid niet mee telt voor het oordeel.

Kostenoverschrijdingen van programma 8

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring. In totaliteit overtreffen de overschrijdingen het totale programmasaldo, daarom is onderaan in de tabel de totale onderschrijding op producten in programma 8 benoemd.

Bedragen x €1.000

Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, onderschrijding	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijding*
Verbeteren ruimtelijke kwaliteit	Ruimtelijke kwaliteit	-742	x		2
Overige collegeproducten	Diverse onderschrijdingen	402			
Totaal saldo		-340			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

De overschrijding op de lasten binnen programma 8 wordt voornamelijk veroorzaakt door een afwaardering van bestaande activa (parkeerterrein Kop van de Weerd en loopbrug). Dit heeft een direct gevolg voor de exploitatie, waar de lasten genomen dienen te worden. Dit is in lijn met bestaand beleid.

Kostenoverschrijdingen van programma 9

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring. In totaliteit overtreffen de overschrijdingen het totale programmasaldo, daarom is onderaan in de tabel de totale onderschrijding op producten in programma 9 benoemd.

Bedragen x €1.000					
Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, overschrijding	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijding*
Parkeervoorzieningen	Straatparkeren	-459	x		3
Overige collegeproducten	Diverse overschrijdingen	168			
Totaal saldo		-291			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

U bent op diverse momenten in 2016 geïnformeerd over de slechte bouwkundige staat van enkele van onze parkeergarages en alle consequenties van dien. Het risico zoals dat de afgelopen jaren is gepresenteerd in onze risicoparagraaf heeft zich daadwerkelijk voorgedaan. De overschrijding op de lasten binnen programma is hiermee volledig te verantwoorden.

Kostenoverschrijdingen van programma 10

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring. In totaliteit overtreffen de overschrijdingen het totale programmasaldo, daarom is onderaan in de tabel de totale overschrijding op producten in programma 10 benoemd.

Bedragen x €1.000					
Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, overschrijding	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijding*
Aantrekkelijke woon- en leefomgeving	Overige nieuwe gebieden	-6.150	x		3
Overige collegeproducten	Diverse overschrijdingen	314			
Totaal saldo		-5.836			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

De overschrijding op 'Aantrekkelijke woon- en leefomgeving' doet zich voor binnen diverse posten betreffende bouwgrondexploitaties, onder andere 'overige nieuwe gebieden' en 'grondexploitatie algemeen'. Bouwgrondexploitaties verlopen kostenneutraal. De overschrijding op de lasten wordt hierdoor direct gecompenseerd door hogere opbrengsten waardoor deze onrechtmatigheid niet mee telt voor het oordeel.

Kostenoverschrijdingen van programma 11

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring. In totaliteit overtreffen de overschrijdingen het totale

programmasaldo, daarom is onderaan in de tabel de totale onderschrijding op producten in programma 11 benoemd.

Bedragen x € 1.000

Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, onderschrijding	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijding*
Beheer en onderhoud gemeentelijk vastgoed	Vastgoed	-456	x		3
Beheer en onderhoud openbare ruimte	Beheer openbare ruimte	-420	x		3
Overige collegeproducten	Diverse onderschrijdingen	75			
Totaal saldo		-801			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

Via VoRap 2016 en daarna bij FinRap 2016 bent u geïnformeerd over de stijgende energielasten voor de kunstobjecten in de openbare ruimte. Hiermee is de overschrijding op de lasten 'Vastgoed' te verklaren.

De overschrijding op beheer en onderhoud openbare ruimte wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere lasten op het gebied van afvalverwerking. Deze hogere lasten worden volledig gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten.

Kostenoverschrijdingen van programma 12

In onderstaande tabel worden de grootste kostenoverschrijdingen in beeld gebracht met daarbij de soort overschrijding. In deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen onrechtmatigheden die wél, c.q. niet meetellen voor de strekking van de controleverklaring. In totaliteit overtreffen de overschrijdingen het totale programmasaldo, daarom is onderaan in de tabel de totale onderschrijding op producten in programma 12 benoemd.

Bedragen x € 1.000

Collegeproduct	Omschrijving	Kosten over-, onderschrijding	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel	Soort kosten overschrijding*
Financiering	Onderdeeld resultaat en stelposten	-2.964	x		3
Overige collegeproducten	Diverse onderschrijdingen	852			
Totaal saldo		-2.113			

* zie voorgaande opsomming 7 soorten begrotingsafwijkingen

Toelichting

Reeds bij VoRap 2016 en bij FinRap 2016 bent u geïnformeerd over een aantal besparingsverliezen op openstaande bezuinigingstaakstellingen die wij u moesten melden. Daarnaast bent u geïnformeerd over de invoering van het Individueel Keuzebudget in 2017 en dat dit nadelige gevolgen zou hebben voor het rekeningsaldo in 2016.

4.3

Overzicht incidentele baten en lasten per programma en structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Bedragen x € 1.000

	Programma	Realisatie 2016
Baten	01 Bestuur & Publieke dienstverl.	35
	02 Openbare orde en Veiligheid	73
	03 Participatie & werkgelegenheid	903
	04 Zorg en Welzijn	820
	05 Onderwijs en Jeugd	
	06 Economie en Toerisme	428
	07 Sport- en Cultuurbevordering	80
	08 Ontwikkeling Centrumstad	
	09 Verkeer en Bereikbaarheid	-8
	10 Wonen en Leefomgeving	803
	11 Beheer openbare ruimte	163
	12 Algemene middelen	8.241
Totaal Baten		11.540
Onttrekking reserves	01 Bestuur & Publieke dienstverl.	32
	03 Participatie & werkgelegenheid	306
	04 Zorg en Welzijn	12.560
	06 Economie en Toerisme	565
	08 Ontwikkeling Centrumstad	36
	10 Wonen en Leefomgeving	7.933
	12 Algemene middelen	1.851
Totaal Onttrekking reserves		23.283
Totaal Incidentele baten		34.823

Bedragen x € 1.000

	Programma	Realisatie 2016
Lasten	01 Bestuur & Publieke dienstverl.	979
	02 Openbare orde en Veiligheid	210
	03 Participatie & werkgelegenheid	1.336
	04 Zorg en Welzijn	4.959
	05 Onderwijs en Jeugd	437
	06 Economie en Toerisme	1.077
	07 Sport- en Cultuurbevordering	678
	08 Ontwikkeling Centrumstad	1.331
	09 Verkeer en Bereikbaarheid	1.162
	10 Wonen en Leefomgeving	3.552
	11 Beheer openbare ruimte	757
	12 Algemene middelen	8.469
Totaal Lasten		24-947
Storting reserves	01 Bestuur & Publieke dienstverl.	100
	03 Participatie & werkgelegenheid	557
	04 Zorg en Welzijn	5.809
	06 Economie en Toerisme	388
	10 Wonen en Leefomgeving	4.631
	12 Algemene middelen	4.160
Totaal Storting reserves		15-645
Totaal incidentele lasten		40-592
Totaal saldo incidentele baten en lasten		-5-770

Structurele reserves

Bedragen x €

1.000

Naam reserve	Realisatie 2016	
	Toevoeging	Onttrekking
Algemene Grondreserve	1.108	
Reserve Bodemkwaliteit	844	808
Reserve Geluidkwaliteit		134
Reserve Kazernekwartier vervoegde afschrijving maatsch.nut	3.991	
Reserve Cultuurfonds		
Reserve Kapitaallasten Stadskantoor		224
Reserves Afschrijving activa		504
Egalisatiereserve Afvalstoffenheffing		1.136
Egalisatiereserve Openbare verlichting		131
Totaal structurele baten en lasten	5.943	2.938

4.4

Centrale toelichting kapitaallasten

In deze jaarrekening laat het onderdeel kapitaallasten en aan kapitaallasten gerelateerde onderdelen een voordeel zien van € 159.000 ten opzichte van de vastgestelde begroting.

Dit voordeel is als volgt te groeperen:

Regulier resultaat:

- Afschrijving € 88.000 nadeel
  - Financiering € 71.000 voordeel
  - Rente balansposten € 105.000 nadeel
  - Rente budgettair neutrale circuits € 12.000 nadeel
- € 134.000 nadeel

Bijzonder resultaat:

- Extra afschrijving € 1.168.000 voordeel
  - Afwaardering activa € 875.000 nadeel
- € 293.000 voordeel

Totaal € 159.000 voordeel

Regulier resultaat afschrijving

Het reguliere resultaat op afschrijvingskosten betreft € 88.000 nadelig en wordt veroorzaakt door kleine afwijkingen op diverse producten.

Regulier resultaat financiering

Het resultaat op de financiering is grotendeels het gevolg van lagere investeringsuitgaven dan gepland waardoor er in 2016 een financierings- voordeel is gerealiseerd van € 71.000.

Regulier resultaat rente balansposten

Er is € 105.000 minder rente doorbelast naar projecten doordat er in 2016 minder is geïnvesteerd dan gepland. Deze rentelasten worden minder geactiveerd en zorgen daarom voor een nadelig effect in de jaarrekening.

Regulier resultaat rente budgettair neutrale circuits

Een nadeel van € 12.000 is gerealiseerd omdat er minder rente toegerekend is aan de budgettair neutrale circuits afval en riool.

Resultaat extra afschrijving

Het resultaat van € 1.168.000 extra afschrijvingskosten wordt veroorzaakt doordat er enerzijds geen extra afschrijvingen ad. € 1.686.000 op activa met maatschappelijk nut plaatsvinden i.v.m. negatief resultaat jaarrekening 2016 en de in de FinRap vastgestelde maatregel en anderzijds door extra afschrijvingen ad. € 518.000 op parkeergarages Arsenaal en Roermondse Poort .

Afwaardering activa

Uit controle is gebleken dat een aantal activa vanwege uiteenlopende redenen afgewaardeerd moesten worden. Het betreft een bedrag van € 2.755.000 nadelig, waarvan € 1.880.000 betrekking had op het grondbedrijf. Per saldo een nadeel van € 875.000.

4.5

EMU-saldo

De Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof)

De Europese eisen en afspraken over reductie van het begrotingstekort en de staatsschuld vormen de basis van de Wet Hof. De middellange termijn doelstelling voor het EMU-saldo is het op termijn verkrijgen van begrotingsevenwicht in stappen van 0,5 procent bbp per jaar. Het EMU-saldo is het vorderingensaldo van de collectieve sector op transactiebasis. Omdat ook gemeenten, provincies en waterschappen bijdragen aan het begrotingstekort van de collectieve sector, bepaalt het wetsvoorstel dat niet alleen het Rijk maar ook de decentrale overheden zich moeten houden aan de doelstellingen uit het aangescherpte Stabiliteits- en Groeipact.

De EMU-tekortruimte voor decentrale overheden is genormeerd op grond van de wet Hof. Per kabinetsperiode wordt met het Rijk een pad voor de EMU-tekortruimte van decentrale overheden afgesproken. Deze afspraak voor de EMU-tekortruimte van decentrale overheden is een macroplafond voor het bedrag (uitgedrukt in een percentage van het bruto binnenlands product), waarmee de netto schuld van de gezamenlijke decentrale overheden in een jaar maximaal mag toenemen. Gemeenten, provincies en waterschappen moeten zelf afspraken maken voor een verdere onderverdeling van de toegewezen EMU-tekortruimte.

Voor deze kabinetsperiode is in de bestuursafspraken afgesproken, dat de EMU-tekortruimte voor decentrale overheden krimpt van (een voorheen vaste ruimte van) -0,5% van het bbp naar -0,4 % van het bbp in 2016 en -0,3% van het bbp in 2017. Daarnaast is voor de jaren 2016 en 2017 een ambitiewaarde van -0,2% van het bbp afgesproken. Momenteel wordt bezien of de daling van de EMU-tekortruimte realistisch en verantwoord is.

Tot dusver heeft de Wet Hof voor Venlo geen gevolgen gehad, omdat de ontwikkeling van de EMU-saldi op macro-niveau niet hebben geleid tot overschrijdingen.

Onderstaande tabel geeft het begrote en gerealiseerde EMU-saldo voor 2016 weer. Met ingang van het jaar 2016 geldt er geen referentiewaarde voor individuele gemeenten, omdat afgesproken is dat er geen onderlinge verdeling van de EMU-tekortruimte voor decentrale overheden tussen gemeenten, provincies en waterschappen komt. Voor 2016 was een overschrijding van € 21,4 miljoen begroot. Het gerealiseerde EMU-saldo is circa € 1 miljoen negatiever uitgevallen dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt doordat het gerealiseerde exploitatiesaldo vóór mutatie reserves lager is dan begroot, de afschrijvingen lager zijn dan begroot (beide negatief effect op EMU-saldo) en doordat er minder

investeringsuitgaven hebben plaatsgevonden dan gepland (positief effect op EMU-saldo).

EMU saldo 2016

(Bedragen x € 1.000)

Van exploitatiesaldo lokale overheid naar EMU-saldo	Begroting 2016	Rekening 2016
1 Exploitatiesaldo 2016 vóór toevoeging aan-/onttrekking uit reserves	-2.504	-14.246
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	21.916	15.015
3 Bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	7.718	9.806
4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	40.013	25.370
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	85	74
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	3.504
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	12.600	12.544
8 Baten bouwgrondexploitatie voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	12.900	8.946
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	8.931	7.565
10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0
11 De verwachte boekwinst op de exploitatie bij verkoop van effecten?	0	0
= Berekend EMU-saldo gemeente Venlo	-21.429	-22.380

4.6

Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Overeenkomstig artikel 1.1 lid b sub 2 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector is de gemeente verplicht om melding te maken van de onderstaande gegevens.

Functie	Secretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja
Individueel WNT-maximum	€ 179.000	€ 179.000
Beloning	€ 137.564	€ 101.418
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 191	€ 1.016
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.041	€ 13.750
Subtotaal	€ 152.796	€ 116.183
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	€ -	€ -
Totaal bezoldiging	€ 152.796	€ 116.183
Verplichte motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2015		
Aanvang en einde functievervulling in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1	1
Beloning	€ 123.085	€ 105.345
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 1.155	€ 1.396
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.605	€ 14.266
Totaal bezoldiging 2015	€ 139.845	€ 121.007

Voor de onderstaande items geldt dat deze niet van toepassing zijn:

- Geen betaalde SV premie door de werkgever.
- De in het boekjaar verrichte uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband.

5 Balans en toelichting

5.1 Balans

Bedragen x € 1.000

ACTIVA	Ultimo 2016	Ultimo 2015
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	25.850	614
Materiële vaste activa	299.823	296.675
Investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	11.053	12.333
Investeringen met economisch nut	229.498	225.303
Investeringen met maatschappelijk nut	59.272	59.040
Financiële vaste activa	82.695	109.754
Totaal vaste activa	408.368	407.044
Vlottende activa		
Voorraden	15.009	14.338
Uitzettingen < 1 jaar	73.996	82.173
Liquide middelen	100	3.100
Overlopende activa	7.791	8.209
Totaal vlottende activa	96.895	107.821
TOTAAL GENERAAL	505.263	514.865

Verliescompensatie Wet Vpb 1969

PM

PASSIVA		
	Ultimo 2016	Ultimo 2015
Vaste passiva		
Eigen vermogen	68.753	83.000
Algemene reserves	26.432	25.003
Bestemmingsreserves	51.935	57.650
Gerealiseerd resultaat	-9.614	346
Voorzieningen	32.622	31.186
Vaste schulden ≥ 1 jaar	324.164	332.019
Totaal vaste passiva	425.539	446.205
Vlottende passiva		
Vlottende schulden < 1 jaar	64.202	54.887
Overlopende passiva	15.521	13.773
Totaal vlottende passiva	79.723	68.660
TOTAAL GENERAAL	505.263	514.865
Gewaarborgde geldleningen	418.726	447.027
Garantstellingen	0	0

5.2

Toelichting op de balans per 31 december 2016

5.2.1

Waarderingsgrondslagen

Algemeen

De programmarekening is opgesteld overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat in het boekjaar in aanmerking genomen. Het boekjaar is gelijk aan het kalenderjaar.

Wijzigingen ten opzichte van vorig jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs onder aftrek van de lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur.

Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen mogen desgewenst in mindering worden gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62 lid 2 BBV). Hierbij dient de verkregen bijdrage als bate te worden verantwoord.

Materiële vaste activa

Waardering vindt plaats tegen de historische kostprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. Voor wat de afschrijvingstermijnen betreft wordt verwezen naar de nota Investeringsbeleid Gemeente Venlo (2008). Subsidies en/of bijdragen van derden op investeringen worden in mindering gebracht op de historische kostprijs.

Op investeringen met een economisch nut worden geen reserves in mindering gebracht.

Deze mogelijkheid is er wel voor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Op investeringen met een economisch nut wordt niet 'extra' afgeschreven. Deze mogelijkheid is er wel voor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut, mits daartoe democratisch is besloten. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen mogen desgewenst in mindering worden gebracht op het geactiveerde bedrag.

Voor de waarderingsgrondslag van de erfpachtgronden wordt verwezen naar de Algemene erfpachtvoorwaarden voor bedrijfsterreinen gemeente Venlo 2012.

Financiële vaste activa

De onder de financiële vaste activa begrepen verstrekte geldleningen aan woningbouwcorporaties, overige langlopende geldleningen en overige langlopende vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. De aflossingen van het volgend verslagjaar worden gepresenteerd onder de kortlopende vorderingen.

De aandelen in gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen alsmede effecten worden verantwoord tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde.

Vorraden

Bij het Grondbedrijf wordt bij de eindwaardeberekeningen, waarvan de resultaten zijn neergelegd in aparte overzichten, uitgegaan van de boekwaarde per balansdatum 31 december 2016. Voor verwachte verliezen is een voorziening gevormd. Vorraden worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Uitzettingen < 1 jaar

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor mogelijke oninbare vorderingen is een voorziening gevormd. In het jaar van oninbaar verklaring wordt de vordering ten laste gebracht van de voorziening.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs.

Overlopende activa

De overlopende activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs.

Reserves

Zijn afgezonderde vermogensbestanddelen voor zover niet bestemd om fluctuaties op te vangen in de exploitatiesfeer, ofwel het verschil tussen bezittingen en schulden (eigen vermogen).

Voorzieningen

Worden gevormd tegen concrete of specifieke risico's en verplichtingen die op de balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker is doch redelijkerwijs in te schatten.

De reserves en voorzieningen worden opgenomen tegen de nominale waarde.

Passiva

De rioolvoorziening is verwerkt o.b.v. nominale waarde en met inachtneming van artikel 44, lid 2 BBV. Vanuit het GRP is er geen inzicht in de wijze waarop het riooltarief is opgebouwd en is een voorziening o.b.v. artikel 44, lid 1 BBV niet mogelijk.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar

De waardering van vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer geschiedt tegen nominale waarde (artikel 63 lid 7 BBV).

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar

De netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar worden opgenomen onder de vlottende passiva (artikel 47 BBV).

5.2.2

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Overeenkomstig het per 1 januari 2004 in werking getreden Besluit Begroting en Verantwoording worden eerst alle baten en lasten volgens het stelsel van baten en lasten geboekt, waarna vervolgens het resultaat wordt bepaald. Na resultaatbepaling vindt de bestemming van het resultaat plaats, dat wil zeggen wordt toegevoegd of onttrokken aan reserves. Ten slotte wordt het gerealiseerd resultaat bepaald en wordt dit resultaat (bij de rekening) afzonderlijk op de balans opgenomen. Daarnaast kan de raad door middel van een expliciet raadsbesluit welke bij de integrale afweging van beleidsbeslissingen wel een toevoeging of onttrekking aan een reserve ramen.

Subsidies, niet zijnde investeringssubsidies, worden in het resultaat verantwoord zodra in grote mate zeker is dat de desbetreffende subsidies zullen worden ontvangen.

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

De afschrijvingen op bedrijfsgebouwen worden gebaseerd op de verkrijgingsprijs. Op overige vaste activa wordt afgeschreven op basis van de verkrijging- of vervaardigingsprijs.

De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de door de gemeenteraad vastgestelde nota Investeringsbeleid uit 2008.

Bij het bepalen van de omvang van de uitkeringen uit het gemeentefonds is rekening gehouden met de meest recente informatie.

5.3

Activa

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Onderstaand overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa:

Bedragen x € 1.000

	Boek- waarde 31-12-2015	Boek- waarde 1-1-2016	Ove- rig	Inves- te- ring	Des- inves- tering	Af- schrij- ving	Boek- waarde 31-12-2016
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen	614	614				17	597
Activa in eigendom derden		24.195	2.080			1.022	25.253
Totaal	614	24.809	2.080			1.039	25.850

In verband met een wijziging van de voorschriften (BBV) per 1-1-2016 heeft er een stelselwijziging van Activa in eigendom van derden op de balans plaatsgevonden van Financiële vaste activa naar Immateriële vaste activa. Zie hiervoor ook de tabel bij de Financiële vaste activa.

In de kolommen "Boekwaarde 31-12-2015" en "Boekwaarde 1-1-2016" is deze stelselwijziging weergegeven.

De kolom "Overig" geeft de her-rubricering van Natuurontwikkeling weer. Dit stond eerst onder Gronden en Terreinen terwijl dit Activa in eigendom van derden moet zijn.

Materiële vaste activa

Onderstaand overzicht geeft het verloop weer van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut:

Bedragen x € 1.000

	Boek- waarde 1-1-2016	Ove- rig	Inves- te- ring	Des- inves- tering	Afschrij- ving/ aflossing	Bij- drage derden	Boek- waarde 31-12-2016
Investeringen waarvoor een heffing geheven kan worden							
Bedrijfsgebouwen	592				91		501
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9.637		83		923		8.798
Machines, apparaten en installaties							
Overige materiële vaste activa	2.104				350		1.754
Subtotaal	12.333		83		1.364		11.053
Gronden en terreinen niet in erfpacht uitgegeven	19.166		832	3.097	545		16.355
Gronden en terreinen in erfpacht uitgegeven	11.525						11.525
Woonruimten	53			17	6		30
Bedrijfsgebouwen	160.554	-2.622	9.085	349	4.988		161.680
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	13.074		546		858		12.820
Vervoermiddelen	1.461		305		322		1.443
Machines, apparaten en installaties	13.999		7.456	4	1.591		19.800
Overige materiële vaste activa	5.470		1.857	33	1.448		5.845
Afronding							
Subtotaal	225.303	-2.622	20.081	3.502	9.757		229.498
Totaal	237.636	-2.622	20.163	3.502	11.122		240.551

Begin 2016 is een start gemaakt met de integratie en opschoning van de activastaat binnen het financieel systeem. Uit deze opschoning is gebleken dat enkele activa niet meer tot het eigendom van de gemeente Venlo behoren. Hierdoor heeft er een desinvestering van € 2,3 miljoen plaatsgevonden.

In dit onderdeel is ook de voorraad gronden van het Grondbedrijf opgenomen, waarvan de boekwaarde per 1-1-2016 € 4,3 miljoen was en per 31-12-2016 € 3,1 miljoen. De desinvestering (verkoop gronden) bedraagt € 1,2 miljoen.

De totale investeringen van Bedrijfsgebouwen ad € 9 miljoen ontstaat voornamelijk door investeringen in onder andere nieuwbouw Stadskantoor, MFA Arcen en nieuwbouw Zuidstroom. Bij dit onderdeel is ook het gebouw De Commissaris Nolensplein 31-36 (Grondbedrijf) opgenomen, waarvan de boekwaarde per 1-1-2016 en 31-12-2016 € 6,6 miljoen is. In de kolom Overig staat € - /- 2,6 miljoen. Dit betreft voorziening gebouw De Commissaris.

De totale investeringen van Machines, apparaten en installaties van € 7,5 miljoen ontstaat voornamelijk door investeringen in onder andere installaties nieuwbouw Stadskantoor en huisvesting Universiteit Maastricht in centrum.

Onderstaand overzicht geeft het verloop weer van de boekwaarde van de investeringen met maatschappelijk nut:

Bedragen x € 1.000

	Boek- waarde 1-1-2016	Ove- rig	Inves- te- ring	Des- inves- tering	Afschrij- ving/ aflossing	Bij- drage derden	Boek- waarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	4.721	-2.080		2	11		2.628
Woonruimten							
Bedrijfsgebouwen	38				12		26
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	49.378		3.908		2.434		50.857
Vervoermiddelen							
Machines, apparaten en installaties	211				13		197
Overige materiële vaste activa	4.692		1.298		384	40	5.564
Afronding							
Totaal	59.040	-2.080	5.207	2	2.854	40	59.272

De kolom "Overig" geeft de her-rubricering van Natuurontwikkeling weer. Hiervan is vastgesteld dat dit Activa in eigendom van derden (immateriële vaste activa) moet zijn.

De totale investeringen van Grond-, weg- en waterbouwkundige werken ad € 3,9 miljoen ontstaat voornamelijk door investeringen in de openbare verlichting, diverse verkeersmaatregelen en FHK infra.

Tevens is er in 2016 € 1,8 miljoen extra afgeschreven op activa met maatschappelijk nut (voor de volledigheid zie bijlage VIII).

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa wordt weergegeven in onderstaande tabel.

Bedragen x € 1.000

	Boek- waarde 31-12-2015	Boek- waarde 1-1-2016	Ove- rig	Inves- te- ring	Des- inves- tering	Afschrij- ving/ aflossing	Boek- waarde 31-12-2016
Kapitaalverstrekkingen:							
Deelnemingen	27.758	27.758	-3	30	9	1.941	25.835
Gemeenschappelijke regeling			3	102			105
Overige verbonden partijen							
Leningen:							
Woningbouwcorporaties	13.851	13.851				565	13.287
Deelnemingen	38.057	38.057		17.387		18.000	37.445
Overige verbonden partijen							
Overige langlopende leningen	3.394	3.394		197		67	3.524
Overige uitzettingen > 1 jaar	2.499	2.499					2.499
Bijdrage activa in eigendom van derden	24.195						
Totaal	109.754	85.559		17.716	9	20.572	82.695

In verband met een wijziging van de voorschriften (BBV) per 1-1-2016 heeft er een stelselwijziging van Activa in eigendom van derden op de balans plaatsgevonden van Financiële vaste activa naar Immateriële vaste activa. Zie hiervoor ook de tabel bij de Immateriële vaste activa.

In de kolommen "Boekwaarde 31-12-2015" en "Boekwaarde 1-1-2016" is deze stelselwijziging weergegeven.

Kapitaalverstrekkingen

In de kolom "Overige" is de her-rubricering van diverse vaste activa weergegeven.

De aflossing ad. € 1,9 miljoen aan deelnemingen betreft de aflossing van de aandeelhouderslening van Enexis.

Leningen

In verband met een wijziging van de voorschriften (BBV) per 1-1-2016 heeft er een stelselwijziging van Activa in eigendom derden op de balans plaatsgevonden van Financiële vaste activa naar Immateriële vaste activa.

De leningen aan deelnemingen zijn per saldo met € 0,6 miljoen afgenomen. Dit betreft de aflossing van CV TPN in het kader van de verstrekte kredietfaciliteit door de gemeente Venlo.

Vlottende activa

In de specificatie van de balans zijn de vorderingen op andere publiekrechtelijke lichamen niet afzonderlijk vermeld.

Voorraden

Het verloop van de voorraden wordt als volgt weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 1-1-2016	Per saldo stijging	Per saldo daling	Boekwaarde 31-12-2016
Niet in exploitatie genomen bouwgronden				
Overige	271			271
Totaal grond- en hulpstoffen	271			271
Onderhanden werk projecten	853	189		1.042
Onderhanden werk Grondbedrijf	43.877	2.924		46.801
Voorziening nadelig exploitatieresultaat Grondbedrijf	-30.663		2.442	-33.106
Totaal onderhanden werk, incl. bouwgronden in expl.	14.067	3.113	2.442	14.737
Totaal	14.338	3.113	2.442	15.009

Onderhanden werk projecten: per balansdatum bedraagt de onderhanden werk positie € 1,042 miljoen. De stijging van per saldo € 0,189 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt door projecten van Ruimte en Economie, o.a. FHK infrastructuur en Kazernekwartier. Voor een nadere toelichting van het onderhanden werk Grondbedrijf inclusief de voorziening verwijzen wij naar de toelichting op de balans in paragraaf 5.5. en bijlage IX.

Uitzettingen < 1 jaar

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 1-1-2016	Per saldo stijging	Per saldo daling	Boekwaarde 31-12-2016
Vorderingen op openbare lichamen	12.983	220		13.204
Totaal vorderingen op openbare lichamen	12.983	220		13.204
Totaal uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	21.575	8.594		30.169
Totaal rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen				
Overige vorderingen	37.187		14.097	23.090
Voorziening oninbaar belastingen	-422		58	-480
Voorziening dubieuze debiteuren	-1.442	198		-1.244
Totaal overige vorderingen	35.323	198	14.155	21.366
Overige uitzettingen	12.343		3.086	9.257
Voorziening Limburgs Liquid.fonds	-51	51		
Totaal overige uitzettingen	12.292	51	3.086	9.257
Totaal	82.173	9.063	17.241	73.996

Vordering op openbare lichamen

De vordering op openbare lichamen heeft betrekking op compensatiefonds BTW.

Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Dit betreft de rekening-courant verhouding met het Rijk in het kader van het wettelijk verplichte schatkistbankieren. Alle (tijdelijk) overtollige middelen dienen verplicht afgestort te worden in 's Rijks schatkist. Per 31 december resteerde er € 30,2 miljoen in 's Rijks schatkist. Dit betreft een tijdelijk liquiditeitsoverschot.

Overige vorderingen

Dit betreft een afname van het debiteurensaldo van € 14,1 miljoen door de afwikkeling van enkele openstaande debiteuren verantwoord in de jaarrekening van 2015.

Overige uitzettingen

Dit betreft de uitzetting van de Essent gelden in het Limburgs Liquiditeiten Fonds (LLF). In het kader van het verplicht schatkistbankieren moet de uitzetting, oorspronkelijk groot € 21,6 miljoen, in zeven gelijke termijnen afgebouwd worden. In 2016 is het vierde deel afgebouwd. De vrijgevallen middelen zijn ingezet voor financiering van investeringsuitgaven. De intrinsieke waarde van de uitzetting in het LLF is ultimo 2016 hoger dan de verkrijgingswaarde, daarom is het restant van de voorziening vrijgevallen. Per 31 december 2016 bedraagt de intrinsieke waarde € 9.262.172 en de verkrijgingswaarde € 9.257.143. Balanswaardering vindt plaats tegen verkrijgingswaarde.

Liquide middelen

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde	Per saldo	Per saldo	Boekwaarde
	1-1-2016	stijging	daling	31-12-2016
Kas	26		14	12
Bank	3.074		2.986	88
Totaal	3.100		3.000	100

Voor nadere informatie ten aanzien van het treasurybeleid wordt verwezen naar de paragraaf 3.6 financiering.

Overlopende activa

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde	Per saldo	Per saldo	Boekwaarde
	1-1-2016	stijging	daling	31-12-2016
Vooruitbetaalde bedragen/ nog te ontvangen overig	182	527		709
Grex (facilitair)		332		332
Nog van Europese of Nederlandse overheidslchamen te ontvangen voorschotten op specifieke uitkeringen	5.931		5.931	
Nog te ontvangen bedragen	2.096		2.096	
Nog te ontvangen Europese overheid		477		477
Nog te ontvangen Rijksoverheid		2.597		2.597
Nog te ontvangen overige overheid		3.676		3.676
Totaal	8.209	7.608	8.027	7.791

Nog van Europese, Rijks of Nederlandse overheidslichamen te ontvangen
voorschotten op specifieke uitkeringen

Zie onderstaande specificatie:

Bedragen x € 1.000

Nog van Europese, Rijks of Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotten op specifieke uitkeringen	Boekwaarde 1-1-2016	Toevoeging	Ontvangen	Boekwaarde 31-12-2016
Nog te ontvangen Europese overheid				
ESF subsidie Gilde opleidingen	1.077	477	1.077	477
Nog te ontvangen Rijksoverheid				
EFRO subsidie OP-Zuid Maasboulevard	2.597			2.597
Nog te ontvangen overige overheid				
Goodwill BsGW	363	400	279	484
Veiligheidsregio Limburg Noord	1.102	16	1.102	16
Regio Venlo	20		20	
SSC NML	-176	176		
ABP	47		47	
Gemeente Roermond	17		17	
Provincie Limburg	566	750	566	750
COA	22		22	
Regio gemeenten	236	29	236	29
Gemeente Venray	49	28	49	28
Greenport Venlo	10		10	
Sociale Verzekeringsbank		2.106		2.106
MGR SDLN RBO		264		264
Totaal	5.931	4.244	3.425	6.750

5.4

Passiva

Vaste Passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is verdeeld in algemene reserves (reserves met een bufferfunctie) en bestemmingsreserves.

De bestemmingsreserves worden onderverdeeld in:

- gebonden bestemmingsreserves
- reserves met een inkomensfunctie
- egalisatiereserves

De onttrekkingen van en toevoegingen aan de reserves zijn per reserve opgenomen in bijlage II "Staat van reserves en voorzieningen". Hierin staan tevens per reserve en voorziening de standen begin en eind 2016 aangegeven.

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 01-01-2016	Toevoeging	Onttrekking	Bestem- ming	Vermindering ter dekking van afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2016
Algemene reserves						
Reserves met een bufferfunctie	25.003	9.204	8.121	346		26.432
Bestemmingsreserves						
Gebonden bestemmingsreserves	18.966	12.021	16.104			14.884
Reserves met een inkomensfunctie	32.705	363			728	32.340
Egalisatiereserves	5.979		1.268			4.712
Totaal bestemmingsreserves	57.650	12.384	17.372		728	51.935
Gerealiseerd resultaat	346		9.959			-9.614
Totaal	83.000	21.588	35.452	346	728	68.753

Algemene reserves

Reserves met een bufferfunctie

Per saldo zijn deze reserves toegenomen met € 1,4 miljoen. In de algemene reserve is dit het gevolg van het positief resultaat over 2015 ad € 0,3 miljoen. Hier tegenover staan enkele dotaties en onttrekkingen voor een totaalbedrag van € 2,8 miljoen. Aan deze mutaties liggen een aantal besluiten (ter versterking van het weerstandsvermogen) ten grondslag die genomen zijn vóór het boekjaar 2016. In de algemene grondreserve vinden mutaties plaats als gevolg van rentetoerekening en de resultaten op diverse grondexploitaties.

Bestemmingsreserves

Gebonden bestemmingsreserves

Deze reserves dalen per 31 december 2016 ten opzichte van de beginbalans met ongeveer € 4 miljoen. Dit komt voornamelijk door de toevoeging aan de reserve 'Kazernekwartier vervroegde afschrijving maatschappelijk nut' (€ 4 miljoen). Aan de reserve 'Huishoudelijke hulp toelage' wordt per saldo (€ 0,7 miljoen) toegevoegd. Daar staan onttrekkingen tegenover van o.a. de reserve 'Expeditie' (€ 0,6 miljoen), de reserve Dependance Universiteit Maastricht (€ 0,5 miljoen), de reserve 'Decentralisatie' (€ 2,8 miljoen) en de reserve Beschermd wonen (€ 4,7 miljoen).

Reserves met een inkomensfunctie

Deze reserves dalen per 31 december 2016 ten opzichte van de beginbalans met ongeveer € 0,3 miljoen, ter dekking van de afschrijvingen.

Egalisatiereserves

Deze reserves dalen per 31 december 2016 ten opzichte van de beginbalans met ongeveer € 1,3 miljoen. Vanuit de afvalstoffenheffing wordt € 1,1 miljoen onttrokken uit de egalisatiereserve afvalstoffenheffing.

Gerealiseerd resultaat

Het saldo van de baten en lasten over het boekjaar 2016 bedraagt afgerond € 9.614.000 negatief.

Voor een analyse van het verschil tussen de oorspronkelijke begroting en de jaarrekeningcijfers wordt verwezen naar het hoofdstuk 4 “Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting”. De inhoudelijke analyse op de programma’s is opgenomen in hoofdstuk 2.

Voorzieningen

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 01-01-2016	Vrijval	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2016
Voorzieningen groot onderhoud	14.085	306	7.899	7.564	14.114
Voorzieningen middelen van derden	2.262		342	1	2.604
Overige voorzieningen	14.840	500	1.565		15.904
Totaal	31.186	806	9.806	7.565	32.622

Het totaal van de voorzieningen stijgt met € 1,4 miljoen. Deze stijging is grotendeels toe te wijzen aan de voorziening Pensioenkosten Wethouders € 0,8 miljoen en de Voorziening Green Park Venlo € 0,7 miljoen.

Voor een verdere toelichting op de reserves en voorzieningen wordt verwezen naar het (digitale) bijlagen boek Reserves en Voorzieningen.

Vaste schulden > 1 jaar

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 1-1-2016	Per saldo stijging	Per saldo daling	Boekwaarde 31-12-2016
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	331.468		7.815	323.652
Overige binnenlandse sectoren	470		36	434
Waarborgsommen	81		3	78
Totaal	332.019		7.855	324.164

Per saldo is er sprake van een aflossing van € 7,8 miljoen.

Dit wordt enerzijds veroorzaakt door de reguliere aflossingen van € 8,0 miljoen en anderzijds door een afname van de kortlopende aflossingsverplichting van 0,2 miljoen t.o.v. het vorig boekjaar.

De totale rentejaarlast voor de vaste schulden groter dan één jaar bedraagt € 12,5 miljoen.

Vlottende passiva

Vlottende schulden < 1 jaar

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 1-1-2016	Per saldo stijging	Per saldo daling	Boekwaarde 31-12-2016
Overige schulden	54.887	9.316		64.202
Totaal	54.887	9.316		64.202

De kortlopende schulden zijn per saldo toegenomen met € 9,3 miljoen.

Verantwoordelijk voor de toename zijn:

- een toename aan facturen van de regelingen WMO (incl. Beschermd Wonen) en Jeugdwet met € 10,4 miljoen.
- een afname van het crediteurensaldo van € 0,9 miljoen;
- een afname van de kortlopende aflossingsverplichting van € 0,2 miljoen.

Overlopende passiva

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 1-1-2016	Per saldo stijging	Per saldo daling	Boekwaarde 31-12-2016
Nog te betalen kosten	5.335	1.520		6.855
Vooruit ontvangen bedragen	94		94	
Van Europese of Nederlandse overheidslichamen ontvangen	8.344		8.344	
Vooruit ontvangen bedragen Rijksoverheid		3.201		3.201
Vooruit ontvangen bedragen overige overheid		3.406		3.406
Vooruit ontvangen bedragen overige		2.059		2.059
Subtotaal	8.437	8.666	8.437	8.666
Totaal	13-773	10-185	8-437	15-521

Nog te betalen kosten

Per balansdatum is de boekwaarde € 6,9 miljoen. In 2016 zijn de nog te betalen kosten per saldo toegenomen met € 1,5 miljoen.

Vooruit ontvangen bedragen van Europese, Rijks of Nederlandse overheidslichamen

In verband met een wijziging van de voorschriften (BBV) heeft er een her-rubricering van de overlopende passiva plaatsgevonden. Voor zover van toepassing is er in de onderstaande tabel een uitsplitsing naar Europese, Rijks- en overige overheden gemaakt.

Van Europese, Rijks of Nederlandse overheidslichamen ontvangen	Boekwaarde 1-1-2016	Toevoeging	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2016
Ontvangen van Rijksoverheid				
Sanering verkeerslawaaï	625		475	150
RNI	99			99
Geluidwerende maatregelen A73	6.531		4.434	2.097
VVE/OAB	330		242	88
Cons. Stadsrekening		40		40
Geluidsanering Kaldenkerkerweg	38		6	32
Geluid Grotestraat/ Roermondseweg	-81	65		-16
WEB Educatie	71	8		79
VSV aanpak		633		633
Subtotaal	7.613	746	5.157	3.201
Ontvangen van overige overheden				
NSL-gelden ze tranche	164		5	159
Geluidwerende maatregelen A73		2.500		2.500
Scholingsfonds Noord Limburg		59		59
Glastuinbouwconcentratiegebieden	237	4		241
Drugspreventie	77		2	75
Statushouders		89		89
LHBT		5		5
JOGG		15		15
POL		36		36
SSC NML		226		226
Algemeen overheid	61		61	
Canon Raodhoes	198		198	
BBZ partnerinkomen	-6	6		
Subtotaal	731	2.940	266	3.406
Ontvangen bedragen overige				
Algemeen		127		127
Geluidwerende maatregelen A73		1.833		1.833
Canon Raodhoes		99		99
Subtotaal		2.059		2.059
Totaal vooruit ontvangen bedragen	8.344	5.745	5.423	8.666

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Bedragen x €1.000

Inkoopgroep	Restant contract-omvang, loopduur 1 - 5 jaar	Restant contract-omvang, loopduur > 5 jaar	Totaal restant contract-omvang
01 - Personeelsgerelateerde zaken	390	0	390
02 - Kantoorinrichting en benodigdheden, middelen voor bedrijfsvoering en informatie	1.787	700	2.487
03 - Automatisering en telecommunicatie	6.255	173	6.428
05 - Advies en onderzoek (niet op basis van detachering)	441	0	441
06 - Vervoer, aandrijfsystemen, emballage	1.592	0	1.592
07 - Gebouwen en gebouwgerelateerde installaties	13.754	100	13.854
08 - GWW (aanleg en onderhoud), niet gebouwgerelateerde installaties en openbare ruimten	780	0	780
Totaal	24.999	973	25.972

Verstrekke waarborgen voor nog uitstaande geldleningen

De restantbedragen van de gewaarborgde geldleningen aan het einde van 2016 bedragen € 419 miljoen. Een specificatie is opgenomen in bijlage V. Een nadere toelichting staat in de paragraaf Financiering. Tevens zijn er géén garanties afgegeven.

Drempelbedrag schatkistbankieren (SKB)

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf Financiering.

Onderstaande tabel geeft het gemiddelde kwartaalsaldo van de liquide middelen ten opzichte van het drempelbedrag weer. Bij het uitzetten van middelen uit hoofde van treasury zijn de risico's in sterke mate beperkt door de verankering van het schatkistbankieren in de wet fido. Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden verplicht worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Uitgezonderd hierop zijn de middelen onder het drempelbedrag. Dit betreft 0,75% van het begrotingstotaal en is ingesteld om voldoende saldo aan te houden voor het dagelijks betalingsverkeer. Uit de onderstaande tabel valt af te leiden dat in het boekjaar 2016 het drempelbedrag niet overschreden is.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf Financiering.

Bedragen x € 1 mln

Drempelbedrag SKB	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
	2016	2016	2016	2016
Drempelbedrag (0,75% van begroting)	2,77	2,77	2,77	2,77
Gemiddeld saldo buiten 's Rijks schatkist	1,02	1,38	0,60	0,93
Ruimte binnen limiet (+), overschrijding (-)	1,75	1,39	2,17	1,84

5.5

Toelichting op de balanspost onderhanden werk en grondvoorraad van het Grondbedrijf

Voor de waardering van de grondvoorraad en grondexploitaties, vorming van voorzieningen, en (gedeeltelijke) winstneming zijn de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) van toepassing. Deze voorschriften zijn onderstaand nader toegelicht.

De boekwaarde/waardering van de grondvoorraad wordt bepaald door de aankoopwaarde te vermeerderen met de kosten bouwrijp maken, rente etc. en te verminderen met de opbrengst van de verkochte gronden en overige inkomsten. De onderhanden projecten van het Grondbedrijf worden gewaardeerd tegen de integrale kostprijs verminderd met de gedeclareerde termijnen (o.a. verkoopopbrengsten en subsidies).

Met betrekking tot winstneming wordt het voorzichtigheidsbeginsel toegepast. Dit houdt in dat de activa of de baten niet worden overgewaardeerd en de passiva of de lasten niet worden ondergewaardeerd. Daarnaast worden de winsten op exploitaties pas genomen op het moment dat deze daadwerkelijk zijn gerealiseerd. Zodra bij een grondexploitatie een nadelig resultaat wordt geconstateerd, wordt een rentedragende voorziening ter hoogte van de contante waarde per balansdatum voor dit nadelig resultaat gevormd.

De grondexploitaties van majeure projecten worden minimaal een maal per jaar herzien. Van de overige projecten worden deze normaal eenmaal per jaar herzien. Indien ontwikkelingen daartoe aanleiding geven volgt een tussentijdse herziening.

Het verwacht resultaat in de jaarrekening 2016 is op basis van de meest recente herzieningen en bedraagt op eindwaarde -/- € 31,3 miljoen, zie bijlage X.1. Ten opzichte van het gecalculerde resultaat van -/- € 28,1 miljoen zoals opgenomen in de jaarrekening 2015 is dit een daling van € 3,2 miljoen. Dit wordt verklaard door het neerwaarts bijstellen van de resultaten van Q4 (€ 1,8 mln), Trade Port West (€ 0,2 mln), Centrumplan Blerick (€ 0,6 mln), Veegtes (€ 0,3) en de overige (kleinere) exploitaties (€ 0,6 mln). Positief werd Masterplan A&V (€ 0,3 mln) bijgesteld.

Deze resultaten betreffen momentopnamen (going-concern). Binnen de projecten wordt ernaar gestreefd om in geval van een nadelige prognose het project alsnog budgettair neutraal te realiseren. Bij een positief resultaat is uiteraard het streven het resultaat te maximaliseren. Uitdrukkelijk wordt vermeld dat bovenstaande verwachte resultaten grotendeels geprognosticeerd zijn en soms pas op lange termijn kunnen worden gerealiseerd. Deze resultaten zullen nog daadwerkelijk

moeten worden gerealiseerd. Hierbij spelen met name de risico's als gevolg van wijzigende economische omstandigheden een grote rol.

Resultaten behaald op grondexploitaties komen conform bestendig beleid ten gunste c.q. ten laste van de Algemene Grondreserve en de Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten. Het totale saldo van beide bedraagt ultimo 2016 € 38,9 miljoen. Vervroegde winstneming, berekend conform voorschriften BBV en de beheersverordening Grondbedrijf, vond in 2016 voor € 4,1 miljoen plaats. In 2016 zijn vijf grondexploitaties administratief afgesloten, zie voor een verdere specificatie bijlage IX.4.1.

De Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten is conform voorschriften gebaseerd op de contante waarden per 31 december 2016 en is in 2016 toegenomen met € 5,0 miljoen. Hiervan is circa 1 miljoen direct gevolg van rentewijziging als gevolg van aangepaste BBV-voorschriften. Verder is de looptijd van enkele majeure projecten als gevolg van marktomstandigheden verlengd; dit leidt tot hogere plan- en rentekosten. De voorziening is rentedragend zodat de geprognoseerde verliezen per einddatum van een grondexploitatie kunnen worden gedekt. De Algemene Grondreserve bedraagt € 5,9 miljoen. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de paragraaf Grondbeleid.

Lopende exploitaties, gemeentelijk deel:

Grondbedrijf 2016	Realisatie (* € 1.000)		
	Boekwaarde 1/1 2016	2016	Boekwaarde 31/12 2016
Grex gemeente majeur	45.059	4.391	49.450
Grex gemeente overig	1.455-	851-	2.306-
Totalen	43.604	3.540	47.144

De boekwaarde van de majeure grondexploitaties stijgt per saldo met € 4,4 miljoen. De grootste investeringen werden verantwoord in exploitaties Q4, Kazernekwartier en Venlo Centrum Zuid. Dit betreft voornamelijk plan- en rentekosten evenals kosten voor tijdelijk beheer en bouw- en woonrijpmaken. Aan de opbrengstenkant vonden ontvangsten plaats in het kader van subsidies, grondverkoop en overige opbrengsten.

Naast de majeure grexen heeft het grondbedrijf ook een aantal kleinere gemeentelijke exploitaties in haar portefeuille. De boekwaarde daalde hier per saldo, voornamelijk door een grote grondverkoop op een bedrijventerrein.

Voor een uitgebreide toelichting op de majeure projecten en de totaallijst grondexploitaties verwijzen we naar de betreffende bijlagen.

Lopende exploitaties, faciliterend deel:

Grondbedrijf 2016	Realisatie (* € 1.000)		
	Boekwaarde 1/1 2016	2016	Boekwaarde 31/12 2016
Grex faciliterend	273	59	332
Totalen	273	59	332

Onder de groep grex faciliterend staan separaat de met derden aangegane exploitatieovereenkomsten verantwoord. Aansluitend aan de woningbouw worden de overeengekomen werken uitgevoerd. De geraamde kosten worden gedeeltelijk bij het aangaan van de overeenkomsten door de exploitanten voldaan of na afloop van het werk door de gemeente gefactureerd. In principe loopt de gemeente in het kader van exploitatieovereenkomsten geen risico.

Voorziening:

Grondbedrijf 2016	Realisatie (* € 1.000)		
	Boekwaarde 1/1 2016	2016	Boekwaarde 31/12 2016
Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten	28.041-	5.064-	33.105-
Totalen	28.041-	5.064-	33.105-

Met ingang van 2015 wordt de Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten, hierin worden de voorziene tekorten van de lopende grondexploitaties tegen contante waarde opgenomen, in de totaalstelling van het Onderhanden werk Grondbedrijf meegenomen. Deze wordt in mindering gebracht op het totaal.

Totalen:

Grondbedrijf 2016	Realisatie (* € 1.000)		
	Boekwaarde 1/1 2016	2016	Boekwaarde 31/12 2016
Totalen inclusief Voorziening	15.836	1.465-	14.371

De post Onderhanden Werk van het grondbedrijf bedraagt per balansdatum 31.12.2016 € 47,5 miljoen. Rekening houdend met de Voorziening Nadelige Exploitatieresultaten, derhalve € 14,4 miljoen.

Raming nog te maken kosten en opbrengsten:

Grondbedrijf 2016	Verdere raming (* € 1.000)		
	Nog te maken kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Geraamd eindresultaat
GreX gemeente majeur	60.469	78.693-	31.226
GreX gemeente overig	1.607	566	133-
GreX faciliterend	101	222-	211
Totalen	62.177	78.349-	31.304

In aansluiting op de boekwaarde per ultimo balansdatum 31 december 2016 is het natuurlijk van belang welk resultaat de grondexploitaties uiteindelijk behalen. Bovenstaand is het uiteindelijke resultaat op eindwaarde van alle projecten grondbedrijf weergegeven. Voor de exploitaties met een verwacht negatief resultaat is conform voorschriften een voorziening gevormd tegen de resultaten op contante waarde.

Voor de verdere planning van de exploitaties verwijzen we naar de individuele toelichtingen in de bijlagen grondbedrijf, verderop in deze jaarrekening.

Overigen grondbedrijf:

Grondbedrijf 2016: Overig	Realisatie (* € 1.000)		
	Boekwaarde 1/1 2016	2016	Boekwaarde 31/12 2016
MVA Voorraden grondbedrijf	4.305	1.155-	3.150
MVA Bedrijfsgebouwen	6.622	0	6.622
Voorziening Commissaris	2.622-	0	2.622-
Voorziening Restwerken	4.249-	224	4.025-

Met ingang van de balans van 2014 is afgesproken de volgende onderdelen van het grondbedrijf elders op de balans te verantwoorden: De grondvoorraden, het object "de Commissaris" (beide onder Materiële Vaste Activa) en de Restwerken (deze wordt onder Voorziening Restwerken gerubriceerd). Voor object de Commissaris is sinds 2015 ook een voorziening getroffen in verband met een mogelijke afwaardering van de boekwaarde.

5.6 Kort investeringsoverzicht

In bijlage III van deze jaarrekening presenteren wij een overzicht van alle in 2016 afgesloten investeringen en een overzicht met de per eind 2016 lopende investeringen.

Het verloop van het totaal van alle kredieten is in onderstaand overzicht samengevat.

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Oorspronkelijk kredietbedrag	Realisatie t/m 2016	Restantkrediet 31-12-2016
Totaal kredieten	281.166	208.579	72.587

Omschrijving	Oorspronkelijk kredietbedrag	Realisatie t/m 2016	Resultaat afgeronde investeringen 31-12-2016
Afgeronde kredieten	48.634	47.532	1.102

Omschrijving	Oorspronkelijk kredietbedrag	Realisatie t/m 2016	Restantkrediet 31-12-2016
Lopende kredieten	232.533	161.047	71.486

De afgeronde kredieten in het jaar 2016 hebben een onderschrijding ten opzichte van het oorspronkelijk krediet van € 1,1 miljoen. De wijziging in kapitaallasten als gevolg van de totale krediet onderschrijding van € 1,1 miljoen zal worden meegenomen bij de invulling van de bestuursopdracht (€ 250.000 structureel) inzake restantkredieten.

Bij deze jaarrekening zijn 32 kredieten van vóór 2015 afgesloten en 22 kredieten met kredietvoting in 2015 en 2016. Indien er zich bij de lopende investeringen overschrijdingen aandienen dan zullen deze middels de hiervoor bestemde P&C instrumenten, inclusief dekkingsvoorstel, kenbaar worden gemaakt.

Bijlagen

Bijlage I Samenvattende tabellen

resultaat 2016 per programma

Bijlage 1: Totaaloverzicht baten en lasten 2016 per programma (incl. verrekeningen met reserves)

bedragen x €1.000

Programma	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
01 Bestuur & Publieke dienstverl.	6.342	6.109	5.470	90%	-639
02 Openbare orde en Veiligheid	26	116	97	84%	-18
03 Participatie & werkgelegenheid	42.303	48.011	47.859	100%	-152
04 Zorg en Welzijn	4.039	15.363	21.914	143%	6.551
05 Onderwijs en Jeugd	3.301	4.540	4.648	102%	109
06 Economie en Toerisme	3.969	10.958	15.495	141%	4.537
07 Sport- en Cultuurbevordering	2.844	3.238	3.106	96%	-132
08 Ontwikkeling Centrumstad	6.723	7.633	7.238	95%	-394
09 Verkeer en Bereikbaarheid	8.529	8.241	6.367	77%	-1.874
10 Wonen en Leefomgeving	10.118	11.897	16.713	140%	4.817
11 Beheer openbare ruimte	26.061	22.030	22.823	104%	793
12 Algemene middelen	255.171	258.248	259.908	101%	1.661
Totaal baten (inclusief verrekeningen met reserves)	369.427	396.382	411.639	104%	15.257
01 Bestuur & Publieke dienstverl.	18.392	17.902	17.864	100%	38
02 Openbare orde en Veiligheid	10.538	10.582	10.242	97%	340
03 Participatie & werkgelegenheid	81.288	86.727	87.051	100%	-324
04 Zorg en Welzijn	120.530	134.616	145.705	108%	-11.089
05 Onderwijs en Jeugd	14.598	15.787	16.326	103%	-538
06 Economie en Toerisme	7.203	13.746	17.803	130%	-4.057
07 Sport- en Cultuurbevordering	12.029	12.079	11.914	99%	165
08 Ontwikkeling Centrumstad	20.372	22.245	22.585	102%	-340
09 Verkeer en Bereikbaarheid	7.353	7.035	7.326	104%	-291
10 Wonen en Leefomgeving	20.647	22.942	28.777	125%	-5.835
11 Beheer openbare ruimte	45.087	41.871	42.672	102%	-801
12 Algemene middelen	11.391	10.875	12.988	119%	-2.113
Totaal lasten (inclusief verrekeningen met reserves)	369.427	396.407	421.253	106%	-24.846
Gerealiseerd resultaat		-25	-9.614		-9.589

Bijlage 1b: Totaaloverzicht baten en lasten 2016 per programma (excl. verrekeningen met reserves)

bedragen x €1.000

Programma	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Verschil
01 Bestuur & Publieke dienstverl.	6.342	6.012	5.438	90%	-574
02 Openbare orde en Veiligheid	26	116	97	84%	-18
03 Participatie & werkgelegenheid	41.816	47.398	47.552	100%	155
04 Zorg en Welzijn	3.927	9.013	9.242	103%	229
05 Onderwijs en Jeugd	3.153	4.391	4.500	102%	109
06 Economie en Toerisme	3.619	10.452	14.930	143%	4.477
07 Sport- en Cultuurbevordering	2.812	3.206	3.074	96%	-132
08 Ontwikkeling Centrumstad	6.599	7.472	7.077	95%	-394
09 Verkeer en Bereikbaarheid	8.529	8.241	6.367	77%	-1.874
10 Wonen en Leefomgeving	8.022	7.543	7.803	103%	260
11 Beheer openbare ruimte	20.591	20.364	21.343	105%	979
12 Algemene middelen	252.332	255.522	257.995	101%	2.473
Totaal baten (exclusief verrekeningen met reserves)	357.769	379.730	385.418	101%	5.688
01 Bestuur & Publieke dienstverl.	18.392	17.902	17.764	99%	138
02 Openbare orde en Veiligheid	10.538	10.582	10.242	97%	340
03 Participatie & werkgelegenheid	80.830	86.170	86.494	100%	-324
04 Zorg en Welzijn	120.530	129.901	139.896	108%	-9.995
05 Onderwijs en Jeugd	14.598	15.787	16.326	103%	-538
06 Economie en Toerisme	7.203	13.746	17.415	127%	-3.669
07 Sport- en Cultuurbevordering	11.954	12.079	11.914	99%	165
08 Ontwikkeling Centrumstad	16.371	18.254	18.594	102%	-340
09 Verkeer en Bereikbaarheid	7.353	6.984	7.326	105%	-342
10 Wonen en Leefomgeving	18.527	20.822	22.194	107%	-1.372
11 Beheer openbare ruimte	46.492	41.843	42.672	102%	-829
12 Algemene middelen	7.397	6.351	8.828	139%	-2.477
Totaal lasten (exclusief verrekeningen met reserves)	360.186	380.421	399.665	105%	-19.244
Totaal saldo baten en lasten	-2.417	-691	-14.246		-13.556

bedragen x €1.000

Programma	Begroting voor wijziging 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	%	Vershil
01 Bestuur & Publieke dienstverl.		97	32	33%	-65
03 Participatie & werkgelegenheid	487	613	306	50%	-307
04 Zorg en Welzijn	111	6.350	12.672	200%	6.322
05 Onderwijs en Jeugd	148	148	148	100%	
06 Economie en Toerisme	350	505	565	112%	60
07 Sport- en Cultuurbevordering	32	32	32	100%	
08 Ontwikkeling Centrumstad	125	161	161	100%	
09 Verkeer en Bereikbaarheid					
10 Wonen en Leefomgeving	2.096	4.353	8.910	205%	4.557
11 Beheer openbare ruimte	5.470	1.666	1.481	89%	-185
12 Algemene middelen	2.839	2.725	1.913	70%	-812
Totaal onttrekkingen aan reserves (baten)	11.659	16.651	26.221	157%	9.570
01 Bestuur & Publieke dienstverl.			100		-100
03 Participatie & werkgelegenheid	457	557	557	100%	
04 Zorg en Welzijn		4.715	5.809	123%	-1.094
06 Economie en Toerisme			388		-388
07 Sport- en Cultuurbevordering	75				
08 Ontwikkeling Centrumstad	4.001	3.991	3.991	100%	
09 Verkeer en Bereikbaarheid		51		0%	51
10 Wonen en Leefomgeving	2.120	2.119	6.583	311%	-4.463
11 Beheer openbare ruimte	-1.406	27		0%	27
12 Algemene middelen	3.994	4.525	4.160	92%	365
Totaal toevoegingen aan reserves lasten)	9.241	15.986	21.588	135%	-5.602
Totaal saldo verrekeningen met reserves	2.417	666	4.633		3.967
Gerealiseerd resultaat		-25	-9.614		-9.589

Bijlage II Reserves en voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Naam reserve / voorziening	Rekening 1-1-2016	Realisatie 2016		Boekwaarde 31-12-2016
		Toevoeging	Onttrekking	
I RESERVES				
A ALGEMENE RESERVES	25.003	9.550	8.121	26.432
1 Reserves met een Bufferfunctie				
Algemene Reserve	17.642	3.170	292	20.520
Algemene Grondreserve	7.362	6.379	7.829	5.912
Totaal reserves met een Bufferfunctie	25.003	9.550	8.121	26.432
B BESTEMMINGSRESERVES	57.650	12.384	18.100	51.935
1 Overige Bestemmingsreserves				
Reserve Reorganisatiekosten	398	535	563	370
Reserve Beeld.kunst openbare ruimte	95			95
Reserve Sam fonds	26	42	26	42
Reserve Expeditie Venlo	610		610	
Reserve Dependance Universiteit Maastricht	500		500	
Reserve Kennisinstructuur	188			188
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	103	3	106	
Reserve Maatsch.opvang en verslavingszorg	1.014		6	1.007
Reserve Stimuleringsregeling woningbouwprojecten	91			91
Reserve Kazernekwartier vervroegde afschrijving maatsch.nut	745	3.991		4.736
Reserve Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS)	57		57	
Reserve Multifunctionele accomm. A & V	46		46	
Reserve Ontwikkeling locatie vm. Rabobank Arcen	452	14		466
Reserve GVVP				
Reserve Kwaliteitsimpuls binnenstad	36		36	
Reserve Arbeidsmarktbeleid regio	499	100	330	269
Reserve Bodemkwaliteit	1.265	844	808	1.301
Reserve Decentralisatie uitk. Vrouwenopvang	143		101	42
Reserve Individueel loopbaanbudget	1.032	168	101	1.099
Reserve Decentralisaties	2.788	4.715	7.503	
Reserve Regionaal Werkbedrijf	478	457	155	780
Reserve Regionale Samenwerkingsverbanden	451	100		550
Reserve Cultuurfonds				
Reserve Toeristisch Recreatief Actieprog.	65			65
Reserve Geluidkwaliteit	1.869		134	1.735
Reserve Huishoudelijke hulp toelage	1.302	1.052	306	2.047
Reserve Beschermde wonen	4.715		4.715	
Totaal overige Bestemmingsreserves	18.966	12.021	16.104	14.884
2 Reserves met een Inkomensfunctie				
Reserve Kapitaallasten Stadskantoor	12.007	363	224	12.146
Reserves Afschrijving activa	24.334			24.334
Reserve Cumulatieve afschrijving activa	-3.637		504	-4.141
Totaal reserves met een Inkomensfunctie	32.705	363	728	32.340
3 Egalisatiereserves				
Egalisatiereserve Afvalstoffenheffing	5.379		1.136	4.242
Egalisatiereserve Fondsvorming havengelden	51			51
Egalisatiereserve Openbare verlichting	549		131	418
Totaal Egalisatiereserves	5.979		1.268	4.712
TOTAAL RESERVES	82.654	21.934	26.221	78.367

(bedragen x € 1.000)

Naam reserve / voorziening	Rekening 1-1-2016	Realisatie 2016		Boekwaarde 31-12-2016
		Toevoeging	Onttrekking	
4 Saldo van baten en lasten				
Saldo van baten en lasten	346		9.959	-9.614
Totaal saldo baten en lasten	346		9.959	-9.614
TOTAAL RESERVES incl. Saldo baten en Lasten	83.000	21.934	36.180	68.753
II VOORZIENINGEN				
1 Voorzieningen Planmatig Onderhoud				
Voorziening Groot onderhoud Wegen	2.553	2.850	3.059	2.344
Voorziening Groot onderhoud Ambtelijke gebouwen	46	568	441	173
Voorziening Groot onderhoud Schoolgebouwen	101		101	
Voorziening Groot onderhoud Sportgebouwen	158	784	666	277
Voorziening Groot onderhoud Parkeergarages	285	284	404	165
Voorziening Groot onderh. Commer. Cult. Maatschap. Vastgoed	358	1.053	781	629
Voorziening onderhoud GRP+	10.430	2.300	2.348	10.382
Voorziening onderhoud kunstwerken in openbare ruimte	153	60	69	144
Totaal voorzieningen Planmatig onderhoud	14.085	7.899	7.870	14.114
2 Voorzieningen Middelen van derden				
Voorziening Collectie Knecht-Drenth	159	57	1	216
Voorziening Egalisatie tarief GRP	2.103	285		2.388
Totaal voorzieningen Middelen van derden	2.262	342	1	2.604
3 Voorzieningen Overige				
Voorziening Pensioenkst. Wethouders	3.452	815		4.267
Voorziening Vord.verkoop Vennootschap BV	381		277	105
Voorziening Deelneming CBL Vennootschap BV				
Voorziening Deelneming Staat Vennootschap BV				
Voorziening Green Park Venlo	3.928	750		4.677
Voorziening Escrow Attero	45			45
Voorziening Restwerken Grondbedrijf	4.249		224	4.025
Voorziening Villa Flora	285			285
Voorziening Landschapsplan DCGC	2.500			2.500
Totaal Voorzieningen Overige	14.840	1.565	500	15.904
TOTAAL VOORZIENINGEN	31.186	9.806	8.371	32.622
RESERVES EN VOORZIENINGEN INCL. SALDO BATEN EN LASTEN	114.186	31.740	44.551	101.375

Bijlagenboek Reserves en Voorzieningen 2016

Zie het digitaal bijlagenboek, beschikbaar via de volgende link op internet:

<https://www.venlo.nl/middelen>

Door te schuiven onttrekkingen en toevoegingen reserves

Bedragen x € 1.000

Naam Reserve	Bedrag Toelichting
Reserve Reorganisatiekosten	279 Voor 2017 zijn nog mobiliteitskosten te voorzien bestaande uit loonkosten, eventueel beëindigingskosten en/of WW kosten. Hiervoor zijn de huidige beschikbare middelen in 2017 naar verwachting ontoereikend
Reserve Ontwikkeling locatie vm. Rabobank Arcen	466 Verkoop locatie in 2017 te verwachten.
Reserve Maatsch.opvang en verslavingszorg	48 Werkzaamheden worden doorgezet naar 2017. Heeft verband met het onderzoek naar een locatie voor maatschappelijke opvang. Naar verwachting wordt dit in 2017 afgerond. In 2015 en 2016 is er respectievelijk 6.000 en 6.287 onttrokken.
Reserve Decentralisatie uitk. Vrouwenopvang	42 Bij de finrap 2016 is een onttrekking geraamd van € 75.000 t.b.v. trainingen huiselijk geweld. Deze trainingen zijn zowel inhoudelijk als financieel nog niet helemaal afgerond. De restantmiddelen dienen daarom overgeheveld te worden. Momenteel is ten behoeve van deze trainingen een subsidieverzoek bij de Provincie ingediend. Als dit verzoek wordt toegekend, dan vindt verrekening met de reserve plaats.
Reserve Arbeidsmarktbeleid regio	169 Hiervoor wordt een coördinerende functie in de regio ingezet. Verder zijn er diverse overige kosten in het kader van arbeidsmarktbeleid in de regio.
Reserve Regionale Samenwerkingsverbanden	65 Uitgaven worden verwacht in de jaren 2017 en verder.
Reserve Huishoudelijkehulp toelage	996 Restant zal in 2017 aan de regio gemeenten worden overgemaakt.
2.063	

**Opheffen Reserves en Voorzieningen / wijziging
looptijd**

Aard	Naam	Toelichting
Bestemmingsreserve	Multifunctionele accomm. Arcen en Velden	Reserve is volledig benut en kan opgeheven worden.
Bestemmingsreserve	Reserve Bovenwijkse voorzieningen	Reserve is volledig benut en kan opgeheven worden.
Bestemmingsreserve	Reserve Besluit Woninggebonden Subsidies	Reserve is volledig benut en kan opgeheven worden.
Bestemmingsreserve	Reserve Dependance Universiteit Maastricht	Reserve is volledig benut en kan opgeheven worden.
Bestemmingsreserve	Reserve Kwaliteitsimpuls binnenstad	Reserve is volledig benut en kan opgeheven worden.
Bestemmingsreserve	Reserve Beschermd wonen	Reserve is volledig benut en kan opgeheven worden.
Voorzieningen Planmatig Onderhoud	Voorziening groot onderhoud Schoolgebouwen	Voorziening is volledig benut en kan opgeheven worden.
Bestemmingsreserve	Reserve Individueel loopbaanbudget	Inzet op medewerkers-ontwikkeling ter voorbereiding op de nieuwe netwerkorganisatie de looptijd verlengen t/m 2020.

Bijlage III Investeringskredieten

A. Overzicht af te sluiten kredieten

(Bedragen x € 1.000)

Jaar eerste krediet votering	Hoofdproject	Krediet	Realisatie	Restant krediet
2008	80005 Parkeerapparatuur	1.239	1.239	
2009	80004 GWP 2009-2010	17.539	17.539	
	90017 BDU Julianastraat 16 Belfeld	308	294	14
	90022 Aanschaf PDA Bouwinspecteurs	50	50	
2010	90020 MFA Op den Berg	459	459	
2011	110003 GWP 2011	3.237	3.161	76
	110006 Schandelo - 't Hanik	371	371	
	110011 Vervanging bomen 2011	175	175	
2012	120001 GWP 2012	1.458	1.538	-80
	120017 Vervanging camera's 2012	48	48	
	120018 Reconstr. groenvoorz 2012	61	61	
	120021 XI Instandhouding 2012	1.207	1.207	
	140009 Poppodium	10.540	10.494	46
	90015 Overgang financ.systeem 2012	91	91	
2013	130002 Sporthal Gulick levensduurverl			
	130004 Verhuizing Keramiekcentrum			
	130006 Aanpassingen Maasboulevard	151	140	11
	130007 GVVP 2013	2.521	2.519	2
	130024 Camera's binnenstad 2013	48	48	
	130032 Herstel betonnen vloeren	443	275	168
	130044 X Watertaken 2013	586	586	
2014	140023 Bedrijfshulpverlening 2014	49	41	8
	140031 Computers raadsleden 2014	20	8	12
	140033 Actieprogramma VSB P&C	42	42	
	140039 Camera's binnenstad 2014	18	17	1
	140044 Bewegwijzering ANWB 2014	45	20	25
	140048 Reconstr. groenvoorz 2014	42	42	
	140051 Herstelw Arsenaal en			
	140053 Flexibele stadsafsluiting 2014	495	495	
	140054 Vervanging tractoren 2014			
	140055 Bluswatervoorziening 2014	350	338	12
140073 GOW 2014	1.688	1.684	5	
2015	150004 Hockeyveld THC 3e veld	430	407	23
	150006 Website 2015	215	208	7
	150019 Reconstr. groenvoorz 2015 A&V	42	1	41
	150025 Vervanging camera's 2015	42	42	
	150029 Vervang. tractoren SB 2015			
	150030 Vervang. Transporters OGO 2015			
	150032 Aanhangwag en stoomcleaner	40	39	1
	150037 Elekt. voertuigen en laadpalen	213	209	4
150038 Aankoop Leaseauto's	17	17		
2016	160002 PL onh. Ambt. Gebouwen 2016	590	328	262
	160003 PL onh. Schoolgebouwen 2016	101	101	
	160004 PL onh. Sportgebouwen 2016	716	651	65
	160005 PL onh. Parkeergarages 2016	408	412	-4
	160006 PL onh. CCM Vastgoed 2016	1.000	645	355
	160009 KOR 2016	70	69	1
	160016 Vervanging beeldschermen 2016	16		16
	160019 WMO hulpmiddelen 2016	750	750	
	160035 KanDoen	280	280	
	160036 Kap.verstrek.gem.reg.Omnibuzz	102	102	
	160038 Verv.instal.Nolenspleingarage	60	60	
	160039 Straatparkeren Urbanusweg	100	84	16
	160040 Straatpark.Deken v.Oppensingel	159	143	16
	Totaal		48.634	47.532

B. Overzicht restantkredieten per 31-12-2016

(Bedragen x € 1.000)

Jaar eerste krediet votering	Hoofdproject	Krediet	Realisatie	Restant krediet	Jaar verwacht gereed	Toelichting
2006	50001 Nieuwbouw stadskantoor	55.913	54.275	1.638		
2009	100014 Uitbaggeren Industriehaven ACT	2.280	1.415	865	2017/2018	Omdat er veel slib ligt is het nodig om de ingang van de haven uit te baggeren. De uitvoering van het werk wordt gecombineerd met de uitbreiding van de Barge Terminal; een project dat in 2017 van start gaat. In het raadsvoorstel dat in 2016 op route gaat worden beide kredieten opgenomen en aangewend.
	80003 Revitalisering de Hamar	5.213	5.012	202		Project is reeds opgeleverd. Na oplevering blijkt er een geschil te zijn met de belastingdienst over een eventuele naheffingsaanslag. Restantmiddelen zijn noodzakelijk om de kosten die gepaard gaan met dit geschil te betalen. Tevens kunnen deze middelen ingezet worden als de belastingdienst in het gelijk wordt gesteld.
	80006 Parkeerplaats Holland Casino	135	50	85	2019	Krediet zal opgehoogd dienen te worden met inmiddels ontvangen huurinkomsten parkeerplaats. Zodoende is er geen sprake van overschrijding krediet.
	90016 Huisvestingsprogramma 2009	746	499	247	2017	Project wordt in 2017 afgerond. Restant middelen zijn noodzakelijk om aan de openstaande verplichtingen te voldoen.
	90019 Velddijk vervangende nieuwbouw	9.375	640	8.735	2019	Project zit momenteel in de voorbereidingsfase. Het betreft sportzaal Venlo Zuid en nieuwbouw van de school Velddijk. Restant middelen zijn noodzakelijk om het project succesvol af te ronden in 2019. Er zijn verplichtingen reeds aangegaan. Krediet is opgehoogd naar € 11.925.000,-
2010	100001 GVVP 2010	9.561	9.564	-3		
	100017 Digitalisering dossiers	1.425	878	547		De analoge bouwdoSSIers zijn in 2016 bijna allemaal gedigitaliseerd. In 2017 worden de laatste bouwdoSSIers gedigitaliseerd. Daarnaast zal ook de digitalisering van de milieu- en bodemdoSSIers in 2017 worden opgestart en zal naar verwachting in 2020 geheel kunnen worden afgerond.
2011	100010 MFA Arcen	9.468	8.339	1.129		MFA Arcen is in gebruik genomen. Laatste termijnen moeten worden betaald. Project wordt in 2017 afgesloten.
	100001 BMV Velden	14.697	13.424	1.273		BMV Velden is in gebruik genomen. Laatste termijnen moeten worden betaald. Project wordt in 2017 afgesloten.
	110001 FHK Infrastructuur	12.100	3.111	8.989		krediet bedraagt nu 13,1 mln. investeringen binnen krediet
	110004 Upgrading Maaspoort	8.540	7.748	792		De afrekening van de subsidie van de provincie en de subsidie aan de Maaspoort is vrij complex en kost meer tijd dan verwacht.
	110008 Kassasysteem 2011	70	30	40	2017	Het krediet kassasystemen wordt vanwege besparingen met € 20.000 verlaagd. Het krediet zal in 2017 -na genoemde verlaging- volledig besteed zijn.
2012	120016 Geluidwerende maatr a73/a74	15.000	8.689	6.311	2019	Naar alle waarschijnlijkheid zullen de werkzaamheden voor de geluidswerende maatregelen in 2017 uitgevoerd en in 2018 afgerond worden.
	120004 Vergunningen Info-Systeem	10	7	3		koppeling tussen het zaakstelsel en vergunningensysteem wordt momenteel gerealiseerd.
	120007 KCC Frontoffice Tool 2012	50	43	7	2017	Het laatste termijnbedrag voor de Frontofficetool/kcc portaal is in maart 2017 voldaan. Het budget is daarmee volledig besteed.
	120008 IHP+ onderwijshuisv. 2012	1.426	144	1.282	2018	
	120009 Duurzaamheidsscanner	60	40	20	2018	
	120015 Verkeersregelautomaten 2012	170	122	48	2017	Op basis van meerjarig vervangingsplan vri's, wordt het krediet van 2012 ingezet voor het vervangen/verwijderen VRI 4073 Kaldenkerkerweg/Van Aragonstraat/Kapelaan Nausstraat Venlo, voorbereiding vervanging VRI 4140 A67/Weselseweg Venlo, bijdrage aan vervanging provinciale VRI 1190 N556 Eindhovenseweg/James Cookweg Blerick en bijdrage aan vervanging provinciale VRI 1200 N556 Eindhovenseweg/Newtonweg/Heidewegske Blerick. De afronding van VRI 4073 kan pas plaats vinden na overleg met klankbordgroep en omwonenden. Uitvoering en oplevering staat gepland in april 2017.
	120020 Bepanting langs A73	854	414	440		Dit project is geen investeringkrediet maar betreft "werken voor derden". Er worden onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd waarvan de kosten aan Rijkswaterstaat in rekening worden gebracht.
	120022 X Watertaken 2012	479	384	95		Dit project maakt onderdeel uit van het meerjaren plan van de voorziening groot onderhoud GRP (gesloten circuit riolering)

B. Overzicht restantkredieten per 31-12-2016

(Bedragen x € 1.000)

Jaar eerste krediet votering	Hoofdproject	Krediet	Realisatie	Restant krediet	Jaar verwacht gereed	Toelichting
2013	130008 Ontsl parkeergarage maaswaard	1.950	2.123	-173		Overschrijding is veroorzaakt door uitvoeringsafspraken over werkzaamheden tussen project Tunnel en project Stadskantoor. In de Vorap 2017 zal gelijk met het afsluiten van het krediet Nieuwbouw Stadskantoor een voorstel worden gedaan mbt aanvullende dekking van onderhavige krediet-overschrijding.
	130010 Kazernekwartier OR fase 1	9.074	6.890	2.184	2019	
	130025 IHP+ onderwijshuisv. 2013	7.392	6.599	793		Het betreft de projecten Zuidstroom en Koperwiek die in 2016 werden opgeleverd. De restant middelen zijn noodzakelijk voor de reeds aangegane verplichtingen. Het betreft een wettelijke taak wet primair onderwijs (WPO). De bouwopdracht voor gymzaal Koperwiek is verstrekt.
	130029 Verkeersregelautomaten 2013	175	88	87	2017	Op basis van meerjarig vervangingsplan vri's, wordt het krediet van 2013 ingezet voor een bijdrage aan project rotonde Venrayseweg/Celsiusweg Blerick, verwijdering geregelde oversteekplaats (GOP) Klagenfurtlaan/Herungerweg Venlo, aanbrengen rateltickers VRI 4013 Prof. Gelissensingel/Molensingel en 4014 Prof. Gelissensingel/Eindhoveneweg Venlo, bijdrage aan vervanging provinciale VRI 1200 N556 Eindhoveneweg/Newtonweg/Heidewegske Blerick. Het project rotonde Venrayseweg/Celsiusweg is nog niet gestart, waardoor de bijdrage nog niet is uitgegeven. Uitvoering en oplevering staan nu gepland in 2017.
	130031 Vervanging bomen 2013	185	145	40	2017	Ten behoeve van de inzet van de vervangingskredieten bomen 2013 t/m 2015 is in 2013 een plan opgesteld. Basis voor dit plan vormde een inventarisatie en inspectie van alle bomen. Het plan uit 2013 betrof vooral het uitdunnen van vele boomstructuren om de vitaliteit en groei te borgen van de bomen die blijven staan. In de uitvoering van dit plan zijn de kredieten uit de verschillende jaarschijven niet in volgorde ingezet. Het restant krediet van 2013 en 2015 is benodigd om het plan af te ronden, waarbij niet alleen sprake is van kap, maar ook van vervanging / herplant. De kredieten van 2016 zijn geschrapt.
	130035 Openbare Verlichting 2013-2016	9.563	9.208	355	2017	Betreft het project vervanging openbare verlichting naar led-verlichting. De afronding van dit project zal in 2017 plaats vinden. Het restant krediet maakt onderdeel uit van de totale projectbegroting en -financiering.
	130036 TPN CV Werken derden	1.000	901	99		Dit project is geen investeringkrediet maar betreft "werken voor derden". Gemaakte kosten worden bij TPN in rekening gebracht.
	130042 Aanpassen Kazernestraat	200	12	188	2017	Dit bedrag staat gereserveerd voor bijdrage in de OVK Eindhoveneweg. Als onderdeel in de aanpassingen van de bestaande weginfrastructuur, wordt ter plaatse van de OVK het onderhoud aan de Kazernestraat meegenomen.
	130043 XI Instandhouding 2013	1.059	1.036	23	2017	Dit project maakt onderdeel uit van het meerjaren plan van de voorziening groot onderhoud GRP (gesloten circuit riolering)
	130049 Kosten Knecht-Drent		138	-138		Gedekt door voorziening.
2014	140008 GVVP 2014	2.974	1.662	1.312	2018	
	140010 Herinrichting woonwagencollocatie	2.964	712	2.252	2020	
	140020 Kleedlokalen VVV'03 2014	125	149	-24		Project is fysiek afgerond en wordt momenteel financieel afgesloten. De meerkosten worden verrekend met de gebruiker waardoor de gemaakte kosten binnen het geaccordeerde krediet blijven.
	140022 BAG en WKPB systeem	95		95	2017	In het project Informatiebeheer op orde worden de koppelingen gerealiseerd om de eenmalige registratie te realiseren. Wordt opgestart per januari 2017.
	140026 Publ.recht. beperkingen 2014	50		50	2017	Vanwege het uitstellen van de omgevingswet zijn deze kredieten nog niet verbruikt. In 2017 zal gestart worden met de realisatie van de omgevingswet en zal dit krediet gebruikt worden voor de basisinrichting van de systemen. Wordt in het project Informatiebeheer op orde gerealiseerd. wordt opgestart per januari 2017.
	140030 Audio visuele middelen 2014	125	18	107	2017	Onderdeel van de aanbesteding AV middelen voor stadskantoor, Stadhuis en alle overige ambtelijke locaties. Middels een aanbesteding zijn de AV middelen voor de komende 10 jaar geregeld. Krediet behouden
	140034 Organisatieontwikkeling	1.396	963	434	2017	Door de verhuizing van de nieuwbouw van het stadskantoor, zijn een aantal zaken die betrekking hebben met het werken in het nieuwe flexibele concept doorgeschoven naar 2016 en 2017. Betreft de digitalisering van dossiers, overhevelen en afsluiten (oude) archiefregistraties en het inrichten van de techniek voor digitaal communiceren.
	140036 Klantgeleidingssysteem 2014	100	22	78	2018	Als gevolg van besparingen wordt een voordeel gerealiseerd van € 60.000. Het krediet zal in 2017 -na genoemde verlaging- volledig besteed zijn.

B. Overzicht restantkredieten per 31-12-2016

(Bedragen x € 1.000)

Jaar eerste krediet votering	Hoofdproject	Krediet	Realisatie	Restant krediet	Jaar verwacht gereed	Toelichting
2014	140037 Burgerzaaksysteem	300		300	2017	Nieuwe burgerzaakmodules worden vanaf januari 2017 geïmplementeerd.
	140041 Islamitische school	104	99	5	2017	Betreft krediet voor verplichtingen die reeds zijn aangegaan voor leerpakketten en meubilair.
	140043 Verkeersregelautomaten 2014	175	104	71	2017	Op basis van meerjarig vervangingsplan vri's, wordt het krediet van 2014 ingezet voor een bijdrage aan vervanging VRI 4041 Goltziusstraat/St. Martinusstraat Venlo, vervanging VRI 4140 A67/Weselseweg Venlo (uren voorbereiding), vervanging VRI 4141 Weselseweg/Schoolweg/Nieuw Goltenweg Venlo, bijdrage aan project rotonde Roermondsestraat/Terracottalaan Tegelen. Door de enige achterstand in het meerjarig vervangingsplan zijn deze vervangingen nog afgerond. De voorbereiding van deze projecten zijn in 2016 gestart, maar afronding en afrekening vindt in 2017 plaats.
	140046 Verv. Vijverbeschoeiingen 2014	31		31	2017	In 2016 zijn vervangingskredieten ingeleverd welke jaarlijks opgevoerd worden. Afspraak is om de restant kredieten uit voorgaande jaren eerst in te zetten en af te werken.
	140047 Vervang. transporters OGO 2014	708	694	14	2017	Bestelling LM trac heeft plaatsgevonden levering vindt 1e kw 2017 plaats.
	140056 Omgekeerde afvalinzameling	1.500	84	1.416		Project is in uitvoering. In 2016 is gebleken dat verdere ontwikkeling nodig is (optimalisatie van de inzameling) voordat volledige gemeentelijke uitrol kan plaats vinden. Het restant krediet is benodigd om het volledige project af te ronden. Uitrol staat gefaseerd gepland voor 2018 en 2019. (gesloten circuit afval)
	140074 XI Instandhouding 2014	1.737	1.615	122		Dit project maakt onderdeel uit van het meerjaren plan van de voorziening groot onderhoud GRP. (gesloten circuit riolering)
	140075 X Watertaken 2014	1.827	1.317	511	2017	Dit project maakt onderdeel uit van het meerjaren plan van de voorziening groot onderhoud GRP. (gesloten circuit riolering)
	140083 Basisk. Groot sch. Topografie	585	473	112	2017	De wettelijke implementatiedatum van de BGT is bijgesteld waardoor de ingebruikname van de basiskaart is doorgeschoven van 2016 naar 2017. Restantkrediet handhaven in 2017. Het resterende krediet is benodigd om de projecten BGT en Gisib dit jaar verder af te ronden.
2015	150001 GVVP 2015	1.980	476	1.504	2018	
	150005 Audio visuele middelen 2015	99	66	33	2017	Onderdeel van de aanbesteding AV middelen voor stadskantoor, Stadhuis en alle overige ambtelijke locaties. Middels een aanbesteding zijn de AV middelen voor de komende 10 jaar geregeld. Krediet behouden.
	150008 Camera's binnenstad 2015	35		35	2017	Betreft krediet voor verplichtingen die reeds zijn aangegaan.
	150009 Langd zieke kinderen Wijnberg	1.200		1.200	2019	Nieuwbouw van de speciaal onderwijsschool de Wijnberg moet in 2019 gerealiseerd zijn. In december 2016 heeft de gemeenteraad besloten om het krediet op te hogen met € 840.000 (vervangingsinvestering). In totaal is nu het conform de VNG-norm een nieuwbouwbudget beschikbaar van € 2.040.000
	150001 GOW 2015	2.655	1.868	787	2017	Dit project maakt onderdeel uit van het meerjaren plan van de voorziening groot onderhoud wegen. Deels is de uitvoering van het onderhoudsprogramma van 2015 gecombineerd met het programma van 2016. De uitvoering van beide jaarschijven is nagenoeg gereed. Het restant krediet is deels het gevolg van rekeningen van de werkzaamheden uit einde 2016, die pas begin 2017 worden ontvangen. Door de omvang van de genoemde combinatie van jaarprogramma's zal de volledige afronding en afrekening pas begin 2017 plaats vinden.
	150017 XI Instandhouding 2015	1.316	607	709	2017	Dit project maakt onderdeel uit van het meerjaren plan van de voorziening groot onderhoud GRP. (gesloten circuit riolering)
	150018 X Watertaken 2015	985	698	287	2017	Dit project maakt onderdeel uit van het meerjaren plan van de voorziening groot onderhoud GRP. (gesloten circuit riolering)
	150020 Verv. Vijverbeschoeiingen 2015	31		31	2017	In 2016 zijn vervangingskredieten ingeleverd welke jaarlijks opgevoerd worden. Afspraak is om de restant kredieten uit voorgaande jaren eerst in te zetten en af te werken.

B. Overzicht restantkredieten per 31-12-2016

(Bedragen x € 1.000)

Jaar eerste krediet votering	Hoofdproject	Krediet	Realisatie	Restant krediet	Jaar verwacht gereed	Toelichting
2015	150021 Vervanging bomen 2015	185	20	165	2017	Ten behoeve van de inzet van de vervangingskredieten bomen 2013 t/m 2015 is in 2013 een plan opgesteld. Basis voor dit plan vormde een inventarisatie en inspectie van alle bomen. Het plan uit 2013 betrof vooral het uitdunnen van vele boomstructuren om de vitaliteit en groei te borgen van de bomen die blijven staan. In de uitvoering van dit plan zijn de kredieten uit de verschillende jaarschijven niet in volgorde ingezet. Het restant krediet is deels in 2016 ingezet en is benodigd om in 2017 het plan af te ronden. Daarbij is niet alleen sprake van kap, maar ook van vervanging / herplant. De kredieten van 2016 zijn geschrapt.
	150022 Verv. Speelplekken ed 2015	185	18	167	2017	In 2016 zijn vervangingskredieten ingeleverd welke jaarlijks opgevoerd worden. De kredieten van 2015 zouden in 2016 worden ingezet maar doordat de eerste aanbesteding is mislukt, er een nieuwe aanbesteding heeft plaatsgevonden zijn we pas medio 2016 aan de slag gegaan met de bestedingen en lopen deze door in 2017.
	150023 Bewegwijzering ANWB 2015	45		45	2017	Het restant krediet van 2014 kan hier aan toegevoegd worden. Het eigendom, beheer en onderhoud van ANWB bebording berust bij de gemeente. Vroeger was het beheer en onderhoud exclusief belegd bij de ANWB. Heden heeft de gemeente met de NBD (nederlandse bewegwijzingsdienst) een overeenkomst gesloten voor vervanging en groot onderhoud van deze bebording. Vanaf 2016 is dit krediet structureel geschrapt en wordt een plan gemaakt om het beheer en onderhoud te betalen vanuit de exploitatiebegroting. De restantkredieten uit 2014 en 2015 worden maximaal benut om in 2016 en 2017 zoveel mogelijk vervangingsachterstanden op te lossen. Het schrappen van deze kredieten vormt een risico voor de veiligheid en actualiteit van deze bebording.
	150024 Verkeersregelautomaten 2015	175	32	143	2017	Op basis van meerjarig vervangingsplan vri's, is dit krediet in 2016 ingezet voor een bijdrage aan vervanging VRI 4126 A73/Groetweg/Shakespearelaan Hout-Blerick, maar ook voor vervanging VRI 4141 Weselseweg/Schoolweg/Nieuw Golteweg Venlo, vervanging VRI 4145 Venrayseweg/Groot Bollerweg Blerick, bijdrage aan vervanging provinciale VRI 1190 N556 Eindhovenseweg/James Cookweg Blerick. Door enige achterstand in het meerjarig vervangingsplan en benodigde afstemming met Rijkswaterstaat zijn genoemde werken nog niet afgerond. Deze worden in 2017 afgerond en afgerekend.
	150026 Vervanging Strada-	900	687	213	2017	
	150028 Landmeetapparatuur GPS 2015	25		25	2018	De vervanging van de landmeetapparatuur was in 2016 niet noodzakelijk. Apparaat werkte nog prima en vernieuwen was niet noodzakelijk a.g.v. technische vernieuwing. De verwachting is dat vervanging in 2017 ook niet noodzakelijk is. Vervanging zal in 2018 gaan plaatsvinden.
	150034 VB Tunnel Vierpaardjes	180	120	60		
	150039 Huisvesting cameratoezicht	120	97	23	2017	Betreft krediet voor verplichtingen die reeds zijn aangegaan voor inrichting van de regionale toezichtruimte.
	90027 Automatis. parkeercontroleurs	100	48	52	2017	In 2015 is de aanbesteding gedaan voor nieuwe software en apparatuur. Het project wordt in 2017 afgerond.
2016	160001 GOW 2016	2.850	2.239	611	2017	Dit project maakt onderdeel uit van het meerjaren plan van de voorziening groot onderhoud wegen. De uitvoering van het onderhoudsprogramma van 2016 is gecombineerd met een deel van het programma van 2015. De uitvoering van beide jaarschijven is nagenoeg gereed. Het restant krediet is deels het gevolg van rekeningen van de werkzaamheden uit einde 2016, die pas begin 2017 worden ontvangen. Door de omvang van de genoemde combinatie van jaarprogramma's zal de volledige afronding en afrekening pas begin 2017 plaats vinden.
	160007 XI Instandhouding 2016	1.874	636	1.238	2018	Dit project maakt onderdeel uit van het meerjaren plan van de voorziening groot onderhoud GRP. (gesloten circuit riolering)
	160008 X Watertaken 2016	1.140	85	1.055	2018	Dit project maakt onderdeel uit van het meerjaren plan van de voorziening groot onderhoud GRP. (gesloten circuit riolering)
	160010 Kazernekwartier OR fase 2	6.176		6.176	2019-2028	

B. Overzicht restantkredieten per 31-12-2016

(Bedragen x € 1.000)

Jaar eerste krediet votering	Hoofdproject	Krediet	Realisatie	Restant krediet	Jaar verwacht gereed	Toelichting
2016	16001 Levensd.verleng. buitensp.2016	280	155	125	2017	De in 2016 verstrekte opdracht voor het roeien van bomen op sportparken van HBSV en SV Blerick is medio februari 2017 voltooid. Kosten € 46.000,00 Verder zal er een aanpassing plaatsvinden op de verlichting van veld D bij HCB. Hiervoor is een bedrag van € 18.000,00 beschikbaar. De restant krediet ad. € 90.000,00 kan terug naar de algemene middelen.
	160012 Begraafplaatsen 2016	50	10	40	2017	Betreft een krediet voor 2016/2017. Krediet is en wordt ingezet voor vervanging van bomen op de begraafplaats
	160013 Aanschaf vrachtwagen 2016	150	137	13	2017	Bestelling LM trac heeft plaatsgevonden levering vindt 1e kw 2017 plaats.
	160014 Verv.mat.gladheidsbestr.2016	34		34	2017	Bestelling LM trac heeft plaatsgevonden levering vindt 1e kw 2017 plaats.
	160015 Verv.veegwag. parkeergar.2016	70	31	39	2017	Bestelling voertuig (caddy parkeergarage) heeft plaatsgevonden. Levering 1e kwartaal 2017
	160017 Renovatie kleedacc. Wallabies	170		170	2017	Project zit in besteksfase en wordt na aanbesteding in mei-juli 2017 uitgevoerd.
	160018 KGV toplaag HCB	385	289	96		Project is fysiek afgerond. De restant middelen zijn noodzakelijk om aan de laatste verplichtingen te voldoen. Project blijft binnen budget.
	160020 E-HRM	140	43	97	2017	De aanschaf van een nieuwe personeelssysteem heeft in regionaal verband plaatsgevonden. De eerste modules zijn in gebruik genomen. De overige modules moeten nog ingericht (en) betaald worden.
	160022 Huisvesting UM in centrum	1.500	1.430	70		Pand is in 2015 aangekocht t.b.v. vestiging UM. Tot aan in gebruikname door UM dienen beheerskosten te worden gemaakt. Mogelijk eerder over te dragen aan Ontwikkelbedrijf Greenport.
	160023 Multimodale Ontw.industriehave	5.000	164	4.836	2017	
	160024 Multimodale Ontw.railterminal	3.000		3.000	2018	
	160025 Reg.bijdr.Campusontw.2016	130		130	2019	Deze middelen worden ingezet in de periode 2016-2019 als onderdeel van de tweede periode van de HAS Venlo. Met de doorontwikkeling van de HAS wordt een stevige impuls gegeven aan de ontwikkeling van de Campus Greenport Venlo.
	160026 Proces- en capaciteitsmid.2016	540	539	1		
	160027 Procesmiddelen MIRT 2016	100	164	-64		In de voorbereiding op de startbeslissing van de minister is een MIRT onderzoek uitgevoerd. Voor dit MIRT onderzoek was 100.000 vanuit de gemeente gereserveerd en 40.000 provinciale bijdrage. De 40.000 provinciale bijdrage moet nog verwerkt worden in de begroting waarmee per saldo een tekort van € 24.376 overblijft. Dit zijn kosten die gemaakt zijn voor het opstarten van de MIRT – verkenning. De kosten van de MIRT verkenning worden voorlopig geschat op 6 mio euro en worden betaald uit uitvoeringskosten van 130 mio. Op hoofdlijnen is akkoord bereikt over financiering van de 130 mio (gemeente Venlo draagt bij vanuit de reeds beschikbare middelen voor de haven). Met partners wordt nu verder gesproken over het verder (financieel) inrichten van de verkenning. De voorlopige overschrijding zal hieruit dus ook betaald worden.
	160028 Opgave stedelijk centrum 2016	125	35	90		Doordat eerst pas in december 2016 het meerjarenprogramma is vastgesteld worden de gereserveerde gelden van 2016 ingezet in 2017
	160029 GVVP 2016	2.180	218	1.962	2019	
	160031 XI Instandhouding Versnellings	234	17	218	2017	Dit project maakt onderdeel uit van het meerjaren plan van de voorziening groot onderhoud GRP. (gesloten circuit riolering)
	160032 X Watertaken Versnellingsagend	2.554	105	2.448	2018	Dit project maakt onderdeel uit van het meerjaren plan van de voorziening groot onderhoud GRP. (gesloten circuit riolering)
	160034 Kazernekwartier voorberkrediet	500	107	393	2019	Investerings binnen krediet.
	160041 Deelneming BV WOM Klavertje 4	32	30	2	2017	
	160042 Onderw.leerpak.VSO de Wijnberg	71		71	2017	In december 2016 heeft de gemeenteraad besloten om een uitbreidingskrediet te voteren voor onderwijsleerpakketten en meubilair voor 6 groepen VSO/LZ conform de VNG-norm c.q. verordening. Hiervoor zijn reeds verplichtingen aangegaan.
	160043 Onderwijsleerpak. Al Andalous	68		68	2017	In december 2016 heeft de gemeenteraad besloten om een uitbreidingskrediet te voteren voor onderwijsleerpakketten en meubilair conform de VNG-norm c.q. verordening. Hiervoor zijn reeds verplichtingen aangegaan.
Totaal		292.533	161.047	71.486		

Bijlage IV Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatie verstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017

OCW	D1	Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicatornummer: D1 / 01</i>	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) <i>Aard controle R Indicatornummer: D1 / 02</i>		
		Besluit regionale meld-	€ 1.191.641	€ 0		
OCW	D1A	Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016 - 2021 Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Contact gemeenten	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicatornummer: D1 A / 01</i>	Besteding aan contactschool (jaar T) <i>Aard controle R Indicatornummer: D1 A / 02</i>	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) <i>Aard controle R Indicatornummer: D1 A / 03</i>	
			€ 0	€ 0	€ 0	
OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2017 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2017	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) <i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01</i>	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) <i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02</i>	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) <i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03</i>	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04</i>
			€ 3.098.366	€ 292.804	€ 62.756	€ 266.074
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t Indicatornummer: D9 / 05</i>	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag <i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06</i>	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t Indicatornummer: D9 / 07</i>	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag <i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08</i>
			1			

OCW	D10	(Volwassenen) Onderwijs 2015-2017 Participatiewet Contactgemeenten	Verstrekte uitkering (jaar T)	Besteding (jaar T) van educatie bij roc's	Besteding (jaar T) van educatie bij andere aanbieders dan roc's	Besteding (jaar T) van educatie totaal (automatisch)	Ten minste 50% besteed aan roc's ja/nee (automatisch)	
			<i>Aard controle R Indica tnummer: D10 / 01</i>	<i>Aard controle R Indica tnummer: D10 / 02</i>	<i>Aard controle R Indica tnummer: D10 / 03</i>	<i>Aard controle R Indica tnummer: D10 / 04</i>	<i>Aard controle R Indica tnummer: D10 / 05</i>	
			€ 981.623	€ 547.977	€ 321.160	€ 869.137	ja	
			Reservering besteding van educatie in jaar T voor volgend kalenderjaar (jaar T+1) <i>Aard controle R Indica tnummer: D10 / 06</i>	Onttrekking besteding van educatie in jaar T van volgend kalenderjaar (jaar T+1) <i>Aard controle R Indica tnummer: D10 / 07</i>				
			€ 219.961	€ 0				
I&M	E3	Subsidiegeling sanering verkeerswaaier Subsidiegeling sanering verkeerswaaier Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle R Indica tnummer: E3 / 01</i>	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen <i>Aard controle R Indica tnummer: E3 / 02</i>	Overige bestedingen (jaar T) <i>Aard controle R Indica tnummer: E3 / 03</i>	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinderten laste van het Rijk komt <i>Aard controle R Indica tnummer: E3 / 04</i>	Correctie over besteding (jaar T-1) <i>Aard controle R Indica tnummer: E3 / 05</i>	Eindverantwoording Ja/Nee
			1 2013/267989 (Populierenstraat)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			2 2013/268695 (Aerberg)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			3 2014/237856 (Tijdelijke overgangsregeling ISV geluid) Kopie beschikingsnummer	€ 418.912	€ 123.357	€ 0	€ 81.088	
			<i>Aard controle R Indica tnummer: E3 / 06</i>	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen <i>Aard controle R Indica tnummer: E3 / 07</i>	Cumulative bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle R Indica tnummer: E3 / 08</i>	Cumulative overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle R Indica tnummer: E3 / 09</i>	Cumulative Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle R Indica tnummer: E3 / 10</i>	<i>Aard controle R Indica tnummer: E3 / 11</i>
			1 2013/267989 (Populierenstraat)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			2 2013/268695 (Aerberg)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			3 2014/237856 (Tijdelijke overgangsregeling ISV geluid)	€ 0	€ 500.000	€ 123.357	€ 0	Ja

I&M	E11B	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) SiSa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr) (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Besteding (jaar T) ten laste van eigen middelen	Besteding (jaar T) ten laste van bijdragen door derden = contractpartners (niet rijk, provincie of gemeente)	Besteding (jaar T) ten laste van rentebaten gemeente op door provincie verstrekte bijdrage NSL	Teruggestort/verrekend in (jaar T) in verband met niet uitgevoerde maatregelen
			<i>Aard controle n.v.t. Indica brnummer: E11B/01</i>	<i>Aard controle R Indica brnummer: E11B/02</i>	<i>Aard controle R Indica brnummer: E11B/03</i>	<i>Aard controle R Indica brnummer: E11B/04</i>	<i>Aard controle R Indica brnummer: E11B/05</i>	<i>Aard controle R Indica brnummer: E11B/06</i>
			1 201000183007, 2015/30190 en 201100005505, 2015/30190	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 2011/61676 (3e tranche) Kopie beschikingsnummer	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
				Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve besteding ten laste van eigen middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve besteding ten laste van bijdragen door derden = contractpartners (niet rijk, provincie of gemeente) tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
			<i>Aard controle n.v.t. Indica brnummer: E11B/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indica brnummer: E11B/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indica brnummer: E11B/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indica brnummer: E11B/10</i>		
			1 201000183007, 2015/30190 en 201100005505, 2015/30190	€ 688.432	€ 791.668	€ 0		
			2 2011/61676 (3e tranche) Kopie beschikingsnummer	€ 468.000	€ 468.000	€ 0		
				Cumulatieve besteding ten laste van rentebaten gemeente op door provincie verstrekte bijdrage NSL tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatief teruggestort/verrekend in (jaar T) in verband met niet uitgevoerde maatregelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Endverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor het komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden		
			<i>Aard controle n.v.t. Indica brnummer: E11B/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indica brnummer: E11B/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indica brnummer: E11B/13</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indica brnummer: E11B/14</i>		
			1 201000183007, 2015/30190 en 201100005505, 2015/30190	€ 0	€ 0	Ja		
			2 2011/61676 (3e tranche)	€ 0	€ 0	Ja		

I&M	E25	Beleidsregeling subsidies Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK) Beleidsregeling subsidies budget investeringen ruimtelijke kwaliteit (BIRK) Provincies en gemeenten	Besteding (jaar T) exclusief bestedingen uit baten exploitatie <i>Aard controle R Indicatornummer: E25/01</i>	Eindverantwoording Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E25/02</i>	Cumulatieve bestedingen tot en met (jaar T) exclusief bestedingen uit baten exploitatie Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie. <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E25/03</i>	Berekende bate boven drempelwaarde ten behoeve van benefit sharing Alleen in te vullen na afloop project <i>Aard controle R Indicatornummer: E25/04</i>	Aantal gerealiseerde kwaliteitsdragers afpraak Alleen in te vullen na afloop project <i>Aard controle R Indicatornummer: E25/05</i>	Aantal gerealiseerde kwaliteitsdragers realisatie Alleen in te vullen na afloop project <i>Aard controle R Indicatornummer: E25/06</i>
			€ 3.222.821	Nee	€ 63.759.771			
I&M	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer Si Sa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/01</i>	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B/02</i>	Overige bestedingen (jaar T) <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B/03</i>	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B/04</i>	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B/05</i>	
			1 2015/52095 Vrachtwagenparkeerplaats James Cookweg	€ 92.723	€ 185.445	€ 122.819	€ 245.637	
			2 2012/28184 (Greenport Bikeway)	€ 33.145	€ 33.145			
			3 2013/40350 2014/53481 2015/94913 2016/75238 (N271 Tegelseweg Ziekenhuis)	€ 0	€ 0			
			4 2013/40350 2014/53481 2015/94913 2016/75238 (Eindhovenseweg - Groot Bollenweg)	€ 0	€ 0			
			5 2013/40350 2014/53481 2015/94913 2016/75238 (Eindhovenseweg - Alberikstraat)	€ 0	€ 0			
			6 2013/40350 2014/53481 2015/94913 2016/75238 (Stedelijk Verkeersmanagement)	€ 201.047	€ 24.017			
			7 2013/40350 2014/53481 2015/94913 2016/75238 (Primaire Fietsroutes)	€ 163.779	€ 180.242			
			8 2014/53481 2015/94913 2016/75238 (N271 Velden Lomm Markt Velden)	€ 113.930	€ 24.631			

			9	2015/94913 2016/75238 (Ronde Venrayseweg - Celsiusweg)	€76.143	€73.897		
			10	2015/94913 2016/75238 (N271 Velden Lomm traverse Voor)	€162.102	€146.638		
				Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Endverantwoording Ja/Nee
					Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
				Aard controle n.v.t. Indicabnummer: E27B/08	Aard controle n.v.t. Indicabnummer: E27B/07	Aard controle n.v.t. Indicabnummer: E27B/08	Aard controle n.v.t. Indicabnummer: E27B/08	Aard controle n.v.t. Indicabnummer: E27B/10
			1	2015/52095 Vrachtwagenparkeerplaats James Cookweg	€215.541	€431.082	In SiSa 2015 was dit project niet aangemerkt om te verantwoorden via de SiSa systematiek. In SiSa 2016 wel, vandaar de correctie op de cijfers 2015	Nee
			2	201228184 (Greeksport Bike way)	€1.707.440	€1.707.440		Nee
			3	2013/40360 2014/63481 2015/94913 2016/75238 (N271 Tegebeeweg Zekekinke)	€125.000	€125.000		Ja
			4	2013/40360 2014/63481 2015/94913 2016/75238 (Eldikouzeze weg - Groot Bolkeweg)	€150.000	€165.262		Ja
			5	2013/40360 2014/63481 2015/94913 2016/75238 (Eldikouzeze weg - Alberiksstraat)	€187.289	€188.747		Ja
			6	2013/40360 2014/63481 2015/94913 2016/75238 (Stedelijk Veldersmanagement)	€650.000	€1.026.820		Nee
			7	2013/40360 2014/63481 2015/94913 2016/75238 (Primaire Fiktoried)	€248.566	€248.566		Nee
			8	2014/63481 2015/94913 2016/75238 (N271 Velden Lomm Markt Velden)	€239.460	€239.460		Nee
			9	2015/94913 2016/75238 (Ronde Venrayseweg - Celsiusweg)	€84.567	€84.567		Nee
			10	2015/94913 2016/75238 (N271 Velden Lomm traverse Voor)	€169.835	€169.835		Nee

S.ZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T) ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wvgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ(exclusief Rijk)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
		<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G2/D1</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G2/D2</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G2/D3</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G2/D4</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G2/D5</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G2/D6</i>		
		€ 41.701.403	€ 835.933	€ 3.118.645	€ 20.982	€ 321.254	€ 12.148		
		Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WvWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee		
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente			
		I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen)(Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen)(Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WvWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)			
		<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G2/D7</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G2/D8</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G2/D9</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G2/D10</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G2/D11</i>	<i>Aard controle R v.v.t</i> <i>Indicatienummer: G2/D12</i>		
		€ 26.401	€ 2.058	€ 0	€ 76.040	€ 0	Ja		
S.ZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2016 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)(exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)(exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
		<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G3/D1</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G3/D2</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G3/D3</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G3/D4</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G3/D5</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G3/D6</i>		
		€ 109.176	€ 53.071	€ 8.458	€ 207.019	€ 17.886	€ 0		
		Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee					
		<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G3/D7</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatienummer: G3/D8</i>	<i>Aard controle R v.v.t</i> <i>Indicatienummer: G3/D9</i>					
		€ 0	€ 0	Ja					

Bijlage V Gewaarborgde geldleningen

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving onderdeel	Oorspronkelijke hoofdsom gewaarborgde geldlening	Restantbedrag van de gewaarborgde geldlening aan het begin van dienstjaar 2016	Bedrag van de in de loop van het dienstjaar te waarborgen / gewaarborgde geldleningen	Totaalbedrag van de gewone en buitengewone aflossing	Restantbedrag gewaarborgde geldlening ultimo 2016 (Totaal 2+3-4)
	1	2	3	4	5
Overige (door de gemeente gesubsidieerde instellingen)	12.588	8.755	1.877	996	9.636
Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)					
OLO (borging direct bij WSW)	399.920	379.609	20.000	23.620	375.989
RPF (vrijwaringsleningen)	34.519	22.014		1.217	20.797
Hypothecaire geldleningen (NHG)	PM *	15.436	396	3.528	12.304
TOTAAL GENERAAL	447.027	425.814	22.273	29.361	418.726

Het bedrag van de oorspronkelijke hoofdsom hypothecaire geldleningen is niet bekend; derhalve is ervoor gekozen om hier PM in te vullen.

Bijlage VI Overzicht kapitaallasten

RENTE

Basisgegevens

Als basis voor de berekening van de rente geldt de verkorte balans van vaste activa (inclusief Onderhanden werk Grondbedrijf) en vaste passiva primo 2016.

bedragen x €

1.000

ACTIVA	primo 2016	PASSIVA	primo 2016
Vaste activa		Eigen vermogen	
Activa	407.044	Reserves	83.000
Vlottende activa		Overige	
Onderhanden werk (grondvoorraad)	13.214	Voorzieningen	31.186
		Langlopende schulden	332.019
		Overschot aan financierings- middelen	-25.094
	420.258		420.258

Uit bovenvermelde activeringen en passiveringen zijn de volgende rentebaten en -lasten voortgevloeid:

Lasten		Baten	
Omschrijving	bedrag	Omschrijving	bedrag
Externe financieringskosten		Externe baten	
Rente opgenomen geldleningen	12.496	Rente over het overschot aan financieringsmiddelen	75
Rente korte financieringsmiddelen	-		
Interne financieringskosten		Interne baten	
Rente over reserves en voorzieningen	3.815	Rente grondbedrijf	115
Overige financieringslasten	50	Doorberekend aan producten	15.318
		Saldo kostenplaats rente (960)	853
	16.361		16.361

Toelichting over dit overzicht:**Externe financieringskosten**

Rente opgenomen geldleningen / waarborgsommen

Conform de staat van opgenomen langlopende geldleningen	12.496
Betaalde rente kortlopende financiering	-

Interne financieringskosten

Rente over reserves en voorzieningen

De reserves en voorzieningen worden gebruikt als intern financieringsmiddel. Hierover wordt rente berekend die ten gunste wordt gebracht van de exploitatie (functie 914 Geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar). Als percentage wordt de gewogen gemiddelde rente van de langlopende leningen gehanteerd.

De totale reserves en voorzieningen bedragen per		
1 januari 2016	114.186	
Af: reserves en voorzieningen Grondbedrijf	12.165-	
	<hr/>	
	102.021	
Bij 3,74 % bedraagt de rente		3.815
Overige financieringslasten		50
	TOTAAL LASTEN	16.361

BATEN

Externe baten

Rente over het overschot aan financieringsmiddelen

Het overschot aan financieringsmiddelen bedraagt 25.094

Ontvangen rente 75

Interne baten

Rente grondexploitaties

Aan de grondexploitaties wordt rente toegerekend gebaseerd op het gewogen gemiddeld rentepercentage over de lange en korte financieringsmiddelen in de verhouding vreemd vermogen - totaal vermogen. Het gewogen gemiddeld rentepercentage is 3,74%. De verhouding vreemd vermogen - totaal vermogen 84%. Het rentetarief voor de grondexploitaties bedraagt 3,13%.

De basis voor de rente is het onderhanden werk -/- reserves & voorzieningen van het grondbedrijf per 01-01-2016:

Onderhanden werk Grondbedrijf	15.837	
Reserves en voorzieningen Grondbedrijf	12.165	
	<hr/>	
	3.672	
Bij 3,13% rente is dit		115

De rente wordt toegerekend aan de producten op basis van een administratieve rekenrente van 3,75%. 15.318

Toerekening van de rente:

Het percentage van de te verdelen rente wordt bij de Kadernota voorafgaande aan het begrotingsjaar vastgesteld. Voor de begroting 2016 is dit percentage vastgesteld op 3,75%. Op basis hiervan en rekening houdende met de vooraf bepaalde rente wordt deze rente over de boekwaarde op 1 januari 2016 toegerekend aan de producten / projecten.

Conform de activastaat is toegerekend	15.318	
De aan activa toe te rekenen rente bedraagt	16.171	
	<hr/>	
Te veel verdeeld over de producten		853
Dit bedrag wordt ten gunste van het product 960 "Saldo van kostenplaatsen" op beleidstaak 960 verantwoord.		
	TOTAAL BATEN	16.361

AFSCHRIJVINGEN

De afschrijvingen worden berekend conform de nota afschrijvingsbeleid. Conform de activastaat, opgenomen onder bijlagen, bedragen deze:

15.015

Bijlage VII Overzicht langlopende geldleningen

(Bedragen x €1.000)

Nr	Vervaldatum	Van	Oorspronkelijk bedrag	Datum besluit	Jaar laatste aflossing	Rente% Rente%	Rente herziening	Restant	Nieuw	Rente	Aflossing	Restant 31-12-2016
216	19-jan	BNG	446	16-11-87	2028	5,65	19-01-18	282		15	15	266
223	24-jan	NWB	30.000	04-02-03	2027	4,47	geen	15.600		647	1.200	14.400
8	5-feb	NWB	1.361	30-11-95	2016	6,16	geen	68			68	
109	1-mrt	BNG	303	14-09-89	2040	4,55	1-03-20	245		11	5	239
237	1-mrt	BNG	45.000		2032	3,99	geen	45.000		1.796		45.000
225	8-mrt	NWB	20.000	24-03-04	2029	4,45	geen	11.200		469	800	10.400
226	23-mrt	BNG	25.000	11-04-06	2031	3,95	geen	16.000		602	1.000	15.000
9	18-apr	NWB	1.815	30-11-95	2016	6,69	geen	91		2	91	
1	1-mei	BNG	1.028	26-11-87	2031	4,50	1-05-21	683		30	30	653
3	1-mei	BNG	6.262	26-11-87	2031	4,50	1-05-21	4.163		182	183	3.979
112	1-mei	BNG	379	13-12-90	2041	4,33	1-05-21	312		13	7	305
238	4-mei	NWB	22.500		2042	3,92	geen	22.500		881		22.500
239	4-mei	NWB	20.000		2032	3,71	geen	20.000		741		20.000
4	1-jun	BNG	1.945	26-11-87	2033	3,34	1-06-23	1.324		43	55	1.269
104	1-jun	BNG	291	27-02-87	2035	1,13	1-06-15	212		2	9	202
240	4-jun	DB	23.500		2052	4,00	geen	23.500		940		23.500
218	6-jun	ASN	11.345	05-01-01	2026	5,42	geen	4.992		257	454	4.538

105	1-jun	BNG	74	27-02-87	2035	1,13	1-06-15	54	1	2	52
Subtotaal			211.249					166.224	6.632	3.920	162.304

(Bedragen x €1.000)

Nr	Vervaldatum	Van	Oorspronkelijk bedrag	Datum besluit	Jaar laatste aflossing	Rente%	Rente herziening	Restant	Nieuw	Rente	Aflossing	Restant 31-12-2016
228	21-jun	BNG	20.000	nvt	2035	4,23	geen	20.000		846		20.000
229	21-jun	BNG	25.000	nvt	2035	3,82	geen	20.000		744	1.000	19.000
217	30-jun	BNG	2.808	26-11-87	2038	4,10	geen	2.168		88	58	2.109
243	1-jul	NWB	3.715		2045	2,57	geen	3.715		94	124	3.591
244	1-jul	BNG	71.300		2045	2,68	geen	71.300		1.857	2.852	68.448
221	27-nov	NWB	20.000	19-12-01	2027	4,89	geen	9.600		466	800	8.800
2	30-dec	BNG	4.894	26-11-87	2032	3,21	30-12-22	3.222		103	145	3.076
118	30-dec	Roeiers	681	24-11-93	2018	6,75	geen	82		6	27	54
227	30-dec	ASN	35.000		2019	3,80	geen	35.000		1.330		35.000
101	31-dec	BNG	279	27-02-87	2031	4,58	31-12-21	180		8	8	172
102	31-dec	BNG	1.355	27-02-87	2031	4,58	31-12-21	892		41	39	853
241	31-dec	Knecht-Drenth	724		2028	0,00	geen	470			36	434
242	31-dec	EEEE	8.500		2029	3,30	geen	7.500	1.000	282		8.500
Subtotaal			194.256					174.129	1.000	5.864	5.090	170.039
TOTAAL GENERAAL			405.505					340.353	1.000	12.496	9.010	332.343

Bijlage VIII Staat van vaste activa

(Bedragen x € 1.000)

Groeps- en object nummer en omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Herrubricering aanschaf-rekening / Overig	Investeren in het jaar	Desinvesteringen in het jaar	Boekwaarde 1-1-2016	Afschrijving	Waarvan extra	Aflossing	Rente	Kapitaal lasten	Boekwaarde 31-12-2016
Bijdrage in activa derden	31.893	26.275				1.022			907	1.929	25.253
Kosten sluiten geldleningen	682				614	17			23	40	597
Gronden en terreinen	38.306	-2.080	832	3.100	35.413	557	545		1.170	1.726	30.508
Woonruimte	602			17	54	6			2	8	30
Bedrijfsgebouwen	178.989	16.620	59	349	97.941	4.632	468		3.964	8.597	109.639
Bedrijfsgebouwen AV	46.776	-19.242	9.025		63.244	459	459		1.791	2.250	52.568
Grond, weg en water	128.669	7.875	60		48.705	4.214	698		2.074	6.288	52.426
Grond, weg en water AV	15.785	-7.915	4.518		23.385				673	673	19.988
Vervoermiddelen	3.317				847	322			32	353	525
Vervoermiddelen AV	613		305		613				29	29	918
Machines, app en installaties	24.178	265	1.928	4	4.676	1.604			250	1.854	5.260
Machines, app en install. AV	9.269	-224	5.488		9.534				484	484	14.797
Overige materiele vaste activa	40.872	785	157	33	9.914	2.182	195		402	2.584	8.641
Subtotaal	519.951	22.358	22.372	3.504	294.940	15.015	2.366		11.801	26.816	321.151

(Bedragen x € 1.000)

Groeps- en object nummer en omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Herrubricering aanschaf-rekening / Overig	Investeren in het jaar	Desinvesteringen in het jaar	Boekwaarde 1-1-2016	Afschrijving	Waarvan extra	Aflossing	Rente	Kapitaal lasten	Boekwaarde 31-12-2016
Overige materiele vaste activa AV	1.564	-785	2.958		2.349				114	114	4.522
Bijdrage in activa derden		-24.195			24.195						
Kapitaalverstrek. aan deelneming	31.533	-3	30	9	27.758			1.941	1.041	1.041	25.835
Leningen woningbouw corp.	125.355				13.851			565	536	536	13.286
Leningen aan deelnemingen	65.057		17.387		38.057			18.000	1.600	1.600	37.444
Overige langlopende leningen	32.641		165		319			67	17	17	417
Verstreckte leningen SVN constructies	467				467				18	18	467
Verstreckte startersleningen	1.622		289		1.622				61	61	1.911
Verstr.startersl.afkoopmethodi	-4				-4						-4
Aandelen in gem. regelingen	3	3	102						2	2	105
Overige uitzettingen looptijd > 1 jr	2.499				2.499				92	92	2.499
SVN - constructie	97				97				4	4	97
VROM Startersfonds	889		-257		889				33	33	632
Starterslening afkoopmethodiek	4				5						5
Subtotaal	261.728	-24.980	20.674	9	112.104			20.572	3.517	3.517	87.217
TOTAAL GENERAAL	781.679	-2.622	43.046	3.513	407.044	15.015	2.366	20.572	15.318	30.333	408.367

Bijlage IX Grondexploitatie

Bijlage IX.1: Exploitatie-overzichten										
IX.1 SPECIFICATIE PER EXPLOITATIEGEBIED PER 31 DECEMBER 2016 (majeure grondexploitaties) (Bedragen in euro's)										
Omschrijving	Boekwaarde per 1-1-2016	Uitgaven 2016	Inkomsten 2016	Boekwaarde 31-12-2016	Vermoedelijk te		Verwacht resultaat	Contant per balansdatum 31-12-2016 ⁽¹⁾	Gecalculeerd resultaat ⁽²⁾	Einddatum
					besteden	ontvangen				
Majeure grondexploitaties										
Venlo Centrum Zuid	11.300.648	964.904	-	12.265.552	11.374.449	4.725.000-	18.915.001-	16.466.647-	18.903.714-	31-12-2023
Centrumplan Blerick	4.854.173	343.585	-	5.197.758	3.547.796	987.975-	7.757.579-	7.166.804-	7.150.961-	31-12-2020
Q4	12.887.581	3.222.821	2.511.640-	13.598.762	17.575.501	23.857.843-	7.316.420-	6.496.772-	5.565.112-	31-12-2022
Kazernekwartier (FHK)	13.656.347	1.889.008	51.794-	15.494.161	18.339.484	33.810.713-	22.932-	17.728-	33.937-	31-12-2029
Trade Port West 1	2.563.984-	592.299	140.789-	2.112.474-	4.677.537	8.342.275-	5.777.212	4.739.326	5.837.294	31-12-2026
Revitalisering Veegetes	3.828.103	263.627	-	4.091.730	2.699.550	6.450.821-	340.459-	320.822-	2-	31-12-2019
Masterplan	1.095.942	142.540	323.969-	914.513	2.254.479	518.556-	2.650.436-	2.448.593-	2.910.303-	31-12-2020
Totaal Majeure grondexploitaties	45.059.410	7.418.784	3.028.192-	49.450.002	60.468.796	78.693.183-	31.225.615-	28.178.040-	28.726.735-	
Overige, niet-majeure grexen										
Overige grexen faciliterend	272.903	407.733	348.210-	332.426	100.783	221.910-	211.299-	188.164-	-	variabel
Overige grexen gemeente	1.455.067-	4.717.615	5.569.257-	2.306.709-	1.607.490	566.107	133.112	129.173	582.112	variabel
Totaal Overige grexen	1.182.164-	5.125.348	5.917.467-	1.974.283-	1.708.273	344.197	78.187-	58.991-	582.112	
TOTAAL GENERAAL	43.877.246	12.544.132	8.945.653-	47.475.719	62.177.069	78.348.986-	31.303.802-	28.237.031-	28.144.623-	

⁽¹⁾ Contante waarde = het verwacht resultaat contantgemaakt tegen het voorgeschreven rentepercentage van 2 %.

⁽²⁾ Gecalculeerd resultaat = volgens de laatst vastgestelde grondexploitatie.

Bijlage IX.1a Toelichting bouwgrondexploitatie

Binnen het grondbedrijf wordt een groot aantal projecten geadmineistreerd. Enerzijds betreft het in voorbereiding zijnde dan wel in uitvoering zijnde grondexploitatieprojecten. De grondexploitatieprojecten zijn gericht op de productie van bouwrijpe grond.

Anderzijds worden grondvoorraden geadmineistreerd waarin de gronden worden verantwoord die eigendom zijn van het grondbedrijf maar waar (nog) geen concrete ontwikkelingen (meer) plaatsvinden.

Voor de zogenaamde in uitvoering zijnde grondexploitatieprojecten zijn door het college van burgemeester en wethouders exploitatieopzetten (= exploitatiebegrotingen) vastgesteld en zijn, voor de geraamde investeringen, kredieten beschikbaar gesteld door de gemeenteraad.

Deze in uitvoering zijnde grondexploitatieprojecten zijn ingedeeld in:

- Gemeentelijke grondexploitaties (zonder overeenkomst met externe partners). De gemeente verzorgt de gehele bouwgrondproductie. In veel gevallen is wel sprake van een overeenkomst inzake toekomstige afname van bouwrijpe gronden.
- Faciliterende grondexploitaties. Er is sprake van een exploitatie in uitvoering met een overeenkomst indien met een ontwikkelaar, naast afspraken over de afname van bouwrijpe grond, afspraken worden gemaakt over een bepaalde rolverdeling in de productie van de bouwrijpe gronden.
- Restwerken. Indien het merendeel van de werkzaamheden is uitgevoerd en de uitvoerings- en financiële risico's beperkt zijn, wordt de exploitatie in uitvoering omgezet in een restwerk. Kosten worden verantwoord via de Voorziening restwerken.

Voor een aantal grotere, majeure grondexploitatieprojecten wordt in deze jaarrekening de inhoudelijke en financiële voortgang in 2016 verantwoord middels bijgaande grondexploitatiestatuten en de bijbehorende tekstuele toelichting. Tevens wordt voor deze projecten de laatst vastgestelde (herziene)exploitatieopzet en de meest actuele exploitatiebegroting gepresenteerd. Ook de overige grondexploitaties worden, middels een verzamelde staat-p gepresenteerd, gesplitst naar eigen exploitaties en exploitaties die op gronden van derden worden begeleid.

De resultaten conform de vastgestelde exploitatieopzet alsmede de meest actuele exploitatiebegroting zijn berekend op basis van een zogenaamde eindwaardeberekening: Het resultaat betreft het resultaat aan het einde van de exploitatieperiode van het project, conform de richtlijnen zoals vastgesteld in de Nota Grondbedrijf. Hierbij wordt rekening gehouden met prijsstijgingen en rentetoevoeging. Afhankelijk van de looptijd van het project wordt rekening gehouden met een rentepercentage van: 3,13% bij een grex in het lopend boekjaar. Contante waarde-berekeningen voor langer lopende exploitaties geschieden tegen het landelijk vastgestelde percentage van 2,0%. Prijsstijgingen met betrekking tot de kosten en opbrengsten variëren van 0% tot 2,5%.

Omdat de exploitatieresultaten van de diverse projecten een verschillende einddatum kennen, geeft het optellen van alle resultaten op eindwaarde geen juiste informatie omtrent het totaal verwachte resultaat. Door alle resultaten op eindwaarde terug te rekenen (contante waarde berekening) naar eenzelfde

balansdatum (31-12-2016) wordt een sommatie van de resultaten mogelijk gemaakt. In bijgaande grondexploitatiestaten worden daarom tevens de resultaten per balansdatum gepresenteerd.

IX2 Grondexploitatiestatistaten:

Grondexploitatiestaat 90005 Venlo Centrum Zuid

Periode t/m: 2016, December

	Geraamd in dienstjaar	Verantwoord in dienstjaar	Totaal t/m dienstjaar verantwoord	Restant bedrag van de reeds aangegane verplichtingen	Op basis laatst vastgestelde berekening herziening / jaarrekening		Calculatieverschillen	Nog beschikbaar volgens laatste voorcalculatie	Vermoedelijk nog te besteden c.q. te ontvangen	Totaal nadere raming	
					voor uitgevoerd of nog in uitvoering zijnde plandeel	in totaal					
	1	2	3	4	4a	5	6	7	8 (6 min 5)	9 (10 min 5)	10
Kosten											
Verwerving		0	17.009.220			17.009.220	17.015.219		5.999	6.060	17.015.280
Tijdelijk beheer		4.969	575.670			575.670	665.701		90.031	94.290	669.960
Grondwerken		0	3.954.927			3.954.927	4.009.927		55.000	55.546	4.010.473
Bouw en woonrijp maken		288.461	13.117.646			13.117.646	17.533.509		4.415.863	3.969.341	17.086.987
Bijdragen		0	34.524.285			34.524.285	34.524.285		0	0	34.524.285
Plankosten		317.764	12.853.522			12.853.522	15.844.438		2.990.916	3.490.817	16.344.339
Rente		353.710	-21.147.901			-21.147.901	-16.927.547		4.220.354	3.758.395	-17.389.506
BTW		0	356.554			356.554	356.554		0	0	356.554
Totaal Kosten		964.904	61.243.923			61.243.923	73.022.086		11.778.163	11.374.449	72.618.372
Opbrengsten											
Bijdragen gemeente		0	-31.552.911			-31.552.911	-31.552.911		0	0	-31.552.911
Bijdragen andere overheden		0	-9.822.557			-9.822.557	-9.822.557		0	0	-9.822.557
Bijdragen overig		0	-90.806			-90.806	-90.806		0	0	-90.806
Grondverkoop woningbouw		0	-2.847.811			-2.847.811	-6.277.812		-3.430.001	-3.015.000	-5.862.811
Grondverkoop bedrijven		0	-3.573.060			-3.573.060	-5.283.060		-1.710.000	-1.710.000	-5.283.060
Overige opbrengsten		0	-1.091.226			-1.091.226	-1.091.226		0	0	-1.091.226
Totaal Opbrengsten		0	-48.978.371			-48.978.371	-54.118.372		-5.140.001	-4.725.000	-53.703.371
TOTAAL GENERAAL		964.904	12.265.552			12.265.552	18.903.714		6.638.162	6.649.449	18.915.001
Resultaat op Eindwaardedatum 31-12-2023											
Resultaat op Contante waarde 31-12-2016											
			€ 18.915.001	nadelig							
			€ 16.466.647	nadelig							

VENLO CENTRUM ZUID

Exploitatiegegevens

Startdatum: 01-01-1992

Einddatum: 31-12-2023

Ruimtegebruik

Bruto plangebied: circa 49,4 ha.

Openbare ruimte: circa 22,6 ha.

Bouwgrond: circa 26,8 ha.

Uitvoeringsfase plan

In het deelgebied Maaswaard heeft in 2016 een aantal ontwikkelingen plaatsgevonden. In 2016 zijn het stadskantoor, de parkeergarage en de toegangstunnel in gebruik genomen. De openbare ruimte rondom het stadskantoor is uitgevoerd en afgerond.

De voormalige bouwplaatslocatie (ontwikkellocatie hoek Molensingel-Veilingstraat) van het stadskantoor aan de Veilingstraat is schoon opgeleverd. Voor deze plek wordt een planontwikkeling verkend. In afwachting van een concrete planontwikkeling is deze bouwgrond ingericht als tijdelijke parkeerplaats in te zetten bij grote parkeerdruk in de stad.

In 2016 hebben drie voortgangsgesprekken conform de afspraak in de Raamovereenkomst met de ontwikkelende partijen plaatsgevonden. Voor drie locaties zijn ontwikkelplannen verkend. Deze worden nu nader getoetst aan financiële haalbaarheid en stedenbouwkundige inpasbaarheid. Voor twee locaties lopen nu geen initiatieven.

Exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat wordt geraamd op € 16,5 mln. nadelig op contante waarde per 31 december 2016. Hiervoor is conform voorschriften een voorziening getroffen.

Het in de tijd uitstellen van investeringen in combinatie met een lagere (vastgestelde) rekenrente heeft een voordelig effect op het resultaat. Ook zijn er werken voordelig afgesloten door gunstige aanbestedingen.

Daar tegenover zijn de geraamde opbrengsten enigszins naar beneden bijgesteld als gevolg van de huidige marktsituatie waarbij de vraag naar appartementen nog steeds achterblijft op het aanbod. Daarnaast is de looptijd van het plan verlengd met 3 jaar als gevolg van de hiervoor genoemde ontwikkelingen op de markt waardoor ook de geraamde grondopbrengsten in tijd uitgesteld wat een nadelig effect heeft op de rentelasten.

Het belangrijkste financiële risico wordt gevormd door de ontwikkelingen in de markt. Dit geldt in het bijzonder voor appartementen. Dit risico bestaat enerzijds uit een prijsrisico en anderzijds uit een programmerisico. Deze kunnen afzonderlijk optreden maar ook tegelijkertijd.

Grondexploitatiestaat 90006 Centrumplan Blerick

Periode t/m: 2016, December

	Geraamd in dienstjaar	Verantwoord in dienstjaar	Totaal t/m dienstjaar verantwoord	Restant bedrag van de reeds aangepane verplichtingen	Op basis laatst vastgestelde berekening		Calculatie- verschillen	Nog be- schikbaar volgens laatste voor- calculatie	Vermoedelijk nog te besteden c.q. te ontvangen	Totaal nadere raming
					herziening / jaarrekening	in totaal				
					voor uitge- voerd of nog in uitvoering zijnde plandeel					
								(6 min 5)	(10 min 5)	
	1	2	3	4	4a	5	6	7	8	9
Kosten										
Verwerving			0	4.554.157		4.554.157	4.554.157	0	0	4.554.157
Tijdelijk beheer			791	40.272		40.272	44.745	4.473	4.374	44.646
Grondwerken			0	464.899		464.899	464.899	0	0	464.899
Bouw en woonrijp maken			0	494.164		494.164	1.530.291	1.036.127	1.046.871	1.541.035
Bijdragen			0	0		0	1.070.000	1.070.000	1.070.000	1.070.000
Plankosten			190.858	4.654.078		4.654.078	4.935.591	281.513	681.551	5.335.629
Rente			151.936	1.752.969		1.752.969	2.302.034	549.065	745.000	2.497.969
BTW			0	7.407		7.407	7.407	0	0	7.407
Totaal Kosten			343.585	11.967.946		11.967.946	14.909.124	2.941.178	3.547.796	15.515.742
Opbrengsten										
Bijdragen gemeente			0	-4.361.842		-4.361.842	-4.361.842	0	0	-4.361.842
Bijdragen andere overheden			0	-656.777		-656.777	-729.752	-72.975	-72.975	-729.752
Grondverkoop woningbouw			0	-1.512.097		-1.512.097	-1.512.097	0	0	-1.512.097
Grondverkoop bedrijven			0	-233.472		-233.472	-1.148.472	-915.000	-915.000	-1.148.472
Overige opbrengsten			0	-6.000		-6.000	-6.000	0	0	-6.000
Totaal Opbrengsten			0	-6.770.188		-6.770.188	-7.758.163	-987.975	-987.975	-7.758.163
TOTAAL GENERAAL			343.585	5.197.758		5.197.758	7.150.961	1.953.203	2.559.821	7.757.579
Resultaat op Eindwaardedatum 31-12-2020										
Resultaat op Contante waarde 31-12-2016										

7.757.579 nadelig

7.166.804 nadelig

CENTRUMPLAN BLERICK

Exploitatiegegevens

Startdatum: 1-1-2003

Einddatum: 31-12-2020

Ruimtegebruik

Openbare ruimte: ca. 1,0 ha.

Bouwgrond: ca. 0,8 ha.

Uitvoeringsfase plan

De gemeenteraad heeft op 17 december 2014 het bestemmingsplan Centrum Blerick vastgesteld. Tegen het vastgestelde bestemmingsplan is een aantal beroepen ingediend bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Na een tussenuitspraak en de vaststelling van een aangepast bestemmingsplan door de gemeenteraad in december 2015, heeft de Raad van State op 28 september 2016 einduitspraak gedaan. Het bestemmingsplan is goedgekeurd en onherroepelijk.

Met betrekking tot de herontwikkeling van de locatie Laurentiusplein-Maasbreesestraat is een realisatieovereenkomst afgesloten met de firma Berden voor de verkoop van gronden, gericht op de uitbreiding van commerciële ruimte en de bouw van 25 sociale huurappartementen door Antares, alsmede de herinrichting van de openbare ruimte door de gemeente Venlo. Het bouwplan doorloopt momenteel de vergunningsprocedure.

De start bouw voor het plangebied "Oude Staij" staat gepland voor mei 2017. De inrichting van het openbaar gebied volgt op het gereed komen van de bouw (naar verwachting in het voorjaar 2018). We benutten 2017 voor het definitief maken van het ontwerp voor de openbare ruimte in samenspraak de partners en de wijk.

Exploitatieresultaat

Voor het vastgestelde exploitatietekort ad € 6,3 mln per 31-12-2015 is een voorziening gevormd. Alhoewel het bestemmingsplan inmiddels onherroepelijk is heeft de langdurige procedure geleid tot verdere vertraging. De opleverdatum van het project wordt geraamd in 2020. De vertraging verslechtert het resultaat met ca. € 250.000 euro. Daarnaast leidt de nieuwe berekeningswijze op basis van de regelgeving BBV (zie beschrijving in de algemene paragraaf grondbeleid) tot een verhoging van het exploitatietekort tot een bedrag van € 7,1 mln. per 31-12-2016. De voorziening, die dient ter dekking van het exploitatietekort, wordt tot dit bedrag aangevuld uit de reserve grondbedrijf.

De kosten in 2016 bestaan grotendeels uit plan- en rentelasten (ca 0,3 mln euro). Inkomsten uit grondverkoop "Laurentiusplein" worden in 2017 verwacht.

De nog te realiseren gemeentelijke investeringen hebben met name betrekking op de uitwerking en uitvoering van de openbare ruimte en worden geraamd op ca. € 1,0 mln.

Q4

Exploitatiegegevens

Startdatum: 01-05-2001

Einddatum: 31-12-2022

Ruimtegebruik

Uitgifte bouwgrond:

De gemeente levert, op basis van het wijkontwikkelingsplan dat in 2005 door AWG is opgesteld, grond die geschikt wordt gemaakt voor de bouw van 66 stadswoningen, 257 appartementen, 4.600 m² culturele en 3.903 m² commerciële voorzieningen. Voor een deel van deze gronden zijn overeenkomsten gesloten met Woonwenz en Jongen Bouwontwikkeling. Andere deelgebieden (Blok van Gendt, Steenen Bolwerck en Helpoort) moeten nog worden uitgegeven. Voor deze toekomstige ontwikkellocaties dienen nog, mede afhankelijk van de vraag, aanbestedingsprocedures te worden opgestart om een ontwikkelende partij te selecteren.

Openbare ruimte:

De gemeente draagt onder andere zorg voor de herinrichting van de openbare ruimte van het plangebied Q4. In 2016 is de openbare ruimte rondom het blok Jacobskapel woonrijp gemaakt. Hiervan maakt het Synagogeplein ook onderdeel uit. Dit plein is ontworpen door kunstenaar Ton Slits en is aangelegd op de fundamenteën van een synagoge. De aanleg van 't Bat, de recreatieve zone op de Lage Loswal, is in voorbereiding genomen.

Uitvoeringsfase plan

Medio 2015 is de bouw van blok 't Schriksel gestart. Hier zijn medio 2016 4 loftwoningen in de koopsector, 19 sociale huurwoningen (waarvan 10 atelierwoningen) en 18 woonzorgeenheden opgeleverd. Medio 2015 is de St. Jacobskapel, die onderdeel uitmaakt van dit blok, verkocht aan Studio Denk en Joost Reijnen Architect. Dit collectief restaureert en verbouwt momenteel de kapel om hier in maart 2017 de deuren van haar nieuwe bedrijfsverzamelgebouw te kunnen openen.

Aan de Bergstraat wordt momenteel een locatie bouwrijp gemaakt. Woonwenz gaat hier in 2017 4 woningen realiseren.

De gemeente is nu zelf, in goed overleg met haar partners in het project, overgegaan tot actieve verkoop van het versnipperd vastgoed in de wijk. Huurders en gebruikers zijn hiervan op de hoogte gebracht om hun interesse hierop tijdig kenbaar te kunnen maken. In 2016 zijn 5 panden verkocht met renovatieverplichting.

In 2015 heeft Jongen een deel van de woningen aan de Maaskade in de verkoop gezet. De verkoop verloopt erg moeizaam. De verkoopdrempel van 50%, met daaraan gekoppelde bouwplicht, is voor september 2016 niet gehaald. Volgens de overeenkomst **kunnen** de contractpartners dan de overeenkomst betreffende

deze locatie opzeggen. In onderling overleg is afgesproken tot februari 2017 de tijd te nemen om binnen de vastgestelde uitgangspunten te komen tot een uitvoerbaar en marktconform plan. Mocht dit niet leiden tot een uitvoeringsafpraak zal er een heroverweging plaatsvinden en kan de gemeente dan middels een nieuwe aanbesteding op zoek gaan naar een nieuwe ontwikkelaar voor deze locatie.

Eind 2015 heeft de raad de motie “Werkconferentie Toekomst Q4” aangenomen. Vanwege het interne onderzoek in 2016 is deze werkconferentie uitgesteld tot januari 2017. De hieruit voortvloeiende actieplannen worden voor het zomerreces aan de gemeenteraad aangeboden.

De aanpak van de Lage Loswal wordt in 2017 voorbereid. Dit betreft de vernieuwing van de kademuur en aanlegsteigers, renovatie van de oude stadsmuur en vergroening van de Lage Loswal. De planning wordt afgestemd met de aanpak van de parkeerproblematiek in de binnenstad. De bestemming van de oorspronkelijk alleen voor groene herinrichting opgenomen € 8 ton wordt tevens ingezet voor restauratie en herbestemming Stadsmuur Lage Loswal en, als overeenstemming wordt bereikt met het waterschap Limburg, een hoogwaterkering. Op deze wijze kan op de meest flexibele en adequate manier op de kortst mogelijke termijn gestart worden met de voorbereiding en uitvoering van de Lage Loswal. Een en ander conform het tussen Provincie en Gemeente overeengekomen bestuursconvenant met betrekking tot de stedelijke inrichting van het centrum.

Exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat wordt geraamd op € 6,5 mln. nadelig op contante waarde per 31-12-2016. Hiervoor is conform voorschriften een voorziening getroffen.

Als gevolg van de marktsituatie is de looptijd van het plan met drie jaar verlengd tot 31 december 2022. Hierdoor nemen de rentelasten, de plankosten en het tijdelijk beheer toe. Per saldo betekent dit een nadeel van circa € 2 miljoen, voor een groot deel als gevolg van de kosten van overhead (ca. € 350.000 per jaar volgens de huidige toerekening methodiek).

De gemaakte kosten in 2016, € 2,5 miljoen, hebben deels betrekking op het beheer van vastgoed en deels op het bouw- en woonrijp maken en plankosten betreffende fase 2 binnen de gebiedsontwikkeling van Q4. Aan de opbrengstenkant zijn er ca. € 0,8 miljoen aan inkomsten ontvangen. Deze bestaan uit huurinkomsten vanuit het vastgoedtraject en verkoopopbrengsten in verband met de verkoop van 5 verkochte panden. Daarnaast nog ontvangen rentevergoeding voor de gronden in fase 2 die nog niet zijn afgenomen.

Grondexploitatiestaat 40001 Kazernekwartier (FHK)

Periode t/m: 2016, December

	Geraamd in dienstjaar	Verantwoord in dienstjaar	Totaal t/m dienstjaar verantwoord	Restant bedrag van de reeds aangegane verplichtingen	Op basis laatst vastgestelde berekening herziening / jaarrekening		Calculatieverschillen	Nog beschikbaar volgens laatste voorcalculatie	Vermoedelijk nog te besteden c.q. te ontvangen	Totaal nadere raming	
					voor uitgevoerd of nog in uitvoering zijnde plandeel	in totaal					
	1	2	3	4	4a	5	6	7	8 (6 min 5)	9 (10 min 5)	10
Kosten											
Verwerving			0	3.085.909		3.085.909	3.083.909		-2.000	0	3.085.909
Tijdelijk beheer			71.398	839.122		839.122	1.396.741		557.619	473.017	1.312.139
Grondwerken			50.492	3.644.946		3.644.946	5.544.887		1.899.941	2.407.931	6.052.877
Bouw en woonrijp maken			55.708	694.584		694.584	969.265		274.681	335.040	1.029.624
Bijdragen			2.904	1.779.572		1.779.572	1.776.668		-2.904	0	1.779.572
Plankosten			1.281.044	15.676.340		15.676.340	23.767.042		8.090.702	9.263.496	24.939.836
Rente			427.462	4.911.467		4.911.467	15.896.004		10.984.537	5.860.000	10.771.467
Onvoorzien			0	0		0	888.723		888.723	0	0
Totaal Kosten			1.889.008	30.631.940		30.631.940	53.323.239		22.691.299	18.339.484	48.971.424
Opbrengsten											
Bijdragen gemeente			0	-7.612.429		-7.612.429	-7.612.429		0	0	-7.612.429
Bijdragen andere overheden			0	-5.026.180		-5.026.180	-5.026.180		0	0	-5.026.180
Grondverkoop woningbouw			0	0		0	0		0	0	0
Grondverkoop bedrijven			0	-736.895		-736.895	-23.306.213		-22.569.318	-21.394.892	-22.131.787
Overige opbrengsten			-51.794	-1.762.275		-1.762.275	-17.344.480		-15.582.205	-12.415.821	-14.178.096
Totaal Opbrengsten			-51.794	-15.137.779		-15.137.779	-53.289.302		-38.151.523	-33.810.713	-48.948.492
TOTAAL GENERAAL			1.837.214	15.494.161		15.494.161	33.937		-15.460.224	-15.471.229	22.932
Resultaat op Eindwaardedatum 31-12-2029											22.932 nadelig
Resultaat op Contante waarde 31-12-2016											17.728 nadelig

KAZERNEKWARTIER (Frederik Hendrik Kazerne)

Exploitatiegegevens

Startdatum: 1-1-2011

Einddatum: 31-12-2030

Ruimtegebruik

Openbare ruimte: 16 ha.

Bouwgrond: 6 ha.

Uitvoeringsfaseplan

Beoogd is het terrein op een duurzame manier te transformeren tot het visitekaartje van de stad met leisure als hoofdthema. De ruimtelijke en financiële kaders zijn vastgelegd in het op 25 mei 2011 door de raad vastgestelde Ontwikkelplan Kazernekwartier.

In de raadsvergadering van 29 juni 2016 stemde de raad in met de planoptimalisatie in de gebiedsontwikkeling. Daarmee werd ondermeer 'het rondje fort'/C2C ambitie verankerd in het plan.

Tevens werd ingestemd met het bij de planoptimalisatie behorende aangepaste financieel raamwerk en de daarbij behorende begrotingen voor de grondexploitatie, de hoofdontsluiting, het parkeren, de C2C-ambitie en de kabelbaan. In dezelfde vergadering koos de raad namelijk voor een kabelbaan als oeververbinding met de binnenstad en stemde in met het (doen) realiseren daarvan onder de voorwaarden als opgenomen in de Uitgifteovereenkomst met het Fort van Venlo.

Voor de ontwikkeling van het particulier initiatief voor de invulling van het leisure en entertainmentprogramma binnen de contouren van het Fort St. Michiel sloot de gemeente in juli 2016 met de betrokken partijen (de Twister Media Group en Wyckerveste) een Uitgifteovereenkomst.

De marktpartijen zijn vervolgens aan de slag gegaan met de uitwerking van het plan 'het Fort van Venlo'. Dit is een gecombineerde en gelijktijdige ontwikkeling van een Leisure Dome en een Authentic Food and Handmade Market concept. De ambitie om de kazernelaag en de fortlaag het robuuste frame te laten vormen van de ontwikkeling heeft zijn weerslag gevonden in het project 'het Fort van Venlo'.

De provincie Limburg zegde een subsidie bijdrage van € 3 miljoen toe voor de realisatie van 'het rondje fort' (uit de "Geurts-gelden").

De gemeente is gestart met het gefaseerd bouwrijpmaken van de gronden voor de ontwikkeling van de 1e fase van het Fort van Venlo. In dat kader is onderzoek naar explosieven en archeologische waarden uitgevoerd in de zone langs het spoor.

Tevens zijn de plannen voor de hoofdontsluiting, in samenhang met een ontwerp voor de herinrichting van het stationsplein Blerick verder uitgewerkt. Een en ander heeft in samenspraak met Prorail en omwonenden plaatsgevonden.

Ter voorbereiding van de aanbesteding van de bouw en exploitatie van de kabelbaan (in de loop van 2017) is dit jaar gestart met een marktconsultatie. Tevens is gesproken met de diverse betrokken bevoegde gezagen en zijn de mogelijke tracés in beeld gebracht.

Exploitatieresultaat

In het financieel raamwerk (juni 2016) is een nagenoeg sluitende grondexploitatie gepresenteerd. Hierbij constateerden we dat de nieuwe regelgeving "BBV" aanvullende eisen stelt aan de grondexploitatie: *Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken mag de looptijd van een grondexploitatiecomplex maximaal 10 jaar bedragen. Deze 10 jaar dient te worden gehanteerd als richttermijn, die voortschrijdend moet worden gezien en waar gemotiveerd van kan worden afgeweken. Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door de raad en verantwoord in de begroting en de jaarstukken. De motivatie moet tevens zijn voorzien van risico-beperkende beheersmaatregelen die de gemeente heeft genomen om de onzekerheden en risico's die gepaard gaan met de langere looptijd te mitigeren.*

Een afzonderlijk voorstel hiertoe is voorafgaand aan de behandeling van deze jaarrekening aan u voorgelegd.

De geraamde opbrengsten in de periode na 2026 zijn naar beneden bijgesteld. De nieuwe berekeningswijze conform datzelfde BBV biedt ruimte om deze bijstelling te compenseren. Ook bood de nieuwe berekeningswijze ruimte om een verhoging van de geraamde plankosten op te vangen.

Per saldo is sprake van een budgettair neutrale aanpassing.

De kosten in 2016 hebben met name betrekking op plan- en rentekosten.

Per saldo is het netto-risico niet gewijzigd ten opzichte van de besluitvorming in juni 2016.

TRADE PORT WEST - I

Exploitatiegegevens

Startdatum: 01-01-1990

Einddatum: 31-12-2026

Ruimtegebruik

Bruto plangebied: circa 228 ha.

Openbare ruimte: circa 90 ha.

Bouwgrond: circa 130 ha.

Te handhaven: circa 8 ha.

Uitvoeringsfase plan

Van de oorspronkelijk beschikbare 130 ha uitgeefbare bouwgrond is nog circa 8,2 ha uitgeefbaar. Hiervan is ca. 1,2 hectare gelegen in het zogenaamde bedrijventerreingedeelte en de overige ca. 7 hectare is gelegen binnen het deel van Trade Port West – I dat bekend is als Ecopark.

Een groot deel van de uitgeefbare gronden aan de James Cookweg is sinds 2014 in gebruik genomen als vrachtwagenparkeerplaats. Deze locatie vangt een deel van de parkeervraag in de grensregio op waardoor overlast, verkeersonveiligheid en sociale onveiligheid langs onderliggend wegennet en op de aangrenzende bedrijventerreinen worden aangepakt.

Eind 2015 is een bestuursconvenant gesloten tussen Rijkswaterstaat, Provincie Limburg en Gemeente Venlo waarin afspraken zijn vastgelegd over de doorontwikkeling van de parkeerplaats.

Doel is om de vrachtwagenparkeerplaats in de loop van 2017 door een marktpartij te laten exploiteren en de grond daarvoor te verhuren. De exploitatie geschiedt tot dat moment door Venlo.

Nadat de exploitatie van de parkeerplaats is gegund aan een marktpartij zullen de benodigde voorzieningen worden getroffen zoals ook omschreven in het voornoemde bestuursconvenant.

Exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat wordt thans geraamd op circa € 4,7 miljoen voordelig op contante waarde per 31-12-2016.

Ten opzichte van de vorige jaarrekening is het verwachte exploitatieresultaat op eindwaarde in grote lijnen hetzelfde.

Naast de ontwikkelingen met betrekking tot de vrachtwagenparkeerplaats zijn er verder in 2016 geen nieuwe ontwikkelingen of bijzonderheden te noemen.

Het voornoemde resultaat kan nog worden beïnvloed door de snelheid waarmee de resterende bedrijfskavels kunnen worden uitgegeven, een en ander is uiteraard afhankelijk van de marktsituatie. Ook de verdere ontwikkeling en exploitatie van de vrachtwagenparkeerplaats kan het resultaat beïnvloeden.

VEEGTES

Exploitatiegegevens

Startdatum: 01-01-2006

Einddatum: 31-12-2019

Ruimtegebruik

Bruto plangebied: ca 80 ha.

Openbare ruimte: ca 6,5 ha.

Bouwgrond: ca 7,5 ha.

Uitvoeringsfase plan

Het bouw- en woonrijpmaken van het uitleggebied aan de noordwest zijde van het plangebied Veegtes is voor een groot deel afgerond. Hierdoor wordt een uitbreiding van het bedrijventerrein mogelijk gemaakt, bestemd voor kleinschalige en middelgrote bedrijven.

De bruto oppervlakte van het uitleggebied bedraagt circa 4 ha., waarvan circa 2,5 ha uitgeefbaar als bouwgrond. De afronding van het bouw- en woonrijpmaken van dit uitleggebied is uitgesteld tot 2017. Dit met het oog op de komst van een grote bouwmarkt (Bauhaus). Het bestemmingsplan is inmiddels onherroepelijk en zodra de omgevingsvergunning kan worden verleend wordt de bouwgrond geleverd en het resterende deel van de ontsluitingsweg (Hendrikenhofstraat) op de L.J. Costerstraat aangesloten.

De gronden op de voormalige locatie van onderwijsinstelling 't Poortje aan de Simon Stevinstraat kunnen vooralsnog niet bouwrijp worden gemaakt, aangezien de school tijdelijk in gebruik is genomen t.b.v. islamitisch onderwijs. De meest actuele verwachting is dat deze locatie in 2017 beschikbaar komt om te worden uitgegeven als bedrijfskavel.

Exploitatieresultaat

Voor het plan Veegtes wordt een nadelig resultaat van de grondexploitatie van ca. € 0,3 mln. voorzien op eindwaarde per 31 december 2019. Ten opzichte van de vorige jaarrekening betekent dit een nadelig verschil van ca. € 0,3 mln. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een afwaardering van de grondopbrengsten van de nog uit te geven bedrijfskavels. Een en ander naar aanleiding van een actualisatie van de grondprijzen op basis van een recent taxatierapport.

Gezien de ontwikkelingen is de looptijd van het plan met een jaar verlengd. De komende periode zullen met name de marktrisico's nauw in de gaten worden gehouden. Met name de vraag naar bedrijfskavels vormt een wezenlijk marktrisico wat het resultaat nadelig kan beïnvloeden door vertragingen in de gronduitgifte.

Grondexploitatiestaat 100004 Masterplan Arcen en Velden

Periode t/m: 2016, December

	Geraamd in dienstjaar	Verantwoord in dienstjaar	Totaal t/m dienstjaar verantwoord	Restant bedrag van de reeds aangegane verplichtingen	Op basis laatst vastgestelde berekening herziening / jaarrekening		Calculatieverschillen	Nog beschikbaar volgens laatste voorcalculatie	Vermoedelijk nog te besteden c.q. te ontvangen	Totaal nadere raming	
					voor uitgevoerd of nog in uitvoering zijnde plandeel	in totaal					
	1	2	3	4	4a	5	6	7	8 (6 min 5)	9 (10 min 5)	10
Kosten											
Verwerving		0	4.165.546			4.165.546	4.165.546		0	0	4.165.546
Tijdelijk beheer		0	0			0	43.210		43.210	41.320	41.320
Grondwerken		598	322.707			322.707	570.473		247.766	236.000	558.707
Bouw en woonrijp maken		29.194	1.422.914			1.422.914	2.218.012		795.098	969.921	2.392.835
Bijdragen		0	83.684			83.684	83.684		0	0	83.684
Plankosten		78.445	1.605.963			1.605.963	2.196.591		590.628	795.238	2.401.201
Rente		34.303	1.462.621			1.462.621	1.872.318		409.697	212.000	1.674.621
Onvoorzien		0	1.320			1.320	380.299		378.979	0	1.320
Totaal Kosten		142.540	9.064.755			9.064.755	11.530.133		2.465.378	2.254.479	11.319.234
Opbrengsten											
Bijdragen gemeente		0	-414.012			-414.012	-414.012		0	0	-414.012
Bijdragen andere overheden		0	0			0	0		0	0	0
Bijdragen overig		-48.969	-76.969			-76.969	-546.557		-469.588	-518.556	-595.525
Grondverkoop woningbouw		-275.000	-7.445.073			-7.445.073	-7.445.073		0	0	-7.445.073
Grondverkoop overig		0	-214.188			-214.188	-214.188		0	0	-214.188
Overige opbrengsten		0	0			0	0		0	0	0
Totaal Opbrengsten		-323.969	-8.150.242			-8.150.242	-8.619.830		-469.588	-518.556	-8.668.798
TOTAAL GENERAAL			-181.429	914.513		914.513	2.910.303		1.995.790	1.735.923	2.650.436
Resultaat op Eindwaardedatum 31-12-2020											2.650.436 nadelig
Resultaat op Contante waarde 31-12-2016											2.448.593 nadelig

MASTERPLAN ARCEN en VELDEN

Exploitatiegegevens

Startdatum: 1-1-2007

Einddatum: 31-12-2020

Ruimtegebruik

Openbare ruimte: 12,4 ha.

Bouwgrond: 8,6 ha.

Uitvoeringsfase plan

De in 2007 opgerichte VOF Masterplan Arcen, Velden, Lomm is in 2014 ontmanteld en de onderliggende projecten bv's zijn geliquideerd. Met Bouwfonds Ontwikkeling/Nouvelle Ontwikkelaars, thans BPD Ontwikkeling, is in 2014 een reguliere realisatieovereenkomst gesloten.

De locaties De Vilgert in Velden en Meulenveld in Lomm zijn in ontwikkeling en voor een deel gerealiseerd. De ontwikkeling Sebastiansschool/JFK is in voorbereiding. Deze locaties worden ontwikkelt voor eigen rekening en risico van BPD.

In de Vilgert zijn inmiddels 30 woningen gerealiseerd en 8 in aanbouw. In 2017 worden een volgende fase bouwrijp gemaakt en een 20-tal woningen gebouwd.

In het Meulenveld zijn inmiddels 9 woningen gebouwd en 6 in aanbouw. In 2017 is het streven om een 8-tal woningen in het Meulenveld te bouwen.

Voor de locaties Wijdtveldschool en Zuid-Rand West in Arcen, is een samenwerkingsovereenkomst gesloten en heeft BPD een ontwikkelrecht van 10 jaar, voor zover de ontwikkeling betrekking heeft op woningbouw.

Voor de locaties De Kiesstolp, Blokkendoes en Andreasschool is een intentieovereenkomst gesloten en heeft BPD een ontwikkelrecht van 10 jaar, indien voornoemde locaties alsnog worden aangemerkt als potentiële woningbouwlocaties.

Exploitatieresultaat

De actuele berekening, die is opgesteld in het kader van deze jaarrekening, leidt niet tot een afwijkend resultaat.

De investeringen in 2016 hebben betrekking op plan- en rentekosten. Hiertegenover stonden inkomsten uit grondverkoop ter plaatse van de voormalige Sebastianusschool in Velden.

De risico's beperken zich tot de kosten van planbegeleiding. De locaties waarover geen afspraken zijn gemaakt met het Bouwfonds zijn volledig afgewaardeerd. Eventuele toekomstige herontwikkeling van deze locaties biedt kansen voor verbetering van het resultaat.

Grondexploitatiestaat Overige grexen faciliterend

Periode t/m: 2016, December

	Geraamd in dienstjaar	Verantwoord in dienstjaar	Totaal t/m dienstjaar verantwoord	Restant bedrag van de reeds aangegane verplichtingen	Op basis laatst vastgestelde berekening herziening / jaarrekening		Calculatieverschillen	Nog beschikbaar volgens laatste voorcalculatie	Vermoedelijk nog te besteden c.q. te ontvangen	Totaal nadere raming
					voor uitgevoerd of nog in uitvoering zijnde plandeel	in totaal				
1	2	3	4	4a	5	6	7	8 (6 min 5)	9 (10 min 5)	10
Kosten										
Verwerving		0	0		0	0		0	0	0
Tijdelijk beheer		0	0		0	0		0	0	0
Grondwerken		0	0		0	0		0	0	0
Bouw en woonrijp maken		120.529	749.528		749.528	1.342.865		593.337	140.337	889.865
Bijdragen		-2.832	-2.832		-2.832	29.177		32.009	32.009	29.177
Plankosten		284.968	1.320.045		1.320.045	1.182.115		-137.930	-166.703	1.153.342
Rente		5.068	-38.301		-38.301	43.327		81.628	89.140	50.839
BTW		0	0		0	6.000		6.000	6.000	6.000
Totaal Kosten		407.733	2.028.440		2.028.440	2.603.484		575.044	100.783	2.129.223
Opbrengsten										
Bijdragen gemeente		0	-659.000		-659.000	-658.839		161	450.161	-208.839
Bijdragen andere overheden		-35.937	-143.304		-143.304	-121.705		21.599	21.599	-121.705
Bijdragen overig		-318.939	-901.526		-901.526	-1.785.452		-883.926	-648.366	-1.549.892
Grondverkoop woningbouw		0	0		0	-37.488		-37.488	-37.488	-37.488
Grondverkoop bedrijven		6.666	7.816		7.816	0		-7.816	-7.816	0
Grondverkoop overig		0	0		0	0		0	0	0
Overige opbrengsten		0	0		0	0		0	0	0
Totaal Opbrengsten		-348.210	-1.696.014		-1.696.014	-2.603.484		-907.470	-221.910	-1.917.924
TOTAAL GENERAAL		59.523	332.426		332.426	0		-332.426	-121.127	211.299
Resultaat op Eindwaardedatum (variabel)	€	211.299	nadelig							
Resultaat op Contante waarde 31-12-2016	€	188.164	nadelig							

OVERIGE GREXEN (Facilitair)

De onderstaande grondexploitaties zijn in de p-staat “overige grexen” samengevat:

Overige grexen facilitair	Geplande einddatum	Bijzonderheden
Bauhaus	2018	Bestemmingsplan is nu onherroepelijk. Procedure omgevingsvergunning loopt. Grondverkoop en start werkzaamheden zijn hiervan afhankelijk. Naar verwachting zal dit in de loop van 2017 kunnen plaatsvinden.
Klein Vink	2025	Overleg over de definitieve bijdrage van de ontwikkelaar heeft geresulteerd in nieuwe afspraken. De onvoorziene onderhandeling heeft tot gevolg dat het budget plankosten wordt overschreden. De verdere uitvoering van het plan geschiedt door ontwikkelaar. De uitgifte van kavels stagneert.
Kockerseweg	2017	Betreft een anterieure overeenkomst. Gefaseerde uitvoering en betaling plan- en maakkosten. 1e Fase (4 woningen) is gestart. Laatste deel van 2 ^e Fase naar verwachting in 2017 afhankelijk van de vraag vanuit de markt.
Kerkhofweg	2018	Met Woonwenz is een anterieure overeenkomst gesloten voor de planontwikkeling. Werk, aanleg openbare ruimte is in uitvoering. Hogere plankosten door planwijzigingen en vertragingen in planontwikkeling.
Maasveldstraat	2018	Er is een voorovereenkomst gesloten tussen Woonwenz en Venlo. T.b.v. de planontwikkeling door Woonwenz dient een anterieure overeenkomst te worden gesloten. Hogere plankosten door planwijzigingen en vertragingen in planontwikkeling.
Raaieinde CVI	2018	Voor de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan Raaieinde CVI van de gemeente Horst en de Maas is voor de noodzakelijke aanpassing van de infrastructuur op het grondgebied van de gemeente Venlo een overeenkomst gesloten tussen Horst aan de Maas en Venlo. Nader onderzoek vindt plaats naar een alternatief plan.
Vilgert 43	2020	In 2014 is een anterieure overeenkomst gesloten met ontwikkelaar gericht op het bouw- en woonrijpmaken van het gebied voor 5 woningen. Het bestemmingsplan is in februari 2016 vastgesteld.
't Ven Oost	2026	Er is een intentieovereenkomst gesloten met de initiatiefnemer Stichting Het Venster/VOG. Structuurvisie is in concept gereed. Anterieure overeenkomst wordt in de loop van 2017 verwacht.
't Ven Noord	2023	Vorbereidingskrediet is gevoteerd. Anterieure overeenkomst is in voorbereiding.
Leisure Center	2016	Project is in 2016 administratief afgesloten.
Venlo Noord soc.woningbouw	2016	Project is in 2016 administratief afgesloten.

Windenergie	2020	<p>In februari 2016 hebben Provincie Limburg, gemeenten Venlo en Horst ad Maas en Etriplus een intentieovereenkomst gesloten betreffende de ontwikkeling van Windpark Greenport Venlo.</p> <p>Met de planologische voorbereidingen is gestart. Gepland is om in kwartaal 1 van 2018 de bestemmingsplannen vast te stellen, uiteindelijke realisatie van de molens is voorzien in 2019/2020.</p>
Martinushof	2020	<p>Er is een voorovereenkomst gesloten tussen Martinushof BV (Jan Linders) en Venlo. De voorbereiding voor de planontwikkeling is inmiddels gestart. De sloopwerkzaamheden m.b.t. Martinushof worden in de loop van 2017 afgerond.</p> <p>T.b.v. de planontwikkeling door Martinushof BV dient een anterieure overeenkomst te worden gesloten. Daaropvolgend kan de bestemmingsplanprocedure starten.</p>

Grondexploitatiestaat Overige grexen gemeente

Periode t/m: 2016, December

	Geraamd in dienstjaar	Verantwoord in dienstjaar	Totaal t/m dienstjaar verantwoord	Restant bedrag van de reeds aangegane verplichtingen	Op basis laatst vastgestelde berekening		Calculatieverschillen	Nog beschikbaar volgens laatste voorcalculatie	Vermoedelijk nog te besteden c.q. te ontvangen	Totaal nadere raming	
					herziening / jaarrekening	in totaal					
					voor uitgevoerd of nog in uitvoering zijnde plandeel			(6 min 5)	(10 min 5)		
	1	2	3	4	4a	5	6	7	8	9	10
Kosten											
Vererving		4.072.603	7.512.925			7.512.925	8.789.840		1.276.915	1.080.075	8.593.000
Tijdelijk beheer		0	0			0	10.000		10.000	10.000	10.000
Grondwerken		0	103.856			103.856	188.654		84.798	-27.856	76.000
Bouw en woonrijp maken		88.086	1.120.730			1.120.730	2.619.104		1.498.374	851.270	1.972.000
Bijdragen		372.153	742.153			742.153	370.000		-372.153	303.847	1.046.000
Plankosten		230.988	1.279.173			1.279.173	1.161.905		-117.288	192.827	1.472.000
Rente		-46.215	-225.327			-225.327	-684.170		-458.843	-842.673	-1.068.000
Onvoorzien		0	0			0	569.000		569.000	40.000	40.000
Totaal Kosten		4.717.615	10.533.510			10.533.510	13.024.333		2.490.823	1.607.490	12.141.000
Opbrengsten											
Bijdragen gemeente		0	-295.174			-295.174	-260.000		35.174	293.174	-2.000
Bijdragen andere overheden		0	-3.900.000			-3.900.000	-3.900.000		0	0	-3.900.000
Bijdragen overig		0	-2.206.374			-2.206.374	-2.792.000		-585.626	-928.626	-3.135.000
Grondverkoop woningbouw		-57.604	-322.503			-322.503	-317.604		4.899	62.503	-260.000
Grondverkoop bedrijven		-4.370.000	-4.464.500			-4.464.500	-4.480.000		-15.500	-15.500	-4.480.000
Grondverkoop overig		-1.078.308	-1.588.323			-1.588.323	-1.693.841		-105.518	1.254.211	-334.112
Overige opbrengsten		-63.345	-63.345			-63.345	-163.000		-99.655	-99.655	-163.000
Totaal Opbrengsten		-5.569.257	-12.840.219			-12.840.219	-13.606.445		-766.226	566.107	-12.274.112
TOTAAL GENERAAL		851.642	-2.306.709			-2.306.709	582.112		1.724.597	2.173.597	-133.112
Resultaat op Eindwaardedatum (variabel)	€		-133.112	voordelig							
Resultaat op Contante waarde 31-12-2016	€		-129.173	voordelig							

OVERIGE GREXEN (Gemeente)

Overige grexen gemeente	Geplande einddatum	Bijzonderheden
Helmusweg	2017	Het project bevindt zich in de afrondende fase. De vrije sector kavels zijn nog in afwachting van potentiële kopers. Ontwikkelaar dient nog een deel van de openbare ruimte aan te leggen. Financiële risico's liggen bij de ontwikkelaar.
Hoogwatergeul Lomm	2020	Betreft optimalisatie van de hoogwatergeul, start uitvoering is voorzien in 2015, e.e.a. binnen de vastgestelde financiële kaders. De uitgebreide voorbereiding heeft geleid tot een overschrijding van het budget plankosten.
Maasdal Velden	2025	De uitvoering geschiedt binnen de vastgestelde financiële kaders.
Flankerende exploitaties	2016	Project is in 2016 administratief afgesloten.
Lambertuskerk	2016	Project is in 2016 administratief afgesloten.
Van Cranenbroek	2019	Met initiatiefnemer wordt de gesloten voorovereenkomst verlengd. Nader onderzoek naar de behoefte en vraag vanuit de (regionale) markt wordt nog verricht .
A.Flemingstraat	2018	Momenteel ligt dit project stil.
Moskee Hagerhofweg	2018	Het bestemmingsplan is onherroepelijk en de omgevingsvergunning is verleend. De grond is verkocht en in januari 2016 is gestart met de bouw. Naar verwachting wordt het woonrijpmaken (openbare ruimte) in 2018 afgerond.
Bauhaus	2018	Bestemmingsplan is nu onherroepelijk. Procedure omgevingsvergunning loopt. Grondverkoop en start werkzaamheden zijn hiervan afhankelijk. Naar verwachting zal dit in de loop van 2017 kunnen plaatsvinden.
Holland Casino	2019	Grond is inmiddels verkocht aan Holland Casino. Zodra omgevingsvergunning is verleend kan worden gestart met de bouw.
De Vaert	2020	Fase 1 omvat de bouw van 17 grondgebonden woningen. Eén vrije kavel is bebouwd. 9 kavels zijn in aanbouw. Daarnaast zijn in de openbare ruimte de riolering en de bouwweg gerealiseerd. Het uitwerkingsplan voor fase II is in voorbereiding.
Herinrichting AZC-terrein	2018	Fase 1 wordt in de loop van 2017 uitgevoerd. Na sluiting, en oplevering van het terrein door COA, van het AZC wordt fase 2 van de herinrichting uitgevoerd. Deze herinrichting zal naar verwachting vanaf eind 2017/begin 2018 plaatsvinden.

MFA Arcen grex	2016	Het gebouw en de buitenruimte zijn in gebruik genomen. De grex is afgesloten. Uitvoering heeft plaatsgevonden binnen de financiële kaders.
-----------------------	------	--

OVERIGE GREXEN

De onderstaande grondexploitaties zijn in de p-staat “overige grexen” samengevat:

Overige grexen	Geplande einddatum	Bijzonderheden
Bauhaus	2017	Bestemmingsplan is nu onherroepelijk. Procedure omgevingsvergunning loopt. Grondverkoop en start werkzaamheden zijn hiervan afhankelijk. Naar verwachting zal dit in de loop van 2016 kunnen plaatsvinden.
BMV Velden grex	2015	Het gebouw en de buitenruimte zijn opgeleverd. De Grex is afgesloten.
Van Cranenbroek	2018	Met initiatiefnemer wordt de gesloten voorovereenkomst verlengd. Gekeken wordt naar een andere stedenbouwkundige invulling, dit n.a.v. eigendomsverhoudingen.
De Vaert	2019	Het bestemmingsplan is onherroepelijk, start werkzaamheden en bouw in afwachting van voldoende kopers, financiële risico's liggen bij ontwikkelaar. Inmiddels zijn de kas en varkensstal gesloopt als compensatieverplichting. Tevens is één vrije kavel bebouwd.
A.Flemingstraat	2017	Gemeente is in overleg met initiatiefnemer over het stedenbouwkundig plan dat voorziet in 2 woningen en garageboxen. T.b.v. deze planontwikkeling dient een anterieure overeenkomst te worden gesloten ivm kostenverhaal.
Gieterijwegje	2018	In onderhandeling i.h.k.v. ontwikkelingen dijkverzwaring en locatie Gijzenstraat/Pontanusstraat in Blerick.
Helmusweg	2016	Het project bevindt zich in de afrondende fase. De vrije sector kavels zijn nog in afwachting van potentiële kopers. Ontwikkelaar dient nog een deel van de openbare ruimte aan te leggen. Financiële risico's liggen bij de ontwikkelaar.
Kerkhofweg	2017	Met Woonwenz is een anterieure overeenkomst gesloten voor de planontwikkeling. Deze zal naar verwachting eind 2015/ begin 2016 worden opgepakt door Woonwenz.
Hoogwatergeul Lomm	2020	Betreft optimalisatie van de hoogwatergeul, start uitvoering is voorzien in 2015, e.e.a. binnen de vastgestelde financiële kaders. De uitgebreide voorbereiding heeft geleid tot een overschrijding van het budget plankosten.
Klein Vink	2025	Overleg over de definitieve bijdrage van de ontwikkelaar heeft geresulteerd in nieuwe afspraken. De onvoorziene onderhandeling heeft tot gevolg dat het budget plankosten wordt overschreden. De verdere

		uitvoering van het plan geschiedt door ontwikkelaar. De uitgifte van kavels stagneert.
Kloosterstraat Velden	2017	De gymzaal is in 2015 gesloopt in afwachting van evt. toekomstige herontwikkeling van het gebied.
Kockerseweg	2017	Betreft een anterieure overeenkomst. Gefaseerde uitvoering en betaling plan- en maakkosten. 1e Fase (4 woningen) is gestart. 2e Fase naar verwachting in 2016 afhankelijk van de vraag vanuit de markt.
Leisure Center	2016	In afwachting van het onherroepelijk worden bestemmingsplan.
Maasdal Velden	2025	De uitvoering geschiedt binnen de vastgestelde financiële kaders.
Maasveldstraat	2017	Er is een voorovereenkomst gesloten tussen Woonwenz en Venlo. T.b.v. de planontwikkeling door Woonwenz dient een anterieure overeenkomst te worden gesloten.
MFA Arcen grex	2016	De uitvoering is gestart en vindt plaats binnen de vastgestelde financiële kaders. De oplevering van de openbare ruimte rond het gebouw vindt naar verwachting plaats in 2016.
Moskee Hagerhofweg	2018	Met de Islamtische Stichting Nederland, Tehvit Venlo, is in 2014 een overeenkomst gesloten voor de verkoop van gemeentegrond t.b.v. de bouw van een moskee. De bestemmingsplanprocedure wordt naar verwachting in 2016 afgerond en daaropvolgend zal ook de grond worden geleverd.
Park Zaarderheiken	2015	Gronden zijn verkocht aan DCGV; gefaseerde betaling koopsom. Conform afspraak stelt Venlo bestemmingsplan op c.q. laat dit opstellen tbv recreatieve ontwikkeling (golfbaan).
Raaieinde CVI	2016	Voor de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan Raaieinde CVI van de gemeente Horst en de Maas is voor de noodzakelijke aanpassing van de infrastructuur op het grondgebied van de gemeente Venlo een overeenkomst opgesteld tussen Horst aan de Maas en Venlo. Deze wordt in de loop van 2016 door beide colleges vastgesteld.
Ubroek restexploitatie	2016	Er zijn nog slechts enkele kavels uitgeefbaar. Nog uit te voeren werkzaamheden: terrein ophogen, aanleggen riooluitleggers en inritten.
Venlo Noord fase 2	2016	Het project wordt in 2016 afgerond.
Vie Curi	2015	Het project is administratief afgesloten.
Vilgert 43	2020	In 2014 is een anterieure overeenkomst gesloten met ontwikkelaar gericht op het bouw- en woonrijpmaken van het gebied voor 5 woningen. Het bestemmingsplan is in februari 2016 vastgesteld.
Vossener Supermarkt	2015	Het project is opgeleverd en afgesloten.

Holland Casino	2017	Planologisch juridische procedure loopt nog. Provincie heeft bedenkingen over de locatie (zichtlocatie Trade Port Oost). Met Holland Casino is een principe- overeenstemming bereikt over de grondprijs.
't Ven Oost	2026	Er is een intentieovereenkomst gesloten met de initiatiefnemer Stichting Het Venster/VOG. Structuurvisie is in concept gereed. Anterieure overeenkomst voor de planontwikkeling wordt in de loop van 2016 verwacht.
Lambertuskerk	2016	De verbouwwerkzaamheden van de kerk lopen. Met initiatiefnemer is overeengekomen dat het parkeerterrein wordt aangepast. De kosten die hiermee gepaard gaan zijn betaald door initiatiefnemer. Uitvoering hiervan vindt plaats eerste helft 2016. Opening van de Ahoed (Apothekers en huisartsen onder een dak) is ook rond die tijd gepland.

IX.4 Voorraad Onderhanden Werk Grondbedrijf				
		REALISATIE		
Fasering Grondexpl	Hoofdproject Samengesteld	Boekwaarde 1/1/16	Realisatie 2016	Boekwaarde 31/12/16
GreX (gemeente)	100002 Q4	12.887.581	711.181	13.598.761
	100003 Flankerende Exploitaties AV	29.846	-29.846	0
	100004 Masterplan Arcen Velden	1.095.943	-181.429	914.514
	100005 MFA-Arcen Grondexploitatie	651.588	-651.588	0
	10001 Helmusweg	-51.360	16.987	-34.373
	110007 Kloosterstraat Velden	37.671	2.699	40.369
	130013 Hoogwatergeul Lomm	-283.475	-7.381	-290.856
	130016 Maasdalen Velden	-1.973.172	332.744	-1.640.429
	140011 Van Cranenbroek	8.947	48.787	57.734
	140012 A. Flemingstraat	848	31	880
	140015 Moskee Hagerhofweg	100.684	-275.237	-174.553
	150035 Holland Casino	21.447	-234.138	-212.692
	150042 Lambertuskerk Blerick	1.909	-1.909	0
	160033 Herinrichting AZC-terrein	0	-52.791	-52.791
	40001 Kazernekwartier (FHK)	13.656.947	1.837.214	15.494.162
	40003 Revitalisering Veegetes	3.828.103	263.627	4.091.730
	90005 Venlo Centrum Zuid	11.300.648	964.905	12.265.553
	90006 Centrumplan Blerick	4.854.172	343.585	5.197.758
	90009 TPW restexploitatie	-2.563.983	451.510	-2.112.473
Totaal GreX (gemeente)		43.604.343	3.538.951	47.143.293
GreX (facilitair)	120002 Leisure Center Belfeld	-10.549	10.549	0
	120003 Venlo Noord soc woningbw f2	-27.585	27.585	0
	130011 Bauhaus	39.218	33.418	72.636
	130014 Klein Vink	73.498	11.306	84.805
	130015 Kockerseweg	-11.999	8.447	-3.552
	140013 Kerkhofweg	37.387	71.458	108.845
	140014 Maasveldstr/PGuillaumestr	25.620	16.110	41.730
	140016 CVI Raaiende	36.560	-5.264	31.297
	140017 Vilgert43	31.676	1.847	33.523
	150036 Ven Oost	111.933	-123.170	-11.237
	160030 Windenergie	0	33.909	33.909
	160037 Martinushof transitie	0	-16.365	-16.365
	170028 Ven Noord C2C woningen	0	-16.062	-16.062
	90007 De Vaert	-32.855	5.754	-27.101
Totaal GreX (facilitair)		272.904	59.523	332.427
MVA bedrijfsgebouwen	150041 Overtollig vastg lopend boekj	0	0	0
	30001 Commissaris	6.622.157	0	6.622.157
Totaal MVA bedrijfsgebouwen		6.622.157	0	6.622.157
MVA voorraden	130012 Gronden	2.144.660	0	2.144.660
	40004 Scholen Grondbedrijf	1.162.025	-472.663	689.362
	70001 Molenbossen	997.897	-682.547	315.350
	90011 Voorbereidend Werk	0	0	0
	990002 Restpercelen	0	0	0
Totaal MVA voorraden		4.304.582	-1.155.210	3.149.372
Voorziening restwerken	80001 Restwerken	-4.248.829	223.816	-4.025.013
Totaal Voorziening restwerken		-4.248.829	223.816	-4.025.013
Eindtotaal		50.555.157	2.667.080	53.222.237

IX.4.1 Afgesloten grondexploitaties 2016

AFGESLOTEN GRONDEXPLOITATIES 2016	
Positief resultaat	Bedragen x € 1.000,-
Leisure Center	11
Lambertuskerk	18
Totaal positief	29
Neutraal resultaat	
MFA Arcen grex	0
Totaal neutraal	0
Negatief resultaat	Bedragen x € 1.000,-
Flankerende expl AV	34
Venlo Noord soc. Woningbouw	13
Totaal negatief	47
Resultaat tlv Algemene Grondreserve	18

De grondexploitaties (grexen) in bovenstaand overzicht zijn per 31 december 2016 administratief afgesloten.

Afgesloten grexen worden jaarlijks door de raad vastgesteld als onderdeel van de jaarrekening. Volgens bestendig beleid worden de positieve en negatieve resultaten van afgesloten grexen toegevoegd aan de Algemene Grondreserve (AGR) of, voor zover reeds gereserveerd, onttrokken aan de voorziening nadelige exploitatieresultaten Grondbedrijf. Met het behaalde resultaat is ook rekening gehouden in het weerstandsvermogen van het grondbedrijf.

N.B.

Een krediet voor een grondexploitatie kent geen kapitaallasten (rente en afschrijving) als afgeleide van de investering. De kosten van de grex worden immers gedekt door de opbrengst van de grondverkoop en overige bijdragen. Nadat de werkzaamheden zijn uitgevoerd en door de projectleider zijn goedgekeurd, wordt een nacalculatie opgesteld en wordt de desbetreffende opdracht beëindigd. De bijbehorende (opdracht)budgetten worden in de administratie afgesloten.

Dit verschilt met een krediet voor een opstalontwikkeling. Na oplevering van het opstal wordt er nog 50 jaren rente betaald en afgeschreven op basis van de investering. Bij uitstel of afstel van de bouw van een opstal kunnen de bijbehorende kapitaallasten in de begroting vrijvallen.

Bijlage X Maatschappelijke partners

Uitgebreide informatie met betrekking tot de in hoofdstuk 3.8 opgenomen maatschappelijke partners is digitaal beschikbaar via de volgende link op internet:
<https://www.venlo.nl/middelen>

Bijlage XI Toelichting risico's

Nr.	Risico	Toelichting
1.	<p>Drie decentralisaties sociaal domein Kans: 5-100% Risicostrategie: Beheersen, Accepteren Verwachte impact: Hoog. Benodigde weerstandscapaciteit: € 14.000.000</p>	<p>De 3 decentralisaties in het sociaal domein zijn met ingang van 1 januari 2015 een feit. De decentralisaties hebben een grote impact op de organisatie en de financiën. Aan deze onderwerpen is in 2015 en 2016 veel aandacht besteed en ook in 2017 zal nog veel aandacht worden gegeven aan de gevolgen van de decentralisaties. De nadruk heeft bij alle betrokken partijen (gemeenten, SVB, zorgaanbieders etc.) in 2015 en 2016 gelegen op het verlenen van passende zorg en ondersteuning aan de burgers. De organisatorische problemen zijn nog niet bij alle betrokken partijen opgelost. Voor de gemeente leidt dit naast een risico op het organisatorisch gebied ook tot financiële risico's. Die financiële risico's zijn te verdelen in:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Daling integratie-uitkering sociaal domein: de gemeente heeft van het rijk de financiële middelen voor de uitvoering van de nieuwe taken ontvangen (in de vorm van de integratie-uitkering sociaal domein). Deze integratie-uitkering daalt met ingang van 2016 sterk als gevolg van forse landelijke kortingen en door de wijziging van het verdeelstelsel. · Afrekening kosten zorg en ondersteuning: de afrekening met zorgaanbieders en de SVB inzake de geleverde zorg en ondersteuning resp. de uitbetaalde PGB's over 2015 verliep moeizaam. Inmiddels verloopt de facturatie door zorgaanbieders beter en zijn ook bij de SVB positieve ontwikkelingen gesignaleerd. De verwerking bij de gemeente verloopt goed en er zijn geen achterstanden in die verwerking. Toch signaleren we dat de facturatie door de zorgaanbieders achter loopt en de prognoses van de SVB's ten aanzien van het gebruik van PGB's nog onvoldoende betrouwbaar zijn. Dit leidt tot het opnemen van ramingen ten aanzien van nog te ontvangen facturen en kan leiden tot vertraagde afrekeningen en verrekeningen. · Inning eigen bijdragen: zorgaanbieders hebben de gegevens die nodig zijn ten behoeve van de eigen bijdragen in 2015 en deels ook in 2016 niet altijd juist en volledig aangeleverd aan het CAK. Dit wordt hersteld. De invloed van deze herstelacties op de omvang van de eigen bijdragen en de ramingen van die eigen bijdragen in de komende jaren is nog niet bekend omdat naast de informatie over de geleverde zorg door het CAK ook gekeken wordt naar de inkomenspositie en cumulatie van andere vormen van zorg en ondersteuning. <p><u>Gevolg:</u> Zonder ingrepen in de wijze waarop de zorg en ondersteuning op dit moment zijn georganiseerd zal de forse daling van de integratie-uitkering sociaal domein zeer waarschijnlijk leiden tot een verder toename van de tekorten op de beschikbare budgetten. Daarnaast kunnen vertragingen in de afrekeningen met zorgaanbieders en de SVB leiden tot incidentele lasten of baten.</p> <p><u>Financiële impact netto risico:</u> Over 2016 is op het budgettair kader sociaal domein sprake van een tekort dat deels wordt opgevangen door aanwending van de in voorgaande jaren gevormde reserve decentralisaties. De maatregelen die in het kader van de transformatie worden uitgevoerd leiden tot een daling van dit tekort. Die daling verloopt echter minder snel dan de daling van de door het rijk voor de uitvoering van de taken in het sociaal domein beschikbaar gestelde middelen. Op basis van de prognoses, die zijn opgesteld voordat het traject met betrekking tot de afrekeningen met zorgaanbieders over 2016 was gestart, werden zowel in 2017 als in 2018 nog tekorten verwacht (€ 2 miljoen in 2017 en € 2 miljoen in 2018). Bij de bepaling van die prognose is uitgegaan van positieve ontwikkelingen op de voor zorg en ondersteuning benodigde budgetten zoals voordelen op inkooprijzen, dalingen van volumes maatwerk bij jeugd en WMO, voordelen uit andere wijze van inkoop etc. etc. Of deze positieve ontwikkelingen in 2017 en de daarop volgende jaren ook daadwerkelijk zullen optreden en in welke mate dit leidt tot financiële voordelen, is en blijft onzeker. Er is dus sprake van een risico dat deze voordelen niet of in mindere mate zullen worden gerealiseerd. Daar staat tegenover dat nog niet alle maatregelen financieel zijn vertaald.</p> <p>Uit het traject met betrekking tot de afrekeningen met de zorgaanbieders blijkt dat de werkelijke lasten over 2016 ruim € 8 miljoen hoger zijn dan in de prognoses is meegenomen. Dit heeft uiteraard ook invloed op de omvang van het risico. De in het kader van de transformatie doorgevoerde en nog door te voeren maatregelen zullen zeer waarschijnlijk leiden tot een deling van de uitgaven waardoor de toename van het risico lager zal zijn dan de genoemde € 8 miljoen. Uitgaande van een bijsturing van 25% in 2017 en 50% in 2018 zou het risico voor de jaren 2017 en 2018 met € 10.000.000 moeten worden verhoogd (€ 6 miljoen over 2017 en € 4 miljoen over 2018).</p> <p>Uitgaande van de prognose voor 2017 en de daarop volgende jaren en de uitkomsten van de afrekeningen met zorgaanbieders over 2016 bedraagt het risico € 14.000.000 (verwacht tekort 2017 € 8 miljoen plus verwacht tekort 2018 € 6 miljoen).</p> <p>Beheersmaatregelen: Het verder structureren en implementeren van de nieuwe taken en vooral het verder vormgeven van de transformatie vormt ook in 2017 nog een stevige opgave. De in dat kader uit te voeren acties zijn vastgelegd in de transformatieagenda. Daarnaast wordt de beheerorganisatie adequaat ingericht.</p> <p>In het kader van de decentralisaties is een budgettair kader sociaal domein ingericht. Binnen dat kader is een reserve decentralisaties gevormd waarop m.i.v. 2015 gedurende een periode van minimaal 3 jaar eventuele overschotten of tekorten op dit budgettair kader worden gemuteerd. Deze reserve bedroeg eind 2015 € 7,5 miljoen en wordt in 2016 volledig ingezet. De reserve is in de komende jaren derhalve niet beschikbaar voor het opvangen van tekorten in het sociaal domein.</p>
2.	<p>Onderwijsachterstandenbeleid Kans: 5-100% Risicostrategie: Beheersen Verwachte impact: Hoog Benodigde weerstandscapaciteit: € 421.512</p>	<p>Voor de uitvoering van het lokale Onderwijsachterstandenbeleid ontvangt de gemeente Venlo jaarlijks een bedrag van bijna € 3.000.000. Voor de periode 2012 t/m 2016 zijn bestuursafspraken gemaakt met kwalitatieve en kwantitatieve streefdoelen en ambities betreffende Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en Schakelklassen. Inmiddels is voor 2017 de bekostigingssystematiek door OCW gecontinueerd en wordt 2017 beschouwd als een verlengingsjaar van het geldende Onderwijsachterstandenbeleid. Het is nu nog niet duidelijk of voor 2018 nieuw landelijk beleid gaat gelden en de mogelijke gevolgen voor de hoogte van de uitkering voor Venlo. Wel zijn er al onofficiële berichten dat de nieuwe bekostigingssystematiek die in 2018 wordt ingevoerd, aanzienlijke consequenties heeft voor de G37 gemeenten. Venlo zou van een budget van € 2.997.706 voor 2017 teruggaan naar € 2.572.252 in 2018. Daarnaast bestaat het risico dat deze middelen worden opgenomen in de algemene uitkering en dus niet meer uitsluitend besteed hoeven worden aan onderwijsachterstanden.</p> <p>Beheersmaatregelen: Zodra er meer duidelijkheid is over het landelijke onderwijsachterstandenbeleid en de beschikbare financiële middelen voor 2018, wordt het overleg opgestart met de organisaties die het peuterspeelzaalwerk uitvoeren en de schakelklassen organiseren. Er wordt dan samen bekeken hoe de uitvoeringskosten kunnen worden teruggebracht.</p>

Nr.	Risico	Toelichting
3.	Basisregistratie Ondergrond (BRO) Kans: 5-100%. Risicostrategie: Beheersen. Verwachte impact: Hoog. Benodigde weerstandscapaciteit: PM (€ 200.000)	<p>De basisregistratie Ondergrond (BRO) bevat gegevens over geologische en bodemkundige opbouw en, voor zover van belang voor het benutten van natuurlijke hulpbronnen in de ondergrond, ondergrondse constructies en gebruiksrechten. Het gebruik van geologische en bodemkundige gegevens vindt veelal plaats in de vorm van kaarten en profielen gebaseerd op geologische en bodemkundige modellen. Deze modellen maken ook deel uit van de BRO. Sinds 2008 zijn er vele verkennende en voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd, waaronder het analyseren van maatschappelijke kosten en baten, het ontwerpen van een informatie-architectuur en het opstellen van een algemene catalogus met de gewenste inhoud. De laatste ontwikkelingen zijn dat het de planning is om de BRO in de loop van 2017 deels in werking te laten treden. Om uiteindelijk te kunnen voldoen aan deze wettelijke verplichting is het noodzakelijk om tijdig te starten met de implementatie en te beschikken over de benodigde middelen (planmatig werken). Op dit moment is nog niet duidelijk welke impact de nieuwe wet zal hebben op de gemeentelijke organisatie als bronhouder. Hierdoor is het niet mogelijk een reële inschatting te maken van de benodigde middelen t.b.v. de implementatie en het beheer.</p> <p><u>Orzaak:</u> Er is lang onduidelijkheid geweest over wanneer de basisregistratie Ondergrond in werking zou treden. Het is de inzet van de minister om de Wet BRO in de loop van 2017 deels in werking te laten treden, voor de eerste tranche van vier registratieobjecten. In de periode 2018-2022 vindt vaststelling en invoering plaats van de volgende tranches en in 2023 dient de Wet BRO volledig in werking te zijn. Wat de nieuwe wet (o.a. de eerste tranche) inhoud en wat dit voor gevolgen heeft voor de gemeente Venlo als bronhouder is nog steeds onduidelijk. Een concrete inschatting van de benodigde tijd, capaciteit en middelen is voorsnog niet in te schatten.</p> <p><u>Gevolg:</u> Het niet tijdig beschikbaar zijn van de benodigde middelen voor de implementatie en beheer van de nieuwe basisregistratie Ruimtelijke Ondergrond heeft tot gevolg dat niet voldaan wordt aan de wettelijke verplichting. Onvoldoende implementatietijd en dekking kunnen leiden tot niet voldoen aan de wettelijke verplichting.</p> <p>Beheersmaatregelen: Tijdig de benodigde middelen inzichtelijk maken en vast laten stellen.</p>
5.	Lagere inkomsten registratie niet-ingezetenen Kans: 5-100%. Risicostrategie: Accepteren, Beheersen. Verwachte impact: Middel. Benodigde weerstandscapaciteit: € 487.703	<p>Lagere inkomsten registratie niet-ingezetenen. 1.) marktwerking: klant kan bij meerdere gemeenten terecht. 2.) RNI-convenant loopt tot 2019. er is nog geen besluit genomen of de taken bij de huidige RNI-gemeenten blijven of dat dit anders ingericht wordt.</p> <p><u>Gevolg:</u> Lagere inkomsten (overdrachten rijk) dan begroot.</p> <p>Beheersmaatregelen: Vanaf 2013 voert de gemeente registratie niet-ingezetenen uit. Niet-ingezetenen kunnen op die manier een BurgerServiceNummer verkrijgen. Voorheen gebeurde dit door de belastingdienst. 19 gemeenten zijn voor deze taak aangewezen, waardoor marktwerking ontstaat. Belangrijkste factor om het BSN in Venlo te halen is een korte wachttijd. Dit hangt samen met personele capaciteit, inrichting van de dienstverlening en de openingstijden. Indien de bezoekers vanwege een lange wachttijd besluiten om in een andere gemeente de registratie te doen, zullen de inkomsten dalen. Er voor zorg dragen dat de afspraak-/ wachttijd op een concurrerend niveau blijft. De gemeente is afhankelijk van het aanbod. Afgelopen jaren heeft laten zien dat de niet-ingezetenen Venlo goede weten te vinden. Als openingstijden of personele inzet (worden) wordt beperkt, heeft dit consequenties voor de inkomsten.</p>
6.	Rijbewijzen (nieuw) Kans: 5-100%. Risicostrategie: Accepteren, Beheersen Verwachte impact: Middel Benodigde weerstandscapaciteit: € 344.219	<p>Landelijk lopen er momenteel pilots (o.a. Arnhem) om de aanvraag van de vernieuwing/verlenging van rijbewijzen vanaf 2019 zodanig te digitaliseren dat de klant bij de fotograaf zijn aanvraag kan doen. Het ophalen blijft misschien nog wel bij de gemeente te liggen, maar ook hier lopen pilots om rechtstreeks vanuit de RDW thuis te gaan bezorgen. De eerste aanvragen-rijbewijzen blijven bij de gemeente.</p> <p><u>Gevolg:</u> Lagere legesinkomsten.</p> <p>Beheersmaatregelen: Vacatures voor balie levenszaken tijdelijk invullen: wachttijd niet laten oplopen.</p>
7.	Minder leges inkomsten reisdocumenten Kans: 5-100%. Risicostrategie: Accepteren, beheersen. Verwachte impact: Middel. Benodigde weerstandscapaciteit: € 300.000	<p>Lagere leges-inkomsten reisdocumenten grensgemeenten. marktwerking: klant kan bij meerdere gemeenten terecht.</p> <p><u>Gevolg:</u> Minder legesinkomsten dan begroot.</p> <p>Beheersmaatregelen: Vanaf 1 april 2015 voert de gemeente grensgemeente taken uit. Dit betreft reisdocumenten voor Nederlanders woonachtig in het buitenland. Voorheen gebeurde dit door de consulaten. 12 gemeenten (inclusief Schiphol-balie Haarlemmermeer) zijn voor deze taak aangewezen, waardoor marktwerking ontstaat. Belangrijkste factor om het reisdocument in Venlo te halen is een korte wachttijd. Dit hangt samen met personele capaciteit, inrichting van de dienstverlening en de openingstijden. Indien de bezoekers vanwege een lange wachttijd besluiten om in een andere gemeente het reisdocument te halen, zullen de begrote inkomsten niet worden gehaald. Als enige grensgemeente in Nederland bezorgt Venlo reisdocumenten aan huis uitreiken in een deel van Duitsland(aantrekkelijk voor klanten). Positief aspect van de 'grensgemeente' dienstverlening is een extra impuls voor de binnenstad (jaarbasis verwacht tot 10.000) klanten, die aansluitend minimaal 1 x de binnenstad bezoeken. Er voor zorg dragen dat de afspraak-/ wachttijd op een concurrerend niveau blijft. De gemeente is afhankelijk van het aanbod. De aanloopfase heeft laten zien dat Nederlanders woonachtig in het buitenland, Venlo goede weten te vinden. Als openingstijden of personele inzet worden (wordt) beperkt, heeft dit consequenties voor de inkomsten.</p>
8.	Verkiezingen (nieuw) Kans: 5-100%. Risicostrategie: Accepteren, Beheersen Verwachte impact: Middel Benodigde weerstandscapaciteit: PM (€ 200.000)	<p>Risico hogere kosten verkiezing door besluit minister van BZK om volledig handmatig te tellen. Vanwege cyberveiligheid heeft de minister besloten om computers helemaal uit verkiezingsproces te bannen. Daarnaast extra kosten vanwege 23 partijen die meedoen met verkiezingen. Onduidelijk of we extra vergoeding hiervoor ontvangen.</p> <p><u>Gevolg:</u> Hogere kosten voor handmatig tellen. (software versneld afschrijven) Plus groter aantal partijen.</p> <p>Beheersmaatregelen: Meer capaciteit inzetten voor de extra taak (onontkoombaar)</p>

Nr.	Risico	Toelichting
9.	Naturalisaties (nieuw) Kans: 5-100% Risicostrategie: Accepteren. Verwachte impact: Middel Benodigde weerstandscapaciteit: € 47.266	Naturalisaties: - Momenteel wordt bekeken of de naturalisaties bij de gemeente blijven of niet. Er zijn 3 opties: - Huidige situatie handhaven (iedere gemeente voert de naturalisaties zelf uit) - Alle naturalisaties naar de IND - Alle naturalisaties naar enkele centrumgemeenten. Bij de eerste en de derde optie zal Venlo deze taken uit blijven voeren, bij optie 3 worden dit zelfs meer taken (in aantallen). Voor 2017 is er 160 uur geraamd op dit product. Beheersmaatregelen: Lagere inkomsten leges (naar de IND) <-> hogere inkomsten leges.
11.	Juridische risico's Kans: 26-50%. Risicostrategie: Beheersen. Overdragen. Verwachte impact: Middel.	Binnen de Gemeente Venlo zijn er enkele juridische risico's. Deze afzonderlijke risico's betreffen juridische claims en zijn samengevoegd tot één risico: Juridische risico's. Beheersmaatregelen: De Gemeente voert verweer tegen de namens eisers ingediende claims.
12.	Vluchtelingen en statushouders Kans: 26-50% Risicostrategie: Accepteren Verwachte impact: Middel Benodigde weerstandscapaciteit: € 375.000	Venlo heeft in 2016 circa 300 statushouders gehuisvest en de verwachting voor 2017 is 150. Zij maken gebruik van dezelfde sociale infrastructuur die wij voor al onze burgers inzetten. Door hun achtergrond verwachten we dat zij bovenop de bestaande voorzieningen nog tijdelijk extra ondersteuning nodig hebben om een plek te vinden in onze samenleving en om volledig zelfredzaam te worden. Dit wordt onderkend door het Rijk en wij krijgen hier ook extra middelen voor. Door de grote instroom uit 2016 is er een vertraging ontstaan in de sluitende aanpak voor statushouders. Het effect van het inlopen van deze achterstand brengt mogelijk risico's met zich mee. <u>Gevolg:</u> Tekorten op de exploitatie van participatie, WMO, gezondheidszorg, onderwijs en werk. Beheersmaatregelen: -
13.	Meldplicht datalekken Kans: 11-25%. Risicostrategie: Beheersen. Overdragen. Verwachte impact: Hoog. Benodigde weerstandscapaciteit: € 205.000	Sinds 1 januari 2016 geldt de meldplicht datalekken. Deze meldplicht houdt in dat organisaties (zowel bedrijven als overheden) direct een melding moeten doen bij de Autoriteit Persoonsgegevens zodra zij een ernstig datalek hebben. En soms moeten zij het datalek ook melden aan de betrokkenen (de mensen van wie de persoonsgegevens zijn gelekt). Bij een datalek gaat het om toegang tot of vernietiging, wijziging of vrijkomen van persoonsgegevens bij een organisatie zonder dat dit de bedoeling is van deze organisatie. Onder een datalek valt dus niet alleen het vrijkomen (lekken) van gegevens, maar ook onrechtmatige verwerking van gegevens. We spreken van een datalek als er een inbreuk is op de beveiliging van persoonsgegevens (zoals bedoeld in artikel 13 van de Wet bescherming persoonsgegevens). Bij een datalek zijn de persoonsgegevens blootgesteld aan verlies of onrechtmatige verwerking – dus aan datgene waartegen de beveiligingsmaatregelen bescherming moeten bieden. In 2016 heeft zich een voorval voorgedaan, maar dit heeft niet tot een bindende aanwijzing, noch tot een boete geleid. <u>Gevolg:</u> De Autoriteit Persoonsgegevens kan bij overtreding van de meldplicht datalekken uit de Wet bescherming persoonsgegevens een bestuurlijke boete opleggen. Deze bestuurlijke boete bedraagt ten hoogste het bedrag van de zesde categorie van artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht. Dat is per 1 januari 2016 maximaal 820.000 euro. Is de overtreding niet opzettelijk gepleegd? En is er geen sprake van ernstig verwijtbare nalatigheid? Dan legt de Autoriteit Persoonsgegevens eerst een bindende aanwijzing op. Daarna legt de Autoriteit Persoonsgegevens eventueel een bestuurlijke boete op. Bij het opleggen van een bestuurlijke boete houdt de Autoriteit Persoonsgegevens rekening met alle omstandigheden van het geval. Een omstandigheid van het geval is bijvoorbeeld dat de geleepte gegevens niet door derden zijn ingezien. Beheersmaatregelen: Via de implementatie van het informatiebeveiligingsplan (implementeren van het basisniveau van informatiebeveiliging (BIG) en eventueel aanvullende maatregelen n.a.v. risico inventarisatie) binnen Venlo wordt invulling gegeven aan maatregelen die de risico's zoveel mogelijk beheersen. In geval van het gebruik maken van derden/bewerkers worden overeenkomsten afgesloten waarbij zoveel mogelijk deze risico's worden overgedragen.
14.	Veiligheidsregio Limburg Noord Kans: 26-50%. Risicostrategie: Beheersen. Verwachte impact: Middel. Benodigde weerstandscapaciteit: PM (€ 200.000)	In een eerdere risico-inventarisatie was aangegeven dat de gevolgen van de harmonisatie zouden kunnen leiden tot een tekort op de budgetten die betrekking hebben op de Veiligheidsregio. Dit als gevolg van een al eerder ingeboekt voordeel van € 300.000. Bij de begrotingsbehandeling 2017 zijn de budgetten voor 2017 vastgesteld op basis van de begroting van de Veiligheidsregio. Het eerder genoemde risico komt hiermee te vervallen. Wel ontstaat vanaf 2018 een tekort van € 168.000, aangezien bij de begrotingsbehandeling is besloten om het nieuw beleid van de Veiligheidsregio vanaf 2018 niet te honoreren. Daarnaast bestaat het risico dat een aanvulling op de gemeentelijke bijdrage wordt gevraagd, aangezien de vermogenspositie volgens de stand oktober 0,5 miljoen negatief is. En het komt met regelmaat voor dat de VRLN beleidsvoorstellen in het Algemeen Bestuur brengt die financieel niet (volledig) gedekt zijn. Dit kan eveneens leiden tot een verhoging van de gemeentelijke bijdrage. De bestaande budgetten bieden geen mogelijkheden om een eventueel aanvullende bijdrage te dekken. - Met betrekking tot het programma Gezondheid is de GGD-dienstverlening aan het toenemend aantal asielzoekers/statushouders een financieel risico. Omvang wordt momenteel geraamd. - In de huidige begroting Gezondheid is, gelethet pakket van wettelijke taken (WpG), zeer beperkt ruimte voor verdere inkrimping op tegenvallers op te kunnen vangen, dit als gevolg van reeds gerealiseerde forse bezuinigingen op de bedrijfsvoering en niet wettelijke taken in de afgelopen beleidsperiode. <u>Gevolg:</u> Risico kan leiden tot tekort op het beschikbare budget. Beheersmaatregelen: In 2016 is de nieuwe kostenverdeelstteutel vastgesteld welke trapsgewijs wordt ingevoerd. We houden korte lijnen met de VRLN om de benodigde informatie tijdig te krijgen, zodat hier in ons bestuurlijke traject de juiste afweging gemaakt kan worden. Daarnaast wordt in de advisering voorafgaand aan de besluitvormende bestuurlijke overleggen gewezen op de financiële consequenties van het voorstel, gewezen op het in het AB VRLN vastgestelde principe 'nieuw voor oud' (beleidsafweging) en indien noodzakelijk negatief geadviseerd. Daarnaast wordt de discussie omtrent de stemverhoudingen binnen het Algemeen Bestuur van de VRLN nader verkend en gevoerd.

Nr.	Risico	Toelichting
15.	Armoedebelaid Kans: 26-50%. Risicostrategie: Accepteren. Verwachte impact: Middel. Benodigde weerstandscapaciteit: € 200.000	<p>Venlo heeft de opgave om vluchtelingen met een verblijfsstatus op te vangen. In 2016 hebben we onderdak geboden aan 293 statushouders. Begin 2016 was de verwachting dat het aantal te huisvesten statushouders in 2017 zou oplopen tot 350. Op dit moment schatten we het aantal te huisvesten statushouders lager in, namelijk op 150. Zij komen veelal in aanmerking voor bijzondere bijstand, bijvoorbeeld voor de inrichting van hun woning. Vanwege de bijbehorende kosten is het risico dat de regelingen die vallen onder het armoedebelaid niet budgettair neutraal uitgevoerd kunnen voeren.</p> <p><u>Gevolg:</u> Overschrijding van het budget voor armoedebelaid.</p> <p>Beheersmaatregelen: -</p>
16.	BUIG-Middelen Kans: 26-50%. Risicostrategie: Beheersen. Verwachte impact: Middel. Benodigde weerstandscapaciteit: € 150.000	<p>Op grond van de verdeelsystematiek van het Rijk wordt objectief het aantal bijstandsuitkeringen dat we in Venlo mogen hebben, vastgesteld. Het model gaat uit van minder uitkeringen (2.975) dan we daadwerkelijk verstrekken (3.257). Vanwege de gunstige ontwikkeling van het bijstandsbestand wordt het verschil tussen het aantal uitkeringen dat we daadwerkelijk verstrekken en het aantal uitkeringen volgens het model kleiner. Het risico neemt daarmee ook af. Daarnaast heeft Venlo de opgave om vluchtelingen met een verblijfsstatus op te vangen. In 2016 hebben we onderdak geboden aan 293 statushouders. Begin 2016 was de verwachting dat het aantal te huisvesten statushouders in 2017 zou oplopen tot 350. Op dit moment schatten we het aantal te huisvesten statushouders lager in, namelijk op 150. Zij komen veelal in aanmerking voor een bijstandsuitkering, wat extra instroom betekent.</p> <p><u>Gevolg:</u> Overschrijding van het budget voor inkomensondersteuning.</p> <p>Beheersmaatregelen: De maatregelen uit het 'Actieplan beperken tekort BUIG' blijven van kracht. Er ontstaan nu steeds meer kansen als het gaat om een doelmatige verstrekking van uitkeringen. De economie is de afgelopen jaren aangetrokken en we zien dat het aantal vacatures groeit. Het actieplan wordt daarom bijgesteld en er wordt aangesloten bij het strategisch arbeidsmarktbeleid. De maatregelen moeten leiden tot het beperken van de uitgaven en het verhogen van de inkomsten. We benutten kansen maximaal. Als iemand recht heeft op een uitkering moeten we deze toekennen, we zijn aan wettelijke regels gebonden. Voor de re-integratie is het aantal beschikbare banen binnen reële reisafstand van belang.</p>
17.	Schakelklassen statushouders (nieuw) Kans: 26-50%. Risicostrategie: Accepteren, Beheersen. Verwachte impact: Middel. Benodigde weerstandscapaciteit: € 90.000	<p>De huisvesting van statushouders in de gemeente vraagt voor extra financiering t.b.v. schakelklassen. In een schakelklas volgen de leerlingen gedurende een jaar en intensief taal-programma ter voorbereiding op de plaatsing in de regulieregroep/klas. Het is vooralsnog niet mogelijk een reële inschatting te maken van instroom/uitstroom van leerlingen. De uiteindelijke huisvesting is bepalend voor plaatsing in een schakelklas. Huisvesting van statushouders in die stadsdelen waar geen schakelklassen zijn ingericht alsmede bij een verhoogde instroom van statushouders is uitbreiding van het aantal schakelklassen noodzakelijk.</p> <p><u>Oorzaak:</u> De feitelijke aantallen kinderen van statushouders alsmede het moment van instroom zijn bepalend voor het aantal schakelklassen. Fluctuaties zijn hierbij niet uit te sluiten, vooralsnog kan dit niet reeel worden ingeschat. Rijksvergoeding is gebaseerd op vaste peildata deze bieden niet in alle gevallen uitkomst.</p> <p><u>Gevolg:</u> De gemeente wordt aangesproken op voorfinanciering en eventuele garantstelling.</p> <p>Beheersmaatregelen: De huisvesting van statushouders in de leeftijd van 4-12 jaar bij voorkeur in die wijken waar reeds passende onderwijskundige voorzieningen zijn. (basisschool waar reeds een schakelklas is aangehaakt) De in mei a.s. vrijkomende AZC-schakelklassen (allemaal gelegen in het stadsdeel Venlo) als eerste inzetten.</p>
18.	Omroep Venlo (nieuw) Kans: 26-50%. Risicostrategie: Beheersen. Verwachte impact: Middel. Benodigde weerstandscapaciteit: € 40.000	<p>Als de omroep de omhuiging niet kan realiseren en een faillissement onvermijdelijk blijkt, zijn er aanmerkelijke financiële risico's voor de gemeente. Het commissariaat voor de media heeft de Gemeente Venlo aangewezen om een lokale omroep in stand te houden. In geval van faillissement van Omroep Venlo kan aan deze verplichting niet meer worden voldaan. Ook kunnen de doelen niet realiseren die de gemeente met de subsidie van € 250.000 voor ogen hadden.</p> <p><u>Gevolg:</u> Verstrekte lening ad. € 70.000 - af te lossen in 2019 - wordt niet terugbetaald. Verstrekte garantstelling voor geldlening ad. € 90.000 wordt aangesproken.</p> <p>Beheersmaatregelen: Strakke sturing vanuit de gemeente en de omroep zelf op exploitatie- en omhuigingsresultaten. Twee-maandelijkse bestuurlijk overleg. Maandelijkse rapportage van exploitatie- en liquiditeitscijfers vanuit Omroep Venlo aan de gemeente. Eenmaal per kwartaal een rapportage aan de raad middels een RIB.</p>
19.	Leerlingenvervoer Kans: 26-50%. Risicostrategie: Beheersen. Verwachte impact: Middel. Benodigde weerstandscapaciteit: € 12.500	<p>Het leerlingenvervoer is een zgn. openeind regeling. Wijzigingen in wet- en regelgeving hebben directe invloed op de totale kosten. De individuele leerlingproblematiek (lichamelijke en/of sociaal emotionele problematiek) neemt toe. Steeds vaker wordt binnen het leerlingenvervoer een beroep gedaan op individueel maatwerk. De Islamitische basisschool is nog steeds gehuisvest op een tijdelijke locatie. Naar verwachting zal de herhuisvesting in Venlo-Zuid in december 2017 zijn beslag krijgen. Momenteel wordt het leerlingenvervoer op Noord-Limburgs niveau Europees aanbesteed. Een Europese aanbesteding leidt per definitie niet tot een gunstigere prijsstelling.</p> <p><u>Oorzaak:</u> Wijzigingen in wet- en regelgeving, definitieve herhuisvesting Islamitische school alsmede het resultaat van de Noord-Limburgse Europese aanbesteding.</p> <p><u>Gevolg:</u> Mogelijke toename van de uitgaven voor leerlingenvervoer.</p> <p>Beheersmaatregelen: Strikte uitvoering van de gemeentelijke verordening, het bevorderen van de zelfredzaamheid van leerlingen, het stimuleren van het reizen met openbaar vervoer en fiets i.p.v. aangepast vervoer alsmede het realiseren van combinatiemogelijkheden tussen de diverse vervoerspercelen binnen Venlo als in de regio zorgen voor beheersing van de uitgaven. Maximale inzet plegen ter realisatie van de herhuisvesting islamitische school in december 2017.</p>

Nr.	Risico	Toelichting
23.	<p>Parkeren (nieuw) Kans: 11-25% Risicostrategie: Beheersen, Overdragen Verwachte impact: Middel. Benodigde weerstandscapaciteit: € 350.000</p>	<p>1. Het verkooptraject van de parkeergarages leidt niet tot een marktconform verkoopresultaat. Dit wordt veroorzaakt doordat de onderhandelingen met de marktpartij met voorkeursrecht niet tot een bevredigend resultaat leidt en vervolgens een breed verkoopproces dat ook niet doet.</p> <p>2. Hiernaast is sprake van exploitatierisico's als gevolg van o.a. de vernieuwde parkeertarieven en parkeerregels</p> <p>3. Tevens bestaan er exploitatie-risico's als gevolg van de heropening van de parkeergarage Roermondsepoort, waarbij is ingeboekt dat parkeerders uit de parkeergarage Maasboulevard weer terugkomen naar de parkeergarage Roermondsepoort.</p> <p>4. Tenslotte is sprake van vastgoedrisico's in relatie tot de heropende parkeergarage Roermondsepoort.</p> <p><u>Gevolg:</u> ad. 1. Indien de parkeergarages in eigendom en exploitatie bij de gemeente blijven, kan er organisatorisch en financieel een risico ontstaan. Dit betekent dan dat de keuze met betrekking tot eventuele herontwikkeling van parkeergarage Roermondsepoort dan bij de gemeente blijft. Hiervoor zijn binnen de begroting geen middelen opgenomen. ad. 2 en 3. Exploitatierisico's als gevolg van vernieuwde parkeertarieven en -regels en heropening Roermondsepoort. Deze hebben effect op de prognoses van de parkeeropbrengsten alsmede de gevolgen hiervan voor de exploitatie van de parkeergarage Maaswaard. ad. 4. Tenslotte kunnen er risico's ontstaan met betrekking tot benodigde aanvullende reparaties in de Roermondsepoort. Gezien de huidige staat van de Roermondsepoort zijn er risico's over de houdbaarheid van de aanvullende reparaties. Dit kan tot gevolg hebben dat het beschikbaar gestelde krediet ontoereikend is.</p> <p>Beheersmaatregelen: Voorafgaand aan het vervreemdingstraject van de parkeergarages de uitgangspunten en randvoorwaarden voor de gehele businesscase helder uiteenzetten en de Raad hierover nauwgezet informeren. Monitoren en zonodig bijsturen op de totale opbrengsten en kosten van het totale parkeerproduct (straat, terreinen en parkeergarages). Door monitoring bouwkundige staat parkeergarage Roermondsepoort nauwlettend volgen en zonodig additionele maatregelen treffen.</p>
24.	<p>Naheffing gemeenschapsaccommodaties Kans: 11-25% Risicostrategie: Beheersen. Verwachte impact: Middel. Benodigde weerstandscapaciteit: € 176.825</p>	<p>Risico naheffingsaanslag vanuit belastingdienst in verband met discussie over verhuurplus model. Bij meerdere vastgoedobjecten in de gemeente Venlo is deze discussie gaande. Het betreft zowel een incidentele post (naheffing btw over bouwkosten) als een structurele post (exploitatie verhuurders). Concreet gaat het om De Hamar € 650.000 incidenteel en € 45.000 structureel. MFA Op de Berg is nog lastig om financieel te kwantificeren, omdat het project nog in de voorbereidingsfase verkeert. Bij MFA Arcen en BMV Velden is er in het krediet rekening gehouden met BTW op de investeringen van het gedeelte gemeenschapshuis/cultuur, dus geen risico. Structureel bedraagt het risico € 7.800 (MFA Arcen) c. q. € 4.500 (BMV Velden). - De stichting heeft eind augustus 2016 beroep aangezet tegen de uitspraak van de Belastingdienst op het bezwaar. Niet bekend is wanneer de uitspraak op het beroep bekend is.</p> <p><u>Gevolg:</u> Naheffing vanuit de belastingdienst op gemeenschapsaccommodaties.</p> <p>Beheersmaatregelen: De gemeente faciliteert stichting De Hamar bij het procederen tegen de Belastingdienst n. a. v. de eerste negatieve beschikking m. b. t. teruggave BTW in het kader van verhuurplus. Het gaat enerzijds om het geven van begeleiding door eigen fiscalisten, het subsidiëren van de kosten van EFK, een extern ingeschakelde specialist en het zo nodig compenseren van overige kosten en BTW-nadeel van de Hamar. Kosten komen ten laste van het project revitalisering De Hamar. Voornoemd project wordt pas gesloten, nadat in deze kwestie is uitgeprocedeerd. Ook worden de besturen van gemeenschapshuis De Vilgerd en De Schans geadviseerd over het gebruik van een verhuurplus proof contract voor gebruikers. E. e. a. doet de gemeente om financiële schade te voorkomen.</p>
25.	<p>Wet modernisering vennootschapsbelasting Kans: 11-25% Risicostrategie: Accepteren. Verwachte impact: Middel. Benodigde weerstandscapaciteit: € 62.500</p>	<p>Met ingang van 1 januari 2016 is de Wet op de Vennootschapsbelasting ook gaan gelden voor overheidsondernemingen. Dit betekent dat de gemeente bij activiteiten die uitgevoerd worden door de gemeente en die concurrerend zijn met activiteiten in de markt, geconfronteerd kan worden met vennootschapsbelastingplicht.</p> <p><u>Gevolg:</u> De eerste voorlopige conclusie is dat bij het merendeel van de activiteiten van de gemeente geen sprake is van vpb-plicht. Bij de parkeervoorzieningen zal, indien er al sprake is van fiscale winsten, de omvang van die fiscale winsten beperkt zijn. Bij de grondexploitaties is nog sprake van onduidelijkheid over de fiscale winstbepaling en daardoor grotere onzekerheden met betrekking tot de fiscale positie. De QuickScan winsttoogmerk grondbedrijven die voor onze grondexploitaties is gevuld, laat een negatief resultaat zien. Daarmee is een sterke indicatie aanwezig dat de grondexploitaties (nog) niet onderhevig worden aan de heffing van vpb. Op basis van de gevulde QuickScan is het risico van vpb-plicht bij de grondexploitaties op dit moment laag. Bij een beperkt aantal verbonden partijen is waarschijnlijk sprake van vpb-plicht. De financiële gevolgen van die vpb-plicht voor de gemeente Venlo zijn nog niet bekend.</p> <p>Beheersmaatregelen: De vennootschapsbelastingpositie van de gemeente Venlo is, onder begeleiding van een extern fiscaal adviseur, geïnventariseerd. Belangrijke aandachtspunten betreffen de grondexploitaties, het gemeentelijk vastgoed, parkeren en verbonden partijen in de breedste zin van het woord. De inventarisatie is uitgebreid worden gedocumenteerd, zodat deze eenvoudig kan worden getoetst (door de extern adviseur en de belastingdienst). De argumenten en uitgangspunten die bij de inventarisatie zijn gehanteerd, zullen pas na het indienen van de eerste aangifte vennootschapsbelasting over 2016 door de belastingdienst worden beoordeeld. Dit betekent dat de fiscale positie pas definitief wordt na beoordeling door de belastingdienst. De ontwikkelingen met betrekking tot de invoering van de vennootschapsbelasting worden nauwlettend gevolgd. In de administratie is al rekening gehouden met de invoering van de vennootschapsbelasting waardoor een adequate basis voor de aangifte vennootschapsbelasting is gelegd.</p>
30.	<p>Extra uitgaven als gevolg van het niet voldoen aan de wettelijke norm Kans: 0-10% Risicostrategie: Beheersen, Accepteren. Verwachte impact: Middel. Benodigde weerstandscapaciteit: € 20.000</p>	<p>Extra uitgaven als gevolg van het niet voldoen aan de wettelijke norm.</p> <p><u>Oorzaak:</u> Voor een aantal taken zoals toetsen aan bouw- en milieuregelgeving en het toezicht houden op de Waterwet, wordt bewust het risico gelopen om niet te voldoen aan de wettelijke norm. Hier vind een risico-afweging plaats waarbij altijd een kans op aansprakelijkheidskwesties wordt gelopen. Voor 2016 heeft het risico zich niet voorgedaan aangezien er zich geen aansprakelijkheidskwestie heeft voorgedaan. Het risico is klein dat het zich in 2017 of 2018 wel voordoet</p> <p><u>Gevolg:</u> De in de begroting opgenomen raming van uitgaven wordt niet gehaald. Daarnaast kan de gemeente Venlo aangesproken worden door de Inspectie Leefomgeving en Transport dat de gemeente wettelijke taken niet uitvoert.</p> <p>Beheersmaatregelen: Meer budget nodig om de taken conform wettelijke taken uit te voeren.</p>

Nr.	Risico	Toelichting
31.	ICT-NML Kans: 0-10% Risicostrategie: Beheersen Verwachte impact: Middel Benodigde weerstandscapaciteit: € 9.000	<p>Het samenwerkingsverband ICT-NML is sinds 2013 operationeel als een lichte gemeenschappelijke regeling. In 2017 wordt deze omgevormd naar een zwaardere regeling. Voor de dagelijkse continuïteit van onze geautomatiseerde infrastructuur en daarmee samenhangend de dienstverlening aan onze klanten, zijn wij als deelnemende gemeente afhankelijk van de stabiliteit van het samenwerkingsverband.</p> <p><u>Gevolg:</u> Er is geen "plan B" voorhanden waarin een uitwijk- of terugvalscenario is uitgewerkt in geval zich een (onverwachte) calamiteit voordoet. In het uiterste geval kan het voorkomen dat de ICT-infrastructuur niet operationeel is waardoor dagelijkse werkzaamheden in gevaar komen.</p> <p>Beheersmaatregelen: Begin 2017 worden afspraken over te leveren prestaties vastgelegd in Service-level Agreements (SLA's). Vanuit het Directiebestuur (waarin alle deelnemende gemeenten participeren) wordt strak gestuurd op resultaten en het beheersen van mogelijke risico's. Sinds het tweede halfjaar van 2016 is binnen de gemeentelijke organisatie een functionaris aangewezen als accounthouder die belast is met de financiële en juridische aansturing van en controle op het samenwerkingsverband. Binnen de organisatie van ICT-NML is een projectleider/teamleider aangetrokken en het management wordt ondersteund door een adviseur. Er heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de technische architectuur. Eén van de twee fysieke datacentra staat in Venlo.</p>
33.	BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo <i>(nieuw)</i> Kans: 0-10% Risicostrategie: Beheersen. Verwachte impact: Laag. Benodigde weerstandscapaciteit: € 420.000	<p>In de begroting 2017 zijn 2 afzonderlijke risico's opgenomen ten aanzien van Venlo Greenpark en Villa Flora. In beide entiteiten waren de 5 gemeenten uit de Regio Venlo als aandeelhouder en deelnemende gemeente betrokken. Bij Venlo Greenpark is voor de gemeente Venlo een netto risico van € 4 miljoen opgenomen ten aanzien van de verwachte negatieve resultaten in de grondexploitatie. Voor Villa Flora is een risico van € 630.000 opgenomen vanwege risico's rondom de liquiditeitspositie. Per 1 januari 2017 is Venlo Greenpark in liquidatie en is de grondexploitatie ondergebracht wordt bij het Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo (gesplitst naar Werklandschap en Kennislandschap). Villa Flora is als BV met een gewijzigde aandeelhouderssamenstelling en verhouding ondergebracht in de BV Vastgoed Campus Greenport Venlo. Met deze herschikking en herziening van de grond-, - en vastgoedexploitatie is het risico aanmerkelijk afgenomen. Qua risicoprofiel betekent de vervlechting dat op basis van voorzichtigere en meer realistische uitgangspunten de (grond)exploitatie van het nieuwe ontwikkelbedrijf is opgesteld. Tegen deze achtergrond kan worden gesteld dat er sprake is van een substantiële verlaging van het risicoprofiel voor het nieuwe Ontwikkelbedrijf. Doordat verliezen en winsten in de vervlechting 'genomen' zijn, geldt voor het nieuwe ontwikkelbedrijf dat deze start met een budgettair neutrale (grond)exploitatie.</p> <p><u>Gevolg:</u> De grondexploitatie van het Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo en de vastgoedexploitatie van BV Vastgoed Campus Greenport Venlo hebben risico's in zich voor wat betreft de te behalen resultaten.</p> <p>Beheersmaatregelen: Als maximaal risico op de inbreng van eigen vermogen in het Ontwikkelbedrijf BV en in de BV Vastgoed Campus geldt een bedrag van € 4,2 miljoen. Dit bedrag is gerelateerd aan risicoanalyses die zijn uitgevoerd op de exploitaties van Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo en Campus Vastgoed Greenport Venlo. - Ontwikkelbedrijf: 27,64% aandeelhouder * € 12,8 miljoen (negatieve bandbreedte) = € 3,55 miljoen. - Campus Vastgoed: 24% aandeelhouder * € 2,6 miljoen (negatieve bandbreedte) = € 0,65 miljoen Naast deze negatieve bandbreedte is er ook sprake van een positieve bandbreedte die de kansen laat zien binnen de nieuwe entiteiten: Ontwikkelbedrijf € 17,6 miljoen, Campus Vastgoed € 0,3 miljoen. Periodiek wordt de gemeente Venlo geïnformeerd over de stand van zaken rondom de exploitaties. Jaarlijks wordt aan de hand van een eventuele herziening van de risico-simulatie onze risico-paragraaf geactualiseerd.</p>

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Op het moment van drukken van dit boekwerk, hadden wij de verklaring van de accountant nog niet ontvangen.